

AZƏRBAYCAN

RESPUBLİKASI

DÖVLƏT ELM VƏ TEXNİKA KOMİTƏSİ

PATENT-LİSENZIYA İDARƏSİ

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ
(ixtiralər)

RƏSMİ BÜLLETEN N 4

Dərc olunma tarixi: 29.12.2000

BAKI-2000

İxtiralara aid biblioqrafik məlumatların Müəyyənləşdirilməsi üçün beynəlxalq İNİD kodları

60-keçmiş SSRİ-nin mühafizə sənədlərinin növü və nömrəsi	46-patentin dərc edilmə tarixi
11-patentin nömrəsi	51-beynəlxalq patent təsnifatının indeksi (indeksləri)(BPT)
21- ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi	54-ixtiranın adı
22-ərizə sənədinin verilmə tarixi	57-ixtiranın referatı
23-sərgi ilkinliyi tarixi	71-ərizəçi, ölkənin kodu
31-ilkin ərizə sənədinin tarixi	72-ixtiranın müəllifi, ölkənin kodu
32-ilkinlik tarixi	73-patent sahibi, ölkənin kodu
33-ilkinlik ölkənin kodu	86-PCT üzrə ərizə sənədinin qeydiyyat nömrəsi və verilmə tarixi
43-ərizə sənədin dərc edilmə tarixi	

Международные коды ИНИД для идентификации библиографических данных, относящихся к изобретениям

60-вид и номер охранного документа бывшего СССР	43-дата публикации заявки
11- номер патента	46-дата публикации патента
21- регистрационный номер заявки	51-индекс(ы) Международной патентной классификации
22-дата подачи заявки	54-название изобретения
23-дата выставочного приоритета	57-реферат изобретения
31-номер приоритетной заявки	71-заявитель(и), код страны
32-номер приоритета	72-автор(ы), изобретения, код страны
33-код страны приоритета	73-патентообладатель, код страны
	86-регистрационный номер и дата подачи заявки PCT

İxtiralar

Изобретения

"Sənaye
mülkiyyəti"
rəsmi bülleten

1996-cı ildən nəşr edilir
Издается с 1996 года

официальный
бюллетень
"Промышленной
собственности"

Dərc olunma tarixi

29.12.2000

Дата публикации

Вакı

№ 4

Баку

2000

**Azərbaycan Respublikası
Dövlət Elm və Texnika Komitəsi
Patent-Lisənziya İdarəsi
"Sənaye mülkiyyəti"
rəsmi bülleteni**

Baş redaktor- Akademik A.X.Mirzəcanzadə
Baş redaktorun birinci müavini- M.M Seyidov
Baş redaktorun müavini J.S.Babayev
Redaksiya şurası: R.Mehdiyev, A.Musayev, Z.Hacıyev, N.Vəliyev,
S.Rəhimov, A.Əfəndiyev, H.Suleymanov, N.Əliyeva, B.Əskərov,
J.Babayev,Z.Mustafayev.

**Официальный бюллетень
"Промышленной собственности"
Патентно-лицензионного управления
Государственного Комитета по Науке и Технике
Азербайджанской Республики**

Главный редактор- Академик А.Х.Мирзаджанзаде
Первый заместитель главного редактора- М.М Сеидов
Заместитель главного редактора-Я.С Бабаев
Редакционный совет: Р.Мехтиев, А.Мусаев, З.Гаджиев,
Н.Велиев, С.Рагимов, А.Эфендиев, Г.Сулейманов, Н.Алиева,
Б.Аскеров, Я.Бабаев, З.Мустафаев.

Azərbaycan Respublikası DETK orqanı
Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınmışdır.

Şəhadətnamə 350

Ünvan: 370000 Bakı şəh., S.Vurğun küçəsi, 24

Redaksiyanın telefonu: 93-28-69, 93-97-86

30/06/2000 il tarixdə çapa imzalanmışdır.

Mətbəenin adı: Azərbaycan Respublikası Dövlət Elm və Texnika
Komitəsi

Tiraj 50

**İXTİRAYA DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ
BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ**

**ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ЗАЯВКАХ НА ИЗОБРЕТЕНИЯ**

Bölmə A.
İnsanın həyatı tələbatlarının təmin edilməsi.

Раздел А.
Удовлетворение жизненных потребностей человека.

(21) N 99/001490
 (22) 16.09.99
 (51) A 01 J 1/00
 (76) Mirzəyev Mirzağa Şərif oğlu
 (54)Baş soğan toxumunun bejərlilmə üsulu.

(57) İxtira kənd təsərrüfatı sahəsinə, xüsusən də tərəvəz bitkiləri yetişdirilməsində toxumun bejərlilməsi sahəsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi məhsuldarlığı artırmaq və əlavə əmək sərfini minimuma endirməklə maya dəyərini aşağı salmaqdan ibarətdir.

Baş soğan toxumunun bejərlilmə üsulu əkin sahəsinin hazırlanması, səpin, aqrotexniki qulluq, suvarma, yemləmə, seyrəltmə və toxum yığılmasından ibarət olub, birinci il toxum səpinindən alınan şitilləri son beş payız və qış aylarında polietilen örtük altında saxlayıb, erkən yazda şitilləri çıxarırlar və toxumluq sahəyə əkib toxum yığırlar, ikinci və üçünjü illər çoxalan şitilləri seyrəldərək, yenidən torpağa basdırmaqla onlardan təkrar toxum yığırlar.

Yeni üsulla bir dəfə şitil əkməklə eyni sahədən 2-3 il dalbadal toxum alırlar.

(76) Мирзоев Мирзага Шариф оглы
 (54) Способ получения семян репчатого лука.

(57) Способ получения семян репчатого лука относится к сельскому хозяйству, а именно к получению семян для выращивания овощей.

Задачей изобретения является повышение производительности и уменьшение стоимости путем доведения до минимума дополнительных расходов.

В способе получения семян репчатого лука, включающем обработку почвы, посев, агротехническую обработку, полив, внесение удобрений, рассаживание и сбор семян, рассады полученные от первого года посева семян покрывают полиэтиленом в течение пяти последних осенних и зимних месяцев, затем ранней весной эти рассады пересаживают в семенное поле и собирают семена, второй и третий годы на семенном поле рассаживают премноженную рассаду и повторно получают семена.

(21) N 99/001593 (1898-P)
 (22) 31.08.99
 (51) A 01 G 25/16
 (76)Əliyev Zakir Hüseyn oğlu.
 (54) Suvarmanın avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemi.

(57) İxtira idarəetmə sisteminə aid olub, kənd təsərrüfatında suyun yağışyağdırıjı qurğulara avtomatik verilməsində istifadə olunur.

İxtiranın məqsədi: Suvarma sisteminin texnologi imkanlarının genişləndirilməsi iş reciminin etibarlılığının artırılması.

Məsələ onunla həll edilir ki, idarəetmə sistemi tərikib hissəsi proqramlaşdırma modulu, keyfiyyət analizatoru və ölçmə blokundan təşkil olunan proqramla hesablama qurğusu vasitəsi ilə təjhiz olunur. Onlar vasitəsi ilə nəmlik, su sərfi, təzyiq və digərləri yağışyağdırıjı ilə əlaqələndirilir, o jümlədən bulanlıq xəbər verijisi, havanın nəmliyi (rütubəti) və hərərəti, küləyin sürəti və istiqaməti xəbər verijiləri və s.

Proqramlı hesablama qurğusu üçün əmrlər əsasən yuxarıda sadalanan xəbər verijilərdən alınmış məlumatların kompleks analizindən formalaşdırılır.

Bundan əlavə proqramlı hesablama qurğusu bitkinin növü, onun inkişaf fazası, biologi və iqlimlə bağlı əmsalı inkişaf xüsusiyyətlərini əks etdirəjək məlumatlarla doldurulur (təjhiz edilir).

Su sərfi sərf ölçənlə uçota alınır və suvarma üçün su sərfi hesablanmış suvarma normasına müvafiq müəyyənləşdirilir.

Yağış yağdırıjı qurğuların etibarlılığını təmin etmək məqsədi ilə suyun müəyyən edilmiş keyfiyyətdə (3-5mq/l) təmizlik həddində verilməsi təmin edilir. Əks halda proqramlı hesablama qurğusu suyun bulanlıq mənbədən deyil, təmiz su mənbəsindən götürülməsi əmrini verir.

Yağış yağdırıjı qurğuların işə yararlılığına nəzarət dolma xəbər verijisi çevirijisi vasitəsi ilə həyata keçirilir və mövjud ola biləjək qüsurlar zamanı /iş reciminə imtina halı zamanı / növbəti sorğu əsasında proqramlı-hesablama qurğusunda «Qəza» siqnalı formalaşdırılaraq ijrə avadanlıqlarına əmr edilir.

Suvarma sisteminin etibarlılığının və iqtisadi səmərəliliyinin artırılması, texniki nəzarət və idarəetmə vasitələrinin, texnologi avadanlıqların testləşdirilməsi və diaqnostikası, eyni zamanda texnologi parametrlərin kompleks qiymətləndirilməsi hesabına əldə edilir.

(76) Алиев Закир Гусейн оглы.

(54) Автоматизированная система управления поливом.

(57) Изобретение относится к системам управления, применяемым в сельском хозяйстве для автоматизированного управления подачей воды к дождевальным установкам.

Задача изобретения – повышение надежности и экономичности оросительной системы, качества полива и расширение технологических возможностей.

Задача решена тем, что автоматизированная система управления снабжена программно-вычислительным устройством, к которому через модуль прогноза влажности почвы, анализатор качества и блок замера подключены датчики влажности почвы, температуры почвы, электрического сопротивления стеблей растений, датчики давления и расхода воды к дождевальным установкам, датчики мутности воды в водоисточниках, датчики влажности и температуры воздуха, скорости и направления ветра.

Команды на орошение программно-вычислительным устройством формируются на основе комплексного анализа информации от перечисленных выше датчиков. Кроме того, в программно-вычислительном устройстве

заложена информация, учитывающая тип культуры, фазы ее развития, биологические и климатические особенности развития растений.

Расход воды на орошение определяется рассчитанной поливной нормой, учет расхода воды выполняется расходомерами.

Для повышения надежности работы дождевальных установок обеспечивается подача воды к ним определенного качества (3-5 мг/л), при загрязнении воды программно-вычислительное устройство выдает команду на переключение водозабора с мутной водой на другой водоисточник.

Контроль работоспособности дождевальных установок достигается установкой датчиков заполнения, в случае отказа при очередном опросе программно-вычислительное устройство формирует сигнал «Авария».

Повышение надежности и экономичности оросительной системы достигается путем комплексной оценки технологических параметров и в результате и тестирования технологического оборудования и технических средств контроля и управление.

(21) N 98/001012

(22) 05.12.97

(51) A 01 M 7/00

(71)(73) Azərbaycan Elmi-tədqiqat Bitki Mühafizəsi İnstitutu

(72) Babayev Şahlar Mahmud oğlu

Hajiyev Zakir Həbib oğlu

Tagiyev Asif Dilen oğlu

Əliyev Qəmbiz Alı oğlu

Hümmətov Məmməd Səfər oğlu

(54) Əl çiləyijisi.

(57) İxtira kənd təsərrüfatı maşınqayırma sənayesində, xüsusilə kənd təsərrüfatı bitkilərinin ziyanveriji, xəstəlik və alağ otlarına qarşı kimyəvi üsulla mübarizə üçün əl çiləyijisinə aiddir.

İxtiranın məqsədi iş vaxtından məqsədyönlü istifadə etməklə əl çiləyijisinin texnologiyasını artırmaqdır.

Əl çiləyijisi işçi məhlul çəmindən, çənə hava vurmaq üçün pnevmokameradan, çiləyiji ştanqdan, işçi məhlulu çənə və çiləyiji ştanqa istiqamətləndirən üç girişli krandan ibarətdir. Əl çiləyijisinin ştanqı manometrlə, çiləyiji ujuqlarla, əl ilə idarə olunan klapan qurğusu ilə təjhiz olunmuşdur və plastik kütlədən hazırlanmış borudan ibarətdir. İşçi məhlul çəninin yuxarı hissəsində boru quraşdırılmışdır. Onun içərisində pnevmokameradan vurulan havanı anjaq çənə doğru istiqamətləndirən klapan qurğusu ilə təjhiz olunmuş şlanq vardır. Hava kamerasında sistemə hava daxil olmaq üçün pənjərə vardır və kameranın silindrini əvvəlki vəziyyətə qaytarmaq üçün yayla təjhiz olunmuşdur. Pnevmoqameranın ştokunda açılmış yiv onun sərt dayaqla hərəkətli kinematik əlaqəsini təmin edir və ştokun pnevmokameranın içərisindəki ujunda əks klapan yerləşdirilmişdir.

Həmçinin, dayaqda şaquli ox boyu yerini dəyişmək imkanına malik istiqamətləndiriji quraşdırılmışdır və işçi məhlul çəni süzəjələ təmin olunmuşdur.

(71)(73) АзНИИ Защиты Растений

- (72) Бабаев Шахлар Махмуд оглы
Гаджиев Закир Габиб оглы
Тагиев Асиф Дилен оглы
Алиев Гамбиз Алы оглы
Гумметов Мамед Сафар оглы
(54) Ранцевый опрыскиватель.

(57) Изобретение относится к сельскохозяйственному машиностроению, а именно к ручному опрыскивателю для химической борьбы с вредителями, болезнями и сорняками сельскохозяйственных культур.

Задачей изобретения является повышение технологической возможности ранцевого опрыскивателя, путём рационального использования рабочего времени.

Ранцевый опрыскиватель состоит из резервуара для жидкости, пневмокамеры для закачивания воздуха в резервуары, штанги для опрыскивания, соединяющие шланги, трёхходовой кран для подвода воды к штанге и слива жидкости из резервуара. Опрыскивающая штанга изготовлена из пластмассовой трубы и снабжена манометром, опрыскивающей насадкой и имеет клапанные устройства, с ручными управлениями для выпуска избыточного воздуха из резервуара и опрыскивания. Резервуар для жидкости снабжён также патрубком расположенным на верхней стенке резервуара.

В патрубке на конце шланга установлен клапан для выпуска воздуха в одном направлении. Пневмокамера имеет отверстие для ввода воздуха в одном направлении. Пневмокамера имеет отверстие для ввода воздуха в неё и пружину для возвращения цилиндра пневмокамеры в первоначальное положение, шток пневмокамеры выполнен с резьбой, кинематически связанный с ручкой жёстко установленный на подставке, на конце штока установлен клапан. Салазка установлена на подставке с возможностью перемещения по вертикальной оси, резервуар для жидкости имеет фильтр.

(21) N 99/001327

(22) 23.12.97

(51) A 01 N 43/40, 63/00

(71)(73) Mijro Flo Jompany, US

(72) Brenli Keys L.

Atkins Ret R.

(54) Bəjillus mənşəli mikroorqanizmlər ilə bitkilərin işlənməsi üçün tərkib və onun işlədilməsi üsulu.

(57) Kənd təsərrüfatında tətbiq etmək üçün effektiv olan aktiv inqrediyenti nəqliyyat vasitəsindən – güjləndirijidən (enxanserdən) *B.subtilis*, *B.jereus* və ya ATJJ 55675 (BP01) –dən əvvəl, sonra və ya onunla eyni vaxtda bitkinin yarpaqlarına verirlər. Məpikvat xloridindən və ya herbisid və nəqliyyat vasitəsindən – güjləndirijidən (enxanserdən) ATJJ 55675 ibarət olan tərkib daha çox üstünlük təşkil edir.

(71)(73) Майкро Фло Компани, США

(72) Бренли Кейс Л.

Аткинс Рет Р.

(54) Состав для обработки растений микроорганизмами *Bacillus* и способ его использования.

(57) Изобретение относится к составу для обработки растений микроорганизмами рода *Bacillus*, содержащий активный компонент включающий, либо средство замедляющее рост растений, либо гербицид и средство-усилитель (энхансер) содержащее *B. subtilis*, *B. cereus* или АТСС 55675 в форме их клеток, спор, культур или суспензий в количестве, достаточном для повышения эффективности указанного состава.

Эффективность указанного состава достигается при условии, что состав свободен от гормонов роста растений, если в качестве активного компонента используется средство замедляющее рост растений.

Способ использования состава обуславливается тем, что сначала на листву растений наносят средство-усилитель (энхансер) содержащий *B. subtilis*, *B. cereus* или АТСС 55675, затем наносят активный компонент выбранный из группы включающей гербициды, средства усиливающие рост растений, средства замедляющие рост растений, системные фунгициды или системные инсектициды в количестве достаточном для повышения эффективности указанного активного компонента.

(21) N 98/001128

(22) 03.06.97

(51) A 01 H 57/00

(76) Amerijan Jyanamid Jompany, US

(72) Kit Duqlas Barns

Yulin Xü

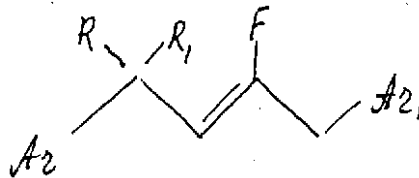
Devid Allen Xant

(54) Flüorolefin herbisidlərin alınması üsulu, aralıq birləşmənin alınması üsulu.

(57) İxtira pestisidlərin, xüsusilə də, Flüorolefinli pestisidlərin alınma sahəsinə aiddir.

Məqsəd pestisidlərin istehsalı üçün yararlı olan birləşmələrin alınmasının effektiv üsulunun yaradılmasından ibarətdir.

Məsələ

formullu Flüorolefinli birləşmənin alınması üsulunun təklif edilməsi ilə həll olunur: burada R- hidrogen və ya J₁-J₄ alkil və ya siklopropil və ya R və R₁ onların birləşdiyi karbon atomu ilə birlikdə Ar – fenil, Ar₁- fenoksipropilin tsiklopropil qrupunu əmələ gətirir.

Bunun üçün 4-aril-2flüor-2-buten-1olun 4-aril-1-brom-2-flüor-2-butenin əmələ gəlməsi ilə bromlayıcı agentlə qarşılıqlı təsiri nəzərdə tutulur ki, o sonra palladium katalizatoru, əsas və boron turşusu, boron anhidridi və ya mürəkkəb borat efiri ilə qarşılıqlı təsirdə olur.

Bununla bərabər, bromlayıcı agent brom-üçfenilfosfin kompleksidir. Əsas qələvi-torpaq metal və qələvi metal karbonatı, qələvi-torpaq metal və qələvi-metal hidrokarbonatı, tallium birləşməsi və üç / J₁-J₄ alkil/amin, həmçinin onların qarışığı qruplarından seçilir.

Katalizator palladiumun üzvi birləşmələri, palladium xlorid, aktivləşdirilmiş kömür üzərində palladium, həmçinin onların qarışığıdır.

Üsul yüksək çıxışlı məqsədli birləşmələr almağa imkan verir.

(76) Американ Цианамид Компани, США

(72) Кейт Дуглас Барнс

Юлин Хю

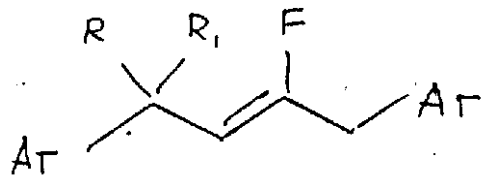
Девид Аллен Хант

(54) Способ получения фторолефиновых гербицидов, способ получения промежуточного соединения.

(57) Изобретение относится к области получения пестицидов, в частности фторолефиновых.

Задача заключалась в создании эффективного способа получения соединений пригодных для производства пестицидов.

Задача решена тем, что предложен способ получения фторолефинового соединения формулы

где R – водород или C₁-C₄ алкил, R₁ - C₁-C₄ алкил или циклопропил, или R и R₁ взятые вместе с атомом углерода, к которому они присоединены образуют циклопропильную группу Ar – фенил, Ar₁ – феноксипропил.

Для этого предусмотрено взаимодействие 4 –арил-2фтор-2-бутен, который затем взаимодействует с палладиевым катализатором, основанием и бороновой кислотой, бороновым ангидридом или боратным сложным эфиром.

При этом бромлирующий агент представляет собой бром-трифенилфосфиновый комплекс. Основание выбирают из группы включающей карбонат щелочного металла, щелочно-земельного металла, гидрокарбонат щелочного металла, щелочно-земельного металла, соединения таллия и три /C₁-C₄ алкил/ амин, а также их смеси.

Катализатор представляет органическое соединение палладия, хлорид палладия, палладий на активированном углероде, а также их смеси.

Способ позволяет получать целевые соединения с высоким выходом.

(21) N 99/001450

(22) 18.02.99

(51) A 23 L 01/30, A 23 D 05/00

(71)(73) Мəммədov Nizami Həjı ođlu

(72) Мəммədov Nizami Həjı ođlu

Тағйев Сәрхан Әбульфәз оғлу
 Нәсиров Мәммәд Үәһһа оғлу
 Муратов Низами Фәрһад оғлу

(54) Enteral qidalandırma үчүн «ENQİD-N» тәркibi.

(57) İxtira тәһабәтә хүһүһән, хәһтәләрин сүни Үolla qidalandırılmasına aiddir.

Qidalandırılı qarışıq, enteral üsulla yeridilән qidalandırılı qarışıqların qarşısında qoyulan бүтүн тәләһләрә Үаваб verir, orqanizmin бүтүн energetik və plastik тәләһләрини тәһин edir, geniş yayılmış və uјuz тәһii мәһsullardan aptek şəraitində hazırlanır, тәркibinə bitki yağы, bal, celatin, spirt (rektifikat), itburnu çičәyin ekstraktı, nipogenri, distillә olunmuş su daxildir ашаğıда гөһтәrilән komponent nisbәtlərində, çәki hissәləri ilә daxildir:

Bitki yağы	250 q;
Bal	300 q;
Celatin	100 q;
Spirt (rektifikat)	100 q;
İtburnu çičәyinin ekstraktı	90 q;
Nipogen	0,2 q;
Distillә edilmiş su	150 q;

(71)(73) Мамедов Низами Гаджи оглы

(72) Мамедов Низами Гаджи оглы

Тағйев Сархан Абульфаз оглы

Насиров Мамед Яхья оглы

Муратов Низами Фарһад оглы

(54) Состав для энтерального питания «ЭНГИД-N».

(57) Изобретение относится к медицине, а именно, к питательным смесям, вводимых в организм больного энтеральным способом.

Питательная смесь соответствует всем требованиям, которым должны отвечать питательные смеси для энтерального способа ввода, обеспечивает все энергетические и пластические потребности организ ма, изготавливается в аптечных условиях из распространенных и дешевых естественных продуктов и имеет следующий состав:

Растительное масло (подсолнечное или хлопковое)	250 г;
Мед	300 г;
Желатин	100 г;
Спирт (ректификат)	100 г;
Экстракт шиповника	90 г;
Нипоген	0,2 г;
Дистиллированная вода	150 г;

(21) N 95/000559

(22) 13.12.93

(51) A 24 B 15/29, A 24 D 1/02 D 21 H 27/00, 17/67

(71)(73) BRITISH AMERİJAN TOBAJJO (İNVESTMENTS) LİMİTED

- (72) Paul David Jase
Alan George Stephenson
(54) Siqaret kağızı və tütün məmulatı.

(57) Siqaret kağızına 20 çəki%-dən çox olmayan miqdarda dolduruju daxildir. Doldurujunun 4-18% miqdarında olan hissəsi əlavə tüstü əmələ gəlməsini nəzərə çarpacaq dərəcədə azaltma xassəsinə malikdir, kağızın əsas çəkisi isə 30-50q/m² -dir. Əlavə tüstü əmələ gəlməsini azaldan dolduruju kimi maqnezium hidroksid, maqnezium oksid, yüksək səthi aktivlikli təbaşir və ya onların qarışığından istifadə olunur.

Siqaret kağızı 2-10 çəki faizi miqdarında natrium asetatı və ya trikalium sitrat, kalium ortofosfat və ya kalium tartarat və ya onların qarışığından ibarət yanar əlavəyə malikdir.

Çəkmə materialından mil şəklində hazırlanmış və yuxarıda təsvir olunmuş siqaret kağızı ilə örtülmüş çəkmə məmulatında çəkmə mili dairəsinin uzunluğu 10-30 mm-dir.

Çəkmə materialı 10-40 çəki% miqdarında genişləndirilmiş tütünə malikdir.

(71)(73) БРИТИШ АМЕРИКАН ТАБАККО (ИНВЕСТМЕНТС) ЛИМИТЕД

- (72) Пол Девид Кэйс
Алан Георг Стефенсон
(54) Сигаретная бумага и курительное изделие.

(57) Изобретением является сигаретная бумага и курительное изделие.

Сигаретная бумага включает наполнитель в количестве не более 20 весовых процентов. Часть наполнителя обладает способностью заметно снижать побочное дымообразование и находится в количестве 4-18%, а основной вес бумаги 30-50 г/м². В качестве наполнителя, снижающего побочное дымообразование, используют гидроокись магния, окись магния, мел с высокой поверхностной активностью или их смесь.

Сигаретная бумага содержит горючую добавку в количестве 2-10 весовых%: ацетат натрия или трикалий цитрат, или ортофосфат калия, или тартрат калия, или их смеси.

Курительное изделие, выполненное в виде стержня из курительного материала, обернутого описанной выше сигаретной бумагой, имеет длину окружности курительного стержня 10-30 мм.

Курительный материал включает часть расширенного табака в количестве 10 - 40 весовых %.

- (21) N 2000/0089
(22) 18.04.2000
(51) A 24 D 3/06, 3/08, 3/10, 3/14, 3/18
(76) Sarıyev Eldar Bəhram oğlu
(54) Siqaret filtri «EBS»

(57) İxtira tütün sənayesinə, daha dəqiq, siqaret çəkən zaman istifadə edilən, yeni konstruksiya və yeni ion mübadiləli əlavə ilə səjiyyətlən filtrlər aiddir.

İxtiranın variantları təklif olunur.

Birinji variant siqaret filtrinə silindrik formalı məsaməli filtrləyiji əsas və müştük elementi kimi mexaniki filtr (incektor)daxildir. Mexaniki filtr bir tərəfində çıxıntı olan, daxilində daha kiçik ölçülü yuxarı dibi bağlı silindr olan, içiboş xarici silindrdən ibarətdir ki, bu iki silindr bir-biri ilə xarici silindrin iç səthinə və daxili silindrin kənar səthinə kip bitişik, bütün perimetri boyu hər iki tərəfi açıq konusvari dəlikləri olan arakəsmə ilə birləşir.

İkinji variantda siqaret filtrinə silindrik formalı məsaməli filtrləyiji əsas mexaniki filtr (incektor) və aktivləşdirilmiş kömürə hopdurulmuş filtrləyiji əsas daxildir.

Üçüncü variantda siqaret filtrinə silindrik formalı məsaməli filtrləyiji əsas mexaniki filtr (incektor) və hemosorbent daxildir.

Dördüncü variantda siqaret filtrinə silindrik formalı məsaməli filtrləyiji əsas mexaniki filtr, aktivləşdirilmiş kömürə hopdurulmuş filtrləyiji əsas və hemosorbent daxildir.

Hemosorbenti filtrdə ayrıca qat kimi məsaməli filtrləyiji əsasın bütün daxili səthi boyu bərabər sürətdə yerləşdirmək olar.

Filtrin variantın, seçimi tütün məmulatının keyfiyyətindən asılıdır. Hava keçirən sarğı kağızının içində siqaret filtrin elementlərini istənilən ardıcılıqda yerləşdirmək olar.

«EBS» siqaret filtri siqaret çəkmənin dad xassələri və effektini qoruyub saxlayır, hal-hazırda filtrlərlə buraxılan anoloci siqaretlərə müqayisədə 80-85%-dən zərərli birləşmələri özündə saxlayır.

(76) Сарыев Эльдар Бахрам оглы

(54) Сигаретный фильтр «ЭБС»

(57) Изобретение относится к табачной промышленности, а именно к фильтрам, используемым при курении табака, характеризующимся новой конструкцией и новой ионообменной добавкой.

Предлагаются варианты изобретения.

В первом варианте сигаретный фильтр содержит пористый фильтрующий стержень цилиндрической формы и мундштучный элемент, представляющий собой механический фильтр (инжектор). Механический фильтр состоит из наружного полого цилиндра, имеющего выступ с одной стороны, внутри которого помещен цилиндр меньшего размера с верхним закрытым дном, соединённые между собой перегородкой, плотно прилегающей к внутренней поверхности наружного цилиндра и наружной поверхности внутреннего цилиндра и со сквозными конусными отверстиями по периметру перегородки.

Во втором варианте сигаретный фильтр содержит пористый фильтрующий стержень цилиндрической формы, механический фильтр (инжектор) и фильтрующий стержень, пропитанный активированным углём.

В третьем варианте сигаретный фильтр содержит пористый фильтрующий стержень цилиндрической формы, механический фильтр (инжектор) и гемосорбент.

В четвёртом варианте сигаретный фильтр содержит пористый фильтрующий стержень цилиндрической формы, механический фильтр, фильтрующий стержень, пропитанный активированным углём и гемосорбент.

Гемосорбент можно располагать в фильтре в виде отдельного слоя и равномерно распределить по всей внутренней поверхности пористого фильтрующего стержня.

Выбор варианта фильтра зависит от качества табачного изделия. Последовательность расположения элементов сигаретного фильтра внутри воздухопроницаемой обёрточной бумаги – произвольная.

Сигаретный фильтр ЭБС сохраняет вкусовые качества и эффект курения, удерживает вредные соединения на 80-85% больше, чем у аналогичных сигарет, выпускаемых в настоящее время с фильтрами.

(21) N 99/001311

(22) 04.03.99

(51) A 61 B 17/00

(71)(73) Azərbaycan Tibb Universiteti, İbişov Kamil Hüseynqulu oğlu

(72) İbişov Kamil Hüseynqulu oğlu

(54) İbişovun Boşluq sanatoru.

(57) İxtira təbabətə, ən çox isə yaralanmaların jərrahiyyəsinə və xüsusilə tikilmə yaralarda boşluqların infeksiyalaşmış yaralanmalarının irinli ağırlaşmalarının profilaktika və müalicəsinə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, təklif olunan boşluq sanatoru, ultrasəs titrəyişlərinin mənbəyindən, dərman məhlullarını qəbul etmək üçün dəlikləri olan tam konusvari ujluluq və uzunluğu-ujluğu boruya kip qeydirildikdə axırda dirənərək ujlunun və borunun yan səthlərinin bir-birilə möhkəm birləşməsinə təmin edən kapralon drenac borulu kanallaşdırılmış platin alətdən ibarətdir, ixtiraya əsasən kanallaşdırılmış platin alətdən çıxarkən ultrasəs titrəyişlərinin tezliyini 26,5 khs, amplitud rezonansının səviyyəsini 30-50 mkm saxlamaq şərtilə, tam silindrik platin ujluluqla uzadılmışdır, ujlunun mərkəzi dəliyi alətin mərkəzi kanalı ilə birləşmişdir, onun kənarından ardıl olaraq bir-birindən bir sm məsafədə, yan səthlərində iki səviyyədə bərabər yerləşmiş dörd dəliyi vardır, belə ki, şüalaşmış dərman məhlullarını bərabər paylamaq üçün ujlunun bütün çıxış dəliklərinin ölçüsü eynidir və ümumi kanalın diametrinin 0,4 hissəsini təşkil edir, kapralon drenac boru da ujlunun ölçüsünə uyğun olaraq uzadılmışdır və onun da yan səthlərində qurğunun dəliklərinə uyğun və boru ilə kip qeydirildikdə onlarla üz bəz düşən dörd yan dəlikləri vardır.

Beləliklə, dərman boşluqlarda yerləşən daxili orqanların odlu silah yaralanmalarının irinli-iltihabi ağırlaşmalarının profilaktika və müalicəsi üçün İbişovun Boşluq sanatorunun qapalı üsulla tətbiq olunması, müalicənin nəticəsinin yaxşılaşmasına imkan verir və klinik təcrübədə geniş tətbiq olunması üçün məsləhət görülməlidir.

(71)(73) Azərbaycanın Медицинский Университет, Ибишов Кямил Гусейнгулу оглы

(72) Ибишов Кямил Гусейнгулу оглы

(54) Полостной санатор Ибишова.

(57) Изобретение относится к медицине, в частности к хирургии ранений, а именно к профилактике и лечению полостных инфицированных ранений при закрытых раневых швах.

Сущность изобретения заключается в том, что в устройстве повышенной звукопроводимости, содержащем источник ультразвуковых колебаний, платиновый канализированный инструмент с отверстием для приема лекарственного раствора, цельным конусным наконечником и дренажной капролоновой трубкой, длина которой при плотном соединении наконечника с трубкой в упоре обеспечивает совмещенность торцов наконечника и трубки, согласно изобретению платиновый канализированный инструмент удлинен цельным платиновым цилиндрическим наконечником с условием сохранения на выходе из инструмента ультразвуковых колебаний порядка 30-50 мкм при частоте 26,5 кгц на уровне резонанса, центральное отверстие наконечника совмещено с центральным каналом инструмента, имеет сообщенные с ним четыре боковых отверстия, равномерно размещенные на двух уровнях боковой поверхности наконечника, последовательно отстоящих от его края через один сантиметр, причем для равномерного распределения озвучиваемого лекарственного раствора размеры всех выходных отверстий наконечника одинаковы и составляют 0,4 диаметра общего канала, а дренажная капролоновая трубка также удлинена в соответствии с длиной наконечника и имеет боковые проемы в местах противостоящих боковым отверстиям наконечника в сборе с ним.

Таким образом, закрытый способ применения полостного санатора Ибишова для профилактики и лечения гнойно-воспалительных осложнений после огнестрельных ранений глубоко-расположенных внутренних органов, позволяет значительно улучшить результаты лечения и может быть рекомендован для широкого внедрения в клиническую практику.

(21) N 99/001229

(22) 01.06.98

(51) A 61 B 17/00

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu.

(72) Tahirov Zaur İbrahim oğlu

(54) Lazer aparatının optiki şarniri.

(57) İxtira tibbi texnikaya aiddir.

İxtiranın vəzifəsi şüalanmanın ötürmə xətasının azaldılmasından ibarətdir.

Optiki şarnirə hərəkətsiz giriş həlqəsi, hərəkətli çıxış həlqəsi və güzgü daxildir. Çıxış həlqəsinin dönmə ötürüjü mexanizmi uzununa istiqamətləndiriji lingdən ibarətdir. Yumrujuqlar Arximed spirali şəklində düzəldilmişdir.

Güzgünün işçi səthi şarnirin həndəsi oxu ilə üst-üstə düşür. Şarnirin bütün detalları giriş və çıxış həlqələrin gövdələrinin eyni oxlu deşiyinə pərçimlənmiş podşipniklərlə oxa perpendikulyar yerləşdirilən səthdə fırlanma imkanına malik quraşdırılmışdır. Diyirjəklər dirsəkli oxa qaykalarla bərkidilmişdir. Yay bu mexanizmin kinematik qapanmasını təmin edir.

Təklif edilən qurğu diyirjəklərlə yumrujuqlar arasında radial aralığın seçilməsini təmin edir və şüalanmanın ötürmə xətasının azaldılmasına imkan yaradır.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Təhsil Nazirliyi Azərbaycan Dövlət Tibbi Akademiyası
 (71)(73) Azərbaycan Dövlət Tibbi Akademiyası

(72) Таиров Заур Ибрагим оглы

(54) Оптический шарнир лазерного аппарата.

(57) Изобретение относится к медицинской технике.

Задачей изобретения является уменьшение погрешности передачи излучения шарниром.

Оптический шарнир содержит неподвижное входное и выходное звено и зеркало. Механизм передачи поворота выходного звена состоит из кулисы с продольной направляющей. Кулачки выполнены в виде спирали Архимеда.

Рабочая поверхность зеркала совпадает с геометрической осью 4 шарнира. Все детали шарнира установлены с возможностью вращения в плоскости, перпендикулярной оси, с примыканием подшипников, запрессованные в соосные отверстия корпусов входного и выходного звеньев. Ролики укреплены на коленчатой оси с помощью гайки. Пружина обеспечивает кинематическое замыкание механизма.

Применение предлагаемого устройства обеспечивает выбор радиального зазора между роликами и кулачками, и позволяет уменьшить погрешности передачи излучения.

(21) N 99/001325

(22) 09.03.99

(51) A 61 B 17/42

(76) Şahbazov Şahbaz Qara oğlu

(54) Ginekoloji güzgü.

(57) İxtira tibbi texnikaya aiddir və xüsusən travmatologiyada, stomatologiyada, dermatologiyada, otorinolarinqologiyada, mamalıqda və ginekologiyada irinli-iltihablı mürəkkəbləşmələrin müalicəsi və profilaktikası, regenerativ proseslərin stimullaşdırılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi, işlərin besterilizə şəraitində aparılması zamanı xəstənin təhlükəsizliyinin yüksəldilməsindən və mamalıqda və ginekologiyada uşaqlıq yolunun həkim tərəfindən müayinəsi və işlənməsi işlərinin aparılmasının sadələşməsindən ibarətdir.

Göstərilən məqsəd, tərkibində bir-biri ilə tərpənmə qabiliyyəti ilə birləşdirilmiş və layların işçi vəziyyətini fiksə edən vint jütlüyünü yaradantərpənən saxlayıcı metalda hazırlanmış qabarıq layları olan məlum qurğuda onunla əldə edilir ki, laylar bioloji cəhətdən neytral materialdan hazırlanır, qabarıq sahələr isə açıq sahələri yaradan və layları təşkil edənlərə birləşdirilmiş zolaqlarla yaradılır.

(76) Шахбазов Шахбаз Гара оглы

(54) Гинекологическое зеркало.

(57) Изобретение относится к области медицинской техники и может быть использовано для осмотра влагалища, лечения и профилактики гнойно-воспалительных процессов, в частности, в акушерстве и гинекологии.

Задача настоящего изобретения заключается в создании устройства, повышающего безопасность пациентов при бестерилизационных условиях работы и упрощающего работу врача в акушерстве и гинекологии с повышенной степенью осмотра и обработки влагалища.

Указанная задача в известном устройстве, содержащем выпуклые створки, подвижно соединенные между собой и с держателями, образующими с винтовой парой фиксатор рабочего положения створок, достигается тем, что створки выполнены из биологически нейтрального материала, а выпуклые поверхности образованы полосами, образующими конструкцию с открытыми пространствами и прикрепленными к образующим створкам.

(21) N 99/001326

(22) 09.03.99

(51) A 61 B 17/42

(76) Şahbazov Şahbaz Qara oğlu

(54) Ginekoloji güzgü.

(57) İxtira tibbi texnikaya aiddir və xüsusən travmatologiyada, stomatologiyada, dermatologiyada, otorinolarinqologiyada, mamalıqda və ginekologiyada irinli-iltihablı mürəkkəbləşmələrin müalicəsi və profilaktikası, reqenerativ proseslərin stimullaşdırılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi, işlərin bəsteriləzə şəraitində aparılması zamanı xəstənin təhlükəsizliyinin yüksəldilməsindən və mamalıqda və ginekologiyada uşaqlıq yolunun həkim tərəfindən müayinəsi və işlənməsi işlərin aparılmasının sadələşdirilməsindən ibarətdir.

Göstərilən məqsəd, tərkibində uşaqlıq yolun daxili boşluqlarına konquent olan oksidləşdirilmənin örtüklə bağlı metaldan hazırlanmış bir-biri ilə və vintli jütlüyü və saxlayıcılar ilə layların işçi vəziyyətini fiksə edən qurğunu yaradan birləşdirijilərlə tərpənmə qabiliyyəti ilə birləşdirilmiş qabarıqlı layları məlum olan qurğuda onunla əldə olunur ki, laylar açıq pənjərəli layları təşkil edənlərə birləşdirilmiş çərçivəli qurğu şəklində işlənilir.

(76) Шахбазов Шахбаз Гара оглы

(54) Гинекологическое зеркало.

(57) Изобретение относится к области медицинской техники и может быть использовано для осмотра влагалища, лечения и профилактики гнойно-воспалительных процессов, в частности, в акушерстве и гинекологии.

Задача настоящего изобретения заключается в создании устройства, повышающего степень осмотра и обработки влагалища, позволяющего улучшить диагностирование лечения, а также профилактику гнойно-воспалительных процессов в акушерстве и гинекологии.

Указанная задача в известном устройстве, содержащем выпуклые створки, конгруэнтные внутренней полости влагалища, выполненные из металла с неоксидированным покрытием, подвижно соединенные между собой и с держателями, образующими с винтовой парой фиксатор рабочего положения створок, достигается тем, что створки выполнены в виде рамочной конструкции с открытыми окнами, прикрепленной к образующим створкам.

(21) N 96/000842

(22) 22.08.96

(51) A 61 J 7/00

(76) Həşimov Ramiz Qulam oğlu

Qasımova Ziba Vaqif qızı

(54) Diş – çənə anomaliyalarında dişlərin yerini dəyişmə üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusən stomatologiyaya, daha konkret desək ortodontiyaya aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, ultrasəs və dövrü olaraq aktivləşdirilən ortodontik aparatla ko

mpleks təsirdən ibarət olan diş-çənə anomaliyalarında dişlərin yerini dəyişmə üsulunda ultrasəs təsiri dövrü olaraq ortodontik aparatın hər aktivləşdirilmisindən qabaq, bilavasitə yeri dəyişdirilən dişin kökyanı sahəsinin selikli qişasına 20-32 kHs qədər aşağı tezlik intervalında, hər prosedura üçün 20-180 saniyə ərzində həyata keçirirlər.

Aşağı tezlikli ultrasəs təsir etmə səsləndirilmiş orqan və toxumalarda fizioloji regenerasiya proseslərini stimule edir, 5-10 gün ərzində, yəni ortodontik aparatın növbəti aktivləşdirilməsinə qədər tez bərpa olunan çənə toxumalarının sıxlığının azalmasını təmin edərək, diş və periodonta olan əlavə və arzuolunmaz təsirin baş verməsini istisna edir.

(76) Гашимов Рамиз Гулам оглы

Гасымова Зибя Вагиф гызы

(54) Способ перемещения зубов при зубочелюстных аномалиях.

(57) Изобретение относится к медицине, в частности, к стоматологии, а более конкретно – к ортодонтии.

Сущность изобретения заключается в том, что в известном способе перемещения зубов при зубочелюстных аномалиях, включающем комплексное воздействие ультразвука и периодически активируемого ортодонтического аппарата, воздействие ультразвуком осуществляют периодически перед каждой активацией ортодонтического аппарата непосредственно на слизистую поверхность прикорневой области перемещаемого зуба в интервале низких частот от 20 до 32 кГц в течении 20-180 секунд за одну процедуру.

Воздействие ультразвуком низкой частоты стимулирует процессы физиологической регенирации в озвученных органах и тканях, исключает возникновение побочных эффектов и нежелательного воздействия на зуб и периодонт, обеспечивая при этом снижения плотности челюстных тканей, которая быстро восстанавливается в течении 5-10 дней, т.е. до срока следующей активации ортодонтического аппарата, что также повышает эффективность проводимого лечения.

(21) N 2000/ 0104

(22) 27.04.2000

(51) A 61 C 1/06

(76) Sarıyev Eldar Bəhram oğlu

(54) Duru və bərk dərman maddələrinin saxlanması üçün flakon-qarışdırıcı.

(57) İxtira tibbə, daha dəqiq, orqanizmə peroral və yaxud inyeksiya vasitəsilə yeridilən dərman maddələrinin saxlanması üçün işlədilən kapsul və flakonlara aiddir və bilavasitə istifadədən əvvəl qarışdırılması tələb olunan dərman maddələrinin saxlanması üçün tətbiq edilə bilər.

İxtiranın mahiyyəti bilavasitə istifadədən əvvəl qarışdırılması tələb olunan iki müxtəlif dərman maddəsinin bir qarışdırıcı flakonda ayrı-ayrılıqda saxlanmasıdır.

Qarışdırıcı flakona daxildir: açıq ujunun üst tərəfində yivi olan silindrik korpus və onun daxilinə yerləşdirilmiş, yan tərəfində iki dəlik, bir ujunda disk, digər ujunda isə preslənmiş rezin tıxajlı qapağı olan içiboş qol. Qapağın üzərində korpusla birləşdirmək üçün daxili yiv nəzərdə tutulub. İçiboş qol qapaq tərəfdən kiçik kranla qurtarır ki, o da tıxajla germetik surətdə bağlanır. Korpusun seksiyalara bölünməsi, perimetri boyu dəlikləri olan arakəsmənin korpusun içinə preslənməsi ilə baş verir. Korpusun yivi üzrə qapağın açılması ilə flakon-qarışdırıcının iki seksiyası arasında əlaqə yaranır və dərman maddəsinin qarışması baş verir.

Flakon-qarışdırıcı iki konstruktiv variantda düzəldilir.

Flakon-qarışdırıcı dərman maddələrinin steril şəraitdə saxlanmasına imkan yaradır, daşınma və istifadədə rahatdır.

(76) Сарыев Эльдар Бахрам оглы.

(54) Флакон-смеситель для хранения жидких и твердых лекарственных веществ.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к капсулам, флаконам для хранения лекарственных веществ, вводимых в организм перорально или путём инъекций, и может быть использовано для хранения лекарственных средств, требующих смешивания непосредственно перед употреблением.

Сущность изобретения заключается в раздельном хранении двух разнородных лекарственных веществ, требующих смешивания непосредственно перед употреблением, в одном флаконе-смесителе.

Флакон-смеситель содержит цилиндрический корпус с наружной резьбой на открытом конце, внутри которого размещается полый стержень с двумя боковыми отверстиями, с диском на одном конце и крышкой с запрессованной резиновой пробкой на другом конце. На крышке предусмотрена внутренняя резьба для соединения с корпусом. Полый стержень заканчивается краником со стороны крышки, который герметично закрывается пробкой. Разделение корпуса на секции осуществляется в пресованной внутрь корпуса перегородкой с отверстиями по её периметру. Свинчиванием крышки по резьбе корпуса осуществляется сообщение двух секций флакона-смесителя и растворение лекарственного вещества.

Флакон-смеситель изготавливается в двух конструктивных вариантах.

Флакон-смеситель позволяет хранить лекарственные вещества в стерильных условиях, удобен для транспортировки и при использовании.

(21) N 98/001192

(22) 20.07.98

(51) A 61 K 35/78

(71)(73) Şıxıyev Ağa Şıxı oğlu

(72) Şıxıyev Ağa Şıxı oğlu

Hajıyev Vahid Jəlal oğlu

Səfərova Natalya Vitoldovna

Hajıyev Jeyhun Böyük oğlu

Haşımov Ramiz Qulam oğlu

(54) İltihaba qarşı aktivliyə malik olan bioaktiv maddənin alınma üsulu.

(57) İxtira iltihaba qarşı aktivliyə malik olan, reparativ prosessləri stimullaşdıran antibiotik maddə kimi tibbdə tətbiq edilə bilən bioaktiv maddənin alınma üsuluna aiddir.

Təqdim olunan ixtirada məqsəd distillatda aktiv maddənin həllolma dərəcəsini, preparatın aktivliyini artırmaq və üsulu sadələşdirməkdən ibarətdir.

Üsulun məğzi ondan ibarətdir ki, xırdalanmış, əvvəljədən suda isladılmış bitki xammalı su buxarı ilə vakuum altında qovulur; bu halda xammal kimi seratostiqlə bitkisinin yerüstü və ya yeraltı hissələri ilə efir yağlı qızılgülün ləçəklərinin qarışığından istifadə olunur.

Seratostiqlə ilə qızılgülün ləçəklərinin su buxarı ilə birlikdə qovulması distillatda plyumbagin həll olunmasını xeyli artırır. Distillatda qızılgül yağının olması isə preparatın aktivliyini bir qədər də artırır.

Üsul sadədir, texnologi proses zamanı üzvi həlledicilərdən, kimyəvi reaktivlərdən istifadə olunmur və asanlıqla sənaye miqyasında tətbiq edilə bilər.

(71)(73) Шихиев Ага Шихи оглы

(72) Шихиев Ага Шихи оглы

Гаджиев Вагид Джалал оглы

Сафарова Наталья Витольдовна

Гаджиев Джейхун Бейук оглы

Гашимов Рамиз Гулам оглы

(54) Способ получения биоактивного вещества, обладающего противовосполительной активностью.

(57) Изобретение относится к способу получения из растительного сырья биоактивного вещества, обладающего противовосполительной активностью, стимулирующего репаративные процессы, которое может найти применение в медицине как антибиотическое вещество с широким диапазоном действия. Задачей предлагаемого изобретения является повышение растворимости активного вещества (плюмбагина) в дистилляте, увеличение активности препарата и упрощение способа.

Сущность заключается в том, что мелкоизмельчённое сырьё, предварительно замоченное в воде, подвергают перегонке с водяным паром под вакуумом, причём в качестве сырья используют смесь надземной или подземной частей цератостигмы и лепестков розы эфиромасличной. Перегонка цератостигмы в присутствии лепестков роз повышает растворимость плюмбагина в дистилляте почти в 2 раза. При этом содержание в дистилляте эфирного масла розы повышает биоактивность препарата.

Способ прост, в технологическом процессе не используются органические растворители, химические реактивы и может быть легко внедрён в промышленное производство.

- (21) N 97/000962
 (22) 01.08.97
 (51) A 61 K 35/78, J 11 B 1/10
 (71)(73) Açıq Tipli Səhmdar Jəmiyyəti «Loğman»
 (72) Tağıyev Sərxan Əbülfəz oğlu
       Babayev Raufbəy Abigül oğlu
       Quliyev Erkin Tofiq oğlu
 (54) Çaytikanı yağı preparatının alınması üsulu.

(57) İxtira tibbə, daha doğrusu kimya-əjzaçılıq sənayesinə aiddir və çaytikanı yağı preparatının alınmasına həsr olunmuşdur.

İxtiranın əsas vəzifəsi çaytikanı yağı preparatının effektiv, sadə alınma texnologiyasının yaradılmasından, məqsədli məhsulun çıxımının artırılmasından, prosesin vaxtının və karotonidlərin itkisinin azaldılmasından ibarətdir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, çaytikanının xırdalanmış təzə meyvələrindən presləmə yolu ilə şirə və lət ayrılır. Lət qurudulmaya məruz qalır, şirəni isə ətli hissədən ayırmaq üçün spirtlə işləyirlər (şirə və spirt 1:0,3 –0,4 nisbətində götürülür).

Meyvənin ətli hissəsindən presləmə yolu ilə şirə ayrılır, ətli hissə qurudulur. Qurudulmuş com (lət və ətli hissə) xırdalanır və fasiləsiz üçmərhələli əks axınlı ekstraksiyaya məruz qalır. Ekstragent kimi bitki yağından istifadə olunur.

Ekstraksiyanın hər mərhələsində 3:1, 1,5:1 və 0,75:1 nisbətinə uyğun xammal və yağıdan istifadə olunur.

Təklif olunan üsul texnologiyası prosesini sadələşdirir və farmakopeyanın tələbinə uyğun olaraq çaytikanı yağı preparatının tərkibində lazımı miqdarda bioloji fəal maddələrin saxlanılmasını təmin edir.

- (71)(73) Акционерное общество открытого типа «Логман»
 (72) Тагиев Сархан Абульфас оглы
       Бабаев Рауфбек Абигул оглы
       Кулиев Эркин Тофик оглы
 (54) Способ получения препарата облепихового масла.

(57) Изобретение относится к медицинской, а именно химико – фармацевтической промышленности и касается способа получения препарата облепихового масла.

Задачей изобретения является создание эффективной, простой технологии получения препарата облепихового масла, увеличение выхода целевого продукта, сокращение потерь биологически активных веществ и времени процесса.

Сущность изобретения заключается в том, что измельченные свежие плоды облепихи путём прессования разделяют на сок и мезгу. Мезгу подвергают сушке, а сок для отделения от мякоти обрабатывают спиртом при

объемном соотношении сок :спирт 1:0,3 – 0,4. Мякоть от сока отделяют прессованием и сушат. Высушенный жом (мезга и мякоть) измельчают и подвергают непрерывной трёхступенчатой противоточной экстракции. В качестве экстрагента на каждой ступени экстракции используют масло при соотношении масло : сырье 3:1, 1,5:1 и 0,75:1 соответственно.

Предлагаемый способ позволяет упростить технологический процесс и обеспечивает получение препарата облепихового масла с содержанием биологически активных веществ в количестве соответствующим требованиям фармакопеи.

(21) N 99/001171

(22) 29.04.97

(51) A 61 K 37/66

(71)(73) F.Hoffman – La Rojhe AG

(72) Paskal Sebastyan Baylom

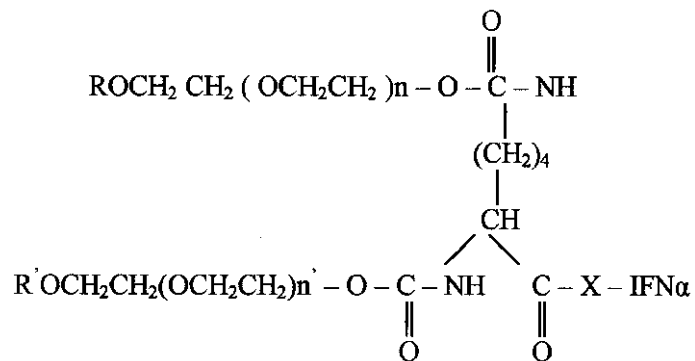
Alisia Vallejo Polleroni

(54) PEQ- α -IFN fizioloji aktiv konyuqat, onun alınma üsulu, tərkibində bu konyuqat olan əjzəçiliq kompozisiyası.

(57) İxtira təbabət sahəsinə, xüsusən antivirus və antiproliferativ fəallığa malik dərman preparatına aiddir.

İxtiranın məqsədi daha yüksək antiproliferativ aktivliyə malik olan və immunogenliyi olmayan yeni dərman vasitəsinin yaradılmasından ibarətdir.

Qarşıya qoyulan məqsəd, formulu aşağıdakı kimi olan PEQ- α -IFN fizioloji fəal konyuqat:

onun alınma üsulu və tərkibində konyuqat olan farmasevtik kompozisiya təklif edilməklə nail olmuşdur.

(71)(73) Ф.Хоффманн – Ля Рош АГ

(72) Паскаль Себастьян Байлом

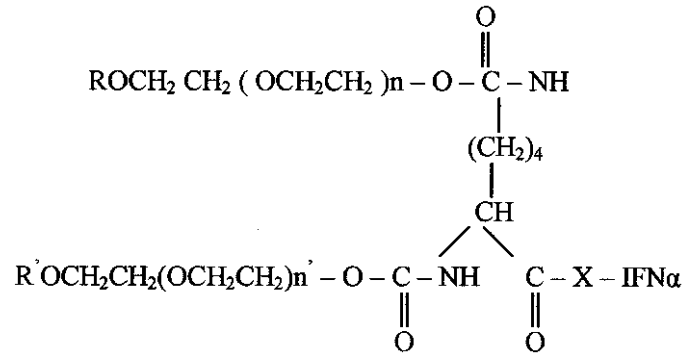
Алисия Валлейо Поллерони

(54) Физиологически активный конъюгат ПЭГ- α -IFN, способ его получения, фармацевтическая композиция его содержащая.

(57) Изобретение относится к области медицины, а именно, к лекарственным препаратам обладающим антивирусной и антипролиферативной активностью.

Задача изобретения состоит в том, чтобы создать новое лекарственное средство обладающее более высокой антипролиферативной активностью и не обладающее иммуногенностью.

Поставленная задача достигнута предложенными физиологически активными конъюгатами ПЭГ- α -IFN общей формулы

способом его получения, фармацевтическими композициями на его основе.

(21) N 99/001323

(22) 09.03.99

(51) A 61 M 1/00

(71)(73) Şahbazov Şahbaz Qara oğlu

(72) Kərimova Leyla Rəhman qızı

Quliyeva İradə Əlləddin qızı

Şahbazov Şahbaz Qara oğlu

(54) Dərman preparatlarının ultrasəsli səpələnməsi üçün qurğu.

(57) İxtira tibbi texnikaya aiddir və xüsusən travmatologiyada, stomatologiyada, dermatologiyada, otorinolaringologiyada, mamalıqda və ginekologiyada irinli-iltihablı mürəkkəbləşmələrin müalicəsi və profilaktikası, rəqenerativ proseslərin stimullaşdırılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi mamalıqda və ginekologiyada içəri boşluqların işlənməsi zamanı dərman preparatlarının təsirinin lokallığını yüksəltməkdən ibarətdir.

Göstərilən məqsəd, tərkibində toplayıcı üstündə yerləşən uşluğun kövdənin çıxış hissəsinin köndələn gözündə yerləşdirilmiş, dərman preparatlarının lazımı həjmini təmin edən qapaqlı damjuların çıxarılma mümkünlüyü ilə uşluq gövdəsinin ikinci yalançı gözündə uşaqliq yolunu və uşaqliq boynunu tam işləməni təmin edən məsafədə qapayıcı iynədən uzaqlaşdırılıb və onunla uşluq kövdəsində yiyələməklə yaradılmış iki köndələn gözlərin aralarından keçən uzuna olan kanalla birləşdirilməklə əldə olunur.

(71)(73) Шахбазов Шахбаз Гара оглы

(72) Керимова Лейла Рахман кызы

Кулиева Ирада Алладдин кызы

Шахбазов Шахбаз Гара оглы

(54) Устройство для ультразвукового распыления лекарственных препаратов.

(57) Изобретение относится к области медицинской техники и может быть использовано для лечения и профилактики гнойно-воспалительных осложнений и стимуляции регенераторных процессов, в частности, в травматологии, стоматологии, дерматологии, оториноларингологии, акушерстве и гинекологии.

Задача изобретения заключается в создании устройства, позволяющего повысить локализацию действия лекарственного препарата при обработке внутренних полостей в акушерстве и гинекологии.

Поставленная задача в известном устройстве, содержащем сопло, в поперечном отверстии выходной части которого над концентратором установлена запирающая игла, связанная с капельницей, выполненной в виде емкости с крышкой для определенного объема лекарственных препаратов, достигается тем, что капельница съемно установлена во втором глухом поперечном отверстии корпуса сопла на расстоянии от запирающей иглы, достаточном для полной обработки влагалища и шейки матки, и отверстиями, образованного проточкой в корпусе сопла.

(21) N 99/001324

(22) 09.03.99

(51) A 61 M 1/00

(76) Şahbazov Şahbaz Qara oğlu

(54) Dərman preparatlarının ultrasəslə səpələnməsi üçün qurğu.

(57) İxtira tibbi texnikaya aiddir və xüsusən travmatologiyada, stomatologiyada, dermatologiyada, otorinolarinqologiyada, mamalıqda və genikologiyada irinli-iltihablı mürəkkəbləşmələrin müalicəsi və profilaktikası, rəqenerativ proseslərin stimullaşdırılması üçün istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi mamalıqda və ginekologiyada içəri boşluqların dərin işlənməsi zamanı dərman preparatlarının səmərəli işlədilməsindən ibarətdir.

Göstərilən məqsəd, tərkibində toplayıcı üstündə yerləşən ucluğun gövdənin çıxış ujunun köndələn gözündə yerləşdirilmiş qapayıcı iynəli məlum qurğunun gövdəsində, birinci gözlə aşağı hissədə əlaqələnmiş ikinci yalançı gözün olması ilə və, konuslu aşağı hissəsi və yuxarı ujununda elastik qolu olan ayrılmaq imkanlı taxma qurğu ilə əldə olunur.

(76) Шахбазов Шахбаз Гара оглы

(54) Устройство для ультразвукового распыления лекарственных препаратов.

(57) Изобретение относится к области медицинской техники и может быть использовано для лечения и профилактики гнойно-воспалительных осложнений и стимуляции регенераторных процессов, в частности, в травматологии, стоматологии, дерматологии, оториноларингологии, акушерстве и гинекологии.

Задача изобретения заключается в создании устройства, позволяющего повысить рациональное использование лекарственного препарата при глубокой обработке внутренних полостей в акушерстве и гинекологии.

Поставленная задача в известном устройстве, содержащем запирающую иглу, с размещенной в поперечном отверстии выходной части корпуса сопла над концентратором, достигается тем, что корпус имеет второе глухое

поперечное отверстие, сообщающееся с первым в нижней части, и в нем съемно установлен насадок с конусным нижним концом и с эластичным руковом на верхнем конце.

(21) N 99/001463

(22) 16.11.99

(51) A 61 M 5/24, 5/28

(76) Sarıyev Eldar Bəhram oğlu

(54) Dərman maddələri ilə doldurulmuş birdəfəlik şpris və onun doldurma üsulu.

(57) İxtira tibbə, xüsusilə, tibbi şprislərə aiddir, qarışdırılması bilavasitə istifadədən qabaq tələb olunan dərman maddələrinin venadaxili və əzələdaxili yeridilməsi üçün nəzərdə tutulub.

İxtiranın məqsədi müxtəlif dərman maddələrinin ayrı-ayrılıqda germetik saxlanması etibarlılığını yüksəltməkdən ibarətdir.

Qarşıya qoyulmuş vəzifə müxtəlif dərman maddələri doldurulmuş birdəfəlik şprisdən istifadə etməklə həll edilir.

Şprisin bir ujununda inyeksiya iynəsinin taxılması üçün yuvajıq olan silindirik korpus var. Korpus, içəri səthində kəsilmiş seqmentlə düzəldilib ki, burada da sürgü qolu ilə yivli birləşmə vasitəsilə əlaqəli olan içiboş porşen irəli-geri hərəkət edir. Sürgü qolu da içiboş, üst səthində kəsilmiş seqmentlə yerinə yetirilib.

Müxtəlif dərmanların saxlanması porşenin və silindrik korpusun içində nəzərdə tutulub. Tozşəkilli və maye dərman maddələrinin qarışdırılması onların, porşen və sürtgü qolundakı dəliklərdən tökülməsi ilə həyata keçirilir. Porşen və sürgü qolundakı dəliklər, sürgü qolunun içindəki porşenin yivli birləşmə nətiyəsində dönməsi ilə açılır və bağlanır. Əlavə germetizasiya rezin aralıq qatlar vasitəsilə təmin olunur.

(76) Сарыев Эльдар Бахрам оглы

(54) Одноразовый шприц, заполненный лекарственными веществами и способ его загрузки.

(57) Изобретения относится к медицине, в частности к медицинским шприцам, и может быть использовано для внутривенного и внутримышечного введения лекарственных веществ, требующих разведения непосредственно перед использованием.

Задача изобретателя заключается в повышении надежности герметического раздельного хранения разных лекарственных веществ.

Поставленная задача решается использованием одноразового шприца, заполненного лекарственными веществами, содержащий цилиндрический корпус, на одном конце которого имеется канюля для инъекционной иглы. Корпус выполнен с усеченным сегментом по внутренней поверхности, где поступательно движется полый поршень, соединенный с плунжером резьбовым соединением. Плунжер тоже выполнен полым с усеченным сегментом по наружной поверхности.

Хранение разных лекарственных веществ предусмотрено внутри поршня и цилиндрического корпуса. Смешивание порошкообразного и жидкого лекарственных веществ осуществляется перепуском их через отверстия на

поршне и плунжере, которые открываются и закрываются поворотом внутри плунжера. Дополнительная герметизация обеспечивается резиновыми прокладками.

Bölmə B. **Müxtəlif texnologici proseslər.**

Раздел В. **Различные технологические процессы.**

(21) N 99/001307

(22) 06.11.98

(51) B 01 D 15/08, 53/14

(71)(73) Mobil Oyl Korporayşen

(72) Gelsingер Jeyms Ouyen

(54) Həllədijilərdən karbohidrogenlərin ayrılması zamanı kömür süzgəjlərinin absorbsiya effektivliyinin təyin edilməsi üsulu.

(57) Üzvi amin həllədijidən karbohidrogenlərin absorbsiyası üçün istifadə olunan kömür süzgəjin effektivliyinin təyin edilməsi üsulu belədir: həllədijini süzgəjdən buraxdıqdan sonra nümunə götürülür, karbohidrogenlər və həllədijilər üçün sahələrin hesabatı haqda məlumatların alınması məqsədilə onu standart qaz xromatoqrafından (GJ) buraxırlar. Nümunənin əlavə edilmiş daxili standartının mövjudluğu tələb olunmur və həm də GJ-də qovulmamışdan qabaq onu ölçmək tələb olunmur. Sahələrin hesablanması haqda məlumatlar xüsusi hazırlanmış kalibrəlmə jədvəlindən götürülən RF zəifləmə əmsallarından istifadə etməklə komponentlərin real tərkiblərinə çevrilir. Həllədiji kömür süzgəjdən keçdikdən sonra onda olan karbohidrogenlərin tam tərkibi haqda məlumat almaq üçün komponentlərin bu tərkibləri normallaşdırılır və jəmlənir.

(71)(73) Мобил Ойл Корпорайшн

(72) Гельсингер Джеймс Оуен

(54) Способ определения абсорбционной эффективности угольных фильтров в удалении углеводов из растворителя.

(57) Способ определения эффективности угольного фильтра, используемого для абсорбции углеводов из органического аминного растворителя состоит в том, что после пропускания растворителя через фильтр производят отбор пробы и пропускают ее через стандартный газовый хроматограф (GC) для получения данных подсчета площадей для углеводов и растворителя. Не требуется, чтобы проба имела добавленный внутренний стандарт, а также не требуется ее измерение перед прогоном через GC. Данные подсчета площадей преобразуют в реальные содержания компонентов при помощи коэффициентов ослабления RF, получаемых из специально подготовленной таблицы калибровки. Эти содержания нормализуют и суммируют для получения полного содержания

углеводородов имеющих в растворителе после его пропускания через угольный фильтр.

(21) N 99/001249

(22) 24.07.98

(51) B 01 D 17/04

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AzNSETLİ).

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu
Bağırov Mikayıl Kazım oğlu
Şıxəliyev Fərhad Əliəşrəf oğlu
Rza-zadə Nazim Abutalıb oğlu
Nəsru llayev İbad Əsəd oğlu
Kelova İlhamə Nəzərəli qızı

(54) Neftin emulsiyasızlaşdırılma üsulu.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusilə emulsiyalı neftlərin hazırlanma texnologiyasına aiddir.

İxtirada qoyulan məsələ emulsiyanın dağılmasının sürətləndirilməsi, deemulqator və enerji sərfinin azaldılması ilə deemulsiya prosesinin səmərəliliyinin artırılmasından ibarətdir.

Qoyulmuş məsələ onunla həll olunur ki, əvvəljədən deemulqatorla işlənmiş emulsiyalı neftin eyni zamanda fiziki təsir edilməklə qızdırılmasından ibarət olan məlum üsulda təsiri ultrasəs mənbəyi ilə generasiya olunan kavitasiya ilə yaradırlar.

İxtiranın mahiyyəti kavitasiyanın yaratdığı effektlə reagent molekullarının faza sərhəddinə nüfuzunun asanlaşdırılması, dispers sistem strukturunun zəifləməsi və dağılması nəticəsində emulsiya damlalarının birləşməsini təmin etməkdən ibarətdir.

İxtiranın tətbiqindən alınan effekt deemulqator sərfinin azalması, deemulsasiya prosesinin şiddətlənməsi və ona çəkilən xərjlərin azalması, həmçinin neftin yüngül fraksiya itkilərinin qarşısının alınmasından ibarətdir.

(71)(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности (АзНИПИНефть).

(72) Xasayev Arif Murtuzali oğlu
Bağırov Mikail Kəzim oğlu
Şixəliyev Fərhad Əliəşraf oğlu
Rza-zadə Nazim Abutalıb oğlu
Nəsru llaev İbad Asad oğlu
Kelova İlygama Nazarali kızı

(54) Способ деэмульсации нефти.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности к технологии подготовки эмульсионной нефти.

Задачей изобретения является повышение эффективности способа путем ускорения разрушения эмульсии и сокращения расхода деэмульгатора, а также энергетических затрат.

Поставленная задача решается тем, что в известном способе осуществляемом подогревом предварительно обработанной деэмульгатором эмульсионной нефти и одновременно физическим воздействием, воздействие создают кавитацией генерируемой ультразвуковым источником.

Сущность изобретения заключается в том, что эффект кавитации, генерируемый навигационным источником, облегчает доведение молекул реагента до границ фаз, ослабляет и разрушает структуру дисперсной системы и способствует слиянию глобул эмульсии.

Эффект от использования настоящего изобретения складывается из сокращения расхода деэмульгатора, ускорения и удешевления процесса деэмульсации, а также предотвращения потерь наиболее ценных легких фракций.

(21) N 99/001471

(22) 08.06.99

(51) B 01 D 45/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Ələkbərov Qəzənfər Zülfiqar oğlu

Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu

Qurbanov Rəhman Əliskəndər oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Mirələmov Hüseynbala Fazil oğlu

Əliyev Vasif İzzət oğlu

(54) Qaz axınından maye damjılarının ayrılması üsulu və bunun üçün separator.

(57) İxtira qazan separasiyası texnikasına, o cümlədən qaz axınından maye damjılarının qaz, neft və neft-kimyası sənaye sahələri obyektlərində tətbiqinə aiddir.

İxtirada qoyulan məsələ qaz axınından maye damjılarının separasiyası prosesinin effektivliyinin artırılmasından, aparatın vahid güjünün artırılmasından, onun quruluşunun sadələşdirilməsindən və metala qənaətdən ibarətdir.

İxtirada qoyulmuş məsələ qaz axınından maye damjılarının oynaq kürəli qatın müxtəlif səviyyələrində taxmalarla ayrıldığı anda ondan dərhal birbaşa müstəqil olaraq separatorundan çıxarılması üsulu ilə həll olunur.

Həmçinin ixtirada qoyulmuş məsələ silindrik korpusdan ibarət olan, kollektorlarla təhiz edilmiş şəbəkəli maye damjı separatorunda oynaq kürəli taxmaları saxlayan qonşu paylayıcı şəbəkələr arasında maili lövhələrlə birləşdirilmiş navalçalar yerləşdirməklə həll olunur.

Beləliklə, qaz separatorunun təklif olunan quruluşunda yeni üsul ilə qaz axınının maye damjılarından ayrılması effektivliyi 98,5% - ə qədər artır. Bu da separatorun həm məhsuldarlığının artmasına, quruluşunun sadələşməsinə və metal sərfinin azalmasına imkan yaradır.

(71)(73) Институт Нефте-Химических Процессов им.Ю.Мамедалиева АН Азербайджана.

(72) Алекперов Газанфар Зульфугар оглы

Рустамов Муса Исмаил оглы
 Гурбанов Рахман Алискендер оглы
 Гумбатов Гасан Гашым оглы
 Мираламов Гусейнбала Фазиль оглы
 Алиев Васиф Иззат оглы

(54) Способ разделения капель жидкости от газового потока и сепаратор для его осуществления.

(57) Изобретение относится к технике сепарации газов, а именно к применению разделения капель жидкости от газового потока на объектах газовой, нефтяной и нефтехимической промышленности.

Задачей изобретения является повышение эффективности процесса сепарации газового потока от капель жидкости, увеличения единичной мощности аппарата, упрощения конструкции и уменьшение его металлоёмкости.

Задача решается тем, что способ разделения капель жидкости от газового потока на подвижной шаровой насадке и отвод отсепарированных капель жидкости осуществляется в момент их отделения от газового потока и автономное удаление их из сепаратора.

Задача решается также тем, что решетчатый сепаратор с цилиндрическим корпусом, снабжённый коллекторами между решетками, на которых расположена подвижная шаровая насадка, снизу приварены наклонные пластины, снабженные желобами.

Таким образом, предложенным устройством и способом разделения капель жидкости от газового потока эффективность сепарации достигается до 98,5%, что способствует увеличению единичной мощности аппарата, упрощению конструкции, а также уменьшению его металлоёмкости.

(21) N 99/001447

(22) 11.10.99

(51) B 01 G 19/00

(71)(73) Bayramov Məsənnif Müstəjəb oğlu

(72) Bayramov Məsənnif Müstəjəb oğlu

Əkbərov Rüstəm Mehdiqulu oğlu

Məmmədzadə Ədilə Mikayıl qızı

Yusifov Rauf Əliyusif oğlu

(54) Qazmaye qarışığının ayrılması üçün qurğu.

(57) İxtira neft-qazçıxarma sənayesinə, xüsusən separasiya prosesinin səmərəsinin artırılmasına aiddir.

İxtiranın məqsədi maye-qaz qarışığının parçalanması və bununla qazın mayedən ayrılması səmərəsini artırmağa imkan verən “maye hissəciklərinin qaz axını ilə aparılması” əmsalının azaldılmasıdır.

Qoyulmuş məsələ separatorun girişində qaz-maye qarışığı rəqslərinin xarakterini dəyişməyə imkan verən qurğunun qoyulması və bununla separasiya prosesinin səmərəsinin artırılması ilə həll edilir. Rəqslərin xarakterindən, yəni onların ölçülərindən asılı olaraq separatora daxil olan qaz-maye qarışığının tərkibi dəyişilir, o tez ayrıla bilən qarışığa çevrilir və beləliklə “maye hissəciklərinin qaz axını ilə aparılması” əmsalının azalmasına səbəb olur.

Üsulun texniki-iqtisadi səmərəsi “maye hissəjklərinin qaz axını ilə aparılması” əmsalının azaldılmasından və separasiya prosesinin səmərəsinin artırılmasından irəli gəlir.

(71)(73) Байрамов Мусанниф Мустаджаб оглы

(72) Байрамов Мусанниф Мустаджаб оглы

Акперов Рустам Мехтигули оглы

Мамед-заде Адиля Микаил кызы

Юсифов Рауф Алиусиф оглы

(54) Устройство для разделения газожидкостной смеси.

(57) Изобретение относится в нефтедобывающей промышленности, в частности к процессу повышения эффективности сепарации.

Задачей изобретения является разделение газожидкостной смеси поступающей в сепаратор и этим самым уменьшить коэффициент уноса (K_y) частиц жидкости потоком газа, повышающим эффективность отделения жидкости от газа.

Поставленная задача решается тем, что применяется устройство позволяющее изменить характер колебаний газожидкостной смеси, поступающей в сепаратор и этим самым повышается эффективность сепарации. В зависимости от характера этих колебаний, то есть их размерности, состав компонентов газожидкостной смеси поступающей в сепаратор, меняется, превращается в легкоотделяемую смесь, что приводит в уменьшению коэффициента уноса (K_y).

Технико-экономическая эффективность устройства следует из уменьшения коэффициента уноса и повышения коэффициента эффективности сепарации.

(21) N 99/001504

(22) 04.11.99

(51) B 01 C 37/04, 21/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Y.N.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu

Seyidov Nadir Mir İbrahim oğlu

Abdullayev Yaqud Hidayət oğlu

Əhmədov Sabir Mustafa oğlu

Talıbov Avtandil Hüseynəli oğlu

Jabbarov İmran Allahverdi oğlu

Rüstəmov Rüşət Əşrəf oğlu

İbrahimov Sahil İsa oğlu

(54) Olefinlərin oliqomerləşməsi və polimerləşməsi üçün katalizatorun hazırlanma üsulu.

(57) İxtira neft-kimya sahəsinə, xüsusən olefinlərin oliqomerləşmə və polimerləşməsi üçün alüminium tərkibli katalizatorun hazırlanması üsuluna aiddir.

İxtirada qoyulan məsələ yüksək aktivliyə malik olan katalizator kompleksinin alınması və aktivatorun çeşidinin artırılmasıdır.

Təklif olunan ixtirada qoyulmuş məsələ metallik alüminium ilə dördxlörlü karbonun 1:40 kütlə nisbətlərində 70-85⁰J temperaturda qarşılıqlı təsirindən alınmış birləşmə ilə aktivatorlardan, parafin və aromatik karbohidrogenlərin sadə efirlərindən (dietil və ya difenil efiri), nitrobirləşmələrdən (nitrometan və ya nitobenzol), xloranhidridlərdən (asetil xlorid və ya benzoil xlorid) istifadə edilir, kontaklaşma prosesi 35-45⁰J temperaturda və alüminium ilə dördxlörlü karbonun qarşılıqlı təsirindən alınan birləşmə ilə aktivatorun 3-4:1 kütlə nisbətlərində aparılması ilə həll olunur.

Göstərilən tərkibdə alüminium tərkibli katalizatorndan və müxtəlif çeşidli aktivatorndan istifadə eməklə olefinlərin konversiyasını 99,8%-ə qədər artırmaq mümkündür.

(71)(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. Ю.Мамедалиева АН Азербайджана.

(72) Рустамов Муса Исмаил оглы

Сеидов Надир Мир Ибрагим оглы

Абдуллаев Ягуб Хидаят оглы

Ахмедов Сабир Мустафа оглы

Талыбов Афтандил Гусейнали оглы

Джаббаров Имран Аллахверди оглы

Рустамов Руфат Ашраф оглы

Ибрагимов Сахил Иса оглы

(54) Способ приготовления катализатора для олигомеризации и полимеризации олефинов.

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, в частности к способу приготовления катализатора олигомеризации и полимеризации олефинов на основе алюминий содержащих соединений.

Задачей изобретения является получение катализаторного комплекса с повышенной активностью и увеличение ассортиментов активаторов.

Задача решена тем, что предполагаемый катализаторный комплекс создается путем контактирования продукта взаимодействия алюминия с четыреххлористым углеродом, полученного при 75-80⁰С и массовом соотношении алюминия и четыреххлористого углерода, равном 1:40, с активатором (диэтиловый или дифениловый эфиры, нитрометан или нитробензол, бензоил хлористый или ацетил хлористый) и контактирование катализаторного комплекса с олефинами ведут при температуре 35-45⁰ и массовом соотношении катализаторного комплекса и активатора 3-4:1.

При использовании катализаторного комплекса с указанными составом и массовым соотношением, степень конверсии олефинов составляет 99,8%.

(21) N 99/001487

(22) 19.08.99

(51) B 04 J 1/00, 5/10, 5/12, 5/14, 11/00

(76) Qafarov Rza Rəhim oğlu

(54) Siklon

(57) İxtira texnologici ya da tüstü qazlarının, habelə havanın müxtəlif tozlardan təmizlənməsi proseslərində istifadə edilən qurğulara aiddir, o qara və əlvan metallurgiya müəssisələrində, kimya və neft sənayesində, tikinti materialları sənayesində, energetikada və digər sahələrdə tətbiq edilə bilər.

İxtiranın məqsədi daha artıq təmizləmə effektivliyi ilə fərqlənən siklonun yaradılmasıdır.

Bu məsələ belə həll edilib ki, xarici silindrik gövdə, qazçıxarıcı boru, tangensial giriş qısa borusundan ibarət siklon təmizlənən qaz axınıni üstədən və altdan məhdudlaşdırıcı vintşəkilli yönəldici spiral ilə təhiz edilibdir, buna görə mərkəzdənqaçma qüvvəsinin axına və onun tərkibində olan toz zərrəciklərinə təsiri təmizləmə prosesinin axırınadək saxlanılır, əsas qaz axınından toz zərrəciklərinin çıxartmaq üçün tozçıxarıcı dəlikləri olan daxili gövdə, konusşəkilli daxili gövdə ilə təhiz olunmuşdur, buna görə qaz axının orta sürəti təmizlənmənin axırınadək saxlanılır, xarici və daxili kövdələr arasında yerləşdirilmiş arakəsmələrlə onların arasında olan fəza tozçıxarıcı kanallardır, ilkin və sonrakı qazların sərfinin tənzimlənməsi üçün jütləşmiş jəftə ilə təhiz edilmişdir.

Təklif edilən siklon tozun orta fraksiyalardan təmizlənməsinin effektivliyini məlum olan konstruksiyalara nisbətən 3-4 dəfə artmasına imkan verir.

(76) Кафаров Рза Рагим оглы

(54) Циклон

(57) Данное изобретение относится к устройствам, используемым в процессах очистки технологических или дымовых газов, а также воздуха от различных пылей и может найти применение на предприятиях черной и цветной металлургии, химической и нефтяной промышленности, промышленности строительных материалов, в энергетике и других отраслях.

Задачей изобретения является повышение эффективности очистки газов от пыли.

Задача решена тем, что циклон, включающий наружный цилиндрический корпус, выхлопную трубу, тангенциальный входной патрубок снабжен: винтовой направляющей спиралью, ограничивающей сверху и снизу очищаемый газовый поток, благодаря чему воздействие центробежной силы на поток и содержащиеся в нём частицы пыли сохраняется до конца процесса очистки, внутренним корпусом с пылеотводящими щелями для вывода частиц пыли из основного газового потока, конусной формой внутреннего корпуса, благодаря чему до конца очистки сохраняется средняя скорость основного газового потока, перегородками между наружным и внутренним корпусами, пространство между которыми является пылеотводными каналами, сдвоенным затвором, позволяющим регулировать расходы первичных и вторичных газов.

Предлагаемый циклон позволяет повысить эффективность очистки от пыли средних фракций по сравнению с известными конструкциями в 3-4 раза.

(21) N 99/001439

(22) 26.04.99

(51) B 63 B 35/66, E 02 B 17/02

(71)(73) Deep Oil Technology, Incorporated, US

(72) Robert O. Blevins
Cohn E. Halkyard
Edward E. Horton, III

(54) Üzən qazıma və ya istismar dəniz platforması.

(57) İxtira dəniz şəraitində qazmaya və neft hasilatına, konkret desək, belə əməliyyatlarda istifadə olunan üzən platformalara aiddir.

Platforma bir-birilə sıx yanaşı yerləşdirilmiş çox saylı şaquli istiqamətli üzən sütunlardan yığılır, onların üzərində istehsalat avadanlığını, qazıma qurğularını, məişət binalarını və işçilər üçün yaşayış otaqlarını yerləşdirmək üçün bir və ya çox saylı modullar və ya göyərtələr yerləşdirilə bilər. Sütunlar onların uzunluğu boyunca bir-biri ilə məkan yaxınlığında yerləşdirilən çox saylı üfüqi lövhələrlə və sütunların yuxarı hissəsinə və oturağına yaxın yerləşdirilmiş şaquli lövhələrlə saxlanır. Qazma və/və yaxud istismar təxminən platformanın mərkəzində yerləşən suayırıcı sütunlar vasitəsilə ijra edilir. Platformaya təsbit olunan ballast, neft saxlama zonası və ambarda saxlanan neftin nisbətən yüngül çəkisini tarazlamaq üçün bölmələr və dəyişən ballast daxildir. Kolonlar üfüqi lövhələr nisbətən suyun kiçik səthini tutur.

Çox sütunlu platforma su burulğanlarının yaratdığı titrəməyə az meyillidir, çünki yanaşı sütunların sıx yaxınlığı sütunlar arasında su burulğanlarının əmələ gəlməsinin qarşısını alır, tormozlanmanı azaldır.

Üfüqi lövhələr suyun şaquli saxlanması yolu ilə platformanın təsiredici kütləsini artırır.

(71)(73) Дип Ойл Текнолоджи, Инкорпорейтед, США

(72) Роберт Блевинс
Джон Халкйард
Эдвард Э.Хортон,III

(54) Плавающая морская буровая или эксплуатационная платформа.

(57) Изобретение относится к бурению и добыче нефти в морских условиях и, более конкретно, к плавучим платформам, используемым в таких операциях.

Платформа собирается из множества пространственно тесно размещенных вертикально ориентированных плавучих колонн, на которых могут помещаться один или большее количество модулей или палуб, для поддержания производственного оборудования, буровой установки, бытовых помещений и жилья для персонала. Колонны удерживаются в пространственной взаимосвязи посредством множества горизонтальных пластин, расположенных вдоль длины колонн, и вертикальных пластин, расположенных около основания и около верхней части колонн. Бурение и/или эксплуатация осуществляется посредством водоотделяющей колонны, расположенной приблизительно в центре платформы. Платформа включает фиксированный балласт, зону хранения нефти, отсеки и изменяемый балласт для уравнивания более легкого веса нефти, находящейся в хранилище. Колонны занимают меньшую площадь водной поверхности, чем горизонтальные пластины.

Многоколонная платформа является менее подверженной вибрации, вызванной водоворотом, потому что близкое соседство смежных колонны подавляет образование водоворотов между колоннами, уменьшая торможение.

Bölmə J.
Kimya və metallurgiya.

Раздел С.
Химия и металлургия.

(21) N 99/001261
 (22) 21.01.99
 (51) J 01 F 7/38, J 05 D 1/00
 (76) Tağıyev Eldar İsmayıl oğlu
 (54) Alunitin emalı üsulu

(57) Üsul alunit xammalından alüminium oksidin istehsalı texnologiyasına aid edilir. Alunit filizi iki mərhələdə qələviləşdirmə üsulu ilə emal edilir.

Birinci mərhələdə qələviləşdirmə kalium, natrium, karbonatlarının qarışığı məhlulunda aparılır.

Birinci qələviləşdirmədən qalan həll olunmayan çöküntü Bayer qələvi üsulu ilə emal edilir.

(76) Тагиев Эльдар Исмаил оглы
 (54) Способ переработки алунита.

(57) В способе предлагается технология производства глинозема из алунитовых руд.

Алунитовая руда перерабатывается методом двустадийного щелачивания. Первую стадию выщелачивания ведут раствором смеси карбонатов калия и натрия, а нерастворимый остаток от первого выщелачивания перерабатывают щелочным способом Байера.

(21) N 99/001563
 (22) 16.08.99
 (51) J 02 J 5/12
 (76) İbadullayev Faiq Yunis oğlu.
 (54) Çirkab suların təmizlənmə üsulu.

(57) İxtira çirkab suların elektroliz vasitəsi ilə təmizləmə sahəsinə aiddir və müxtəlif üzvi boyaların qarışmış suları təmizləmək üçün istifadə edilə bilər.

Çirkab suların təmizlənməsinin xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, anod kimi xırdalanmış maqnetit filizi istifadə olunur və bu təmizlənmiş sularda aktiv xlorun konsentrasiyasını azaldır.

(76) Ибадуллаев Фаик Юнис оглы
 (54) Способ очистки сточных вод.

(57) Изобретение относится к области очистки сточных вод путём электролиза и может быть применено для очистки стоков, содержащих органические красители.

Особенностью очистки сточных вод является применение в качестве анода измельчённой магнетитовой руды, что позволяет снизить концентрацию активного хлора в очищенной воде.

(21) N 98/001207

(22) 22.01.98

(51) J 07 J 9/00, 9/04, 9/14

(71)(73) Agip Petroli S.p.A, Agip S.p.A, İNSTİTUT FRANJAİS DU PETROLE

(72) ZENNARO Roberto

GUSSO Andrea

(54) Fişer- Tropş reaksiyasında istifadə edilmək üçün yararlı olan katalitik kompozisiya, onun alınma üsulu, karbohidrogenlərin katalitik sintezi üsulu.

(57) İxtira karbohidrogenlərin katalitik sintezi sahəsinə, xüsusən, Fişer-Tropşa reaksiyası üçün yararlı olan katalitik kompozisiyaya, həmçinin, onun alınması üsuluna aiddir.

Bununla əlaqədar olaraq tərkibində metal formasında və ya törəmə formasında böyük miqdarda kobalt və metal formasında və ya törəmə formasında az miqdarda rutenium və tantal olan saxlayan katalitik kompozisiya təklif edilir. Kobaltın miqdarı 1-50%, ruteniumunkü 0,05-5%, tantalınki 0,05-5% -dir.

Göstərilmiş elementlər Si, Ti, Al, Zn, Sn, Mg-dan seçilmiş elementlərdən birinin oksidlərindən seçilmiş daşıyıcı üzərinə parçalanmışdır.

İxtira CO konversiya dərəcəsinə 67% artıq təmin edir, C₁₄ karbohidrogeninə görə seçicilik 48,7% -ə kimi, C₅ görə isə 81,7% - ə kimidir.

(71)(73) АДЖИП ПЕТРОЛИ С.п.А, АДЖИП С.п.А, ЭНСТИТЮ ФРАНСЭ ДЮ ПЕТРОЛ.

(72) Роберто СЕННАРО

Андреа ГУЗЗО

(54) Каталитическая композиция, пригодная для использования реакции Фишера-Тропша, способ ее получения, способ каталитического синтеза углеводородов.

(57) Изобретение относится к области каталитического синтеза углеводородов, в частности каталитической композиции, которая пригодна для реакции Фишера-Тропша, а также способу ее получения.

Предложена каталитическая композиция, содержащая большее количество кобальта, в форме металла или в форме производного, и меньшее количество рутения и тантала, в форме металла или в форме производного. Содержание кобальта 1-50 %, рутения - 0,05-5%, тантала 0,05-5%.

Указанные компоненты диспергированы на носителе, выбранном из оксидов одного из элементов, выбранного из Si, Ti, Al, Zn, Sn, Mg.

Изобретение обеспечивает степень конверсии CO более чем 67%, избирательность по углеводородам C₁₄ до 48,7%, C₅ - до 81,7%.

(21) N 98/001142

(22) 05.08.97

(51) J 07 J 9/14

(71)(73) AGIP PETROLI S.p.A., IT, INSTITUT FRANJAIS DU PETROLE

(72) Kristina Maretto

Vinçenzo Pikkolo

(54) Barbotanlı sütunlu reaktorun optimal iş üsulu.

(57) İxtira, xüsusən, Fişer-Tropş reaksiyasından alınan karbohidrogenlərin, xüsusilə də, xətti və doymuş karbohidrogenlərin istehsalı sahəsinə aiddir.

Qaz fazası və maye fazanın iştirakı ilə barbotanlı sütunlu reaktorun optimal iş üsulu, xüsusilə Fişer-Tropş reaksiyası üçün təklif edilir, bu üsul ≥ 2 seriyasındakı mərhələ və ya pillələrin sayında həyata keçirilir, qaz fazası və bərk hissəciklər olan maye fazanın axın şəraiti, əslində qazın sürəti 3 m/san-dən 200 m/san-yə kimi və mayenin sürəti 0-dan 10 m/san-yə kimi maye sürəti ilə olan yolu tutulmuş axın şəraitidir, hər bir pillədə bərk hissəciklərin konsentrasiyası, əslində sabitdir və hər bir pillə üçün bərabərdir və 5-dən 50% - ə (həjm/həjm) qədərdir.

Üsul reaktorun işinin xüsusiyyətlərini, xüsusən də, məhsuldarlıq və konversiya göstərijilərini yaxşılaşdırır.

(71)(73) АЭИП ПЕТРОЛИ С.п.А., ИТ, ИНСТИТУТ ФРАНЖАИС ДУ ПЕТРОЛЕ

(72) Кристина Маретто

Винченцо Пиколло

(54) Способ оптимальной работы барботажного колонного реактора.

(57) Изобретение относится к области производства углеводородов особенно линейных и насыщенных углевородов, в частности получаемых при реакции Фишера-Тропша.

Задача решена тем, что предложен способ оптимальной работы барботажного колонного реактора в присутствии газовой фазы и жидкой фазы, в частности, для реакции Фишера-Тропша, отличающийся тем, что процесс осуществляют при числе ступеней в серии ≥ 2 , условия течения газовой фазы и жидкой фазы, содержащей твердые частицы, являются, по существу, условиями течения в закупоренном потоке, со скоростью газа от 3 м/сек до 200 м/сек и скоростью жидкости от 0 до 10 м/сек, концентрация твердых частиц каждой ступени является, по существу, постоянной и равной для, каждой одной ступени и составляет от 5 до 50% (объемн./объемн.).

Способ улучшает характеристику работы реактора, особенно-то показателям производительности и конверсии.

(21) N 99/001352

(22) 18.08.98

(51) J 07 J 19/45, J 07 J 51/41

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Elmi-tədqiqat “Olefin” İnstitutu

(72) Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu

Əliquliyev Ramiz Məmməd oğlu

Şərifov Qabil Soltan oğlu

Rzayev Əbdülməjid Seyidrza oğlu

Dadaşova Fərqanə Salam qızı

Polçayev Ramiz Əbdürəb oğlu

(54) Naften turşularının qlikol efirinin alınma üsulu.

(57) İxtira neft-kimya sahəsinə aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, naften turşularının qlikol efirləri dioxloremanın naften turşularının duzları ilə qarşılıqlı təsiri nəticəsində alınır.

Proses 0,2-0,3 Mpa təzyiqdə, komponentlərin ekvimolyar nisbətində, həlledijisiz aparılır.

Naften turşularının duzları kalsium xloridin turşu ədədi 240 mq/q olan naften turşularına təsiri nəticəsində alınır.

Prosesin texnologiyası təkmilləşdirilməsi ondan ibarətdir ki, suda həll olmayan kalsium naftenatlardan istifadə nəticəsində reaksiyanın aralıq məhsulları azalır və efirlərin çıxımı 95%-ə çatır.

(71)(73) АзГосНИИ “Олефин”

(72) Садыхов Фикрет Мамед оглы

Алигулиев Рамиз Мамед оглы

Шарифов Габиль Солтан оглы

Рзаев Абдулмеджид Сеидрза оглы

Дадашова Фаргана Салам кызы

Полчаев Рамиз Абдураб оглы

(54) Способ получения гликолевых эфиров нафтенных кислот.

(57) Предлагаемое изобретение относится к области нефтехимии, способу получения гликолевых эфиров нафтенных кислот, используемых в качестве пластификатора.

Сущность предлагаемого изобретения заключается в том, что эфиры нафтенных кислот получают путем взаимодействия дихлорэтана с солями нафтенных кислот, где соли нафтенных кислот получают в процессе воздействием CaCl на нафтенные кислоты с кислотным числом 240 мг/г (с процесса выщелачивания керосиновой фракции) при давлении 0,2-0,3 МПа, при эквимольном соотношении компонентов, без применения растворителей.

Усовершенствование технологии процесса, использование полученного в процессе нерастворимого в воде нафтената Ca, приводит к отсутствию побочных продуктов реакции, выходу эфира 95%.

(21) N 99/001341

(22) 08.06.99

(51) J 07 J 27/08

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

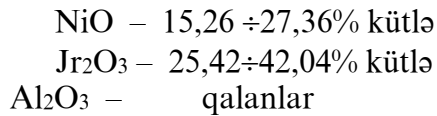
(72) Əjəmov Keykavus Yusif oğlu

Yusif-zadə Alim Jəlal oğlu

Kərimov Hikmət Məhəmməd oğlu
(54) Diizopropil efirinin alınması üçün katalizator.

(57) İxtira neft emalı katalizatorları sahəsinə aid olub sadə efirlər alınması üçün benzinlərə yüksək oktanlı komponentlər kimi istifadə edilə bilər.

İxtiranın məqsədi – proseslərin selektivliyinin artırılmasını təmin etmək, katalitik sistem hazırlamaqdır. Katalitik sistemə nikel, xrom və alüminium oksidləri aşağıdakı tərkibdə daxildir:

Yenilik katalizator inqredientləri (tərkib hissələri) kimi nikel, xrom və alüminium qarışıqlarının istifadə edilməsindən və onların kəmiyyət münasibətlərindən ibarətdir.

Müsbət nətiyyə: hazırlanmış katalitik sistem tətbiq edildikdə diizopropil efirin alınması prosesinin selektivliyi 63% təşkil etməsidir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Adjamov Keykavus Yusif oğlu

Yusif-zadə Alim Djalal oğlu

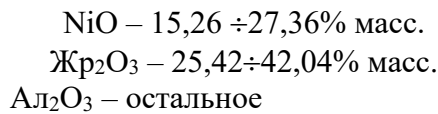
Kərimov Hikmət Məhəmməd oğlu

(54) Катализатор для получения диизопропилового эфира.

(57) Изобретение относится к области катализаторов нефтепереработки и может быть применено для получения простых эфиров в качестве высокооктановых компонентов к бензинам.

Задачи изобретения – разработка каталитической системы, обеспечивающей повышение селективности процесса.

Каталитическая система включает в себе оксиды никеля, хрома и алюминия при следующем содержании, масс. %.

Новизна заключается в использовании в качестве ингредиентов катализатора оксидов никеля, хрома и алюминия и в их количественном соотношении.

Положительный эффект: при применении разработанной каталитической системы селективность процесса по диизопропиловому эфиру составляет 63%.

(21) N 99/001402

(22) 13.04.99

(51) J 07 J 39/06,39/17

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası, Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Rəsulov Çingiz Knyaz oğlu

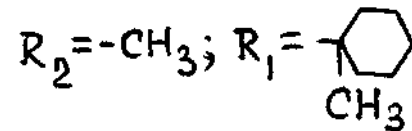
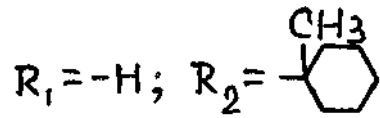
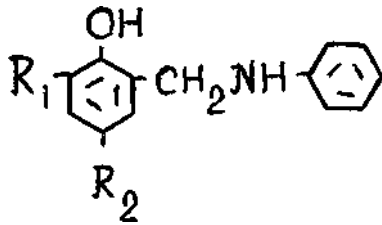
Zeynalova Lətifə Bəhlul qızı
 Babayeva Rəna Kamil qızı
 Əliyev Bəkir Mehbalı oğlu
 Salmanova Çimnaz Qafar qızı
 Quliyev Fəryaz Ağakərim oğlu
 Çambəyov Nazil Fazil oğlu

(54) 2-hidrooksimetilsikloheksilbenzilfenilaminlər T-1500 transformator yağında antioksidant kimi.

(57) İxtira T-1500 transformator yağına antioksidant kimi yeni kimyəvi maddələrin, konkret olaraq, 2-hidrooksi-,5/1-metiltsikloheksil/- və 2-hidrooksi-, 3/1-metilsikloheksil/-, 5-metilbenzilfenilaminlərin tətbiqinə aiddir.

İxtiranın məqsədi T-1500 transformator yağının termooksidləşdiriji sabitliyinin və korroziyaya qarşı xassələrinin yaxşılaşdırılmasından ibarətdir.

İxtirada qoyulan məsələ T-1500 transformator yağına antioksidant kimi aşağıda göstərilən formullu 2-hidrooksi-, 5/1-metilsikloheksil/- və 2-hidrooksi-,3/1-metilsikloheksil/-, 5-metilbenzilfenilaminlərin, formulu

əlavə olunması ilə həll olunur.

İxtirada qoyulan məsələ məlum metodika üzrə, para- /1-metilsikloheksil/ fenolun və 2/1-metilsikloheksil/-, 4-metilfenolun formaldehid və anilinlə qarşılıqlı təsiri ilə heyata keçirilir.

Sintez olunmuş maddələrin molekullarında siklo-alkil və amin qruplarının olması onların yüksək antioksidləşdirici xassələrini təmin edir.

Beləliklə təklif olunan maddələr T-1500 transformator, yağına səmərəli antioksidant olmaqla onu yüksək xassələrlə təmin edir.

(71)(73) Институт Нефте-Химических Процессов им.Ю.Мамедалиева АН Азербайджана

(72) Расулов Чингиз Князь оглы

Зейналова Лятифа Бахлул кызы
 Бабаева Рена Кямил кызы
 Алиев Бекир Мехбалы оглы
 Салманова Чимназ Гафар кызы
 Кулиев Фаряз Агакерим оглы
 Джанибеков Назиль Фазиль оглы

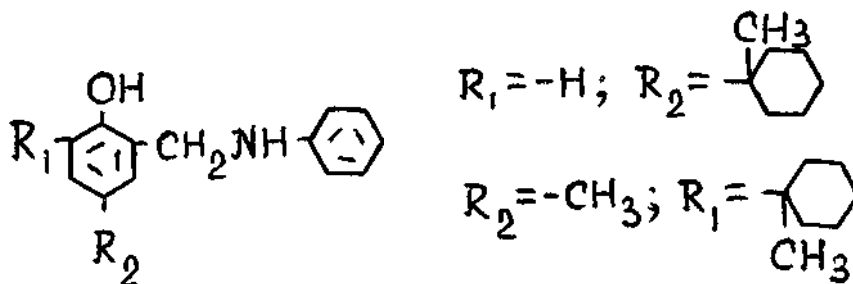
(54) 2-гидрооксиметилциклогексилбензилфениламини в качестве антиоксиданта к трансформаторному маслу Т-1500.

(57) Изобретение относится к новому химическому соединению, конкретно, 2-гидроокси-, 5/1-метилциклогексил/- и 2-гидроокси-, -3/1-метилциклогексил/-, 5-метилбензилфениламино, которые могут быть использованы в качестве антиоксиданта к трансформаторным маслам Т-1500.

Задачей изобретения является повышение термоокислительной стабильности и противокоррозийных свойств трансформаторного масла Т-1500. Поставленная задача достигается использованием в качестве антиоксиданта 2-

гидроокси-, 5/1-метилциклогексил/- и 2-гидроокси-, 3/1-метилциклогексил/-, 5-метилбензилфениламино, формулы

Указанные соединения получены взаимодействием пара /1-метилциклогексил/фенола и 2/1-метилциклогексил/-, 4-метилфенола формальдегидом и анилином по известной методике.

Таким образом, наличие в молекуле синтезированных соединений циклоалкильных и аминных групп и развитой системы сопряженных связей обеспечивает им высокие антиокислительные свойства.

Указанные соединения являются эффективные многофункциональные антиоксиданты к трансформаторным маслам, обеспечивает высокие антиокислительные свойства масла Т-1500.

(21) N 99/001409

(22) 08.06.99

(51) J 07 J 39/06,39/17

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası, Y.H.Məmmədliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Rəsulov Çingiz Knyaz oğlu

Əzizov Akif Həmid oğlu

Nəbiyev Fərhad Əsrəf oğlu

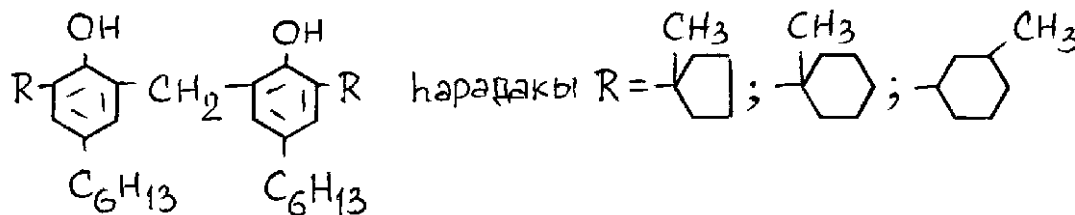
Babayeva Rəna Kamil qızı

(54) 2,2'- metilenbis [6(metilsikloalkil)-,4-heksilfenollar] –butadien-stirol kauçukuna antioksidant kimi.

(57) İxtira neft-kimya sahəsində yeni kimyəvi maddələrin alınmasına, konkret olaraq, butadien-stirol kauçukuna antioksidant kimi 2,2'- metilenbis [6(metilsikloalkil)-,4-heksilfenollar] – in sintezinə aiddir.

İxtirada qoyulan məqsəd SKS-30 ARKM-15 butadien-stirol kauçukunun keyfiyyət göstərijilərinin: termotabilliyinin, həllolma qabiliyyətinin və destruksiya dərəcəsinin yaxşılaşdırılması üçün yeni antioksidantların alınmasından ibarətdir.

İxtirada qoyulan məsələ SKS-30 ARKM-15 butadien-stirol kauçukuna yeni maddələrin - 2,2'- metilenbis [6(metilsikloalkil)-,4-heksilfenolların]

alınıb, əlavə olunması ilə həll olunur.

Göstərilən birləşmələr 2-sikloalkil-,4-heksifenolla paraformun H-formalı KU-2 katalizatorunun iştirakı ilə qarşılıqlı təsirindən alınır.

Beləliklə, sintez olunmuş birləşmələrin molekulunda sikloalkil qruplarının olması onları yüksək antioksidləşdirici xassələrlə təmin edir.

Göstərilən birləşmələr yüksək antioksidləşdirici xassələrə malik olmaqla, butadien-stirol kauçukuna səmərəli, çox funksional antioksidantlardır.

(71)(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. Ю.Мамедалиева АН Азербайджана

(72) Расулов Чингиз Князь оглы

Азизов Акиф Гамид оглы

Набиев Фархад Ашраф оглы

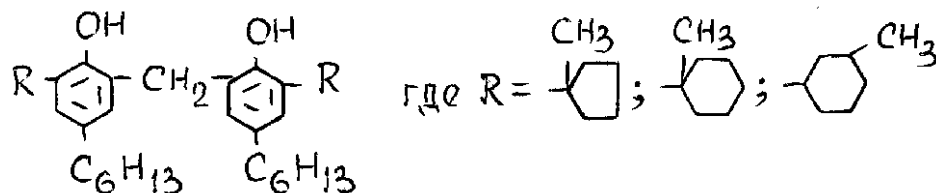
Бабаева Рена Кямилъ кызы

(54) 2,2'-метиленбис[6(метилциклоалкил)-4-гексофенолы]- в качестве антиоксиданта бутадие-н-стирольного каучука.

(57) Изобретение относится к области нефте-химии – к новому химическому соединению, конкретно синтезу 2,2'-метиленбис[6(метилциклоалкил)-4-гексофенолов], которые могут быть использованы в качестве антиоксиданта бутадие-н-стирольного каучука.

Задачей изобретения является улучшение качественных показателей бутадие-н-стирольного каучука СКС - 30 АРКМ –15: термостабильности, растворимости и степень деструкции.

Поставленная задача решается с использованием в качестве антиоксиданта бутадие-н-стирольного каучука СКС – 30 АРКМ – 15 2,2'-метиленбис[6(метилциклоалкил)-4-гексофенолы]

Указанные соединения получены взаимодействием 2 – циклоалкил-,4-гексилфенола параформом в присутствии катализатора КУ-2 в H-форме.

Таким образом, наличие в молекуле синтезированных соединений циклоалкильных групп обеспечивает им высокие антиокислительные свойства.

Указанные соединения являются эффективными многофункциональными антиоксидантами бутадие-н-стирольного каучука, обеспечивают высокие антиокислительные свойства каучука.

(21) N 99/001503

(22) 02.11.99

(51) J 07 J 39/06, 39/17

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Rəsulov Çingis Knyaz oğlu

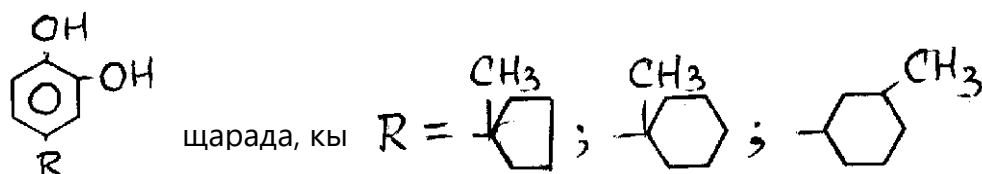
Əzizov Akif Həmid oğlu

Nəbiyev Fərhad Əşrəf oğlu
 Babayeva Rəna Kamil qızı
 (54) Metilsikloalkilpirokatexinlər-stirola inhibitor.

(57) İxtira neft-kimya sahəsində yeni kimyəvi maddələrin, konkret olaraq, stirola inhibitor kimi metilsikloalkilpirokatexinlərin sintezinə aiddir.

İxtirada qoyulmuş məsələ stirolun saxlanma müddətində polimerləşməsinin qarşısını almaq üçün stirola inhibitor kimi yeni maddələrin alınmasından və bu təyinatlı inhibitorların çeşidinin artırılmasından ibarətdir.

İxtirada qoyulan məsələ stirola inhibitor kimi, ümumi formulu

olan metilsikloalkilpirokatexinlərin əlavə olunması ilə həll olunur.

Göstərilən birləşmələr pirokatexinlə I-metilsiklopentenin, I-metilsikloheksenin və 3-metilsikloheksenin H-formalı KU-2 katalizatorunun iştirakı ilə qarşılıqlı təsirindən alınır.

Beləliklə, sintez olunmuş birləşmələrin molekulunda sikloalkil qruplarının olması onları yüksək antipolimerizator xassələrlə təmin edir.

Göstərilən birləşmələr yüksək stabilləşdirici xassələrə malik olmaqla, stirola səmərəli inhibitorlardırlar.

(71)(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. Ю.Мамедалиева АН Азербайджана.

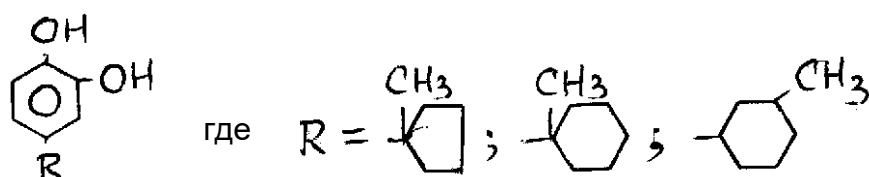
(72) Расулов Чингиз Князь оглы
 Азизов Акиф Гамид оглы
 Набиев Фархад Ашраф оглы
 Бабаева Рена Кamil гызы

(54) Метилциклоалкилпирокатехины в качестве ингибитора стирола.

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, в частности к синтезу соединения, конкретно метилциклоалкилпирокатехинов, которые могут быть использованы в качестве ингибитора стирола.

Задачей изобретения является получение новых видов ингибиторов для предотвращения полимеризации стирола при длительном хранении и увеличение их ассортимента.

Поставленная задача решается с использованием в качестве ингибитора-метилциклоалкилпирокатехины, общей формулы

Указанные соединения получены взаимодействием пирокатехина I-метилциклопентеном, I-метилциклогексеном и 3-метилциклогексеном в присутствии катализатора КУ-2 в H форме.

Таким образом, наличие в молекуле синтезированных соединений циклоалкильных групп обеспечивает им высокие антиполимеризующие свойства.

Указанные соединения являются эффективными ингибиторами стирола, обеспечивающие высокие стабилизирующие свойства.

(21) N 99/001280

(22) 08.02.99

(51) J 07 J 43/17, J 10 M 123/16

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Jəfərov Abuzər Əli oğlu

Sadıxov Kamil İsmayıl oğlu

Vəliyeva Həyat Şmidt qızı

Quliyeva Dilarə Məmmədrza qızı

(54) 4-tret-butiltio-4-fenil-butan-2-on yağlar və yanajaqlar üçün antimikrob aşqarı kimi.

(57) İxtira konkret olaraq 4-tret-butiltio-4-fenil-butan-2-on yeni kimyəvi birləşməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi maşın yağlarının və reaktiv yanajaqların mikrobioloji zədələnməsinin qarşısını almaqdan ibarətdir.

Qoyulmuş məqsədin yerinə yetirilməsi üçün M-10 yağına və T-1 yanajağına 4-tret-butiltio-4-fenil-butan-2-on antimikrob aşqarı əlavə edilir.

Biosid aşqarının yağa və yanajağa əlavə edilməsi nəticəsində onları zədələyən mikroorqanizmlər məhv olur, bioloji sabitlik uzun müddət təmin olunur.

(71)(73) ИХП АН азербайджанской Республики

(72) Джафаров Абузер Али оглы

Садыхов Кямил Исмаил оглы

Велиева Хаят Шмидт кызы

Кулиева Диляра Мамедрза кызы

(54) 4-трет-бутилтио-4-фенил-бутан-2-он в качестве антимикробной присадки к маслам и топливам.

(57) Изобретение относится к новым химическим соединениям, конкретно, 4-трет-бутилтио-4-фенил-бутан-2-он.

Задачей предлагаемого изобретения является улучшение антимикробных свойств смазочных масел и реактивных топлив. Поставленная задача достигается синтезом и применением химического соединения 4-трет-бутилтио-4-фенил-бутан-2-оны, являющегося эффективной антимикробной присадкой к маслам и топливам.

(21) N 99/001473

(22) 08.07.99

(51) J 07 J 121/75

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Məmmədova Pərvin Şamxal qızı

Sadıxov Kamil İsmayıl oğlu

Babayev Elbəy Rasim oğlu

Hajiyeva Müşəfərim Adil qızı

(54) 3,5-di- α -metilbenzil-4-hidroksibenil spirtinin sianetil efiri sürtkü yağlarına antimikrob aşqar kimi.

(57) İxtira konkret olaraq yeni kimyəvi birləşmə olan 3,5-di- α -metilbenzil-4-hidroksibenil spirtinin sianetil efinə aiddir.

İxtiranın məqsədi sürtkü yağının antimikrob xassəsinin yaxşılaşdırılmasından ibarətdir. Qarşıya qoyulan məsələ sürtkü yağına səmərəli antimikrob xassəsinə malik yeni 3,5-di- α -metilbenzil-4-hidroksibenil spirtinin sianetil efinin sintezi və tətbiqi ilə həll olunur.

(71)(73) ИХП АН азербайджанской Республики

(72) Мамедова Парвин Шамхал кызы

Садыхов Кямил Исмаил оглы

Бабаев Эльбей Расим оглы

Гаджиева Мушаферим Адиль кызы

(54) Цианэтиловый эфир 3,5-ди- α -метилбензил-4-гидрокси-бензилового спирта в качестве антимикробной присадки к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к новым химическим соединениям, конкретно, цианэтиловому эфиру 3,5-ди- α -метилбензил-4-гидрокси-бензилового спирта.

Задачей предлагаемого изобретения является улучшение антимикробных свойств смазочных масел. Поставленная задача достигается синтезом и применением химического соединения цианэтилового эфира 3,5-ди- α -метилбензил-4-гидрокси-бензилового спирта, являющегося эффективной антимикробной присадкой к смазочным маслам.

(21) N 99/001365

(22) 25.03.99

(51) J 07 J 149/14

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Hüseynova Afət Teymur qızı

Məhərrəmov Abel Məmmədəli oğlu

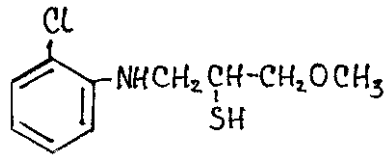
Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Nadim Alam Haji

İsmayılova Nilüfər Jamal qızı

(54) 1-(2'-xlorfenilamino)-3- metoksi-2-propantiol sürtkü yağlarına antioksidləşdiriji aşqar kimi.

(57) İxtira yeni kimyəvi birləşməyə - sürtkü yağlarına antioksidləşdiriji aşqar kimi istifadə edilən amintiolların nümayəndəsi - formulu

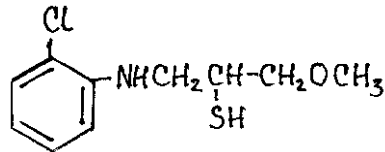
olan 1-/2-xlorfenil amino/-3-metaksi-2-propantiola aiddir. İxtiranın məqsədi sürtkü yağının antioksidləşdiriji xassəsini yaxşılaşdırmaqdan ibarətdir. 1-/2-xlorfenilamino /-3-metaksi-2-propantiolun sintezi və vazelin yağına antioksidləşdiriji aşqar kimi tətbiqi ilə məqsədə çatmaq olur.

(71)(73) Институт Химии Присадок Академии Наук Азербайджанской Республики.

(72) Гусейнова Афет Теймур кызы
Магеррамов Абел Мамедали оглы
Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы
Надим Алам Гаджи
Исмайлова Нилуфер Джамал кызы

(54) 1-(2'-хлорфениламино)-3-метокси-2-пропантиол в качестве антиокислительной присадки к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к новому химическому соединению, а именно представитель аминтиолов 1-(2'-хлорфениламино)-3-метокси-2-пропантиол формулы

который может быть использован в качестве антиокислительной присадки к смазочным маслам. Задачей изобретения является улучшение антиокислительных свойств смазочных масел. Эта задача достигается синтезом и применением 1-(2'-хлорфениламино)-3-метокси-2-пропантиола в качестве антиокислительной присадки к вазелиновому маслу.

(21) N 99/001434

(22) 25.05.99

(51) J 07 J 154/02

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Mustafayev Nazim Pirməmməd oğlu

Musayeva Bella İskəndər qızı

İsmayılov İnqılab Paşa oğlu

(54) Buten-2-1,4-bisalkilksantogenatlar sürtgü yağları üçün siyirməyə qarşı aşqarlar kimi.

(57) İxtira yeni kimyəvi birləşmə olan buten-2-1,4-bisalkilksantogenatlara aiddir. İxtiranın məqsədi sürtkü yağlarının siyirməyə qarşı xassəsinin yaxşılaşdırılmasından ibarətdir. Qarşıya qoyulan məqsəd sürtkü yağına siyirməyə qarşı yüksək təsirli buten-2-1,4-bisalkilksantogenatların sintezi və tətbiqi ilə əldə edilir.

(71)(73) ИХП АН азербайджанской Республики

(72) Мустафаев Назим Пирмамаед оглы

Мусаева Белла Искендер кызы

Исмаилов Инглаб Паша оглы

(54) 1,4-бисалкилксантогенаты бутена-2 в качестве противозадирных присадок к смазочным маслам.

(57) Изобретение относится к новым химическим соединениям, конкретно, 1,4-бисалкилксантогенаты бутена-2. Задачей предлагаемого изобретения является улучшение противозадирных свойств смазочных масел.

Поставленная задача достигается синтезом и применением химического соединения 1,4-бисалкилксантогенаты бутена-2, являющегося эффективными противозадирными присадками к смазочным маслам.

(21) N 98/001035

(22) 29.05.96

(51) J 07 D 215/00

(71)(73) Amerijan Jyanamid Jompany, US

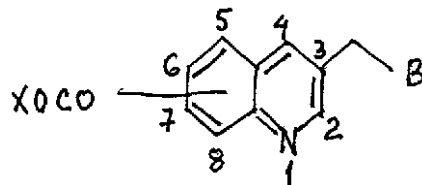
(72) Ven-Ksu Vu

(54) Əvəzədilmiş xinolin törəmələri və 3-metoksimetil-7 və ya 8-hidroksixinolinin alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi sintez sahəsinə, xüsusən də, herbisidlərin istehsalı üçün yararlı olan birləşmələrə aiddir. Verilmiş ixtiraya uyğun olaraq belə birləşmələr herbisid xassəsi göstərən 2 - /4-izopropil – 4 – metil- 5- okso-2imidazolidinil/- 5-metoksimetilnikotin turşusunun sintezi üçün yararlı olan əvəz olunmuş xinolin tipli aralıq birləşmələrdir.

Məsələ herbisidlərin sintezi üçün faydalı, aralıq məhsul kimi yararlı olan yeni kimyəvi birləşmələrin çeşidinin genişləndirilməsindən ibarətdir.

Məsələ herbisidlərin sintezi üçün aralıq məhsul kimi

formullu əvəz olunmuş xinolin törəmələrinin təklif edilməsi ilə həll olunur. Burada X – düz və ya şaxələnmiş J₁- J₆ - alkil, fenil, -O- J₁- J₄ düzünə və ya şaxələnmiş alkil N<z^Y, burada Y və Z bir-birindən asılı olmayaraq H, düz və

şaxələnməmiş J – J –alkil, fenil və B-H, halogen və ya dördlü ammonium halogenidir.

Bundan başqa, ilkin birləşmələrin ardıcıl qarşılıqlı təsirindən göstərilmiş birləşmələrin alınma üsulu təklif edilir.

Nəticədə məlum herbisidin alınmasına imkan verən yüksək çıxışlı əvəz olunmuş xinoлинlərin törəmələri alınır və onun alınması üçün ilkin məhsulların çeşidi genişləndirilir.

(71)(73) Американ Цинамид Компани

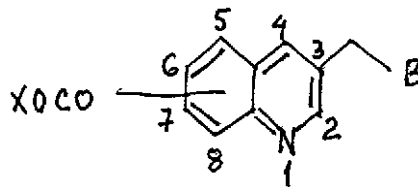
(72) Вен-Ксу Ву

(54) Производные замещённых хинолинов и способ получения 3 – метокси-метил-7 или 8-гидроксихинолинов.

(57) Изобретение относится к области органического синтеза, в частности соединении, которые пригодны в производстве гербицидов. Такими соединениями, согласно данного изобретения, являются замещённые хинолиновые промежуточные соединения, пригодные для синтеза 2-/ 4 – изопропил – 4 – метил – 5 – оксо – 2 имидазолидинил /-5-метоксиметилникотиновой кислоты, проявляющей гербицидные свойства.

Задача заключалась в расширении ассортимента новых химических соединений пригодных в качестве промежуточных продуктов, полезных для синтеза гербицида, и в способе их получения.

Задача решена тем, что в качестве промежуточного соединения для синтеза гербицида предложены производные замещённых хинолинов формулы

где X-прямой или разветвлённый C₁-C₆-алкил, фенил, -C₁-C₄ прямой или разветвлённый алкил H<₃^Y, где Y и Z независимо представляют собой H, прямой или разветвлённый C₁-C₆-алкил, фенил и B – представляют собой H, галоген, или галогенид четвертичного аммония.

Кроме того предложен способ получения указанных соединений последовательным взаимодействием исходных соединений.

В результате получают производные замещённых хинолинов с высоким выходом, которые позволяют получать известный гербицид, и расширяют ассортимент исходных продуктов для его получения.

(21) N 99/001259

(22) 08.06.98

(51) J 07 D 239/24

(71)(73) Amerijan Jyanamid Jompany, US

(72) Uillyam Veykfild Vud

Salvatore Jon Kuçça

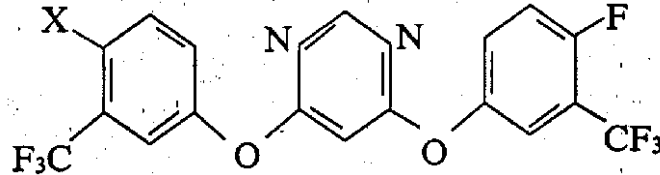
Maykl Frenk Trisi

(54) Gənələrin əlavə məhv edilməsinin artırılması üsulu və gənələrlə yoluxmadan bitkilərin mühafizəsi

(57) İxtira bitkilərin ziyanverijilərdən mühafizə edilməsinə, xüsusilə də, meyvə bitkilərinin və kənd təsərrüfatı bitkilərinin gənələrdən mühafizə edilməsi sahəsinə aiddir.

Bunun üçün gənələrlə yoluxmağa həssas olan bitkilərin yarpaqlarına akarisid-effektiv miqdarda birləşmənin tətbiq edilməsi daxil olan üsul təklif edilir, bu birləşmə 1 struktur formuluna malik olan

qeyri-simmetrik 4,6-bis /ariloksi/ pirimidinlərdir, harada X – xlor, nitro və ya sianoldur.

Verilmiş ixtira respektivdir, belə ki o bir çox növ meyvə bitkiləri və kənd təsərrüfatı bitkilərinin işlənməsini aparmağa imkan verir, gənələrlə yoluxmanın mövsüm mühafizəsini təmin edir və bu zaman ətraf aləmdə olan ekoloci gərginlik aşağı düşür.

(71)(73) Американ Цианамид Компани

(72) Уильям Вейкфилд

Сальваторе Джон Кучча

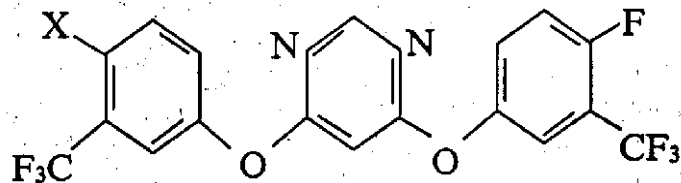
Майкл Френк Трисси

(54) Способ повышения остаточного подавления клещей и способ продления защиты растений от заражения клещами.

(57) Изобретение относится к области защиты растений от вредителей, в частности защите плодовых растений и сельскохозяйственных культур от клещами.

Задача заключалась в том, чтобы создать способ улучшения и повышения остаточного подавления клещей, а также способ продления защиты растений от заражения клещами.

Задача решена тем, что предложен способ, который включает применение к листе растения восприимчивых к заражению клещами, акрицидно-эффективного количества пригодного для этого соединения, причем таким соединением является несимметричное соединение 4,6-бис /арилокси/ пиримидина, имеющего структурную формулу 1

где X – хлор, нитро или циано.

Данное изобретение перспективно, так как позволяет проводить обработку многих видов плодовых растений и сельскохозяйственных культур, обеспечивает сезонную защиту от заражения клещами, и при этом снижается экологическая нагрузка на окружающую среду.

(21) N 99/001428

(22) 04.12.97

(51) J 07 D251/46,239/47

(71)(73) Amerijan Jyanamid Jompany.

(72) Devid Andres Kortec

Kennet Alfred Martin Kremer

(54) Aminofenilketonun törəmələri və onların alınma üsulu.

(57) İxtira üzvi sintez sahəsinə, xüsusən də, herbisidlərin alınması üçün yararlı olan birləşmələrin, məsələn, sulfamoilkarbamidin törəmələrinin əsasında alınmasına aiddir.

Məqsəd mövcud olan herbisid birləşmələrin çeşidinin genişləndirilməsindən və onların alınması üsulunun təkmilləşdirilməsindən ibarətdir.

Məsələ kənd təsərrüfatı bitkilərinə nisbətən seçici qabiliyyətli herbisid olan 1-//0-/tsiklopropilkarbonil/fenil/sulfamoil/-3//4,6-dimetoksi-2-pirimidinil/karbamid daxil olmaqla, herbisid sulfamoilkarbamidin alınması üçün yararlı olan aralıq birləşmələrin - 0-aminofenilketonun törəmələrinin təklif edilməsi ilə həll olunur. Həmçinin göstərilmiş aralıq birləşmələrin üzvi birləşmələrin ardıcıl qarşılıqlı təsiri ilə alınması üsulu təklif edilir.

(71)(73) Американ Цианамид Компани.

(72) Девид Андрес Кортес

Кеннет Алфред Мартин Кремер

(54) Производные аминифенилкетона и способ их получения.

(57) Изобретение относится к области органического синтеза, в частности получению соединений пригодных для получения гербицидов, например на основе производных сульфамойлмочевины.

Задача заключалась в расширении ассортимента существующих гербицидных соединений и усовершенствовании способа их получения.

Задача решена тем, что предлагаются производные о-аминофенилкетона, которые являются промежуточными соединениями, полезными для получения гербицидных сульфамойлмочевины, включая избирательный по отношению к сельскохозяйственным культурам гербицид N-//о-/циклопропилкарбонил/-фенил/сульфамойл/-3-/4,6-диметокси-2-пиримидинил/мочевину.

Предлагается также способ получения указанных промежуточных соединений последовательным взаимодействием органических соединений.

(21) N 98/001173

(22) 24.03.98

(51) J 07 D 339/08

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Məhərrəmov Abel Məmmədəli oğlu

Qurbanova Mələhət Müsrət qızı

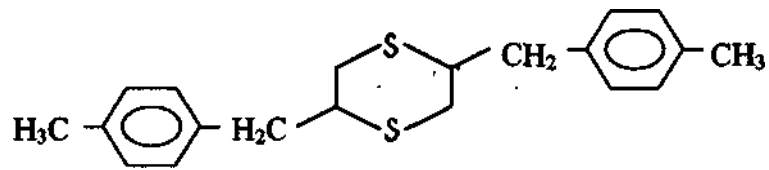
Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Musayeva MİNƏXANIM ƏNVƏR qızı

(54) 2,5-bis-/4-metilbenzil/-1,4-ditian transmissiya yağlarına yeyilmə əleyhinə aşqar kimi.

(57) İxtira transmissiya yağları üçün yeyilmə xassələrini yaxşılaşdıran yeni kimyəvi birləşmə olan 2,5-bis-/4-metilbenzil/-1,4-ditiana aiddir.

Transmissiya yağları effektiv yeyilmə əleyhinə aşqar kimi yeni kimyəvi birləşmə 2,5-bis-/4-metilbenzil/-1,4-ditian

təklif olunmuşdur.

(71)(73) Институт Химии Присадок Академии Наук Азербайджана

(72) Магеррамов Абель Мамедали оглы

Гурбанова Малахат Мусрет кызы

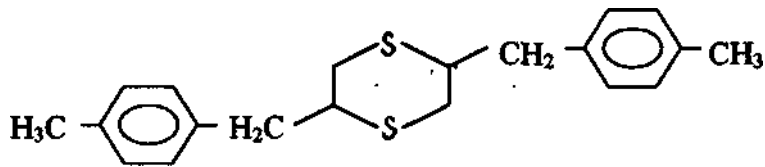
Аллахвердиев Мирза Алакбар оглы

Мусаева Минаханум Анвер кызы

(54) 2,5-бис-/4-метилбензил/-1,4-дитиан в качестве противоизносной присадки к трансмиссионным маслам.

(57) Изобретение относится к новому химическому соединению, конкретно к 2,5-бис-/4-метилбензил/-1,4-дитиану, который может быть использован в качестве противоизносной присадки к трансмиссионным маслам.

Предлагается новое химическое соединение 2,5-бис-/4-метилбензил/-1,4-дитиан формулы

в качестве противоизносной присадки к трансмиссионным маслам.

(21) N 99/001372

(22) 11.06.99

(51) J 07 S 229/00, A 61 K 31/195

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası «REOR» firması

(72) Babayev Elxan Fikrət oğlu

Yolçuyev Yaqub Yamin oğlu
Əhmədov Elşad İlyas oğlu
Əliyeva Fəridə Zöhrab qızı

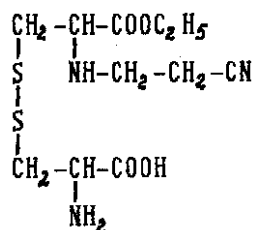
(54) Bakterisid və antiparazitar təsir göstərən «REOR-49» N-sianetil $\beta.\beta^1$ – ditiobis-(α - amin-propion turşusunun)monoetil efiri.

(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə- bakterisid və antiparazitar təsir göstərən təbii aminturşu törəmələrinə aiddir.

Məqsəd- bakterisid və antiparazitar təsir göstərən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında tibbi preparatın alınması və çeşidin artırılmasıdır.

Məsələ bakterisid və antiparazitar təsirə malik, yeni bioloji aktiv maddə təklif edilməsi ilə həll edilir.

Formulu aşağıdakı kimidir:

(71)(73) Академия Наук Азербайджанской Республики Фирма «РЕОР»

(72) Бабаев Эльхан Фикрет оглы

Йолчуев Ягуб Ямин оглы

Ахмедов Эльшад Ильяс оглы

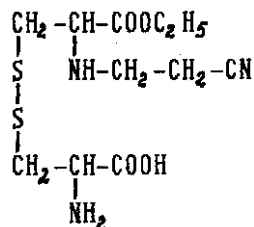
Алиева Фарида Зохраб кызы

(54) Моноэтиловый эфир N – цианоэтил - $\beta.\beta^1$ – дитиобис (α -амино-пропионовая кислота) «РЕОР-49» проявляющий бактерицидную и антипаразитарную активность.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, проявляющим антипаразитарную и бактерицидную активность.

Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего антипаразитарными и бактерицидными свойствами, и расширение ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением- моноэтиловый эфир N-цианоэтил цистин, формулы

проявляющий бактерицидную и антипаразитарную активность.

(21) N 99/001354

(22) 25.03.99

(51) J 07 S 229/00, A 61 K 31/195

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının «REOR» firması.

(72) Babayev Elxan Fikrət oğlu

Məmmədov Yaqub Javad oğlu

Əliyev Məmməd Xası oğlu

Raxmanın Vladimir Timofeyeviç

Allahverənov Jeyhun Adil oğlu

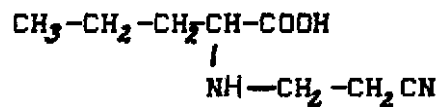
(54) Antikoaqulyant təsir göstərən «BEF - 59» N-sianetil- α – amino valerian turşusu.

(57) İxtira üzvü kimya sahəsinə – antikoaqulyant təsir göstərən təbii aminturşu törəmələrinə aiddir.

İxtiranın məqsədi – təbii aminturşu əsasında antikoaqulyant təsir göstərən, geniş çeşidli tibbi dərman olan aminturşu törəməsi almaqdır.

Məsələ antikoaqulyant təsire malik, yeni bioloji aktiv maddə təklif etməklə həll olunur.

Formulu aşağıdakı kimidir:

(71)(73)Фирма «РЕОР» Академии Наук Азербайджанской Республики.

(72) Бабаев Эльхан Фикрет оглы

Мамедов Ягуб Джавад оглы

Алиев Мамед Хасы оглы

Рахманин Владимир Тимофеевич

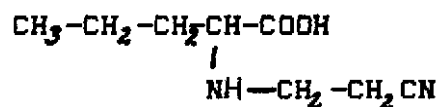
Аллахверанов Джейхун Адил оглы

(54) N-цианоэтил-α-амино-валериановая кислота «BEF-59» проявляющая антикоагулянтную активность.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, проявляющим антикоагулянтную активность.

Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего антикоагулянтными свойствами, и расширение ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением N-цианоэтил-α-амино-валериановой кислоты формулы

проявляющем антикоагулянтную активность.

(21) N 99/001547

(22) 25.10.99

(51) J 07 S 229/00, A 61 K 31/195

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası «REOR» firması

(72) Babayev Elxan Fikrət oğlu

Babayev Teymur Əsəd oğlu

Rüstəmov Vaqif Məmməd oğlu

Hüseynova Suğra Mövsüm qızı

Talıbzadə Aydın Nəjəfqulu oğlu

Həsənov Fərman İbrahim oğlu

Raxmanin Vladimir Timofeyeviç

Allahverənov Jeyhun Adil oğlu

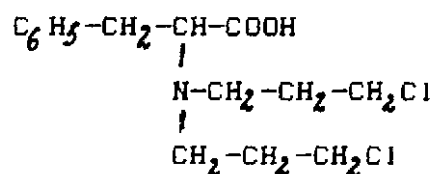
(54) Bakterisid təsir göstərən «REOR-50» N,N-BİS-(γ-xlorpropil)-α-amino-β-fenil propion turşusu.

(57) İxtira üzvi kimya sahəsinə – bakterisid təsir göstərən təbii aminturşu törəməsinə aiddir.

Məqsəd bakterisid təsir göstərən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında alınan tibbi preparatın alınmasıdır.

Həllədiləjək məqsədə – bakterisid təsirə malik, bioloji aktiv maddənin alınmasıdır.

Formulu aşağıdakı kimi olan:

(71)(73) Академия Наук Азербайджанской Республики, фирма «РЕОР»

(72) Бабаев Эльхан Фикрет оглы

Бабаев Теймур Асад оглы

Рустамов Вагиф Мамед оглы

Гусейнова Сугра Мовсум кызы

Талыбзаде Айдын Наджафгулу оглы

Гасанов Фарман Ибрагим оглы

Рахманин Владимир Тимофеевич

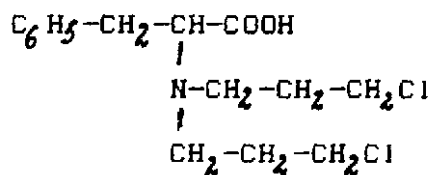
Аллахверанов Джейхун Адил оглы

(54) N,N-бис (γ-хлорпропил)-α-амино-β-фенил пропионовая кислота «REOR-50» проявляющая бактерицидную активность.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, проявляющей бактерицидную активность.

Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидными свойствами и расширение ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением –N,N-бис (γ-хлорпропил)-α-амино-β-фенил пропионовая кислота, формулы

проявляющей бактерицидную активность.

(21) N 99/001548

(22) 25.10.99

(51) J 07 S 229/00, A 61 K 31/195

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası «REOR» firması

(72) Babayev Elxan Fikrət oğlu

Allahverənov Jeyhun Adil oğlu

Hüseynova Suğra Mövsüm qızı

Rüstəmov Vaqif Məmməd oğlu

Raxmanın Vladimir Timofeyeviç

Piriyeva Jəmilə Əcdər qızı

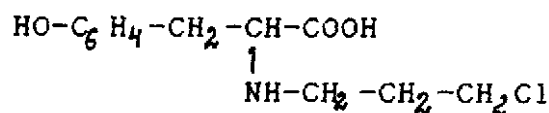
(54) Bakterisid təsir göstərən «REOR – 50kq» N-(γ-xlorpropil)-α-amin-β-(n-oksifenil) propion turşusu.

(57) İxtira – üzvü kimya sahəsinə – bakterisid təsir göstərən təbii aminturşu törəməsinə aiddir.

Məqsəd – bakterisid təsir göstərən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında alınan tibbi preparatdır.

Həllədişi məqsəd – bakterisid təsire malik, yeni bioloji aktiv maddənin alınmasıdır.

Formulu aşağıdakı kimidir :

(71)(73) Академия Наук Азербайджанской Республики фирма «РЕОР»

(72) Бабаев Эльхан Фикрет оглы

Аллахверанов Джейхун Адил оглы

Гейбуллаев Адиль Абульфат оглы

Гусейнова Сугра Мовсум кызы

Рустамов Вагиф Мамед оглы

Рахманин Владимир Тимофеевич

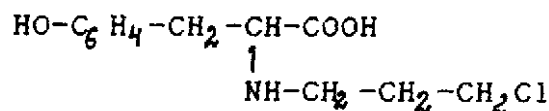
Пириева Джамиля Гейдар гызы

(54) N-(γ-xlorpropil)-α-амино-β-(н - оксифенил) пропионовая кислота «REOR-50кр» проявляющая бактерицидную активность.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, проявляющим бактерицидную активность.

Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидными свойствами, в расширение ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением γ -N-(γ -хлорпропил)- α -амино- β -(*p*-оксифенил) пропионовая кислота, формулы

проявляющем бактерицидную активность.

(21) N 99/001549

(22) 25.10.99

(51) J 07 S 229/00, A 61 K 31/195

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası «REOR» firması

(72) Babayev Elxan Fikrət oğlu

Qorin Eldar Emilyeviç

Qeybullayev Adil Əbülfət oğlu

Yusubov Yunis Əmiraslan oğlu

Hüseynova Suğra Mövsüm qızı

Əlinağıyev Jəbrayıl Fərman oğlu

Raxmanin Vladimir Timofeyeviç

Allahverənov Jeyhun Adil oğlu

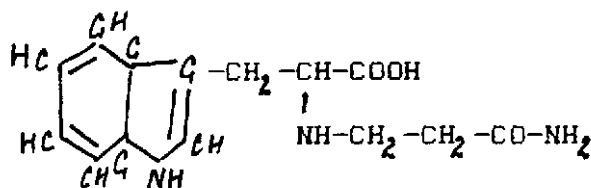
(54) Bakterisid təsir göstərən «REOR - 51» N-karbamoil etil- α -amin- β -indolil-propion turşusu.

(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə – bakterisid təsir göstərən təbii aminturşu törəməsinə aiddir.

Məqsəd – bakterisid təsir göstərən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında tibbi preparatın alınmasıdır.

Həll edilərkən məqsəd – bakterisid təsirə malik, yeni bioloji aktiv maddənin alınmasıdır.

Formulu aşağıdakı kimidir :

(71)(73) Академия Наук Азербайджанской Республики фирма «РЕОР»

(72) Бабаев Эльхан Фикрет оглы

Горин Эльдар Эмильевич

Гейбуллаев Адиль Абульфат оглы

Юсубов Юнис Амираслан оглы

Гусейнова Сугра Мовсум кызы

Алинагиев Джабраил Фарман оглы

Рахманин Владимир Тимофеевич

Аллахверанов Джейхун Адил оглы

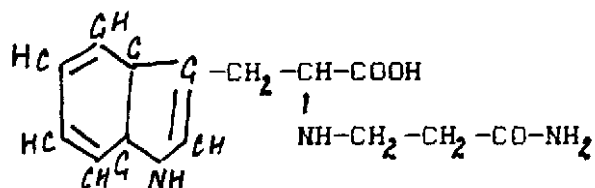

(54) N-карбамоил – α -амино- β -индолил пропионовая кислота «REOR-51» проявляющая бактерицидную активность.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, проявляющим бактерицидную активность.

Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидными свойствами и расширение ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением-N-карбамоил-N-этил- α -амино- β -индолил пропионовая кислота, формулы

проявляющем бактерицидную активность.

(21) N 99/001353

(22) 25.03.99

(51) J 07 J 229/00, A 61 K 31/195

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA “Reor” firması

(72) Babayev Elxan Fikrət oğlu

Məmmədov Yaqub Fikrət oğlu

Əliyev Məmməd Xası oğlu

Raxmanin Vladimir Timofeyeviç

Allahverənov Jeyhun Adil oğlu

(54) Antikoagulyant təsir göstərən “BEF-59-1” N-sianetil-pirrolidin- α -karbon turşusu.

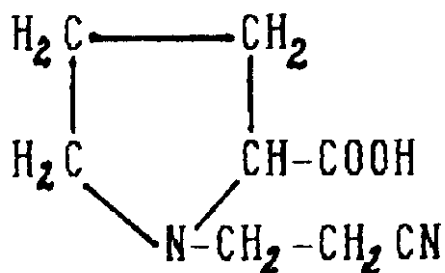
(57) İxtira – üzvi kimya sahəsinə – antikoagulyant təsir göstərən təbii aminturşu törəməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi – təbii aminturşu əsasında antikoagulyant təsir göstərən, geniş assortimentli tibbi dərman olan aminturşu törəməsi almaqdır.

Məqsəd – antikoagulyant təsir göstərən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında alınan tibbi preparatdır.

Həllədiləmək məqsəd – antikoagulyant təsire malik, yeni bioloji aktiv maddənin alınmasıdır.

Formulu aşağıdakı kimidir:

(71)(73) АН Азербайджанской Республики Фирма «РЕОР»

(72) Бабаев Эльхан Фикрет оглы

Мамедов Ягуб Джавад оглы

Алиев Мамед Хаси оглы

Рахманин Владимир Тимофеевич

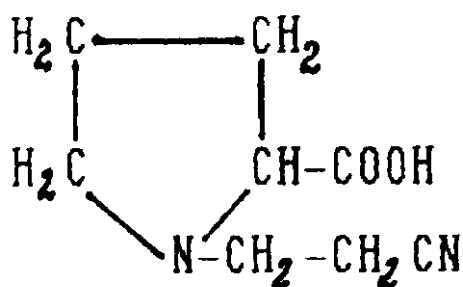
Аллахверанов Джейхун Адил оглы

(54) N-цианоэтил- α -карбоновая кислота «БЕФ – 59-1» проявляющая антикоагулянтную активность.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, проявляющими антикоагулянтную активность.

Задача изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего антикоагулянтными свойствами в расширении ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением N-цианоэтил-пирролидин- α -карбоновой кислоты, формулы

проявляющий антикоагулянтную активность.

(21) N 98/001093

(22) 05.05.98

(51) J 08 F 8/02, J 08 F 12/08

(71)(73) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Əhmədov Ələddin İslam oğlu

Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu

Sadıxov Kamil İsmayıl oğlu

Həmidova Jeyhun Şəfayət qızı

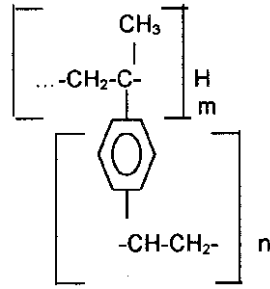
İsakov Elxan Urşan oğlu

İsmayılova Nelufər Jamal qızı

(54) Oliqoalkilpolistirollar neft yağlarına özlülük aşqarı kimi.

(57) İxtira yeni kimyəvi birləşmənin, konkret olaraq neft yağlarına özlülük aşqarı kimi oliqoalkilpolistirolların alınmasına aiddir.

Ümumi formulu:

olan neft yağlarına özlülük aşqarı kimi olan yeni birləşmə təklif olunur, burada $n=100-110$, $m=18-20$. Bu ixtira sürtgü yağlarının termiki təsirlərə qarşı davamlılığını artırır.

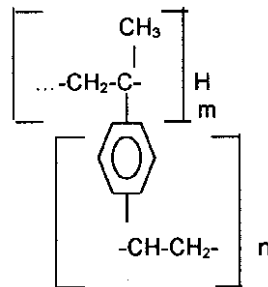
(71)(73) Институт Химии Присадок Академии Наук Азербайджана.

(72) Ахмедов Аладдин Ислам оглы
 Фарзалиев Вагиф Меджид оглы
 Садыхов Камиль Исмаил оглы
 Гамидова Джейхун Шафаят кызы
 Исаков Эльхан Уршан оглы
 Исмаилова Нелуфар Джамал кызы

(54) Олигоалкилполистиролы в качестве вязкостной присадки к нефтяным маслам.

(57) Изобретение относится к получению нового химического соединения, конкретно, к олигоалкилполистиролам, в качестве вязкостной присадки к нефтяным маслам.

Предлагается новое химическое соединение общей формулы

где $n=100-110$, $m=18-20$,

в качестве вязкостной присадки к нефтяным маслам.

Настоящее изобретение улучшает термическую устойчивость смазочных масел.

(21) N 99/001498

(22) 09.11.99

(51) J 08 F 36/06, 4/60, 4/655

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Nəsirov Füzuli Əkbər oğlu
 Novruzova Fəridə Müqbil qızı

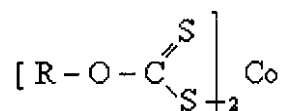
Əzizov Akif Həmid oğlu
 Janibəyov Nazil Fazil oğlu
 Qolberq İqor Petroviç
 Quliyev Nəmət Akif oğlu

(54) Sindiomüntəzəm 1,2-polibutadienin alınması üsulu.

(57) İxtira neft kimyası sahəsinə, xüsusən sintetik kauçuk sənayesində istifadə oluna bilən yüksək kristallığa malik sindiomüntəzəm 1,2-polibutadienin alınması üsuluna aiddir.

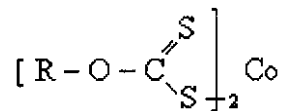
Təklif olunan ixtirada qoyulmuş məqsəd tərkibində $\geq 95\%$ vinil qrupları olan (1,2)-polibutadienin alınması, onun toluol həlledijisində çıxımının artırılması və katalitik sistemin aktivliyini aşağı salmadan tərkibinin sadələşdirilməsindən ibarətdir.

İxtirada qoyulmuş məsələ onunla həll olunur ki, butadien-1,3-ün polimerləşməsi prosesi toluol həlledijisində 10-50⁰J temperaturda, şixtaya görə miqdarı 0,005-0,25 mmol/l və ümumi formulu

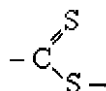

(burada R-karbohidrogen radikalı – etil, izopropil, butil, heksil) olan kobalt birləşməsi, alüminium üzvi birləşməsi kimi trialkilalüminium və üzvi əlavədən istifadə etməklə, eləcə də katalitik sistemin komponentlərinin nisbəti: Jo: Al əlavə = 1:(50-200)(0-100) götürülməklə aparılır. Üzvi əlavə kimi N-metil-2-pirrolidon və ya asetonitril və yaxud da dimetilformamiddən istifadə olunur.

Təklif olunan üsuldakı polimerləşmə prosesinin texnologiyası göstərijiləri və kobalt birləşməsi kimi

formuluna malik kobalt ksantogenatlarda olan

funksional qrup yuxarı çıxımla (85-98%), yüksək sindiomüntəzimliyə (95,3-99,1%), kristallığa (60-85%), ərimə temperaturuna (206-210⁰J) və vinil (1,2) qruplarına (95,4-97,8%) malik kristal sindiomüntəzəm 1,2-polibutadien alınmasına imkan verir.

(71)(73)ИИХП им. Ю.Мамедалиева Академии Наук Азербайджанской Республики

(72) Насиров Физули Акбер оглы
 Новрузова Фарида Мугбиль кызы
 Азизов Акиф Гамид оглы
 Джаныбеков Назил Фазил оглы
 Голберг Игорь Петрович
 Кулиев Неймат Акиф оглы

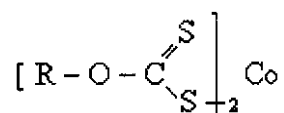
(54) Способ получения синдиотактического 1,2-полибутадиена.

(57) Изобретение относится к области нефтехимии, в частности к способу получения синдиотактического 1,2-полибутадиена с высокой

кристалличностью, которое может быть использовано в промышленности синтетического каучука.

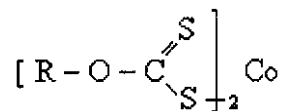
Технической задачей предлагаемого изобретения является получение высококристаллического 1,2-полибутадиена с содержанием винильных (1,2) звеньев $\geq 95\%$, повышение выхода полимера в толуольном растворителе и упрощение каталитической системы без ущерба ее активности.

Поставленная задача решается тем, что процесс полимеризации бутадиена-1,3 проводят в толуольном растворителе при температуре $10-50^{\circ}\text{C}$, с использованием соединения кобальта формулы

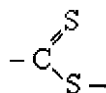

(где R-углеводородный радикал – этил, изопропил, бутил, гексил), взятого из расчета его содержания в 10-20% шихте в количестве $0,05-0,25$ ммол/л, триалкилалюминия в качестве алюминийорганического соединения и органической добавки, при соотношениях компонентов каталитической системы: Co:Al:добавка = 1(50-200)(0-100). В качестве органической добавки используется N-метил-2-пирролидон, или ацетонитрил, или же диметилформамид.

Технологические параметры предлагаемого способа и использование в качестве соединения кобальта ксантогенатов кобальта формулы

с функциональной группой

дают возможность получать с высоким выходом (85-98%) высокосиндиотактического (95,3-99,1%) 1,2-полибутадиена с высокой кристалличностью (60-85%), высокой температурой плавления ($206-210^{\circ}\text{C}$) и с высоким содержанием винильных (1,2) звеньев (95,4-97,8%).

(21) N 99/001468

(22) 28.09.99

(51) J 09 D 127/22

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Bilalov Yaşar Mahmud oğlu

İbrahimova Sinduz Məmməd qızı

Məmmədov Feliks Vəli oğlu

Mövləyev İbrahim Hübət oğlu

Məmmədov Rəjəbəli Əli oğlu

Kərimova Tamara Zərbəli qızı

Məmmədov Arif Seyfulla oğlu

(54) Örtüklər üçün kimyəvi davamlı kompozisiya.

(57) İxtira neft emalı, neft çıxarma və kimya sənayesinin metal konstruksiyalarını qorumaq üçün istifadə oluna bilən örtüklər üçün kimyəvi davamlı kompozisiyalara aiddir.

İxtiranın məqsədi – kimyəvi davamlı kompozisiyaların xammal bazasını genişləndirmək və texnologiyasını yaxşılaşdırmaqla yanaşı onun keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqdır.

Şin sənayesinin diafraqma istehsalının tullantısının istifadə edilməsi hesabına örtüklər üçün xammal bazasını genişləndirməyə, örtüklərin zərbəyə davamlılığını artırmağa, kompozisiyaların texnologiyasını və keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa imkan verən kimyəvi davamlı kompozisiya tərkibi (kütlə %) BK-2055-100; PVX-1,7; OEA MQF-9-0,2; amberol qatranı (ST-137)-6,7; sink oksidi – 5,0; petrolatum – 7,0; stearin turşusu – 2,0; texniki karbon P-514-35; texniki karbon P-234-20 (kütlə his.) olan epoksid qatranı ilə modifikasiya olunmuş şin sənayesinin diafraqma istehsalı tullantısından, sulfanoldan, benzin və su qarışığından ibarətdir və komponentlərin miqdarı aşağıdakı kimidir:

Epoksid qatranı ilə modifikasiya olunmuş gösərilən tullantı	5 - 6
Sulfanol	0,4 - 0,48
1:0,5 nisbətində benzin və su qarışığı	qalanı
	100-ə qədər

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası

(72) Билалов Яшар Махмуд оглы

Ибрагимов Синдуз Мамед кызы

Мамедов Феликс Вели оглы

Мовлаев Ибрагим Гумбат оглы

Мамедов Раджабали Али оглы

Керимова Тамара Зарбали кызы

Мамедов Ариф Сейфулла оглы

(54) Химически стойкая композиция для покрытий.

(57) Изобретение относится к химически стойким композициям и может быть использовано для защиты металлических конструкций в нефтедобывающей, нефтеперерабатывающей и химической промышленности.

Задача изобретения – расширение сырьевой базы и улучшение технологичности химически стойких композиций, при одновременном улучшении ее качества.

Предлагаемая химически стойкая композиция для покрытий, включающая (мас.%): модифицированный эпоксидной смолой отход производства диафрагм шинной промышленности состава (мас.ч.): BK-2055-100; ПВХ-1,7; ОЭА –МГФ-9-0,2; смола амберол (СТ-137)-6,7; белила цинковые –5,0; петролатум – 7,0; стеариновая кислота – 2,0; техуглерод П-514-35; техуглерод П-234-20; (5÷6); сульфанол (0,4-0,48); смесь бензина и воды в соотношении 1:0,5 – осальное до 100, позволяет расширить сырьевую базу химически стойких композиций для покрытий, улучшить их технологичность, а также повысить качество композиций.

Модифицированной эпоксидный смолой отход	5 - 6
Сульфанол	0,4 – 0,48
Смесь бензина и воды в соотношении 1:0,5	остальное до 100

(21) N 99/001405

(22) 12.05.99

(51) J 09 K 7/06, 7/02, J 10 M 105/00

(71)(73) Henkel Kommanditgesellschaft AUF Aktien, (DE)

(72) Herold Klaus-Peter

Müller Haunts

Fyoster Tomas

Fon Tapavitsa Ştefan

Klaas Markus

(54) Qazıma sahəsində istifadə etmək üçün su əsasında olan sistemlərdə surtkü vasitələrinin çox fazalı konsentratları.

(57) Qazıma vasitəsilə, yeraltı kəşfiyyat sahəsində, sulu işçi mayelərdə istifadə etmək üçün, yaxşılaşdırılmış xassələrə malik olan sürtgü vasitələrinin çoxfazalı konsentratları təsvir edilir, onların tərkibində otaq temperaturunda maye və/və ya bərk üzvi komponentlər mövjudur, həmin komponentlər, emulqatorlar ilə birlikdə, sürtgü vasitəsi tə"sirinə (O - fazası) malikdirlər, emulqatorlar, dispers su fazasında (B - fazası) zərif dispersiyalaşdırılıblar. Bu konsentratlar onunla fərqlənir ki, O - fazası ilə B -fazasından və emulqatorlardan ibarət olan sistem, otaq temperaturundan yüksək olan, fazalar inversiyasının temperaturuna (FİT) malikdir və onu, çoxfazalı sistemi fazalar inversiyasının temperaturuna bərabər və ya ondan yüksək olan temperatura qədər qızdırmaqla və sonra, fazalar inversiyasının temperaturundan aşağı olan temperatura qədər soyutmaqla əldə edirlər. İxtira həmçinin, sürtgü vasitələrinin bu jür çoxfazalı konsentratlarının, qazma vasitəsilə yeraltı kəşfiyyat sahəsində, sulu işçi mayələrə əlavələr kimi tətbiqinə və sonradan, bu jür qazma quyularının həyata keçirilən işlənməsinə aiddir.

(71)(73) Хенкел Коммандитгеселлсшафт АУФ Aktien, (DE)

(72) Герольд Клаус-Петер

Мюллер Хаунтс

Фйостер Томас

Фон Тапавитса Штефан

Клаас Маркус

(54) Многофазные концентраты смазочных средств для использования в системах на водной основе в области бурения.

(57) Описываются многофазные концентраты смазочных средств с улучшенными свойствами для использования в водных рабочих жидкостях в области разведки недр путем разбуривания, которые содержат жидкие и/или твердые при комнатной температуре органические компоненты с действием смазочного средства (O фаза) вместе с эмульгаторами, тонкодиспергированные в дисперсионной водной фазе (B фаза). Эти концентраты отличаются тем, что

система из О - фазы с Б - фазой и эмульгаторами имеет температуру инверсии фаз (ТФИ) выше комнатной температуры и её получают путём нагревания

многофазной системы до температур, равных или выше температуры инверсии фаз, и последующего охлаждения до значений температур ниже температуры инверсии фаз. Изобретение относится, далее, к применению таких многофазных концентратов смазочных средств в качестве добавки к водным рабочим жидкостям в области разведки недр путём разбуривания и осуществляемой далее обработки таких буровых скважин.

(21) N 99/001452

(22) 27.10.99

(51) J 10 G 15/10

(76) Yusubov Fikrət Məmməd oğlu.

(54) Benzin və dizel yanajağının oktan və setan ədədlərinin artırılma üsulu.

(57) İxtira, benzinin və dizel yanajağının şüalanmalarla, məhz lazer şüalanmasının təsiri vasitəsilə keyfiyyətinin artırılmasına aiddir

İxtiranın mahiyyəti müvafiq kəsilməz lazer şüası ilə yanajağa təsir üsuludur. Belə ki, yanajaq şüa zonasına əvvəldən müəyyən olunmuş miqdarda axın kimi verilir, lazer şüasının dalğa uzunluğu yanajağın udma xəttinə müvafiqdir, yəni onun dalğa uzunluğu elektromaqnit spektrinin orta infraqırmızı dalğalar diapazonundadır, şüalanmanın gücü isə 0,5 Vt-a qədərdir.

Bu ixtiranın istifadə olunması benzinin və dizel yanajağının keyfiyyətini artırır.

(76) Юсубов Фикрэт Мамед оглы

(54) Способ повышения октанового и цетанового чисел бензина и дизельного топлива.

(57) Изобретение относится к способам повышения качества бензина и дизельного топлива с помощью облучения частицами, а именно лазерным излучением.

Сущностью изобретения является способ, включающий воздействие на топливо лазерного излучения, при этом подача топлива в зону излучения ведут в виде дозированной струи топлива, причем длина волны лазерного излучения совпадает с линией поглощения топлива из средней инфракрасной области спектра, а мощность облучения доходила до 0,5 Вт.

Использование данного изобретения позволяет повысить качество бензина и дизельного топлива.

(21) N 95/001295

(22) 24.12.98

(51) J 10 G 21/20

(71)(73) BASF Aktiengesellschaft, (DE)

(72) Vikari Maximilian

Şvab Ekkehard
Valter Mark
Maasen Ziqmar

(54) Karbohidrogenlərin ayrılması üsulu.

(57) İxtira tərkibində kükürdün miqdarı az olan alifatik birləşmələrin alınması üsuluna və xüsusilə, olefinlərlə zənginləşdirilmiş karbohidrogenlərin maye-maye ekstraksiyası vasitəsilə kükürdsüzləşdirilməsi üsuluna aiddir.

Təklif edilən üsula uyğun olaraq, əvvəljə, tərkibində kükürd olan olefinlərlə, ilk məhsulun, tərkibində morfolin olan ayırıcı maye vasitəsilə birqat və ya çoxqat maye-maye ekstraksiyasını yaradırlar, sonra isə, ayırıcı vasitəni və onun tərkibində olan kükürd birləşməsini, biri-birindən ayırırlar və lazım gəldikdə, tərkibində kükürdün miqdarı az olan alifatik məhsulu sonradan emal edirlər.

(71)(73) БАСФ Актиенгеселлсчафт, (ДЕ)

(72) Викари Максимилиан

Шваб Эккехард
Вальтер Марк
Маасен Зигмар

(54) Способ выделения углеводов.

(57) Способ получения малосернистых алифатических соединений из загрязнённых органическими соединениями серы, обогащенных олефинами исходных продуктов путём жидкостно-жидкостной экстракции с помощью содержащей морфолин экстрагирующей жидкости.

Согласно предлагаемого способа серосодержащий, обогащенный олефинами исходный продукт подвергают одно- или многократной жидкостно-жидкостной экстракции с помощью содержащей морфолин экстрагирующей жидкости; экстрагирующее средство и содержащиеся в нем соединения серы отделяют и в случае необходимости малосернистый алифатический продукт подвергают последующей обработке.

(21) N 99/001454

(22) 20.04.99

(51) J 10 G 31/09, B 01 D 18/00

(71)(73) AGIP PETROLI S.p.A. İNSTİTUT FRANJAİS DU PETROLE

(72) Kleriçi Gabriele

Pikollo Vinçenso
Bruten Pol
Viltar Can-Şarl

(54) Sintez-qazdan karbohidrogenlərin alınması üsulu.

(57) İxtira karbohidrogenlərin sintezi sahəsinə, xüsusən də, qaz-sintez qarışığından Fişer-Tropsa üsulu ilə maye karbohidrogenlərin alınmasına aiddir.

Məqsəd üsulun sadələşdirilməsindən ibarətdir.

Məsələ, karbohidrogenlərin qaz-sintezdən alınma üsulunun təklif edilməsi ilə həll edilir; buraya daxildir:

-Fişer-Tropşa reaksiyası üçün reaktorun aşağı hissəsinə arasıkəsilmədən qaz sintezinin H_2/JO molyar nisbətində 1-dən 3-ə kimi həddə verilməsi;

-reaktorun yuxarı hissəsindən tərkibində suspenziya şəklində katalizator olan maye karbohidrogen fazasının seçilməsi;

-tərkibində 0,5-dən 15%-ə (həjm) kimi bərk maddə olan qismən ayrılmış maddənin alınması üçün suspenziyanın, ən azı, birinci hidrosiklona verilməsi;

-tərkibində əslində bərk jisim saxlamayan maye axınının alınması üçün qismən ayrılmış maddənin, ən azı, ikinci hidrosiklona verilməsi.

Təklif edilən ixtira üsulu sadələşdirir və reaktorun daxilindəki və ya xaricindəki süzgəjləyici sistemlərdən istifadə edilmədən reaksiya suspenziyasından karbohidrogenlərin maye fazasını almağa imkan verir.

(71)(73) АЭЫП ПЕТРОЛИ С.п.А. ИНСТИТУТ ФРАНЖАИС ДУ ПЕТРОЛЕ

(72) Клеричи Габриэле

Пикколо Винченцо

Брутен Поль

Вилтар Жан-Шарль

(54) Способ получения углеводородов из синтез-газа.

(57) Изобретение относится к области синтеза углеводородов, в частности получению жидких углеводородов из смеси синтез-газа методом Фишера-Тропша.

Задача заключалась в упрощении способа.

Задача решена тем, что предложен способ получения углеводородов из синтез-газа, который включает:

-непрерывную подачу в нижнюю часть реактора для реакций Фишера-Тропша синтез газа с молярным отношением H_2/CO в пределах от 1 до 3;

-отбор из верхней части реактора углеводородной жидкой фазы, содержащей катализатор, в виде суспензии;

-подачу суспензии в по меньшей-мере первый гидроциклон для получения частично разделенного продукта, содержащего от 0,5 до 15% (объем) твердых частиц;

-подачу частично разделенного продукта по меньшей мере на второй гидроциклон для получения потока жидкости, по существу не содержащей твердых частиц.

Предлагаемое изобретение упрощает способ и позволяет получать жидкую фазу углеводородов из реакционной суспензии без использования фильтрующих систем внутри или за пределами реактора.

(21) N 99/001401

(22) 17.09.98

(51) J 10 M 119/06, J 08 F 110/14

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat «Olefin» İnstitutu

(72) Əhmədov Ələddin İslam oğlu

Əliquliyev Ramiz Məmməd oğlu

Məmmədova Dürdanə Əbil qızı

İsmayılov Durasan Qardaşxan oğlu

İsmayılov İsmayıl Əli oğlu

(54) Neft yağları üçün özlü aşqarının alınma üsulu.

(57) İxtira neft-kimya sahəsinə, konkret olaraq sürtkü yağları istehsalında işlədilərək özlü aşqarların alınma üsuluna aiddir.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, α -olefinləri alüminium-xlorid iştirakı ilə polimerləşdirərək, özlü aşqar alınması üsulunda ilkin α -olefin kimi 4-metilpenten-I istiadə edilir ki, bu da öz növbəsində alınan maddələrin neft yağlarının tərkibində özlülük temperatur xassələrinin yaxşılaşmasına səbəb olur.

Təklif olunan üsulla alınmış maddənin /poli-4-metilpenten-I/ neft yağlarının tərkibində özlülük aşqarı kimi tədqiqi göstərdi ki, yağların aşağı temperatur xassələrini yaxşılaşdırmağa görə prototipdən /poliheksen-I/ üstündür.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Elmi Mərkəzi Nauchno-Issledovatel'skiy Institut «Olefin»

(72) Aхмедов Аладдин Ислам оглы

Алигулиев Рамиз Мамед оглы

Мамедова Дурдана Абиля гызы

Исмайлов Дурасан Гардашхан оглы

Исмайлов Исмаил Али оглы

(54) Способ получения вязкостной присадки к нефтяным маслам.

(57) Предполагаемое изобретение относится к области нефтехимии, конкретно к способу получения вязкостной присадки, которая может быть использовано в масляном производстве.

Сущность изобретения заключается в использовании в синтезе вязкостной присадки путем олигомеризации α -олефинов в присутствии хлорида алюминия, 4-метилпентена-I, как исходного α -олефина, что приводит к улучшению вязкостно-температурных свойств загущенных им масел.

Использование полученного предлагаемым способом соединения /поли-4-метилпентена-I/ в качестве вязкостной присадки к нефтяным маслам показало, что оно имеет преимущества перед прототипом /полигексен-I/ по вязкостно-температурным характеристикам.

(21) N 99/001407

(22) 17.06.99

(51) J 10M 135/14, 137/06, 137/10

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Mustafaeв Nazim Pirməmməd oğlu

Quliyeva Mələk Əbdül qızı

Ramazanova Yulduz Böyukağa qızı

Novotorcina Nelya Nikolayevna

(54) Sürtkü kompozisiyası.

(57) İxtira, tərkibində yeyilməyə, siyirməyə, korroziyaya, köpüklənməyə qarşı aşqarlar olan və əsasını transmissiya yağı təşkil edən yeni sürtkü kompozisiyasına aiddir. Yeni ixtirada əsas məsələ sürtkü kompozisiyasına aiddir. Yeni ixtirada əsas məsələ sürtkü kompozisiyasının yeyilmə, siyirmə və korroziyaya qarşı xassələrini

yüksəltməkdən ibarətdir. Qarşıya qoyulan məsələyə məlum kompozisiyaya yeyilməyə, siyirməyə və korroziyaya qarşı davamlı olan S-sinnamilizopropilksantoqenat aşqarı əlavə etməklə nail olunur.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики.

(72) Мустафаев Назим Пирмамед оглы

Кулиева Маляк Абдул гызы

Рамазанова Юлдуз Боюкага кызы

Новоторжина Неля Николаевна

(54) Смазочная композиция.

(57) Изобретение относится к новой смазочной композиции на основе трансмиссионного масла, содержащей противоизносную, противокоррозионную и антипенную присадки. Задачей изобретения является повышение противозадирных и противокоррозионных свойств смазочной композиции. Поставленная задача достигается введением в известную композицию противозадирной и противокоррозионной присадки S-циннамелизопропилксантогената.

(21) N 99/001321

(22) 16.03.99

(51) J 11 D 1/04, (1:3, 0,1:12)

(71)(73) Azərbaycan Respublikası DİN Baş Yanqın Təhlükəsizliyi İdarəsi, Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

(72) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

Maksimov Yunis Əmrulla oğlu

İsayev Erkin Əli oğlu

Ağamirzəyev Ruslan Ağamirzə oğlu

(54) Bərk səthi təmizləmək üçün körüklənən yuyucu vasitə.

(57) İxtira bərk səthləri neft məhsulları və onların mexaniki qarışıqlarla əmələ gətirdikləri çirkələri təmizləyən yuyucu vasitələrə aiddir və sənaye sahələrindəki texnologici avadanlıqları, onların hissələrini, istehsalat sahələrindəki döşəmələrin təmizlənməsi üçün tətbiq oluna bilər.

Qarşıya qoyulmuş məqsəd köpüklənən yuyucu vasitənin hazırlanması prosesini sadələşdirmək, ujuzlaşdırmaq və onun tətbiq sahələrini genişləndirməkdən ibarətdir

Məsələnin həllinə komponentləri aşağıdakı nisbətdə götürməklə nail olunur, küt%:

Dizel qələvi tullantısı	-	85-90
Sulfanol	-	10-15

(71)(73) МВД Азербайджанской Республики Главный Департамент Пожарной Безопасности, Кулиев Тофик Мустафа оглы.

(72) Кулиев Тофик Мустафа оглы

Максимов Юнус Амрулла оглы

Исаев Эркин Али оглы

Агамирзаев Руслан Агамирза оглы

(54) Пенообразующее моющее средство для очистки твёрдых поверхностей.

(57) Изобретение относится к моющим средствам для очистки твердой поверхности от нефтепродуктов и их сочетаний с механическими примесями и может применяться на промышленных объектах для очистки технологического оборудования, их деталей, а также полов производственных помещений .

Задачей предлагаемого изобретения является упрощение и удешевление процесса приготовления пенообразующего моющего средства и расширение объектов его применения.

Задача достигается путем применения пенообразующего моющего средства имеющего следующий компонентный состав, % масс:

Дизельный щелочной отход	-	85-90
Сульфанол	-	10-15

(21) N 99/001514

(22) 09.11.99

(51) J 14 J 9/02

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Y.H.Məmmədəliyev adına Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Hacıyev Tofiq Pənah oğlu

Ələkbərova Olmaz Mürsəl qızı

Sədiyeva Nazilə Feyruz qızı

(54) Təbii dərilərin yağlanması üçün tərkib və yağlama üsulu.

(57) İxtira gön-dəri sənayesində dərilərin kimyəvi üsulla emalı, xüsusən təbii dərilərin yağlanması üçün alınmış tərkibin tətbiqinə aiddir.

İxtirada qoyulan məsələ yağlayıcı tərkibin çeşidinin genişləndirilməsi, emal olunmuş təbii dərilərin istismarı üçün keyfiyyətlərinin yaxşılaşdırılması və maya dəyərinin aşağı düşməsidir.

İxtirada qoyulan məsələ təbii dərilərin yağlanması üçün sulfolaşdırılmış balıq yağı, balıq yağı, yağlayıcı aktiv komponent daxil etməklə həll edilir, belə ki, aktiv komponent kimi naften turşuları ilə dietanolaminin kompleks birləşməsi və naften dizel yanjağı fraksiyasından ibarət tərkib komponentlər nisbəti, % kütlə ilə:

naften turşuları ilə dietanolaminin kompleks birləşməsi	50-60
sulfolaşmış balıq yağı	10-20
balıq yağı	10-20
neftin dizel yanjağı fraksiyası	5-10
həll edilir.	

İxtirada qoyulan məsələ həmçinin təbii dərilərin yağlayıcı tərkiblə yağlanması üsulu 60-80⁰ temperaturda, 1-1,5 saat müddətində aşağıdakı yağlayıcı tərkiblə, % kütlə:

naften turşuları ilə dietanolaminin kompleks birləşməsi	50-60
sulfolaşmış balıq yağı	10-20
balıq yağı	10-20
neftin dizel yanjağı fraksiyası	5-10

emal olunan dərilərin ümumi çəkisinin 7-9%-i miqdarında götürülməklə aparılaraq, yüksək keyfiyyətli aşılınmış (yağlanmış) dəri əldə edilir.

Beləliklə, müxtəliflər tərəfindən təklif olunan yağlayıcı tərkib və yağlama üsulu birlikdə sənaye miqyasında çox perspektivli olub, yüksək keyfiyyətli dəri emalı üçün müasir tələblərə cavab verir.

(71)(73) Институт Нефте-Химических Процессов им. Ю.Мамедалиева АН Азербайджана.

(72) Гаджиев Тофиг Панах оглы
Алекперова Олмаз Мурсал кызы
Садиева Назиля Фейруз кызы

(54) Состав и способ для жирования натуральных кож.

(57) Изобретение относится к химическому способу обработки кож в кожевенной промышленности, в частности к применению полученного состава для жирования натуральных кож.

Задачей изобретения является расширение ассортимента жирующих составов, улучшения их эксплуатационных свойств обработанных натуральных кож и уменьшение себестоимости.

Задача решается тем, что для жирования натуральных кож состав, включающий сульфированный рыбий жир, рыбий жир, также содержит активный жирующий компонент, комплексное соединение диэтаноламина и нефтяную фракцию дизельного топлива

нафтеновыми кислотами	50-60
сульфированный рыбий жир	10-20
рыбий жир	10-20
нефтяная фракция дизельного топлива	5-10

Задача решается также тем, что жирование натуральных кож проводят при температуре 60 – 80⁰С, в течении 1-1,5 часа составом, % мас.:

комплексное соединение диэтаноламина с	
нафтеновыми кислотами	50-60
сульфированный рыбий жир	10-20
рыбий жир	10-20
нефтяная фракция дизельного топлива	5-10
при расходе 7-9% от массы строганных кож.	

Таким образом, предлагаемый авторами состав и способ жирования является перспективным в промышленном масштабе, обработка кож высокого качества отвечает современным требованиям.

(21) N 99/001279

(22) 28.01.99

(51) J 23 F 11/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-Üzvi və Fiziki- Kimya İnstitutu.

(72) Kazımov Aydın Məmmədəli oğlu

Məmmədyərova İzida Fuad qızı

Səlimxanova Dilşad Həsən qızı

Baxışova Dilarə Əli qızı

İbrahimova Səmayə Hümət qızı

(54) Poladın korroziyadan mühafizəsi üçün inhibitor.

(57) İxtira metal avadanlıqların korroziyadan neytral, turş və ikifazlı mühitlərdə mühafizəsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi inhibitorlardan müxtəlif sahələrdə az miqdarda istifadə etməklə poladı korroziyadan mühaizə etməkdir.

Qoyulan məsələ belə həll edilir: poladın inhibitorla mühafizəsi naften turşusunun amidi (ANT) ilə əsasında 1%-li sink sulfat məhlulundan istifadə olunur. ANT-nun sink sulfatla nisbəti 10:1÷7.

Sink sulfat əlavə etməklə təklif edilən inhibitor turş, neytral və ikifazlı mühitlərdə tətbiq edilir.

Beləliklə, göstərilən inhibitor imkan verir ki, metallar korroziyadan uzun müddət (2-3 dəfə) mühafizə edilə bilər.

(71)(73) Институт Неорганической Физической Химии АН Азербайджанской Республики.

(72) Кязимов Айдын Мамедали оглы

Мамедьярова Изиди Фуад кызы

Салимханова Дильшад Гасан кызы

Бахышова Диляра Али кызы

Ибрагимова Самая Гуммат кызы

(54) Ингибитор коррозии стали.

(57) Изобретение относится к области защиты металлоконструкций от коррозии, а именно защита стали в нейтральной, кислых, двухфазных средах.

Сущность изобретения в том, что ингибитор коррозии стали на основе амида нафтенной кислоты /АНК/ дополнительно содержит водный раствор 1%-ного сульфата цинка при соотношении АНК к сульфату цинка 10:1÷7.

Введение сульфата цинка позволяет использовать предлагаемый ингибитор, как в двухфазной среде, так и в нейтральной и кислой средах.

Использование этого ингибитора коррозии позволит сохранить металл, т.е. увеличить срок службы стального оборудования в 2-3 раза.

Bölmə E.

Tikinti, mədən işləri.

Раздел E.

Строительство, горное дело.

(21) N 98/001003

(22) 15.12.94

(51) E 04 C 2/26, E 04 H 9/02, 1/02, E 04 B 1/348, E 02 D 27/24, E 04 F 13/02

(71)(73) R.A.R. Konsaltents Ltd.

(72) ABU-RAŞE

Roce Corc

(54) Tikinti paneli, onun hazırlanması üsulu və onun əsasında yaradılan özül tikinti bloku, tikinti özülü, üçölçülü tikinti konstruksiyası, çoxmərtəbəli bina və üçölçülü tikili, tikilinin üst səthindəki memarlıq bəzəkləri detallarının bərkidilməsi üsulu.

(57) İxtira tikinti sahəsinə aiddir. Texniki məqsəd konstruksiyanın seysmodavamlılığını artırmaqdır. Zavod istehsalı olan seysmodavamlı, odavamlı və küləyədavamlı tikinti panelləri karkas elementləri yığımına malikdir.

Karkas elementləri, karkas müstəvisində yerləşib, panelin perimetrini müəyyən edən və içəri hissəsini məhdudlaşdıran karkas əmələ gətirməklə bir-birinə bağlanır. Karkas elementlərindən, ən azı bəziləri karkas müstəvisində içəri, panelin daxilinə doğru meyillidirlər. Tökmə üçün yararlı olan birinci bərkimiş maddə karkasın daxili hissəsinin karkas elementləri arasında tökülüb. Panellərin bir-birinə bağlanması ilə üçölçülü tikiliş, məsələn, ev formalanır.

(71)(73) P.A.P. Консалтентс Лтд.

(72) АБУ-РАШЕ

Роже Жорж

(54) Строительная панель, способ ее изготовления, фундаментный строительный блок, фундамент строения, способ крепления детали архитектурной отделки к поверхности, трёхмерная строительная конструкция, высотное здание и набор строительных панелей.

(57) Изобретение относится к области строительства. Технической задачей является повышение сейсмостойкости конструкции. Сейсмостойкие, огнестойкие и ветроустойчивые строительные панели заводского изготовления содержат набор каркасных элементов. Каркасные элементы соединены между собой с образованием каркаса, расположенного в каркасной плоскости и определяющего периметр панели, ограничивающий её внутреннюю часть. По меньшей мере некоторые из каркасных элементов отклонены в целом в каркасной плоскости внутрь, в направлении внутренней части панели. Первое затвердевшее пригодное для литья вещество залито во внутреннюю часть каркаса между каркасными элементами. Посредством взаимного соединения панелей формируется трёхмерное строение.

(21) N 99/001319

(22) 30.10.97

(51) E 21 B 21/06, J 09 K 7/06

(71)(73) HENKEL KGaA, (DE)

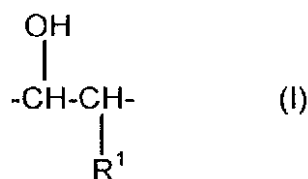
(72) Haynts Müller

Herold Klaus-Peter
 Şrek Berthold
 Podu-Brin Ştefan
 Haydbreder Andreas

(54) Qazıma quyu, qazıma avadanlığının və ya qazıma qırıntılarının karbon turşusunun alkoksilləşdirilməsi məhsullarından təmizlənməsi üçün vasitə və üsul.

(57) Qazıma quyularının, qazıma avadanlığının və ya qazıma qırıntılarının təmizlənməsi üçün maddə təklif edilir. Həmin maddənin tərkibində, 1-10 karbon atomlu alkil spirtindən əlavə, bioloji çürümə qabiliyyətinə malik olan, etilenoksid, propilenoksid və/və ya butilenoksidin 10-22 karbon atomlu turşuları ilə və ya onların, tərkibində, ən azı, 9/10 və/və ya 13/14 vəziyyətində, (1) ümumi formulu

qalıqları olan törəmələri ilə qarşılıqlı əlaqəsini yaratmaqla əldə edilən alkoksilləşdirmə məhsulu vardır, burada R¹ - hidrogen atomunu, OH qrupunu və ya OR² qrupunu ifadə edir, R² isə 1-18 karbon atomlu alkili, 2-18 karbon atomlu alkenili və ya (2) formulu

qrupunu ifadə edir, R³ - hidrogen atomunu, 1-21 karbon atomlu alkili və ya 2-21 karbon atomlu alkileni ifadə edir.

İxtiranın digər obyektı, qazıma quyularının, qazıma avadanlığının və ya qazıma qırıntılarının təklif edilən maddə vasitəsilə təmizlənməsi üsuludur. Təklif edilən maddənin dəniz suyunda həll olmuş və ya disperləşdirilmiş növü və ya çox qatı duz məhlulundakı növü ilə qazma quyularının, qazıma avadanlığının və ya qazıma qırıntılarının əlaqəsini yaratmaqla onların təmizlənməsini yerinə yetirirlər.

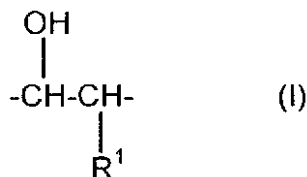
(71)(73) ЩЕНКЕЛ КЭаА, (ДЕ)

(72) Хайнтс Мюллер
 Херольд Клаус-Петер
 Шрек Бертольд
 Поду-Брин Штефан
 Хайдбредер Андреас

(54) Средство для очистки буровых скважин, бурового оборудования или буровой мелочи, содержащее продукт алкоксилирования карбоновой кислоты.

(57) Предлагается средство для очистки буровых скважин, бурового оборудования или буровой мелочи, который кроме алкилового спирта с 1-10 атомами углерода содержит продукт алкоксилирования, способный к биологическому разложению и получаемый в результате взаимодействия

этиленоксида, пропиленоксида и/или бутиленоксида с карбоновыми кислотами с 10-22 атомами углерода или их производными, по меньшей мере, в положении 9/10 и/или 13/14 содержащими структуры общей формулы (I)

в которой R¹ означает атом водорода, группу OH или группу OR², в которой R² означает алкил с 1-18 атомами углерода, алкенил с 2-18 атомами углерода или группу формулы (II)

R³ означает атом водорода, алкил с 1-21 атомами углерода или алкилен с 2-21 атомами углерода.

Другим объектом изобретения является способ очистки буровых скважин, бурового оборудования или буровой мелочи путём контактирования последних с предлагаемым средством, растворённом или диспергированном в морской воде или в высококонцентрированном солевом растворе последних с предлагаемым средством, растворённом или диспергированном в морской воде или в высококонцентрированном солевом растворе.

(21) N 99/001273

(22) 09.11.98

(51) E 21 B 21/41, 33/10, 37/00, 43/00

(71)(73) Sərbəst kiçik müəssisəsi «Hasilat», Paşayev Nadir Hacıağa oğlu

(72) Paşayev Nadir Hacıağa oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Seyidov Mirjəfər Mirəli oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Kərimov Kərim Seyidrza oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

Şirinzadə Alçın Əliəşrəf oğlu

İsmayılov Şahin Zirəddin oğlu

Dadaşov Məhərrəm Nəsir oğlu

Səfiyev İman Qənbər oğlu

Əhmədov Səməd Baxış oğlu

Kərimova Əzizə Əflatun qızı

Paşkov Anatoli İvanoviç

(54) Quyunu qum tıxajından təmizləmək üçün qurğu.

(57) İxtira neft sənyesinə, xüsusilə quyuları qum tıxajından təmizləmə qurğularına aiddir.

Təklif olunan ixtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, nasos kompressor borularından, ştokdan, əks-klapandan, dibdə tıxaj dağıdıjıdan, yaydan ibarət təklif olunan qurğuda ştokun yuxarı sonluğu əks klapanı açmaqdan ötrü ştok yuxarı qalxır və yay deşikləri olan dayaq oymaqları arasında elə yerləşdirilir ki, onun oturajağa sıxma qüvvəsi idarə olunur. Ştokun aşağı sonluğuna isə şaquli deşikli istiqamətləndiriji hermetikləndiriji və yan deşikli boruşəkilli dağıdıji birləşdirilmişdir, istiqamətləndiriji hermetikləşdirijinin daxilində isə ştuse yerləşdirilmişdir. Təklif olunan qurğu kiçik hidrostatik təzyiqli quyularda boru arxasına maye vurmaqla da istifadə oluna bilər.

(71)(73) Самостоятельное малое предприятие «Хасилат», Пашаев Надир Гаджиага оглы

(72) Пашаев Надир Гаджиага оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Сеидов Мирджафар Мирали оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Курбанов Афар Осман оглы

Керимов Керим Сеидрза оглы

Нуриев Нуру Буниад оглы

Ширинзаде Алчин Алисафтар оглы

Исмайлов Шахин Зиреддин оглы

Дадашев Магеррам Насир оглы

Сафиев Иман Ганбар оглы

Ахмедов Самед Бахыш оглы

Керимова Азиза Афлатун кызы

Пашков Анатолий Иванович

(54) Устройство для очистки скважины от песчаной пробки.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, а именно, к устройствам для очистки скважин от песчаной пробки.

Задачей предложенного изобретения является повышение надежности и производительности при очистке скважин от крепких песчаных пробок.

Сущность изобретения заключается в том, что в предложенном устройстве, включающем корпус из насосно-компрессорных труб, шток, обратный клапан, раздробитель песчаной пробки на забое скважины, пуржину, верхний конец штока выполнен с возможностью упора в обратный клапан и перемещения его вверх для открытия обратного клапана при упоре раздробителя в песчаную пробку, пружина между упорными втулками, имеющими отверстия, установлена с возможностью регулирования усилия прижима обратного клапана. К нижнему концу штока подсоединена герметизирующее, направляющее с вертикальным отверстием, и соединенное с трубчатым раздробителем с боковыми отверстиями, причем в герметизирующем направляющем установлен штуцер. Предложенное устройство может быть использовано также при низком гидростатическом уровне жидкости в скважине закачкой жидкости в затрубное пространство.

(21) N 95/001216

(22) 30.04.98

- (51) E 21 B 23/00
 (71)(73) Azərbaycan Neft Maşınqayırma İnstitutu.
 (72) Bağırov Əli Əlisattar oğlu
     Əsədov Bəylər Sultan oğlu
     Bayramov Javid Əli oğlu
     Aydınov Soltan Lətif oğlu
     Bağırov Akif Əli oğlu
 (54) Vint revers mexanizmi.

(57) İxtira neft-mədən avadanlığına aid olub, neft və qaz quyularının əsaslı təmiri prosesində quyularda nasos kompressor boruları ilə əlaqədar olan qəzaların ləğv edilməsi işlərində tətbiq edilə bilər.

Təklif edilən ixtirada qarşıya qoyulan məsələ onunla həll edilir ki, vint reversi tərkibi xarici səthində yivi olan içi boş vintdən, xüsusi keçirijidən və vintlə əlaqədə olan qaykadan ibarət olan mexanizmdə konstruksiyanın sadələşdirilməsi məqsədi ilə vintin yuxarı ujunu dişli çarx bağlanmış, xüsusi keçirijinin aşağı hissəsi isə dişli çarxla təhiz edilmişdir, bundan əlavə vintin üzərinə bilərzik bərkidilmişdir. İxtiranın əsas məqsədi ondan ibarətdir ki, sağ yivli NKB-lər vasitəsilə quyuda tutulmuş sağ yivli NKB-ləri hissə-hissə açıb qaldırmaqdır. Müsbət jəhəti ondan ibarətdir ki, o quruluşja sadədir həmçinin işləmə prosesində borulara əlavə yük verilməsinin qarşısını alır. İqtisadi səmərəsi onunla izah olur ki, o sol yivli boruların quyuya daşınmasına və quyuya buraxılmasına ehtiyaj olmur.

- (71)(73) Азербайджанский Институт Нефтяного Машиностроения.
 (72) Багиров Али Алисаттар оглы
     Асадов Байлар Султан оглы
     Байрамов Джавид Али оглы
     Айдынов Солтан Лятиф оглы
     Багиров Акиф Али оглы
 (54) Винтовой реверсивный механизм.

(57) Изобретение относится к нефтепромысловому оборудованию и может быть применено для извлечения аварийных НКТ при производстве капитального ремонта нефтяных и газовых скважин.

Целью изобретения является: создание более прочного и простого в обращении реверсного механизма, который состоит из полого винта, на наружной поверхности которого нарезана резьба, специального переводника и чайки связанной с винтом. На верхний конец винта наворачивается зубчатое колесо, а на нижней части спецпереводника тоже посажено зубчатое колесо. Кроме того, на поверхности винта, закреплено блокирующее кольцо. Основной целью изобретения является то, что с помощью правых НКТ можно отворачивать и поднимать аварийные правые НКТ по частям. Положительной чертой изобретения является то, что реверсивный механизм исключает нагрузку действующую на трубы при ликвидации аварий.

Экономическая эффективность определяется тем, что нет надобности возить на буровую левые бурильные трубы и опускать их в скважину.

(21) N 99/001530

(22) 08.07.99

(51) E 21 B 33/38

(71)(73) «Dənizneftqazlayihə» DETLİ.

(72) Hübətov Həsən Həşim oğlu
Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu
Mustafayev Səfa Dadaş oğlu
Pənahov Rafael Nürəddin oğlu

(54) Sulaşmış qazlift quyularında lay sularının fasilələrlə təjrid edilməsi üsulu.

(57) İxtira neft yataqlarının işlənməsi və istismarına, xüsusilə sulaşmış qazlift quyularında lay sularının təjrid edilməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi sulaşmış qazlift quyularında lay suları axınının daha yüksək effektivliklə təjrid ediləməsinə təmin edən üsul işlənilib hazırlanmasıdır.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, qazlift quyusunun işi dayandırılır, aqreqatla quyuya qaldırılı boruların daxilindən neft mədəmindəki neft tutujularından götürülmüş yüksək özlülüklü ağır «ölü» xam neft vurulur; onun bir hissəsi laya yeridilir, qalan hissəsi isə quyuda qalır; sonra yüksək özlülü nefti quyudan laya tam sıxışdırmaq məqsədilə, qaldırılı borularla ağ neft, kondensat, kiçiközlülüklü xam neft, sıxılmış qaz və ya başqa sıxışdırılı maye vurulur.

Qazlift quyusu işə buraxılır, onun istismarı ikinci dəfə sulaşana qədər davam etdirilir və təklif edilən üsul təkrarən həyata keçirilir.

Burada işçi agentin qənaətindən əldə edilən səmərə, neft artımının verdiyi iqtisadi səmərədən çox olur.

(71)(73) АзГНИПИ «Гипроморнефтегаз».

(72) Гумбатов Гасан Гашим оглы

Сулейманов Алекпер Багир оглы

Мустафаев Сафа Дадаш оглы

Панатов Рафаэль Нуреддин оглы

(54) Способ периодической изоляции пластовых вод в обводнившихся газлифтных скважинах.

(57) Изобретение относится к разработке и эксплуатации нефтяных месторождений, в частности к изоляции пластовых вод в обводнившихся газлифтных скважинах.

Задачей изобретения является разработка способа, позволяющего более эффективно изолировать приток пластовых вод в обводнившихся газлифтных скважинах.

Сущность изобретения заключается в том, что останавливают работу газлифтной скважины, агрегатом закачивают в скважину через лифтовые трубы высоковязкую тяжелую «мертвую» сырую нефть, взятую из ловушек нефтепромысла; часть высоковязкой нефти проникает в пласт, а остальная часть остается в скважине, затем, с целью полного вытеснения высоковязкой нефти из скважины в пласт, в лифтовые трубы закачивают белую нефть, конденсат, низковязкую легкую сырую нефть, сжатый газ и др.

Газлифтную скважину пускают в работу. Так, по мере обводнения скважины, периодически повторяют предложенный способ.

Экономический эффект от экономии расхода рабочего агента намного больше, чем от прироста добычи нефти.

(21) N 99/001395

(22) 26.05.99

(51) E 21 B 34/06

(76) Əliyev Vaqif İzzət oğlu

(54) Qazıma kəmərləri üçün şarlı əks klapın ŞƏK-1.

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazılmasına aiddir.

Təklif edilən ixtiranın məqsədi mövjud olan əks klapın quruluşunun sadələşdirilməsi, iş etibarlılığının yüksəldilməsi və texnologiyaların genişləndirilməsindən ibarətdir.

Qarşıya qoyulmuş məsələyə nail olmaq üçün mövjud əks klapın gövdədən, yəhərdən, bağlayıcı elementdən və «dayan» halqasından ibarət olmaqla, «dayan» halqasında mərkəzi yuma deşiyi, yəhərdə mərkəzi və yan yuma deşiyi və poladdan hazırlanmış şar şəkilli bağlayıcı elementdən istifadə edilmişdir.

(76) Алиев Вагиф Иззет оглы

(54) Шаровой обратный клапан для бурильных колонн ШОК-1.

(57) Изобретение относится к бурению нефтяных и газовых скважин.

Задача предложенного изобретения является упрощение конструкции, повышение надежности работы и расширение технологических возможностей устройства.

Поставленная задача в известном изобретении, содержащим корпус, седло, запорный элемент, стоп кольцо, решается тем, что стоп кольцо выполнено с центральным промывочным отверстием, седло выполнено с боковыми промывочными и центральным отверстием, а запорный элемент – в виде стального шара.

(21) N 99/001467

(22) 10.08.99

(51) E 21 B 34/06

(76) Əliyev Vaqif İzzət oğlu

(54) Gizli qoruyucu kəmərlər üçün yarım kürəvi əks klapın – YƏK-1.

(57) İxtira neft və qaz quyularının qazılmasına aiddir.

Təklif olunan ixtiranın məqsədi qurğunun işinin etibarlılığını, konstruksiyasının sadələşdirilməsini və texnologiyaların genişləndirilməsini təmin etməkdir.

Qarşıya qoyulan məsələyə gövdədən, yəhərdən, bağlayıcı elementdən, yaydan, ştokdan ibarət olan məlum qurğuda, yəhəri mərkəzi yuma deşiyi ilə yerinə yetirməklə, bağlayıcı elementi yivinə ştok keçirilmiş yarım kürəvi başlıq şəklində hazırlamaqla, yayı sıxılmış vəziyyətdə ştoka keçirməklə və yarım kürəvi başlıq ilə yan yuma deşiyi olan mərkəzləşdirici tutqaj arasında yerləşdirməklə, ştokun aşağı ujunu isə çətir bərkitməklə nail olunur.

(76) Алиев Вагиф Иззет оглы

(54) Полусферический обратный клапан для потайной обсадной колонны ПОК-1.

(57) Изобретение относится к бурению нефтяных и газовых скважин.

Задачей предложенного изобретения является упрощение конструкции, повышение надежности работы и расширение технологических возможностей устройства.

Поставленная задача достигается тем, что в известном устройстве включающем, седло, запорный элемент, пружины, шток, седло выполнено с центральным промывочным отверстием, запорный элемент выполнен в виде полусферической головки, в которую вмонтирован на резьбе шток, пружина в сжатом виде надета на шток и расположена между полусферической головкой и центрирующим держателем с боковыми промывочными отверстиями, а на нижнем конце штока закреплен зонтик.

(21) N 98/001158

(22) 14.04.98

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Sərbəst kiçik müəssisə «Hasilat», Paşayev Nadir Hajjağa oğlu

(72) Paşayev Nadir Hajjağa oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Seyidov Mirjəfər Mirəli oğlu

Nuriyev Nuru Bünyad oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Kərimova Əzizə Əflatun qızı

Qurbanov Afər Osman oğlu

(54) Qazlı neftləri ştanqlı dərinlik nasosu ilə hasilat üsulu və onu yerinə yetirmək üçün qurğu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə, xüsusən qazlı neftlərin hasilat üsullarına və onları yerinə yetirmək üçün olan qurğulara aiddir.

Təklif olunan üsulun məğzi ondadır ki, boruarxasında mayedən ayrılan qaz mayeni sıxışdırıb daxili və xarici sıra boruları arasındakı həlqəvi fəzaya, sonra boru nippelindəki tam keçidli dəşiklərdən keçərək nasos-separator qovşağı və xarici borular sırası arasındakı boşluqa daxil olur və qaldırıcı borularda maye sütunu təzyiqindən böyük təzyiqə çatdıqda nasos-boru nippelindəki əks klapanları açır, qaldırıcı borular boşluğuna dolur, ştanqlı dərinlik nasosunun qaldırdığı mayeni qazlaşdırır.

Təklif olunan üsulu həyata keçirmək üçün təklif edilən qurğunun məğzi ondadır ki, qaldırıcı borular altında əks klapanlarla təhiz edilmiş keçidli dəşikləri olan nasos-boru nippeni, ştanqlı dərinlik nasosu, qaz separatoru, asğı muftasına müvafiq olaraq, konsentrik daxili və xarici borular sırası ilə birləşdirilmiş və keçidli dəşikləri olan birləşdirici qısaboru yerləşdirilmişdir. Yuxarıda göstərilən keçidli dəşiklər boruların həlqəvi boşluqları, boruarxası fəzanı və qaldırıcı borular boşluğunu bir-birilə əlaqələndirir.

Təklif olunan üsul və onu yerinə yetirmək üçün Qurğudan həmçinin ştanqlı dərinlik nasosu qurğusu ilə ağır neftləri çıxarmada və fasiləli hasilat halında istifadə etmək məqsədəuyğundur.

(71)(73) СМП «Хасилат», Пашаев Надир Гаджиага оглы

(72) Пашаев Надир Гаджиага оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Сулейманов Алекпер Багир оглы

Сеидов Мирджафар Мирали оглы

Нуриев Нури Буниат оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Керимова Азиза Афлатун кызы

Гурбанов Афер Осман оглы

(54) Способ добычи газосодержащих нефтей штанговым глубинным насосом и устройство для его осуществления.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, а именно к способам и устройствам добычи газосодержащих нефтей штанговым глубинным насосом.

Сущность предложенного способа заключается в том, что выделяющийся в затрубное пространство газ, вытеснив жидкость, поступает в кольцевое пространство между трубами внешнего и внутреннего рядов, а затем через сквозные отверстия в трубном ниппеле проходит в полость между узлом насос-сепаратор и внешним труб и по достижению давления, превышающего давление столба жидкости в подъемных трубах открывает обратные клапаны в насосно-трубном ниппеле и поступает в полость подъемных труб, газифицирует жидкость, поднимаемую штанговым глубинным насосом.

Сущность устройства для осуществления описанного способа состоит в том, что под подъемными трубами размещены насосно-ниппель, имеющий сквозные отверстия с обратными клапанами, штанговый глубинный насос, газосепаратор, концентрично расположенные трубы внутреннего и внешнего ряда, которые соответственно присоединены к подвесной муфте и соединительному патрубку, имеющему сквозные отверстия для сообщения между собой кольцевых пространств вышеуказанных труб и затрубного пространства с полостью труб.

Предложенный способ и устройство для его осуществления целесообразно также использовать при добыче тяжелых нефтей штанговым глубинным насосом и в случае периодической эксплуатации.

(21) N 99/001627

(22) 17.05.99

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Sərbəst kiçik müəssisə «Hasilat», Paşayev Nadir Hacıağa oğlu

(72) Paşayev Nadir Hacıağa oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Seyidov Mirjəfər Mirəli oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Kərimov Kərim Seyidrza oğlu
 Nuriyev Nuru Bünyad oğlu
 Qafarov Vasif Vaqon oğlu
 Nəbiyev Adil Daxil oğlu
 Ağayev Fazil Əmir oğlu
 Dadaşov Məhərrəm Nəsir oğlu
 Səfiyev İman Qənbər oğlu
 Əhmədov Səməd Baxış oğlu
 Kərimova Əzizə Əflatun qızı

(54) Quyuları borusuz dərinlik nasos qurğusu ilə istismar etmək üçün qurğu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə, xüsusən neft quyularının borusuz dərinlik nasosu ilə istismarı üçün qurğulara aiddir.

İxtiradan məqsəd konstruksiyanın sadəliyini və etibarlılığını, həmçinin quyuların bütün məlum dərinliklərdə, diametrində və debitində istifadəsini təmin edən qurğu yaratmaqdır.

İxtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, qıfıl-kipgəjli və itələyijinin üstündə yaradılacaq hidravlik təzyiqin təsiri ilə şaquli üzrə hərəkət edə bilən, itələyijinin yarıqları ilə qarşılıqlı təsirdə olan pazşəkili plaşkaları yerləşdirmək üçün düzbujaq pənjərəli oymaqdan ibarətdir, plaşkalar üfüqi müstəvidə radial istiqamətində hərəkət edir, öz dişləri ilə istismar kəmərinin divarına dirənir, sonra sol yivli keçirijini fırlatmaqla qıfılda aralanır və qıfıl quyuda qalır.

Nasosa aşağıdan nasos qurğusunun qıfıla sərbəst oturdulmasına imkan verən aşağı ujununda oturtma ucluğu olan yarıqlı boru bağlanır.

Nasosun silindrinə və pluncerinə üst tərəfdən, müvafiq olaraq, ujlarında nasosun silindrinə yuxarı qaldırma zamanı yükləməni içiboş ştanqlardan nasosun silindrinə ötürəməyə imkan verən boruşəkili və pluncer kimi jalaqlar bağlanır.

Lazım gələrsə içiboş ştanqlar üzərindəki nasos sərbəst yer üzərinə qaldırılır, qıfılı qaldırmaq üçün isə itələyijilərin yuxarı ujununda, boru bağlamağa yivli ştok vardır. İtələyijini yuxarı çəkəndə plaşkalar azad olur və yay xassəli, kəsikli halqa plaşkaları geri çəkir və qıfılı azad edir.

Təklif edilən qurğu quyuların məlum bütün dərinliklərində, diametrində və debitində istifadə oluna bilər, asan hazırlanır və istifadə etibarlıdır.

(71)(73) Самостоятельное малое предприятие «Хасилат», Пашаев Надир Гаджиага оглы

(72) Пашаев Надир Гаджиага оглы
 Гумбатов Гасан Гашир оглы
 Расулов Асиф Мухтар оглы
 Сеидов Мирджафар Мирали оглы
 Керимов Керим Сеидрза оглы
 Нуриев Нуру Буниад оглы
 Курбанов Афар Осман оглы
 Гафаров Васиф Вагон оглы
 Набиев Адил Дахил оглы
 Агаев Фазил Амир оглы
 Керимова Азиза Афлатун кызы
 Дадашев Магеррам Насир оглы
 Сафиев Иман Ганбар оглы
 Ахмедов Самед Бахыш оглы

(54) Устройство для беструбной глубиннонасосной эксплуатации.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, а именно, к устройствам глубинно-насосной добычи нефти.

Задачей изобретения является создание устройства, обеспечивающего простоту конструкции, надежность работы, а также применение его при всех имеющихся глубинах, диаметрах и дебитах скважин.

Сущность изобретения заключается в том, что замок состоит из цилиндрической втулки, с прямоугольными окнами для установления в них клиновидных плашек, взаимодействующих с пазами цилиндрического толкателя, имеющего уплотнители и возможность вертикального перемещения от гидравлического давления, создаваемого над толкателем, при этом плашки перемещаются радиально в горизонтальной плоскости, упираясь своими зубцами в стенку эксплуатационной колонны, затем вращением полых штанг переводник с левой резьбой разъединяется от замка и последний оставляется в скважине.

К насосу снизу подсоединена труба с прорезями, на нижнем конце которой закреплен посадочный наконечник, позволяющий свободную посадку насосной установки на замок. К цилиндру и плунжеру насоса сверху подсоединены надставки в виде, соответственно, трубы и вспомогательного плунжера, имеющие на концах упоры, позволяющие передачу нагрузки от полых штанг на цилиндр насоса при подъеме его на земную поверхность.

При необходимости, насос на полых штангах свободно поднимается на земную поверхность, а для подъема замка, на верхнем конце толкателя имеется шток с резьбой, позволяющий подсоединение к нему трубы для подъема замка вверх, при этом перемещением толкателя вверх освобождаются плашки и разрезное пружинное кольцо отводит последние назад, в свою очередь, освобождая замок.

Предлагаемое устройство можно применять при всех имеющихся глубинах, диаметрах и дебитах скважин, оно просто в изготовлении и надежно в эксплуатации.

(21) N 99/001393

(22) 06.05.99

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Şahbazov Eldar Həşəm oğlu

Babayev Müseyib Baba oğlu

Əhmədov Bayram Hacıbala oğlu

Hüseynov Vaqif Qulu oğlu

Səlimov Kamal İsa oğlu

Əfəndiyev Elton Məmməd həsən oğlu

(54) Qaz-kondensat quyularının istismar üsulu.

(57) İxtira neft və qazçıxarma sənayesinə aid olub, məhz qaz-kondensat quyularının fontan üsulu ilə istismar edilməsinə aiddir.

İxtiranın texniki mahiyyəti ondadır ki, qaz-kondensat quyusunun istismarı prosesində mayenin yer səthinə fasiləsiz çıxarılması lift borularında maye-qaz qarışığının dispers hərəkət rejimi yaradılması ilə həyata keçirilir.

Təklif edilmiş üsuldən istifadə edildikdə, alçaq lay təzyiqi şəraitində dərin qaz-kondensat quyularının qaz üzrə hasilatı artmaqla bərabər, quyuağzı təzyiqi də əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlir. Bu da lay qazı enerjisindən daha səmərəli istifadə etməyə imkan yaradır.

(71)(73) Гусейнов Фазил Ашраф оглы

(72) Гусейнов Фазил Ашраф оглы

Сулейманов Алекпер Багир оглы

Шахбазов Эльдар Гашам оглы

Бабаев Мусейб Баба оглы

Ахмедов Байрам Гаджибала оглы

Гусейнов Вагиф Гулу оглы

Салимов Кямал Иса оглы

Эфендиев Элтон Мамедгасан оглы

(54) Способ эксплуатации газоконденсатных скважин.

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности, в частности к фонтанному способу эксплуатации газоконденсатных скважин.

Техническая сущность изобретения заключается в том, что непрерывный вынос жидкости из газоконденсатных скважин в процессе эксплуатации осуществляют путем создания дисперсионного режима движения газожидкостной смеси по всей длине лифта, с установкой в нем газожидкостных сместителей.

При использовании предложенного способа исключается возможность разделения фаз в лифте и обеспечивается вынос всей жидкости на поверхность. Одновременно достигаются и другие энергетические эффекты, такие как, повышение дебита по газу и создание высокого устьевого давления, а это позволяет использовать энергию пластового газа более рационально.

(21) N 99/001556

(22) 21.07.98

(51) E 21 B 43/00, 43/08

(71)(73) Mobil Oil Jorporation, US

(72) Jons Lloyd Qarner

(54) Quyu züzgəji

(57) İxtira neft hasilatı üçün qurğuya, məxsusən quyunun hidravlik sındırılması və ya hidravlik doldurulması alətinə aiddir.

İxtiranın məqsədi dairəvi boşluqda bütün çinqilin yerləşməsindən əvvəl qum körpüjüklərinin əmələ gəlməsi halı üçün, çinqilin daha yaxşı paylanması təmin edən daha səmərəli və sərfəli süzgəjin yaradılmasıdır.

Qoyulmuş məsələ belə həll edilib ki, torlu seksiyalı əsas borusu olan çinqillə doldurulmuş süzgəj, əsas borunun uzunluğu boyu daxilində başdan -başına yerləşdirilmiş şuntlayıcı boru ilə quyuyu süzgəjinin xarici hissəsini maye vasitəsilə əlaqələndirən vasitəyə malikdir. Bu vasitə borunun gövdəsində quraşdırılmışdır.

və əsas borudan kənarında yerləşmiş ən azı bir xarici dəşikli şuntlayıcı borusu var. Daxili şuntlayıcı borunun quyu süzgeçinin xarici hissəsi ilə maye vasitəsilə əlaqəsini təmin edən vasitənin uzununa boydan-boya kanalı olan mili var. Quyu süzgeçinin əsas borunun uclarından birində birləşdirici muftası, daxili şuntlayıcı borunun uclarından birləşdiricisi var ki, o da daxili şuntlayıcı boru quraşdırılarda göstərilən mufta ilə birləşdirilə bilər, belə ki, göstərilən mil şuntlayıcı boru ilə muftanın birləşdirilmiş dəşiklərinin daxilindən içəri salınır.

(71)(73) Мобил Ойл Корпорейшн, США

(72) Джонс Ллойд Гарнер

(54) Скважинный фильтр.

(57) Изобретение относится к устройствам для добычи нефти, а именно к скважинному инструменту для гидравлического разрыва и/или гидравлической набивки скважины.

Задачей изобретения является создание фильтра более эффективного и экономичного, обеспечивающего лучшее распределение гравия, особенно в случае образования песчаных мостиков в кольцевом пространстве ранее размещения всего гравия.

Поставленная задача решена тем, что в скважинный фильтр с гравийной набивкой, включающий основную трубу с сетчатой секцией, содержит средство обеспечения жидкостного сообщения трубы, установленной внутри основной трубы насквозь по всей ее длине, с внешней частью скважинного фильтра. Установлен в трубной плети и включает в себя по меньшей мере одну внешнюю перфорированную шунтирующую трубу, расположенную снаружи от основной трубы. Средство обеспечения жидкостного сообщения внутренней шунтирующей трубы с внешней частью скважинного фильтра, включает в себя шпильку с продольным сквозным каналом. Скважинный фильтр включает в себя соединительную муфту на одном из концов основной трубы, соединитель на одном из концов внутренней шунтирующей трубы, который может быть совмещен с указанной муфтой при установке внутренней шунтирующей трубы, отверстия в соединительной муфте и соединителе, которые совмещают при установке внутренней шунтирующей трубы внутри основной трубы, причем указанную шпильку пропускают через совмещенные отверстия.

(21) N 98/001160

(22) 03.04.98

(51) E 21 B 43/01

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AzNSETLİ).

(72) Bağırov Mikayıl Kazım oğlu

Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

Əliyev Yolçu Misir oğlu

Şirinov Şirin Həsən oğlu

Rəhimov Javid Əbdüllətif oğlu

Mehdiyeva Lalə Vasif qızı

(54) Layın quyudibi sahəsinin duz turşusu ilə selektiv işlənmə üsulu.

(57) İxtira neft sanayesinə aid olub, əsasən yüksək keçirijikli layıqların müvəqqəti təjri olunub, zəif keçirijikli layıqlara fiziki-kimyəvi üsullarla təsir etməkdə istifadə olunur. Burada duz turşusu ilə selektiv təsir üsullarının analoci təhlili və onların nöqsan jəhətləri verilmişdir. İxtirada qoyulmuş məsələ "Layın quyudibi sahəsinin duz turşusu ilə selektiv işlənmə üsulu", yəni laya tamponlaşmış materialın, vurulmasından fərqli olaraq tamponlaşmış material əvəzinə layın quyudibi sahəsinə ardijil olaraq duz turşusu və sonra 1 ÷ 3 ÷ 4 həjmində karbohidrogen-qələvi tullantısı vurulur. Bu zaman karbohidrogen-qələvi tullantısının tərkibi aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir, kütlə %

Kerosin-liqroin fraksiyası	6,3 - 7,0
Naften turşuları	4,5 - 5,0
Yağ	1,8 - 2,5
Qələvili sulu məhlul	qalanı

(71)(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности (АзНИПИНефть).

(72) Багиров Микаил Кязим оглы

Кязимов Шюкуралли Паша оглы

Алиев Йолчу Мисир оглы

Ширинов Ширин Гасан оглы

Рагимов Джавид Абдуллатиф оглы

Мехтиева Лала Васиф кызы

(54) Способ селективной соляно-кислотной обработки призабойной зоны пласта.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, а именно к физико-химическим воздействиям на пласт и может быть использовано при проведении временного блокирования высокопроницаемых зон и воздействия кислотой на слабопроницаемые зоны пласта. Даны описания аналогичных способов селективной соляно-кислотной обработки ПЗП, показаны их недостатки. Поставленная задача решается тем, что в известном способе селективной соляно-кислотной обработки призабойной зоны пласта, включающем закачку в пласт тампонирующего материала, в качестве тампонирующего материала в призабойную зону пласта вводят последовательно порции соляной кислоты и углеводородно - щелочного отхода в соотношении 1 ÷ 3 ÷ 4 объема кислоты.

При этом углеводородно-щелочной отход содержит следующие компоненты мас.,%

Керосино-лигроиновая фракция	6,3 - 7,0
Нафтеновые кислоты	4,5 - 5,0
Масло	1,8 - 2,5
Водный раствор щелочи	остальное

(21) N 95/001314

(22) 05.01.99

(51) E 21 B 43/12

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Əliyev Yolçu Misir oğlu

Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

Kərimov Kərim Məhəmməd oğlu

Şirinov Şirin Həsən oğlu

Xeyirov Məmməd Bəy oğlu

(54) Layın hidravlik yarılması üsulu.

(57) İxtira neft sənayesinə, konkret olaraq neft hasilatının texnologiyasına aiddir.

İxtiranın məqsədi yaradılan çatların açıqlığının və hidravlik yarılmanın səmərəsinin artırılmasıdır.

Qoyulmuş məsələ onunla həll olunur ki, layın quyudibi sahəsinə gil suspenziyası vurmaqla hidravlik yarılmanın məlum üsulunda yarıjı maye kimi bentonit gilinin qeyri-polyar karbohidrogen mayedə suspenziyasından istifadə edilir və onun ardınca laya su vurulur.

İxtiranın məği ondan ibarətdir ki, yaradılmış çatlar bentonit gilinin qeyri-polyar karbohidrogen maye suspenziyası ilə dolduqdan sonra su, sıxlığı karbohidrogen mayesindən çox olduğuna və gili daha yaxşı islatdığından, bentonit gilinin su ilə islandıqda öz həjmini bir neçə dəfə artırmaq xassəsinə malik olduğuna görə dispers sistemdən karbohidrogen mayeni sıxışdırır və nəticədə su ilə təmasa girən bentonit gili hissəcikləri çatlarda şişərək onların daha çox açılmasına səbəb olur ki, bu da hidravlik yarılmanın səmərəsinin artmasını təmin edir.

Təklif olunan ixtiranın tətbiqindən alınan texniki-iqtisadi səmərə quyunun hasilatının artması və onun hidravlik yarılmadan sonra mənimsənilməsi müddətinin qısaldılması hesabına yaranır.

(71)(73) АЗНИПИНефть

(72) Хасаев Ариф Муртузали оглы

Алиев Ёлчу Мисир оглы

Кязимов Шукюрэли Паша оглы

Керимов Керим Магамед оглы

Ширинов Ширин Гасан оглы

Хеиров Мамед Бек оглы

(54) Способ гидравлического разрыва пласта.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, а в частности к технологии добычи нефти.

Задачей изобретения является повышение степени раскрытия трещин и эффективности гидравлического разрыва пластов.

Поставленная задача решается тем, что в известном способе, включающем гидравлический разрыв пласта путем нагнетания в ПЗП глинистой суспензии, в качестве последней ипользуют суспензию бентонитовой глины в неполярной углеводородной жидкости с последующим нагнетением воды.

Сущность изобретения заключается в том, что вводимая, после образования трещин и заполнения их суспензией бентонитовой глины, вода, обладающая большей плотностью, чем углеводородная жидкость, лучше смачивает бентонитовую глину, обладающую свойством многократно

увеличивать свой объём при насыщении водой, вытесняет углеводородную жидкость из дисперсной системы, в результате чего входящие в контакт с водой частицы бентонитовой глины набухают в трещинах и способствуют их расширению, чем и достигается повышение эффективности ГРП.

Технико-экономической эффект от применения предлагаемого изобретения слогається за счет увеличения производительности и сокращения времени на освоение скважины после проведения ГРП.

(21) N 99/001551

(22) 21.09.99

(51) E 21 B 43/18

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AzNSETLI).

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Ələkbərova Sevinj Aslan qızı

Bağirova Şükufə İsmayıl qızı

Hüseynova Rita Kərim qızı

Səttarova Suğra Əhəd qızı

(54) Neft yatağına təsir üsulu.

(57) İxtira neft sənayesinə, xüsusilə yataqlara təsir üsullarına aiddir.

İxtirada qoyulan məsələ süxurun keçirijiliyini artırmaq və neftin özlülüyünü azaltmaq yolu ilə süzülmanın səmərəliliyinin artırılmasından ibartədir.

Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, neftli layı əhatə edən quyularda partlayış aparmaqla neftli laya təsir etməkdən ibarət məlum üsulda partlayış neftli laydan yuxarıda və ya da aşağıda yerləşən qeyri-məhsuldar layın qarşısında yerləşən quyularda aparılır, bu şərtlə ki, partlayış qısa ləngidilmə prinsipilə yerinə yetirilsin.

İxtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, partlayışın qısa ləngidilmə prinsipinə əsasən aparılması yaranan dalğaların interferensiya nəticəsində güclənməsini təmin edir.

Partayji maddələrin detonasiyası nəticəsində bu dalğalar neft layına keçərək çatların əmələ gəlməsinə səbəb olur, bununla da neftin özlülüyü azalır və onun quyu dibinə axımı təmin olunur.

İxtiradan alınan səmərə özlülüyün azalması hesabına neft axınının intensivliyini məhsuldar laylarda çatların yaranması, süxur strukturu və quyu konstruksiyasının qorunması və nəticədə quyuların istismar və təmir arası müddətinin artması, quyudibi sahəsinin xırda gil dənəjliklərindən, duzlardan, parafin və digər çöküntülərdən təmizlənməsi, onun keçirijiliyinin bərpə olunması hesabına əldə olunur.

(71)(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности (АзНИПИНефть).

(72) Хасаев Ариф МуртузАли оглы

Алекперова Севиндж Аслан кызы

Багирова Шукюфа Исмаил кызы

Гусейнова Рита Керим кызы

Саттарова Сугра Ахад кызы

(54) Способ воздействия на нефтяную залежь.

(57) Изобретение относится к нефтяной промышленности, в частности, к способам воздействия на залежь.

Задачей изобретения является повышение эффективности фильтрации путём увеличения проницаемости породы и уменьшения вязкости нефти.

Поставленная задача решается тем, что в известном способе включающем воздействие на нефтяной пласт путем осуществления взрыва в группах скважин, оконтуряющих нефтеносную часть пласта, взрыв осуществляют в скважинах напротив непродуктивного пласта, расположенного над кровлей или под подошвой нефтеносного пласта, причем взрыв производят по коротко замедленному принципу.

Сущность изобретения заключается в том, что от взрыва по коротко замедленному принципу повышается мощность волн из-за их интерференции и при детанации взрывчатых веществ генерирование волн через кровлю или подошву передается в нефтеносный пласт, тем самым обеспечивается интенсификация притока нефти к забоям скважин.

Эффект от настоящего изобретения складывается из: интенсификации притока из-за снижения вязкости нефти, создания сети трещин в продуктивном пласте; сохранения структуры пласта и конструкции скважин, и как следствие, увеличения межремонтного периода работы и срока эксплуатации скважин; очищение призабойной зоны от мельчайших глинистых частиц, солей, парафина и других осадков и восстановление её проницаемости.

(21) N 99/001482

(22) 13.07.99

(51) E 21 B 43/32

(71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Şirinzadə Alçin Əlisəftər oğlu

İsmayılov Şahin Zirəddin oğlu

Babayev Müseyib Baba oğlu

Əhmədov Bayram Hacıbala oğlu

İsmayılov Rəhimulla Dadaş oğlu

Əlizadə Şirinağa Qərib oğlu

Əzizov Əziz Məmməd oğlu

(54) Neftqaz quüularında layın sulaşmış hissəsinin selektiv təjrid edilmə üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olub, neft- qaz quyularında lay sularının selektiv təjrid edilməsinə aiddir.

İxtiranın məqsədi – neft-qaz quyularında lay sularının təjrid edilməsinin səmərəsini yüksəltməkdən ibarətdir.

Prosesi apararkən, əvvəl layın neftli-qazlı hissəsi özlü-plastik sistem vasitəsilə təjrid edilir, sonra isə aktivləşdirilmiş sement suspenziyası təzyiq altında layın sulaşmış hissəsinə vurulur.

(71)(73) Гусейнов Фазил Ашраф оглы

(72) Гусейнов Фазил Ашраф оглы
 Сулейманов Алекпер Багир оглы
 Ширинзаде Алчын Алисафтар оглы
 Исмаилов Шахин Зиреддин оглы
 Бабаев Мусейб Баба оглы
 Ахмедов Байрам Гаджибала оглы
 Исмаилов Рагимулла Дадаш оглы
 Ализаде Ширинага Гариб оглы
 Азизов Азиз Мамед оглы

(54) Способ селективной изоляции водонасыщенной части пласта в нефтегазовых скважинах.

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности, конкретно к способам селективной изоляции притока пластовых вод в нефтегазовых скважинах.

Задачей изобретения является повышение эффективности изоляции притока пластовых вод в нефтяных и газовых скважинах.

Поставленная задача решается путем селективной изоляции водонасыщенной части пласта с использованием активированной цементной суспензии, при этом предварительно разобщают нефтегазонасыщенную часть его с использованием вязко-упругих систем.

(21) N 99/001267

(22) 11.12.98

(51) E 21 V 43/22

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AzNSETLİ).

(72) Bağırov Mikayıl Kazım oğlu

İsmayılova Səbinə Jahanqir qızı

(54) Layın quyudibi zonasının işlənməsi üsulu.

(57) İxtira neft çıxarma sənayesinə, xüsusən layın quyudibi zonasının (LQZ) işlənməsi üsullarına aiddir.

Təklif olunan ixtiranın mahiyyəti ondan ibarətdir ki, qarışığa əlavə olunan poliakrilamid (PAA) yaxşı qatılabilirliyi xüsusiyyətə malik olduğundan fəal lilin (FL) hissəcikləri həmin mühitdə asılı vəziyyətdə olur, nəticədə məsamə kanalları ilə irəliyə hərəkət edən həmin hissəciklər daralmış yerlərdə ilişərək yüksək keçiricikli lay sahəsini tıxayır, qarışığın ardınca vurulan bioloji aktiv mühit maneəsiz olaraq əvvəl işləməyən az keçiricili sahələrə daxil olur.

LQZ-nin bu jür işlənməsində əhatə sahəsi artır və bioloji aktiv mühitin vurulma sərhədi bərabərləşir.

(71)(73) Азербайджанский Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности (АзНИПИНефть).

(72) Багиров Микаил Кязим оглы

Исмаилова Сабина Джахангир кызы

(54) Способ обработки призабойной зоны пласта.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности к способам обработки призабойной зоны пласта (ПЗП).

Сущность предлагаемого способа заключается в том, что добавленный в среду полиакриламид (ПАА), обладающий хорошими загущающими свойствами, придает частицам активного ила (АИ) взвешенное состояние. В результате чего, взвешенные частицы АИ, прдвигаясь вглубь по поровым каналам, задерживаются в сужениях и закупоривают зоны высокой проницаемости. Биологически активная среда, закачиваемая в след за оторочкой, состоящей из АИ и ПАА, беспрепятственно проникает в ранее неработающие малопроницаемые участки.

При таком способе обработки ПЗП увеличивается охват и выравнивается фронт контура закачки биологически активной среды.

Bölmə F.

Механика, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsat, partlatma işləri.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(21) N 98/001032

(22) 16.09.97

(51) F 04 B 47/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AzNSETLİ).

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Abdullayeva Fəridə Yəhya qızı

İsmayılova Elvira Jahanqir qızı

İsmayılova Səbinə Jahanqir qızı

Axundova Elmira Murtuza qızı

(54) Hidrokipləşdiriji işçi mühitin tərkibi.

(57) İxtira neft sənayesinə aid olub, əsasən quyuların ştanqlı nasosla istismarında tətbiq edilir.

İxtiranın əsas məqsədi, plunger - silindr jütünün araboşluğunda yüksək kipləşmə xassəsinə malik işçi mühitin yaradılması və sürtünmə nəticəsində yeyilən səthlərin bərpa edilməsi ilə nasosların iş müddətini artırmaqdır.

Qoyulmuş məsələ, hidravlik kipliyin işçi mühitinin tərkibinə polixlorprenli kauçuku, xırdadənəli qrafit və kanifolla yanaşı, içərisində nikel ovuntusu olan yodlu sürtkü yağı əlavə edilməklə həll olunur.

İxtiranın tətbiqindən alınan iqtisadi səmərə nasosun iş müddətinin artması və neftin mayə dəyərinin azalması hesabına əldə olunur.

(71)(73) Azərbaycanın Naucno-İsşledovatel'skiy i Proektnyy Institut Neftyanoy Promyshlennosti (AzNİPIİNeft).

(72) Xasayev Arif Murtuzali ođly
Abdullaeva Fariida Yaxya kızı
İsmaýlova Elvira Djaxanqir kızı
İsmaýlova Sabina Djaxanqir kızı
Axundova Elmiri Murtuza kızı

(54) Sostav raboçey sredi gidrozatvora.

(57) İzobretene otnoşit'sya k neftyanoy promyshlennosti, v çastnosti k eksploatatsii skvaziñ ştanqovymi nasosami.

Zadaçey izobreteniya yavlyetsya sozdanie raboçey sredi gidrozatvora s povyšennoy germetizatsiey zavora i vozmoşnost'yu vosstanovleniya poverxnosti truçeyşya pari "plunjer - silindr", obespeçivayuşey uveliçeniye sroka slujbi skvaziñnyx ştanqovyx nasosov.

Postavlenñaya zadaxa reşayet'sya tem, çto sostav raboçey sredi gidrozatvora, sostoyaxıy iz polixlorprenovogo kauçuka, melkozernnıstogo grafiti i kanifoli, dopolñnitelno soðerşit yodistuyu smazku s primexşyu nikelovyx opilok.

Ekonomiçeskıy efekot ot ispolzovaniya izobreteniya budet poluçen za sçet uveliçeniya sroka slujbi skvaziñnyx ştanqovyx nasosov i umenşeniya sebestoimosti nefti.

(21) N 98/001061

(22) 08.08.97

(51) F 04 B 47/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu (AzNSETLİ).

(72) Xasayev Arif Murtuzəli ođlu
Kazımov Şükürəli Paşa ođlu
Axundova Elmira Murtuza qızı
Abdullayeva Fəridə Yəhya qızı
İsmaýlova Elvira Jahanqir qızı
İsmaýlova Səbinə Jahanqir qızı

(54) Hidrokipləşdiriji işçi mühitin tərkibi.

(57) İxtira neft sənayesinə aid olub, əsasən quyuların ştanqlı nasosla istismarında tətbiq edilir.

İxtiranın əsas məqsədi, pluncer-silindr jütünün araboşluğundan sızmanı azaltmaq və toxunan səthlərin yeyilməsinin qarşısını almaqla nasosların iş müddətini artırmaqdır.

Qoyulmuş məsələ qeyri-nyuton xassəli hidravlik kipliyin tərkibində əsas kimi yodlu sürtku yağı, dolduruju kimi - nikel ovuntusu tətbiq edilməklə həll olunur.

İxtiranın tətbiqindən alınan iqtisadi səmərə nasosun iş müddətinin artması və neftin maya dəyərinin azalması hesabına əldə olunur.

(71)(73) Azərbaycanlı Naucno-İssledovatel'skiy i Proektnyy Institut Neftyanoy Promyshlennosti (AzNİPİNeft).

(72) Xasaev Arif Murtuзali ođly
 Kязimov Şukюryali Paşa ođly
 Axundova El'mira Murtuзa kызы
 Abdullaeva Fariда Яхья kызы
 İsmaylova El'vira Djaxanğir kызы
 İsmaylova Sabina Djaxanğir kызы

(54) Состав рабочей среды гидрозатвора.

(57) İzобретение относится к нефтяной промышленности, в частности к эксплуатации скважин штанговыми насосами.

Задачей изобретения является создание состава рабочей среды гидрозатвора для герметизации зазора и уменьшения износа трущейся пары "плунжер - цилиндр", обеспечивающей увеличение срока службы скважин штанговых насосов.

Поставленная задача достигается тем, что состав рабочей среды гидрозатвора, включающий в себя неньютоновскую основу и наполнитель, в качестве основы содержит йодистую смазку, а в качестве наполнителя - никеловые опилки.

Экономический эффект от использования изобретения будет получен за счёт увеличения срока службы скважинных штанговых насосов и уменьшения себестоимости нефти.

(21) N 99/001344

(22) 25.12.98

(51) F 04 D 13/10

(71)(73) Açıq tipli Səhmdar Jəmiyyəti "Almetyev Nasos Zavodu"

(72) Anqorin David Mixayloviç

(54) Quyu üçün nasos qurğusu.

(57) İxtira neft və layın digər mayelərinin çıxarılması sahəsinə aiddir və quyuların dalğa elektrik nasosları vasitəsilə istismarı prosesində istifadə oluna bilər.

Quyu üçün nasos qurğusunun tərkibində gövdələri, nasos-kompresor borusu vasitəsilə quyuda yerləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuş, elektrik əlaqəsi ilə birləşdirilmiş tezlik çevirijisi mövjudur, tezlik çevirijisində düzləndiriji və inverter vardır. İnverter quyuda yerləşdirmək imkanına malik olmaqla yerinə yetirilib və bir məftillə kabel vasitəsilə düzləndiriji ilə birləşdirilib, elektrik mühərrikini və inverteru qidalandırmaq üçün bir məftillə digər rabitə xətti kimi elektrik mühərriki və inverterun gövdələrinin nasos-kompresor borusu ilə elektrik rabitəsi istifadə olunub.

(71)(73) АО открытого типа "Альметьевский Насосный Завод"

(72) Ангорин Давид Михайлович

(54) Скважинная насосная установка.

(57) Изобретение относится к области добычи нефти и других пластовых жидкостей и может быть использовано в процессе эксплуатации скважин посредством погружных электронасосов.

Скважинная насосная установка содержит насос с электродвигателем, корпуса которых предназначены для размещения в скважине посредством насосно-компрессорной трубы, преобразователь частоты, электрически соединенный кабелем с электродвигателем и включающий в себя выпрямитель и инвертор. Инвертор выполнен с возможностью размещения его в скважине и соединен с выпрямителем однопроводным кабелем, а в качестве другой однопроводной линии связи для питания электродвигателя и инвертора использована электрическая связь корпусов электродвигателя и инвертора с насосно-компрессорной трубой.

(21) N 98/001055

(22) 25.09.96

(51) F16 C 9/00, 15/00, E 21 B 17/042

(71)(73) VALLUREK OYL END QES,(FR) SUMİTOMO METAL İNDASTRİS, (CP)

(72) Alen Lankri

Mitixiko İvamoto

(54) Borular üçün yivli birləşmə.

(57) İxtira yivin köməylə birləşmiş boru birləşmələrinə və bağlama mərkəzlərinə aiddir və sənayedə geniş tətbiqini tapa bilər.

Diametri borunun diametrinə yaxın sıxılan elementi və sıxıjı elementi olan inteqral tipli birləşmə edilir. Bu elementlərdən hər biri hər iki ujunda enən yivi olan kəsik konus formalı iki qarışıq yivli seksiyaya malikdir, bunun sayəsində kəsik konus formalı yan səthlərin və silindrik səthlərin yaxınlaşması baş verir. Mərkəzi dayaq mənfi meyl bujaqlı yivlə qarşılıqlı təsirə girir ki, sıxılan və sıxıjı elementlərin və iki daxili və xarici metal/metal həlqəvari möhkəm dartıb bağlama zonasının birləşməsini möhkəmləndirsin, bununla da ujlardan mayenin yivli zonaya nüfuz etməsinin qarşısı alınır. Yivli birləşmədən olduqca dərin quyular üçün nəzərdə tutulmuş borularda istifadə etmək olar, onda birləşmə mərkəzinin diametrinin azalması belə boruların, həmçinin yuxarıda adı çəkilmiş problem üçün səjiyyəvi olan başqa borularla onların quraşdırılması xərjlərini azaltmağa imkan verir.

(71)(73)Валлурек Ойл Энд Гэс,(Франция), Сумитомо Метал Индастрис, (Япония).

(72) Алэн Ланкри

Митихико Ивамото

(54) Резьбовое соединение труб.

(57) Изобретение относится к соединением или узлам труб, которые соединены с помощью резьбы, и может найти широкое применение в промышленности.

Задача заключалась в создании удобного, простого, надежного соединения для труб интегрального соединения.

Задача решена тем, что заявлено соединение интегрального типа, включающее в себя охватываемый элемент и охватывающий элемент 2 с диаметром, близким диаметру труб. Каждый из упомянутых элементов имеет две смешанные резьбовые секции в форме усеченного конуса со сбегающей резьбой на двух концах, благодаря чему происходит сближенные боковых поверхностей в форме усеченного конуса и цилиндрических поверхностей. Центральная опора – взаимодействует с резьбой с отрицательным углом наклона, чтобы усилить соединение охватываемого и охватывающего элементов и две внутреннюю и внешнюю кольцеобразные зоны плотности затяжки метал/метал, исключая тем самым возможность проникновения жидкости в резьбовые зоны с концов. Резьбовые соединения можно использовать с трубами, предназначенными для очень глубоких скважин, когда уменьшение диаметра узлов соединения дает возможность снизить расходы по монтажу таких труб, а также с другими трубами, для которых типична упомянутая выше проблема.

(21) N 99/001480

(22) 18.02.99

(51) F 16 K 3/00

(71)(73) Azərbaycan Neft Maşınqayırma İnstitutu (AZİNMAŞ)

(72) Axundov Fikrət Həmid oğlu

İbrahimov Xanlar Əzim oğlu

Axundov Eldar Fikrət oğlu

(54) İkitərəfli təsirlə işləyən intiqallı siyirtmə.

(57) İxtira, neft və qaz quyularının quyuağzı avadanlığında istifadə olunan, mühitin axımını avtoatik və məsafədən idarə olunması üçün nəzərdə tutulmuş, ikitərəfli təsirlə işləyən intiqallı siyirtmələrə addır.

Əl ilə idarə olunan siyirtmələrdən fərqli olaraq məlum siyirtmələr, tıxalayımın vəziyyətini öz-özünə dəyişdirə bilən daxili təzyiqdən yaranan qüvvələri tarazlaşdırmaq üçün konstruksiyanı mürəkkəbləşdirən ştoka malikdir.

İxtiranın məqsədi konstruksiyanı sadələşdirməklə, ikitərəfli təsirlə işləyən intiqallı siyirtmənin istehsal xərjlərini azaltmaq və etibarlılığını artırmaqdır.

Məqsədə nail olmaq üçün gövdənin aşağı hissəsini bağlı hazırlamaqla, əks ştokun əvəzinə onun funksiyasını yerinə yetirmək və əl ilə idarə olunmaq üçün qurğunun üzərində təsbitediji qoyulur.

(71)(73) Азербайджанский Институт Нефтяного Машиностроения.

(72) Ахундов Фикрет Гамид оглы

Ибрагимов Ханлар Азим оглы

Ахундов Эльдар Фикрет оглы

(54) Задвижка с приводом двухстороннего действия.

(57) Изобретение относится к задвижкам с приводом двухстороннего действия, используемых в устьевых оборудованьях нефтяных и газовых скважин и предназначены для дистанционного и автоматического управления потоком среды.

В отличии от задвижек с ручным управлением, в известных задвижках для уравнивания их внутреннего давления, изменяющего положения затвора, имеется противошток усложняющий конструкцию.

Задача изобретения - уменьшение расходов на изготовленные и повышение надежности, путем упрощение конструкции.

Для достижения цели корпус задвижки изготовлен глухим дном, а в замен противоштока на приводе для ручного управления установлен фиксатор выполняющий функцию противоштока.

Конец пальца фиксатора, задерживающий шток от произвольного движения имеет одинаковую конусность с концом ходовой гайки.

(21) N 2000/0006

(22) 24.01.2000

(51) F 16 K 3/00-3/36

(76) Janəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu

Qurbanov Rəhman Əlisgəndər oğlu

Mehdiyev Əli Məmməd oğlu

Məmmədov Həsən Füzuli oğlu

(54) Düzaxınlı siyirtmə.

(57) İxtira xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələrində istifadə olunan düzaxınlı siyirtmələrin konstruksiyasına, o jümlədən neftqazçıxarma sənayesində istifadə olunan yiv birləşmələrinə aiddir.

İxtirada məqsəd yivlər üzrə qüvvənin nisbətən bərabər paylanması, siyirtmənin işləmə müddətində onun kiçiyini təmin edən və işləmə müddətini uzadan siyirtmə konstruksiyasını yaratmaqdır.

İxtiranın məğzi ondan ibarətdir ki, gövdədən, qapaqdan, qarayıji orqandan, vintdən, qaykadan, şturvaldan və kipgəjlərlə birgə ucluqdan ibarət olan siyirtmədə, qaykadakı yiv qaykanın dayacağının aşağı ujudundan başlayır və qaykanın aşağı ujudunda dayaq yoxdur.

(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы

Гурбанов Рахман Алиискендер оглы

Мехтиев Али Мамед оглы

Мамедов Гасан Физули оглы

(54) Прямоточная задвижка.

(57) Изобретение относится к конструкции прямоточных задвижек, применяемых в различных отраслях народного хозяйства, в частности резьбовых соединений в нефтегазодобывающей промышленности.

Задачей изобретения является разработка конструкции задвижки, позволяющей относительно равномерного распределения нагрузки по виткам, обеспечивающую герметизацию задвижки в период ее работы и увеличение срока службы.

Сущность изобретения заключается в том, что в задвижке содержащей корпус, крышки, запорный орган, винт, штурвал, наконечник с уплотнениями, гайку, резьба на которой начинается на нижнем уровне опоры гайки, а нижний торец гайки не имеет опоры.

**Bölmə G.
Fizika.**

**Раздел G.
Физика.**

(21) N 98/001117

(22) 06.05.98

(51) G 01 H 5/00

(71)(73) «Enerqoservis» Qapalı Tipli Səhimdar Jəmiyyəti

(72) Piriverdiyev Etibar Sinabəddin oğlu

İzmaylov Əkrəm Mehti oğlu

(54) Yüksək dəqiqlikli səs sürəti ölçən cihaz.

(57) İxtira akustik nəzarət etmə sahəsinə aiddir və maye mühitlərdə akustik səs yayılma sürətinə nəzarət etmə işində istifadə edilə bilər. Ölçü cihazının iş prinsipi akustik siqnalın bazis məsafəsinə yayılma müddəti ilə idarə olunan generatorun yaratdığı impulsların periodunun tarazlanmasına əsaslanır.

İxtiranın məqsədi - çıxış siqnalının tezliyinin pulsasiyanın aşağı düşməsi yolu ilə ölçmənin dəqiqliyini artırmaq və korreksiya edici impulsların uzunluqlarının - səs sürətinin izlənməsi recimində maksimum qiymətə və sabitləşmiş recimində minimum qiymətə qədər pilləli dəyişilməsi vasitəsilə ölçmənin sürətinin yüksəkliyinə nail olmaqdır.

Ölçü cihazı özündə aşağıdakı blokları birləşdirir: bölən sayğaj, impulsları paylayıcı, impuls oyadan generator, impulsları məhdudlaşdırıcı, komparator, əks edijisi olan ilkin elektroakustik dəyişdirici, uzunluq diskriminatoru, açar elementi, tezliyi idarə olunan generator, impuls formalaşdırıcı, tezlik detektoru, müddəti idarə olunan impuls yaradıcı və qeyd edici.

Əlavə olunmuş tezlik detektoru və müddəti idarə olunan impulsyaradıcı yenilikdir.

(71)(73) Акционерное общество закрытого типа «Энергосервис»

(72) Пиривердиев Этибар Синабеддин оглы

Измайлов Акрам Мехти оглы

(54) Измеритель скорости звука повышенной точности.

(57) Изобретение относится к области акустического контроля и может быть использовано для контроля скорости распространения акустических колебаний (звука) в жидких средах.

Принцип действия измерителя основан на уравнивании времени распространения акустическим импульсом базового расстояния длительностью периода импульсов вырабатываемых управляемым генератором.

Целью изобретения является повышение точности измерения путем снижения пульсации частоты выходного сигнала и достижение высокого быстродействия посредством ступенчатого изменения длительности импульса корректирующего воздействия до максимального значения в режиме

отслеживания значения скорости звука и до минимального значения в установившемся режиме работы.

Измеритель содержит счетчиковый делитель, распределитель импульсов, генератор возбуждающих импульсов, ограничитель импульсов, компаратор, первичный электроакустический преобразователь с отражателем, дискриминатор длительности, ключевой элемент, управляемый по частоте генератор, формирователь импульсов, частотный детектор, одновибратор регулируемой длительности и регистратор.

(21) N 98/001118

(22) 06.05.98

(51) G 01 H 5/00

(71)(73) «Enerqoservis» Qapalı Tipli Səhimdar Jəmiyyəti

(72) Piriverdiyev Etibar Sinabəddin oğlu

İzmaylov Əkrəm Mehti oğlu

(54) Səs sürəti ölçən cihaz.

(57) İxtira akustik nəzarət texnikasına aiddir və maye mühitlərdə səs sürətini ölçmək üçün istifadə edilir.

İxtiranın məqsədi ətrafın akustik şəffaflığının qismən pozulduğu yerlərdə, səs sürətinə nəzarət vaxtı ölçmənin dayanıqlığını və dəqiqliyini yüksəltməkdir.

Dəqiqliyin artırılması - qəbul siqnalının komparatorla qeyd olunma səviyyəsinin əvvəlki qəbul siqnalının amplitud qiymətinə nisbətən avtomatik korreksiyası yolu ilə əldə edilmişdir. 1400,00 m/san-dən 1600,00 m/san-dək səs sürətinin dəyişməsi vaxtı 8750 Hs-dən 10000 Hs-ə qədər dəyişən yüksək tezlikli zondlaşdırıcı impulsar mühitin akustik şəffaflığının qismən pozulmasından yaranan qəbul siqnallarının amplitud titrəmə təsirini yox edə bilir. Ölçü cihazının mütləq xətalası $\pm(3-4)$ sm - i keçmir.

Ölçü cihazının işləmə prinsipi mühitin zondlanma müddəti (İmpuls oyadan generatorun iş düşmə anından komparatorla formalaşdırdığı qəbul siqnallarının başlanqı anına qədər olan vaxt intervalı) ilə girişi ilə tezliyi idarə olunan generatorun çıxışına qoşulmuş bölən sayqajın çıxışında yaranan impulsar peridunun iki misli ilə bərabərləşməsinə əsaslanır.

Təklif olunan ölçü cihazı aşağıda göstərilən bloklardan ibarətdir: Uzunluq diskriminatoru, kommutator, integrator, idarə olunan generator, tezliyi bölən sayqaj, impulsarın paylaşdırıcısı, impuls oyadan generator, impuls məhdudlaşdırıcı, akustika yaradan, komparator, pik detektoru, iki RS-triqqerli, "VƏ", "VƏ YA" məntiq elementləri, ləngidici xətt və registrator.

(71)(73) Акционерное общество закрытого типа «Энергосервис»

(72) Пиривердиев Этибар Синабеддин оглы

Измайлов Акрам Мехти оглы

(54) Измеритель скорости звука.

(57) Изобретение относится к технике акустического контроля и предназначено для измерения скорости звука в жидких средах.

Целью изобретения является повышения точности и устойчивости работы измерителя при контроле скорости звука в жидкостных средах где имеет место частичные нарушения акустической прозрачности среды.

Повышение точности достигнуто путем автоматической коррекции уровня регистрации компаратором приемного сигнала частью амплитудного значения предыдущего приемного сигнала. Высокая частота зондирующих импульсов, изменяющаяся от 8750Гц до 10 000Гц при изменении скорости звука в среде от 1400,00м/с до 1600,00м/с позволяет исключить влияния колебаний амплитуды приемных сигналов, вызванных частичными нарушениями акустической прозрачности среды на работу измерителя не превышает $\pm(3-4)$ см/с. Абсолютная погрешность измерителя основана на следящем уравнивании длительности зондирования среды (интервал времени, отсчитываемый от момента формирования компаратором приемного сигнала) длительностью двойного значения периода импульсов на выходе счетчикового делителя, входом подключенного к выходу управляемого по частоте генератора. Предлагаемый измеритель содержит дискриминатор длительности коммутатор, интегратор, управляемый генератор, счетчиковый делитель частоты, распределитель импульсов, генератор возбуждающих импульсов, ограничитель импульсов, акустический преобразователь, компаратор, пиковый детектор, два RS-триггера, логические элементы И и ИЛИ линии задержки и регистратор.

(21) N 99/001451

(22) 16.06.98

(51) G 01 D 9/14, 19/06

(71)(73) Azərbaycan EA Fizika İnstitutu.

(72) Əliyev Məqsud İsfəndiyar oğlu

Daibov Alautdin Ziyautdinoviç

Qasımzadə Murad Salman oğlu

(54) Vibrometr.

(57) İxtira vibrometrdə maşın mexanizmlərin vibrasiya parametrlərinin təyininə və müxtəlif texniki qurğularda istifadə oluna bilər. Əsas məqsəd, geniş işçi tezlik intervalında (infrakıçik tezlikdən səs tezliyinə qədər), yüksək həssaslığa və kiçik ölçüyə malik vibrometr yaratmaq idi. Təklif olunan vibrometrdə maqnit sisteminin xüsusi konstruksiyasından istifadə olunmuşdur ki, bu da sabit maqnit millərini xarici elektrik və maqnit sahələrinin təsirindən tam qorumağa imkan verir.

Xüsusi konstruksiyalı maqnit sistemindən istifadə, sabit maqnitərin daralmış qütbləri arasında maqnit sahəsi gərginliyinin, Höll çevirijisindən gələn çıxış siqnallarının və həm də cihazın həssaslığının artmasını təmin edir.

(71)(73) Институт Физики АН Азербайджанской Республики.

(72) Алиев Магсуд Исфандияр оглы

Даибов Алаутдин Зияутдинович

Касимзаде Мурад Салман оглы

(54) Виброметр.

(57) Изобретение относится к области информационно-измерительной техники.

Преимущественно изобретение может быть использовано для определения параметров вибрации машин и механизмов, различных технических сооружений и устройств.

Задачей изобретения является создание виброметра, обладающий широким интервалом рабочих частот, охватывающий от инфранизких до звуковых, малыми габаритными показателями и высоким порогом чувствительности.

В предлагаемом виброметре использовано особая конструкция магнитной системы, в которой постоянные стержневые магниты полностью защищены от воздействия внешних электрических и магнитных полей.

Использование особой магнитной системы способствует увеличению напряженности магнитного поля в зазоре между суженными полюсами стержневых постоянных магнитов, росту выходных сигналов от преобразования Холла и тем самым, повышению чувствительности виброметра.

(21) N 99/001628

(22) 16.11.99

(51) G 01 N 31/00

(76) Nəsrullayev Nazim Mürsəl oğlu

(54) Passiv səthlərdə adsorbsiya olunmuş metal adajıqların sahəsinin təyini üsulu.

(57) İxtira texniki fizikaya, xüsusən də səthi hadisələr fizikasına aid olub, mikroelektronikada istifadə oluna bilər.

Adsorbsiya olunmuş metal adajıqların sahəsinin təyini üsulu, nümunənin və etalonun vakuumda yerləşdirilməsindən, JsJl molekulları dəstəsi ilə şualandırmaqdan, göstərilən səthdə ayrılan Js* ionlarının jərəyanını ölçməkdən və kiçik sahənin hesablama yolu ilə müəyyən olunmasından ibarət olub, ixtiraya görə passiv və aktiv səthlərdə JsJl molekullarının dissosiasiyasından istifadə edirlər, bu halda Js* ionlarını ölçməkdən qabaq nümunənin və etalonun işçi səthlərində eyni temperatur yaradırlar, axtarılan kiçik sahəni (f) isə aşağıdakı nisbətən alırlar:

$$f = \frac{I - I_0}{I_0 - I'_0}$$

burada I_0 – etalonun karbondan azad olunan səthindəki jərəyan,

I'_0 – qrafika monoqatı ilə örtülmüş etalonun səthindəki səthi molekul ionlaşması zamanı jərəyan,

I – metal örtüklü nümunə səthindəki səthi molekul ionlaşması zamanı jərəyandır.

(76) Насруллаев Назим Мурсал оглы

(54) Способ определения доли площади металлических островков, нанесённых на пассивные поверхности.

(57) Настоящее изобретение относится к технической физике, а именно к физике поверхностных явлений и может быть использовано в микроэлектронике.

В способе определения доли площади металлических островков адсорбированной на пассивных поверхностях, включающий установление в вакуум образца и эталона, облучения пучком молекул CsCl, измерение тока ионов Cs* десорбирующихся с упомянутых поверхностей и определение доли площади расчетным путем, согласно изобретению используют диссоциацию молекул CsCl на пассивных и активных поверхностях, при котором до измерения тока ионов Cs* на рабочих поверхностях образца и эталона устанавливают одинаковую температуру, а искомую долю площади f определяют из соотношения:

$$f = \frac{I - I_0}{I_0 - I'_0}$$

где I_0 - ток на поверхности эталона, свободной от углерода,

I'_0 - ток при поверхностной ионизации молекул поверхности эталона покрытой монослоем графика,

I - ток при поверхностной ионизации молекул на поверхности образца содержащей островки металла.

(21) N 99/001419

(22) 14.07.99

(51) G 01 N 33/15, G 21 F 1/10

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının A.İ.Qarayev adına Fizioloqiya İnstitutu.

(72) Ağayev Telman Məmmədəli oğlu

Babayev Raufbəy Abigül oğlu

Babayev Xanağa Füzuli oğlu

Köçərli Rəvmira Xəlil qızı

Sadıxadə Rəna Əbülfəz qızı

Hajiyeva Bəyim Xosrov qızı

(54) Şualanma ilə əlaqədar xəstəliklərin profilaktikası üsulu.

(57) İxtira tibbə aiddir və müxtəlif şualanma dozaları ilə əlaqədar yaranmış xəstəliklərin profilaktikasında istifadə edilə bilər.

İxtiraya uyğun olaraq şualanma ilə əlaqədar xəstəliklərin profilaktikası üçün şüadan bitki mənşəli müdafiə maddəsi kimi, şüalanmadan 1-1,5 saat qabaq orqanizmə peroral yolla və ya qarınboşluğuna 18-20mq/kq dozada süpürgəşəkilli yovşandan alınmış lipidlərin, terpenlərin və karotinoidlərin qarışığı olan lipofil fraksiyanı daxil edirlər.

(71)(73) Институт Физиологии им. А.И. Караева АН Азербайджанской Республики.

(72) Агаев Тельман Мамедали оглы

Бабаев Рауфбек Абигюль оглы

Бабаев Ханага Физули оглы
 Кочарли Ревмира Халил кызы
 Садыхзаде Рена Абульфаз кызы
 Гаджиева Бегим Хосров кызы

(54) Способ профилактики заболеваний, связанных с лучевым поражением.

(57) Изобретение относится к медицине и может быть использовано для профилактики заболеваний, вызванных различными дозами облучения.

Согласно изобретению для профилактики заболеваний, связанных с лучевым поражением, в качестве радиозащитного вещества растительного происхождения в организм перорально или внутривенно вводят 18-20 мг/кг липофильной фракции, извлеченной из травы полыни метельчатой, представляющей собою смесь липидов, терпенов и каротиноидов, за 1-1,5 часа до облучения.

(21) N 99/001472

(22) 09.07.99

(51) G 01 N 33/48

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının A.İ.Qarayev adına Fiziologiya İnstitutu.

(72) Mehdiyev Arif Əli-Övsəd oğlu
 Ağayev Telman Məmmədəli oğlu
 Yusifli Rafiq Mirzəbala oğlu
 Əsədov Bilal Mirzə Əli oğlu
 Mehdiyeva Lyudmila Musa qızı

(54) Baş beyində serotoninin miqdarının dəyişməsinin təyini üsulu.

(57) Təqdim olunan ixtira tibbə, biokimyaya aid olaraq baş beyində serotoninin miqdarının dəyişilməsinin təyini üsuluna həsr olunmuşdur. İxtira test-metod kimi şərti reflektor adətlərin yaradılmasında, heyvanların davranışının aqressiv, qida, seksual formalarının öyrənilməsində istifadə oluna bilər.

Müəlliflərin əsas məqsədi baş beyində serotonin miqdarının dəyişilməsinin daha effektiv təyini üsulunu tapmaqdır.

İxtiyara əsasən trombosit ekstraktında serotoninin modulu SMP-69 zülalının kəmiyyətə miqdarını təyin edirlər və onun 0,333-0,339 optik vahiddən kənara çıxan miqdarına əsasən serotoninin normal miqdarı haqqında qənaətə gəlirlər.

Təqdim olunan üsulun fərqli jəhətdən biri də odur ki, SMP-69 zülalının miqdarını polistiroil plaqetlərdə SMP-69 zülalı immunoqlobulinlərindən istifadə olunaraq birbaşa olmayan bərk fazalı immunoferment analiz vasitəsilə təyin edilir.

(71)(73) Институт Физиологии им. А.И.Караева Академии Наук Азербайджанской Республики.

(72) Мехтев Ариф Али-Овсад оглы
 Агаев Тельман Мамедали оглы
 Юсифли Рафик Мирзабала оглы
 Асадов Билал Мирза Али оглы

Мехтиева Людмила Муса кызы

(54) Способ определения содержания серотонина в головном мозге.

(57) Изобретение относится к биохимии, медицине, касается техники определения изменения содержания серотонина в головном мозге.

Изобретение может быть использовано в качестве теста – метода при выработке условно-рефлекторных навыков, при изучении агрессивного, пищевого и сексуального видов поведения у животных.

Перед авторами стояла задача – поиск эффективного определения изменения содержания серотонина в головном мозге, разработка соответствующего теста – метода для использования в научных исследованиях.

Согласно изобретению, определяют количественное содержание серотонин-модулируемого белка SMP-69 в экстрактах тромбоцитов и по его величине, выходящей за пределы 0,333-0,3339 оптических единиц, судят об изменении нормального содержания серотонина.

Ещё одним отличием предлагаемого способа является то, что количественное содержание белка SMP-69 определяют путем непрямого твердофазного иммуноферментного анализа на полистироловых планшетах с использованием иммуноглобулинов к белку SMP-69.

(21) N 99/001429

(22) 28.04.99

(51) G 01 P 5/14

(71)(73) Azərbaycan EA kimya Texnoloqiyasının Nəzəri Problemləri İnstitutu.

(72) Abdullayev Qulam Nadir oğlu

Qasimov Rasim Mustafa oğlu

Məmmədov Eldar Musa oğlu

(54) Selin sürətinin ölçülməsi üçün qurğu.

(57) İxtira maye və qaz selinin sürətinin ölçülməsi qurğularına aid olub, kimya texnologiyasında, eləjə də gəmilərin və təyyarələrin nisbi sürətinin ölçülməsində tətbiq oluna bilər.

İxtiranın mahiyyəti dinamik təzyiqlik verijisi-göstərijisi kimi maye və qaz selində yerləşdirilmiş təyyarə qanadı formasında sadə qurğunun olmasıdır. Onun daxilində qurğunun yuxarı və aşağı səthlərini birləşdirən kiçik en kəsik sahəli boru yerləşdirilib. Bu halda boruya həjmi sərfi təyin edən tezlik verijisi-göstərijisi daxil edilib.

(71)(73) Институт теоритических проблем химической технологии АН Азербайджана

(72) Абдуллаев Гулам Надир оглы

Касимов Расим Мустафа оглы

Мамедов Эльдар Муса оглы

(54) Устройство измерения скорости потока.

(57) Изобретение относится к устройствам измерения скоростей потоков газа и жидкости и может найти применение в химической технологии и в

навигационных узлах воздушных и водных судов для измерения относительных скоростей потока или движения судна.

Сущность изобретения заключается в применении в качестве датчика динамического напора обтекателя, который расположен в потоке и содержит трубопровод малого сечения, соединяющего между собой обе поверхности обтекателя, при этом в трубопровод введён частотный датчик объемного расхода.

(21) N 99/001263

(22) 16.12.98

(51) G 06 F 13/00, G 09 J 1/00, H 04 L 9/00

(71)(73) Azərbaycan Milli Herokosmik Agentliyinin Elmi-tədqiqat Aerokosmik İnformatika İnstitutu

(72) Skubilin Mixail Demyanoviç

Qasimov Fuad Jalal oğlu

Spiridonov Oleq Borisoviç

Rəhimov Rauf Mahmud oğlu

(54) Məlumatın proqramlı kodlaşdırma-dekodlaşdırma üsulu.

(57) İxtira hesablama texnikasına və məlumat sistemlərinə aiddir və hökumət, hüquq-mühafizə, müdafiə, sənaye və kommertiya müəssisələrində məlumatlar mübadiləsində məxfi informasiyanı saxlamaq və ötürmək zəruriliyi qarşıya çıxanda məlumatın fərdi çevirijiləri kimi istifadə edilə bilər. İxtirada həll edilən məsələ – məlumatın və inersiyalılığın minimal itkisinə nail olmaqla məlumatı sanksiya verilməmiş müdaxilədən qorumaq üsulunun tapılmasından ibarətdir. Məlumatın mühafizəsi bir çevirmə kimi təsəvvür edilir ki, burada verilərin ilkin faylı dəyişən uzunluqlu bloklara bölünür və hər bir blokda blokun hər bir simvolunun ASJP-kodunun halqası üzrə variasiya edən yerdəyişmələri həyata keçirilir.

(71)(73) НИИ Аэрокосмической Информатики Азербайджанского Национального Аэрокосмического Агенства

(72) Скубилин Михаил Демьянович

Касимов Фуад Джалал оглы

Спиридонов Олег Борисович

Рагимов Рауф Махмуд оглы

(54) Способ программного кодирования-декодирования.

(57) Изобретение относится к вычислительной технике и информационным системам и может быть использовано в качестве персонального преобразователя информации при обмене данными правительственными, правоохранительными, оборонными, промышленными и коммерческими учреждениями, когда возникает необходимость хранения и передачи конфиденциальной информации.

Задача решаемая изобретением - синтез способа защиты информации от несанкционированного доступа с минимальными потерями информации и инерционностью. Способ защиты информации от несанкционированного доступа предполагает преобразования, при которых исходный файл данных

разбивается на блоки переменной длины и в каждом блоке осуществляется варьируемый сдвиг по кольцу ASCP-кода каждого символа блока.

Bölmə H.
Elektrik.

Раздел H.
Электричество.

(21) N 98/001085

(22) 10.02.98

(51) H 01 L 29/38

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-Üzvi və Fiziki- Kimya İnstitutu.

(72) Əliyev Özbəy Misirxan oğlu

Hacıyeva Sevinj Rafiq qızı

Məmmədov Lətif Vilayət oğlu

Əliyev İkrəm Hümət oğlu

(54) Fotohədəflər üçün ftohəssas material.

(57) İxtira radioelektron sənayesində və elektron-şüa cihazlarında istifadə olunan ftohədəflərin hazırlanması üçün istifadə olunan materiallara aiddir.

İxtiranın məqsədi fotorezistorun həssaslığın artırmaqdan və spektral həssaslıq sahəsini genişləndirməkdən ibarətdir.

Qoyulmuş məqsəd İQ-spektrə həssas və ftohədəflərin hazırlanması üçün istifadə olunan Al_2Se_3 -ə əlavə olaraq germanium disulfid əlavə etməklə (mol%-lə) əldə olunur:

Al_2Se_3 – 85-97

GeS_2 –3,0 – 15

Alınan material ftohəssas təbəqə kimi «vidikon» tipli televiziya ötürüjüsü borularında fotomeşen kimi və fotorezistorlarda istifadə oluna bilər.

(71)(73) Институт Неорганической Физической Химии АН Азербайджанской Республики.

(72) Алиев Озбек Мисирхан оглы

Гаджиева Севиндж Рафик гызы

Мамедов Лятиф Виляят оглы

Алиев Икрам Гуммет оглы

(54) Фоточувствительный материал для фотомишеней.

(57) Изобретение относится к материалам для изготовления фотомишеней, которые применяются в электронно-лучевых приборах и радиоэлектронной промышленности и другие.

Задачей предполагаемого изобретения является повышение и расширение области спектральной чувствительности фоторезистора.

Поставленная задача достигается тем, что материал для изготовления фотодиодов, чувствительный и ИК-спектрам, включающий Al_2Se_3 , дополнительно содержит дисульфид германия GeS_2 при следующем соотношении компонентов в мол. %:

$\text{Al}_2\text{Se}_3 - 85-97$

$\text{GeS}_2 - 3,0 - 15$

Полученный материал рекомендуется для применения в качестве фотопроводящего слоя фоторезисторов, фотодиодов телевизионных передающих трубок типа «видикон».

(21) N 99/001568

(22) 25.10.99

(51) H 01 L 29/78

(76) Məmmədov Rasim Qara oğlu

(54) Yarımkeçiriji Rasim diodu.

(57) Yarımkeçiriji Rasim diodu yarımkeçiriji diskret cihazların və integral mikrosxemlərin yaradılması və istehsalı sahəsinə aiddir.

İxtiranın məsələsi əks jəryanı və periferiya effektlərinin mənfi təsirini tam aradan qaldıran metal yarımkeçiriji kontakt əsasında diodların yaradılmasıdır. Təqdim olunan metal-yarımkeçiriji kontakt əsasında yaradılan diod nazik halqavari həndəsi konfigurasiyalı kontakt səthinə malik olub, kontakt səthi ilə onu əhatə edən metal və yarımkeçirijinin sərbəst səthləri arasındakı qarşılıqlı elektrik təsiri hesabına meydana çıxan əlavə elektrik sahəsinin bütövlükdə yarımkeçirijinin kontaktaltı hissəsində toplanmasını təmin edir. Bu elektrik sahəsinin təsirlə yaranan potensial çəpər dioddan əks jərəyanın keçməsinə imkan vermir və nəinki metal-yarımkeçiriji kontaktlara, eləcə də r-p keçidli, hetero keçidli və digər potensial çəpərli strukturlara xas olan periferiya effektlərinin mənfi təsirini aradan qaldırır.

(76) Мамедов Расим Гара

(54) Полупроводниковый диод Расим.

(57) Полупроводниковый диод Расима относится к области разработки и производства полупроводниковых дискретных приборов и интегральных микросхем.

Задачей изобретения является создание диодов на основе контакта металл-полупроводник, полностью устраняющие обратные токи, и отрицательные влияния краевых эффектов.

Предлагается диод, изготовленный на основе контакта металл-полупроводник с узкой кольцеобразной геометрической конфигурацией контактной поверхности, обеспечивающей сосредоточивание дополнительного электрического поля, обусловленного электрическим взаимодействием контактной поверхностью и к ней примыкающих свободных поверхностей металла и полупроводника в целом приконтактной области полупроводника. Под действием этого электрического поля образуется потенциальный барьер,

который абсолютно не пропускает обратный ток через диод и устраняет отрицательное влияние краевых эффектов, присущих не только металл-полупроводниковым контактам, а также и приборам с р-п переходами, гетеропереходами и другими барьерными структурами.

(21) N 99/001335

(22) 25.12.98

(51) H 01 L 31/04, G 01 T 31/04

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-Üzvi və Fiziki- Kimya İnstitutu.

(72) Əliyev Vüqar Özbək oğlu

Qasimov Vaqif Əkbər oğlu

Şirinov Kamil Lətif oğlu

Əliyev Özbək Misirxan oğlu

(54) Rentqen şüalanması detektoru.

(57) İxtira dozimetriya sahəsinə aid olub, tibbdə – şüa terapiyasında, sənaye defektoskopiyasında və radisiya təhlükəsizliyi xidmətində istifadə olunur.

İxtiranın məqsədi aşağı işçi gərginliyində rentgen şüalarına qarşı materialın həssaslığını artırmaqdan və şüanın qeyd olunma diapazonunu genişləndirməkdən ibarətdir.

Qoyulmuş məqsədə yarımkeçiriji EuGa_2S_4 monokristalının $0,002 \div 0,1$ mol.% germaniumla aşqarlanması yolu nail olunmuşdur.

Alınmış material məlum detektorlardan rentgen şüalarına qarşı yüksək həssaslığı (95-140 MkA/rent.dəq) ilə fərqlənir və daxili boşluq dozimetriyasında, eləcə də radiasiya təhlükəsizliyi cihazlarında istifadə oluna bilər.

(71)(73) Институт Неорганической Физической Химии АН Азербайджанской Республики.

(72) Алиев Вугар Озбек оглы

Гасымов Вагиф Акбер оглы

Ширинов Камил Лятиф оглы

Алиев Озбек Мисирхан оглы

(54) Детектор рентгеновского излучения.

(57) Изобретение относится к области дозиметрии проникающей радиации, в частности, рентген-гамма-дозиметрии, с помощью полупроводниковых чувствительных элементов, которые применяются в медицине – при лучевой терапии, в промышленной дефектоскопии, службе радиационной безопасности.

Задачей предлагаемого изобретения является повышение чувствительности к рентгеновскому излучению при низких значениях рабочего напряжения, расширение диапазона регистрации, т.е. рентгеновского излучения малой и большой интенсивности.

Поставленная задача достигается тем, что детектор рентгеновского излучения, содержащий чувствительный элемент из полупроводникового материала выполнен из монокристалла EuGa_2S_4 , легированного германием в количества $0,02 \div 0,1$ мол.%.

Полученный материал отличается высокой чувствительностью к рентгеновскому излучению (95÷140 мкА/рент.мин) и может быть использован в клинической внутриволостной дозиметрии и в радиационной безопасности.

(21) N 99/001361

(22) 15.10.98

(51) H 01 L 41/08

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Hüseynov Arif Mikail oğlu

Həsənov Jahir Nuru oğlu

(54) Dalğavari titrəyişli xətti mühərrik.

(57) İxtira cihazqayırmaya aid olub, həmçinin avtomatika və robototexnika sahələrində istifadə oluna bilər.

Təklif olunan ixtira texniki olaraq belə yerinə yetirilir: içiboş silindrik şəklə malik olan stator uzununa kəsiklərlə bir neçə hissəyə bölünür ki, bu hissələr biri birindən səsizolyasiya materialı vasitəsilə izolə olunur, elektrostriktiv elementlərlə təhiz olunmuş səskeçirici zolaqvari içiboş silindrə qapanan əhatəediji həlqələr şəklində olur. Rotor isə üzərinə sıxıq qurğular bərkidilmiş ştok şəklində malik olur, həmin sıxıq qurğular üzərində yaylar vasitəsilə uzununa kəsiklərlə bir neçə hissəyə bölünmüş içiboş silindrin həmin hissələri bərkidilir.

Dalğavari titrəyişli xətti mühərrikin texniki-iqtisadi üstünlüyü onun güjünün artırılmasından və rotorun xətti hərəkət edə bilməsindən ibarətdir.

(71)(73) Азербайджанский Технический Университет

(72) Гусейнов Ариф Микаил оглы

Гасанов Джаир Нури оглы

(54) Волновой вибрационный линейный двигатель.

(57) Изобретение относится к приборостроению и может быть использовано в области автоматики и робототехники.

Предлагаемое техническое решение содержит статор, выполненный в виде полого цилиндра, разрезанного вдоль на несколько частей, изолированных звукоизоляционным материалом, с расположенным на нём рядами электрострикативных элементов и полосовыми звукопроводящими дорожками в виде обхватывающих колец, замыкающихся на полом цилиндра, разрезанного вдоль на несколько частей изолированных звукоизоляционным материалом, а ротор выполнен в виде полого цилиндра, разрезанного вдоль на несколько частей, закреплённых при помощи прижимных устройств к штоку.

Технико-экономическим преимуществом предлагаемого волнового вибрационного линейного двигателя является увеличение мощности и линейного перемещения ротора.

(21) N 99/001374

(22) 15.10.98

(51) H 01 L 41/08

- (71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti
 (72) Hüseynov Arif Mikail oğlu
 Həsənov Jahir Nuru oğlu
 (54) Dalğavari titrəyişli mühərrik.

(57) İxtira cihazqayırmaya aid olub avtomatika, robototexnika və radiotexnikanın xüsusən maqnit yazması sahəsində istifadə oluna bilər.

Təklif olunan texniki həll ayrı-ayrı izolə olunmuş bütöv silindrdən ibarət olan (səs keçirməyən materialdan) sarğaj şəklində hazırlanmış statordan ibarətdir.

Silindrin hər iki dirək daxili tərəflərində və xarici səthində elektrostriktiv elementlər yerləşdirilir. Rotor dirək tərəfdən millərdən ibarət olan çarx şəklində, silindrin daxilində isə doğuran üzrə kəsilmiş silindrik şəkildə hazırlanmışdır və onları sıxan sıxıcı qurğular radial olaraq vallara bərkidilmişdir, asılı revers bir valdan ibarətdir və dayaqlı yastığı olmur.

Dalğavari titrəyişli mühərrikin texniki-iqtisadi üstünlüyü onun güjünün artırılmasından və bir-birindən asılı olmayan iki tərəfli reversin yaradılmasından ibarətdir.

- (71)(73) Азербайджанский Технический Университет
 (72) Гусейнов Ариф Микаил оглы
 Гасанов Джаир Нури оглы
 (54) Волновой вибрационный двигатель.

(57) Изобретение относится к приборостроению и может быть использовано в области автоматики и робототехники.

Предлагаемое техническое решение содержит, статор выполненный в виде катушки, состоящей из отдельных, изолированных звукоизоляционным материалом полых цилиндров с торцами, а электростриктивные элементы, расположены на торцах с внутренней стороны и на полых цилиндрах с внешней стороны, ротор выполнен в виде полых цилиндров, разрезанный по образующим, насаженных с помощью прижимных устройств на валы, кроме того на торцевых частях расположены колёса со спицами, закреплённые на валах, помимо этого внутри катушки расположена подшипниковая стойка в виде креста, а вал выполнен целым без подшипниковой стойки.

Технико-экономическим преимуществом предлагаемого волнового вибрационного двигателя является увеличение мощности и создание независимого реверса с двух сторон.

- (21) N 98/001125
 (22) 19.05.98
 (51) H 03 K 3/284
 (71)(73) «Enerqoservis» Qapalı Tipli Səhimdar Jəmiyyəti
 (72) Piriverdiyev Etibar Sinabəddin oğlu
 İzmaylov Əkrəm Mehti oğlu
 (54) Sabit müddətli impulsların formalaşdırıcısı.

(57) İxtira impuls texnikasına aiddir və müxtəlif ölçmə dəyişdirijilərində, taymerlərdə və s. sabit müddətli impulsların formalaşdırılışını kimi istifadə oluna bilər.

İxtiranın məqsədi – formalanan impulsların müddətlərinin sabitliyini yüksəltməkdir.

İmpulsların formalaşdırılışını aşağıdakılardan ibarətdir: RS-triqqer, jərəyan mənbəyi, jərəyən qarayıışı, iki rezistor, iki kondensator, kondensatorların boşaldılması üçün iki idarə olunan açar, korreksiya açarı və komparator.

Formalaşan impulsun müddətinin sabitliyinə komparatorun dayaq dövrəsinə qoşulmuş korreksiya açarında gərginliyin dəyişməsi vasitəsi ilə kondensatorda (vaxtverən) olan qalıq gərginliyi kompensasiya etməklə nail olunur.

(71)(73) Акционерное общество закрытого типа «Энергосервис»

(72) Пиривердиев Этибар Синабеддин оглы

Измайлов Акрам Мехти оглы

(54) Формирователь импульсов стабильной длительности.

(57) Изобретение относится к импульсной технике и может быть использовано в качестве формирователя импульсов стабильной длительности в различных измерительных преобразователях, таймера и т.д.

Задача изобретения – повышение стабильности длительности импульсов формируемого импульса.

Формирователь импульсов содержит: RS-триггер, источник тока, прерыватель тока, два резистора, два конденсатора, три управляемых ключа и компаратор.

Повышение стабильности длительности формируемого импульса достигается компенсацией изменений остаточного напряжения на конденсаторе (времязадающем), изменениями напряжения на третьем управляемом ключе, включенным в опорную цепь компаратора.

**İXTİRALAR ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN
SİSTEMLİ GÖSTƏRİCİSİ
СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
ИЗОБРЕТЕНИЯ**

Índeks BPT (6-ji redaksiya)	Íddia sənədinin nömrəsi	Índeks BPT (6-ji redaksiya)	Íddia sənədinin nömrəsi
Индекс МПК (6 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (6 редакция)	Номер заявки
A 01 C 1/00	99/001490	J 07 J 27/08	99/001341
A 01 G 25/16	99/001593	C 07 J 39/06,39/17	99/001402
A 01 M 7/00	98/001012	C 07 J 39/06,39/17	99/001409
A 01 N 43/40,63/00	99/001327	C 07 J 39/06,39/17	99/001503
A 01 N 57/00	98/001128	J 07 J 43/17,	
A 23 L 01/30,		J 10 M 123/16	99/001280
A 23 D 05/00	99/001450	J 07 J121/75	99/001473
A 24 B 15/29,		J 07 J 149/14	99/001365
A 24 D 1/02,		J 07 J 154/02	99/001434
D 21 H 27/00, 17/67	95/000559	J 07 D 215/00	98/001035
A 24 D 3/06, 3/08,		J 07 D 239/24	99/001259
3/10, 3/14, 3/18	2000/0089	J 07 D 251/46, 239/47	99/001428
A 61 B 17/00	99/001311	J 07 D 339/08	98/001173
A 61 B 17/00	99/001229	J 07 S 229/00,	
A 61 B 17/42	99/001325	A 61 K 31/195	99/001372
A 61 B 17/42	99/001326	J 07 S 229/00,	
A 61 J 7/00	96/000842	A 61 K 31/195	99/001354
A 61 C 1/06	2000/0104	J 07 S 229/00,	
A 61 K 35/78	98/001192	A 61 K 31/195	99/001547
A 61 K 35/78,		J 07 S 229/00,	
J 11 B 1/10	97/000962	A 61 K 31/195	99/001548
A 61 K 37/66	99/001171	J 07 S 229/00,	
A 61 M 1/00	99/001323	A 61 K 31/195	99/001549
A 61 M 1/00	98/001324	J 07 S 229/00,	
A 61 M 5/24, 5/28	99/001463	A 61 K 31/195	99/001353
B 01 D 15/08,53/14	99/001307	J 08 F 8/02,	
B 01 D 17/04	99/001249 B	J 08 F 12/08	98/001093
01 D 45/00	99/001471	J 08 F 36/06,	
B 01 G 19/00	99/001447	4/60, 4/655	99/001498
B 01 C 37/04, 21/00	99/001504	J 09 D 127/22	99/001468
B 04 J 1/00,5/10,5/12		J 09 K 7/06, 7/02,	
5/14, 11/00	99/001487	J 10 M 105/00	99/001405
B 63 B 35/66,		J 10 G 15/10	99/001452
E 02 B 17/02	99/001439	J 10 G 21/20	95/001295
J 01 F 7/38,		J 10 G 31/09,	
J 05 D 1/00	99/001261	B 01 D 18/00	99/001454
J 02 J 5/12	99/001563	J 10 M 119/06,	
J 07 J 9/00,		J 08 F 110/14	99/001401
9/04, 9/14	98/001207	J 10 M 135/14,	
J 07 J 9/14	98/001142	137/06,137/10	99/001407
J 07 J 19/045,		J 11 D 1/04(1:3, 0,1:12)	99/001321
J 07 J 51/41	99/001352	J 14 J 9/02	99/001514

J 23 F 11/00	99/001279	F 04 B 47/00	98/001061
E 04 C 2/26,		F 04 D 13/10	99/001344
E 04 H 9/02,1/02,		F 16 C 9/00,15/00,	
E 04 B 1/348,		E 21 B 17/042	98/001055
E 02 D 27/24,		F 16 K 3/00	99/001480
E 04 F 13/02	98/001003	F 46 K 3/00-3/36	2000/0006
E 21 B 21/06,		G 01 H 5/00	98/001117
J 09 K 7/06	99/001319	G 01 H 5/00	98/001118
E 21 B 21/41,33/10,		G 01 L 9/14,19/06	99/001451
37/00, 43/00	99/001273	G 01 N 31/00	99/001628
E 21 B 23/00	99/001216	G 01 N 33/15,	
E 21 B 33/38	99/001530	G 21 F 1/10	99/001419
E 21 B 34/06	99/001395	G 01 N 33/48	99/001472
E 21 B 34/06	99/001467	G 01 P 5/14	99/001429
E 21 B 43/00	98/001158	G 06 F 13/00,	
E 21 B 43/00	99/001627	G 09 J 1/00,	
E 21 B 43/00	99/001393	H 04 L 9/00	99/001263
E 21 B 43/00,43/08	98/001556	H 01 L 29/38	98/001085
E 21 B 43/01	98/001160	H 01 L 29/78	99/001568
E 21 B 43/12	99/001314	H 01 L 31/04,	
E 21 B 43/18	99/001551	G 01 T 31/04	99/001335
E 21 B 43/32	99/001482	H 01 L 41/08	99/001361
E 21 V 43/22	99/001267	H 01 L 41/08	99/001374
F 04 B 47/00	98/001032	H 03 K 3/284	98/001125

İXTİRA ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN SAY GÖSTƏRİCİSİ
НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ
ЗАЯВОК НА ИЗОБРЕТЕНИЯ

Iddia sənədinin nömrəsi	İndeks BPT (6 –ji redaksiya)	Iddia sənədinin nömrəsi	İndeks BPT (6 –ji redaksiya)
Номер заявки	Индекс МПК (6 редакция)	Номер заявки	Индекс МПК (6 редакция)
95/000559	A 24 B 15/29, A 24 D 1/02, D 21 H 27/00, 17/67	99/001267	E 21 V 43/22
95/001295	J 10 21/20	99/001273	E 21 B 21/41, 33/10, 37/00,43/00
96/000842	A 61 J 7/00	99/001279	J 23 F 11/00
97/000962	A 61 K 35/78, J 11 B 1/10	99/001280	J 07 J 43/17, J 10 M 123/16
98/001003	E 04 C 2/26, E 04 H 9/02,1/02, E 04 B 1/348, E 02 D 27/24, E 04 F 13/02	99/001307	B 01 D 15/08, 53/14
98/001012	A 01 M 7/00	99/001311	A 61 B 17/00
98/001032	F 04 B 47/00	99/001314	E 21 B 43/12
98/001035	J 07 D 215/00	99/001319	E 21 B 21/06, J 09 K 7/06
98/001055	F 16 C 9/00,15/00 E 21 B 17/042	99/001321	J11 D1/04(1:3, 0,1:12)
98/001061	F 04 B 47/00	99/001323	A 61 M 1/00
98/001085	H 01 L 29/38	99/001325	A 61 B 17/42
98/001093	J 08 F 8/02, J 08 F 12/08	99/001326	A 61 B 17/42
98/001117	G 01 H 5/00	99/001327	A 01 N 43/40, 63/00
98/001118	G 01 H 5/00	99/001335	H 01 L 31/04, G 01 T 31/04
98/001125	H 03 K 3/284	99/001341	J 07 J 27/08
98/001128	A 01 N 57/00	99/001344	F 04 D 13/10
98/001142	J 07 J 9/14	99/001352	J 07 J 19/045, J 07 J 51/41
98/001158	E 21 B 43/00	99/001353	J 07 S 229/00, A 61 K 31/195
98/001160	E 21 B 43/01	99/001354	J 07 S 229/00, A 61 K 31/195
98/001173	J 07 D 339/08	99/001361	H 01 L 41/08
98/001192	A 61 K 35/78	99/001365	J 07 J 149/14
98/001207	J 07 J 9/00, 9/04, 9/14	99/001372	J 07 S 229/00, A 61 K 31/195
98/001324	A 61 M 1/00	99/001374	H 01 L 41/08
98/001556	E 21 B 43/00, 43/08	99/001393	E 21 B 43/00
99/001171	A 61 K 37/66	99/001395	E 21 B 34/06
99/001216	E 21 B 23/00	99/001401	J 10 M 119/06, J 08 F 110/14
99/001229	A 61 B 17/00	99/001402	J 07 J 39/06, 39/17
99/001249	B 01 D 17/04	99/001405	J 09 K 7/06, 7/02, J 10 M 105/00
99/001259	J 07 D 239/24	99/001407	J 10 M 135/14, 137/06, 137/10
99/001261	J 01 F 7/38, J 05 D 1/00	99/001409	J 07 J 39/06, 39/17
99/001263	G 06 F 13/00, G 09 J 1/00,	99/001419	G 01 N 33/15, G 21 F 1/10
		99/001428	J 07 D 251/46,239/47

99/001429	H 04 L 9/00 G 01 P 5/14	99/001498	J 08 F 36/06, 4/60, 4/655
99/001434	J 07 J 154/02	99/001503	J 07 J 39/06,39/17
99/001439	B 63 35/66, E 02 B 17/02	99/001504	B 01 C 37/04, 21/00
99/001447	B 01 G 19/00	99/001514	J 14 J 9/02
99/001450	A 23 L 01/30, A 23 D 05/00	99/001530	E 21 B 33/38
99/001451	G 01 L 9/14, 19/06	99/001547	J 07 S 229/00, A 61 K 31/195
99/001452	J 10 G 15/10	99/001548	J 07 S 229/00, A 61 K 31/195
99/001454	J 10 G 31/09, B 01 D 18/00	99/001549	J 07 S 229/00, A 61 K 31/195
99/001463	A 61 M 5/24, 5/28	99/001551	E 21 B 43/18
99/001467	E 21 B 34/06	99/001563	J 02 J 5/12
99/001468	J 09 D 127/22	99/001568	H 01 L 29/78
99/001471	B 01 D 45/00	99/001593	A 01 G 25/16
99/001472	G 01 N 33/48	99/001627	E 21 B 43/00
99/001473	J 07 J 121/75	99/001628	G 01 N 31/00
99/001480	F 16 K 3/00	2000/0006	F 46 K 3/00-3/36
99/001482	E 21 B 43/32	2000/0089	A 24 D 3/06, 3/08, 3/10, 3/14, 3/18
99/001487	B 04 J 1/00,5/10,5/12 5/14, 11/00	2000/0104	A 61 C 1/06
99/001490	A 01 J 1/00		

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT REYESTRİNƏ DAXİL
EDİLMİŞ İXTİRA PATENTLƏRİ
HAQQINDA MƏLUMATLARIN DƏRCİ**

**ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ПАТЕНТАХ, ВНЕСЁННЫХ В
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ РЕЕСТР
ИЗОБРЕТЕНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

Bölmə A.
İnsanın həyatı tələbatlarının təmin edilməsi.

Раздел А.
Удовлетворение жизненных потребностей человека.

(11) İ2000 0215

(20) 01.11.2000

(21) 98/001210

(22) 06.11.98

(51) A 23 B 4/04, A 23 L 1/10, 1/42

(76) İbrahimova Liliya Rüstəm qızı

Nəbiyev Əli İsmayıl oğlu

(54) “Universalniye” pelmenlərinin istehsalı üsulu.

(57)1. Pelmenlərin istehsalı üsulu çiy ətin hazırlanması, qiyməyə xırdalanması, qiymənin yoğrulması, xəmir üçün sulu düz un məhlulun hazırlanması, xəmirin hazırlanması, pelmenlərin şamplanması onunla fərqlənir ki, hazırlanmış ətindən piy əzələsi çıxarılır, qiyməyə xırdalanan xammal yoğrulandan sonra qızarılır, sonra duz əlavə olunur və nəmlik 10%-dən çox olmamaq şərti ilə qurudulur, ətriyyat, piy, xəmir üçün duzlu məhluluna xörək turşusu əlavə olunur və pelmenlər şamplanmasından sonra nəmliyi 10%-dən çox olmaması şərti ilə qurudulur.

2. Üsul 1-ji maddəyə görə onunla fərqlənir ki, mal əti istifadə olunur.

3. Üsul 1-ji maddəyə görə onunla fərqlənir ki, qurudulmuş qiymə əlavə olaraq toz şəklində xırdalanır.

4. Üsul 1-ji maddəyə görə onunla fərqlənir ki, ət xörək turşusu kimi lumu turşusu istifadə olunur.

5. Üsul 1-ji maddəyə görə onunla fərqlənir ki, məmullatların qurudulmasını nəmliyi 10%-dən çox olmamaq şərti ilə aparılır.

6. Üsul 1-ji maddəyə görə onunla fərqlənir ki, ət qiyməyə xırdalanarkən təmzinlənmiş baş soğan əlavə olunur.

7. Üsul 1-ji maddəyə görə onunla fərqlənir ki, ətriyyat kimi üyüdülmüş qara istiot istifadə olunur.

(76) Ибрагимова Лилия Рустам кызы

Набиев Али Исмаил оглы

(54) Способ производства пельменей “Универсальные”.

(57) 1. Способ производства пельменей, включающий подготовку сырого мяса, измельчение в фарш, вымешивание фарша, приготовление водного раствора соли для теста, приготовление теста, формовку пельменей, отличающийся тем, что из подготовленного мяса удаляют жировую ткань, измельченное в фарш сырье после вымешивания подвергают обжарке, затем добавляют соль и высушивают до содержания влаги не более 10%, затем добавляют специи, жир, а в водный раствор соли для теста допускают добавление пищевой кислоты,

после формовки пельменей их подвергают высушиванию до содержания влаги не более 10%.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что используют мясо говяжье.
3. Способ по п.1, отличающийся тем, что высушенный фарш дополнительно подвергают измельчению в порошок.
4. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве пищевой кислоты используют лимонную кислоту.
5. Способ по п.1, отличающийся тем, что высушивание изделия ведут до содержания влаги не более 10%:
6. Способ по п.1, отличающийся тем, что при измельчении в фарш добавляют лук репчатый очищенный.
7. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве специй использован перец черный молотый.

(11) İ2000 0271

(20) 18.12.2000

(21) 96/000724

(22) 22.12.95

(51) A 61 B 01/00

(76) Rüstəmov Qerasim Əmirxan oğlu

Qasimov Eynulla Əliheydər oğlu

Tağıyev Samir Elman oğlu

Mirzəliyev İsmayıl Əhməd oğlu

(54) Pnevmo-peritoneum qoyulanda Vereş iynəsinin yeridilməsinin dəqiqliyinə nəzarət üsulu.

(57) Pnevmo-peritoneum yaradılması üçün Vereş iynəsinin dəqiq yeridilməsinə nəzarət üsulu qarın boşluğu daxili mənfi təzyiqin olmasına əsaslanıb, onunla fərqlənir ki, hava vuran iynə qarın boşluğuna yeridilməzdən əvvəl insulyator manometr cihazı ilə birləşdirilir və qarının ön divarı yuxarı dartılmaqla göbək halqasından qarın boşluğuna salınır. Bu zaman insulyatorun lövhəsində səs signalı ilə müşayət olunan mənfi təzyiqin ifadəsi hava vuran iynənin ujunun qarın boşluğunda adekvat yerləşməsinin təzahürüdür.

(76) Рустамов Герасим Амирхан оглы

Гасымов Эйнулла Алигейдар оглы

Тагиев Самир Эльман оглы

Мирзалиев Исмаил Ахмед оглы

(54) Способ контроля точности введения иглы Вереша при наложении пневмоперитонеума.

(57) Способ контроля точности введения иглы Вереша для наложения пневмоперитонеума, основанный на наличии отрицательного внутрибрюшного давления, отличающийся тем, что вдвухательную иглу до ввода в брюшную полость соединяют с инсуфлятором-манометром, после ввода иглы, брюшную стенку подтягивают вверх и на панели инсуфлятора регистрируют значение отрицательного давления, сопровождающее звуковым сигналом, что

интерпретирует адекватность расположения кончика вдувательной иглы брюшной полости.

(11) İ2000 0229

(20) 14.11.2000

(21) 95/000443

(22) 14.10.94

(51) A 61 B 5/00

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Hakimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu.

(72) Əfəndiyev Vaqif Mustafa oğlu

Qasimov Nazim Akif oğlu

Kazimov Aydın Kamal oğlu

Baykulov Boris Afanasyeviç

(54) Boşluqdaxili təzyiqli ölçmək üçün cihaz.

(57) Boşluqdaxili təzyiqli ölçmək üçün cihaz, içərisi maye ilə dolu borudan, elastiki membrandan, dəyişdirici bərk jismdən, gücləndiricidən, qeyd edən aparatdan təşkil olunaraq, onunla fərqlənir ki, dəyişdirici bərk jism optiki-elektron cüt-işıqsaçan fotogöstəricidən, boru isə silindrik formada olan rezindən hazırlanmışdır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Институт Усовершенствования врачей им. А.Алиева

(72) Эфендиев Вагиф Мустафа оглы

Касимов Назим Акиф оглы

Кязимов Айдын Кямал оглы

Байкулов Борис Афанасьевич

(54) Устройство для измерения внутриполостного давления.

(57) Устройство для измерения внутриполостного давления, содержащее трубку, заполненную жидкостью, гибкую мембрану, твердотельный преобразователь, усилитель, регистрирующую аппаратуру, отличающееся тем, что твердотельный преобразователь выполнен в виде оптической электронной пары – светодиод-фотодатчик, а трубка выполнена из резины и имеет цилиндрическую форму.

(11) İ2000 0228

(20) 14.11.2000

(21) 95/000602

(22) 25.05.95

(51) A 61 B 6/00

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Hakimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu.

(72) Səlimxanova Xanım Xanlar qızı

Qarayev Məmmədhüseyn Elyas oğlu

Səmədov Rüstəm Nadir oğlu

Şirəliyev Oqtay Kazım oğlu

(54) Mədəaltı vəzinin funksional vəziyyətinin radioizotop diaqnostikası üsulu.

(57) Mədəaltı vəzinin funksional vəziyyətinin radioizotop diaqnostikası üsulu venadaxilinə ⁷⁵-selenmetioninin yeridilməsindən, onun toplanmasının qeydə alınmasından və nəticələrin interpretasiyasından ibarət olub, onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq hepatotrop preparat olan ^{99m}-texnesium-XİDA yeridirlər, mədəaltı vəzinin dəqiq təsvirini isə qarajiyərin aydın təsvirini çıxmaqla alırlar.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Səhiyyə Nazirliyi Tədqiqat və Təcrübə Mərkəzi

(72) Селимханова Ханым Ханлар кызы

Гараев Мамедгусейн Эльяс оглы

Самедов Рустам Надир оглы

Ширалиев Октай Кязым оглы

(54) Способ радиоизотопной диагностики функционального состояния поджелудочной железы.

(57) Способ радиоизотопной диагностики функционального состояния поджелудочной железы путем внутривенного введения ⁷⁵-селенметионина, регистрации его накопления и интерпретации результатов, отличающийся тем, что дополнительно вводят гепатотропный препарат ^{99m}-технеций-ХИДА, а четкое изображение поджелудочной железы получают путем вычитания отчетливого изображения печени.

(11) İ2000 0272

(20) 18.12.2000

(21) 95/000580

(22) 20.04.95

(51) A 61 B 10/00

(76) Əli-zadə İlqar Qulaməli oğlu

Qarayeva Nigar Tələt qızı

(54) Hipertoniya xəstəliyinin müalicə üsulu.

(57) Ekstrokorporal maqnitoterapiya keçirilməsi yolu ilə hipertoniya xəstəliyinin müalicə üsulu onunla fərqlənir ki, maqnit sahəsi ilə işlənmiş qanı, pasiyentin qanının reinfuziyası prosesində, lazer şüasının gücü 17,0 mVt olmaqla, 10-15 dəqiqə ərzində lazerlə şüalandırırlar.

(76) Али-заде Ильгар Гуламали оглы

Караева Нигяр Талят кызы

(54) Способ лечения гипертонической болезни.

(57) Способ лечения гипертонической болезни путем проведения экстракорпоральной магнитотерапии, отличающийся тем, что обработанную магнитным полем кровь облучают лазером в течение 10-15 минут при мощности лазерного излучения 17,0 мВт в процессе реинфузии крови пациенту.

- (11) İ2000 0209
 (20) 01.11.2000
 (21) 95/000634
 (22) 05.07.95
 (51) A 61 B 17/00
 (71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutu.
 (72) Seyidbəyov Oktay Sadıx oğlu
 Əsədov Həsən Əsəd oğlu
 Abışov Rəşad Qüdrət oğlu
 (54) Üz-çənə və boyun nahiyəsi fleqmonalarının müalicə üsulu.

(57) Üz-çənə və boyun nahiyəsi fleqmonalarının müalicə üsulu dərini və səthi toxumaları kəsməklə irinliyin açılmasından, irinli ojağa tənzifə bükülmüş boru formalı sorbentin yeridilməsindən və iltihab əleyhinə və ümumi möhkəmləndirici terapiyadan ibarət olub onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq eksudatin fasiləli sorulması ilə boşluğun antiseptik məhlulu ilə yuyulması və jərrahi yaraya dərmanların yeridilməsi həyata keçirilir.

- (71)(73) Азербайджанский Государственный Институт Усовершенствования Врачей им. А.Алиева
 (72) Сеидбеков Октай Садых оглы
 Асадов Гасан Асад оглы
 Абышов Рашад Гудрат оглы
 (54) Способ лечения флегмон челюстно-лицевой области и шеи.

(57) Способ лечения флегмон челюстно-лицевой области и шеи, заключающийся во вскрытии гнояника разрезом кожи и подлежащих тканей и во введении в гнойный очаг сорбента, завернутого в марлевые мешочки трубчатой формы и использования противовоспалительной и общеукрепляющей терапии, отличающийся тем, что дополнительно проводят прерывистое отсасывание экссудата, промывание полости антисептическими растворами и вводят лекарственные вещества.

- (11) İ2000 0226
 (20) 14.11.2000
 (21) 95/000537
 (22) 15.02.95
 (51) A 61 B 17/56
 (71)(73) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutu.
 (72) Qafarov Fikrət Məmməd oğlu
 Babayev Qurban Rauf oğlu
 (54) Yuxarı ətrafların yumşaq toxuma defektlərinin bərpası üsulu.

(57) Yuxarı ətrafların yumşaq toxuma defektlərinin bərpası üsulu, saiddə arteriya qan damarı ayaqıqlı yumşaq toxuma parçasının hazırlanması, çevrilməsi, yaxınlıqdakı defektə qoyulması və buddan sərbəst dəri transplantatı götürülməsindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, saiddə hazırlanan yumşaq

toxuma parçası dərisiz olur və buddan götürülmüş sərbəst dəri transplantantı köçürülmüş yumşaq toxuma parçasının üzərinə köçürülür.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Tədqiqatçıları İctimai Səhiyyə İnstitutu Tədqiqatçıları və Ortopediya.

(72) Kafarov Fikrət Məmməd oğlu

    Бабаев Курбан Рауф оғлы

(54) Способ замещения мягкотканых дефектов верхних конечностей.

(57) Способ замещения мягкотканых дефектов верхних конечностей, заключающийся в вкраивании мягкотканого лоскута с артериально-кровоносящим сосудом из донорской раны на передплечье, поворачивания, укладывания его на близлежащий дефект и вкраивании свободного кожного трансплантата из бедра, отличающийся тем, что в ране на предплечье выкраивают мягкотканый лоскут без кожи, а свободный кожный трансплантат с бедра пересаживают на замещенный лоскут.

(11) İ2000 0213

(20) 01.11.99

(21) 99/001287

(22) 26.01.99

(51) A 61 K 31/00

(76) Qasımov Xəlil Məmməd Əli oğlu

(54) Endogen və ekzogen xəstəliklərin müalicəsi üçün “Resorbin” dərman vasitəsi.

(57) Endoqen və ekzogen xəstəliklərin müalicəsi üçün dərman vasitəsi əsasən göbələk xəstəlikləri üçün işlənərək, membranaktiv polien antibiotik levorin əsasında olub, onunla fərqlənir ki, o, komponentlərin aşağıdakı nisbətlərində levorinin dimetilsulfoksiddəki məhsulundan ibarətdir, kütlə %:

levorin -	0,01-2
dimetilsulfoksid	qalanı

və əlavə olaraq irin əleyhinə, virus əleyhinə, radioprotektor və yarıq əleyhinə təsirlərə malikdir.

(76) Касумов Халил Мамед Али оғлы

(54) Лекарственное средство “Резорбин” для лечения эндогенных и экзогенных заболеваний.

(57) Лекарственное средство для лечения эндогенных и экзогенных заболеваний, преимущественно грибковых, на основе мембраноактивного полиенового антибиотика леворина, отличающийся тем, что оно представляет собой раствор леворина в диметилсульфоксиде при следующих соотношениях компонентов, мас. %:

леворин -	0,01-2
диметилсульфоксид -	остальное

и дополнительно обладает противогнойным, противовирусным, радиопротекторным и противоожоговым действиями.

(11) İ2000 0257

(20) 11.12.2000

(21) 96/000773

(22) 03.11.94

(51) A 61 K 31/47, J 07 D 215/00

(71)(73) Dayiti Farmasyutikal Ko. Ltd, CP

(72) İuiti Kimura

Kasuxiro Kavakami

Norimasa Mikata

Keydzi Utiyama

Tazuo Uemura

Yuzuke Yukimoto

(54) 7- [7 - (S)amino – 5 – azaspiro [2,4] – heptan – 5 – il] – 8 – xlor – 6 – flüor - 1- [(1R,2S) – 2 - flüortsiklopropil] – 4okso - 1,4 – dihidroxinolin - 3karbon turşusunun 3/2 hidratının (variantlar) selektiv alınması üsulu, antibakterial aktiviyə malik olan susuz 7- [7 - (S)amino – 5 – azaspiro [2,4] – heptan – 5 – il] – 8 – xlor – 6 - flüor-1-[(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]–4okso-1,4-dihidroxinolin-3karbon turşusu, əzjaçılıq kompozisiyası, bakterial infeksiyaların müalijəsi üsulu.

(57) 1. 7- [7 - (S)amino – 5 – azaspiro [2,4] – heptan – 5 – il] – 8 – xlor – 6 - flüor-1-[(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]–4okso-1,4-dihidroxinolin-3karbon turşusunun 3/2 hidratının xinolin birləşmələrindən selektiv üsulu onunla fərqlənir ki, ona 7-[7-(S)amino-5-azaspiro [2,4]-hentan-5il]-8-xlor-6-flüor-1-[(1R,2S)-2-flüortsiklopropil-4-okso-1,4-dihidroxinolin-3karbon turşusunun sulu həllediji və ya işlənilməsi daxildir.

2. 7-[7-(S)amino-5-azaspiro[2,4]-hentan-5-il]-8-xlor-6flüor-1(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]-4-okso-1,4-dihidroxinolin-3 karbon turşusunun 3/2 hidratının xinolin birləşmələrindən selektiv alınması üsulu onunla fərqlənir ki,ona7-[7-(S)amino-5-azaapiro [2,4]-hentan-5-il]-8-xlor-6flüor-1-[(1R,2S)- 2-flüortsikloprpil]-4-okso-1,4-dihidroxinolin-3 karbon turşusunun sulu həllediji və ya sudan yenidən kristallaşdırılması daxildir.

3.B. 1 və ya 2-yə görə üsul onunla fərqlənir ki, sulu həllediji sulu ammonyak saxlayan etalondur.

4. Susuz 7-[7- (S) amino-5-azaspiro [2,4]- hentan-5-il]-8-xlor-6-flüor-1-(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]-4-okso-1,4-dihidroxinolin-3karbon turşusu.

5. Əsasən, aşağıdakı rentgen şüaları difraksiyası xüsusiyyətlərinə malik olan b.4-ə görə susuz 7- [7-(S) amino-5-azaspiro [2,4]-hentan-5il]-8-xlor-6-flüor-1-(1R,2S)-2-flüorsiklopropil]-4-okso-1,4-dihidroxinolin-3 karbon turşusu.

d-nin qiyməti /qəfəs sabitləri/ Nisbi intensivlik

/ A/

11,35

10,72

9,07

6,94

zəif

güjlü

son dərəcə güjlü

son dərəcə zəif

5,63	son dərəcə güjlü
5,42	güjlü
4,99	zəif
4,54	güjlü
4,45	zəif
4,32	güjlü
3,83	zəif
3,70	son dərəcə zəif
3,56	güjlü
3,47	zəif
3,42	son dərəcə zəif
3,35	zəif
3,19	güjlü

6. Antimikrob aktivliyə malik olan b.4-ə görə susuz 7- [7-(S) amino-5 azaspiro [2,4]-hentan-5-il]-8-xlor-6-flüor-1-[(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]-4-okso-1,4-dihidroksinolin-3 karbon turşusu.

7. Antibakterial aktivliyə malik aktiv agent və əzjaçılıqla lazım olan daşıyıcı daxil olan əzjaçılıq kompozisiyası onunla fərqlənir ki, ona aktiv agent kimi effektiv miqdarda susuz 7- [7- (S) amino-5 azaspiro [2,4]-hentan-5-il]-8-xlor-6-flüor-1-[(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]-4-dihidroksinolin-3 karbon turşusu daxildir.

8. Antibakterial agentin yeridilməsi daxil olan bakterial infeksiyaların müalicəsi üsulu onunla fərqlənir ki, antibakterial agent effektiv miqdarda susuz 7-[7- (S) amino –5 azaspiro [2,4]-hentan-5-il]-8-xlor-6-flüor-1-[(1R,2S)-2-flüortsiklopropil]-4-okso-1,4-dihidroksinolin-3 karbon turşusu yeridilir.

(71)(73) Даити Фармасъютикал Ко., Лтд, Япония

(72) Иуити Кимура

Касухиро Каваками

Норимаса Миката

Кейдзи Утияма

Тазуо Уемура

Юзукэ Юкимото

(54) Способ селективного получения 3/2 гидрата 7-[7-(C)- амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1[(1R,2C)-2-фторциклопропил] -4-оксо-1,4-дигидрохинолин-3-карбоновой кислоты (варианты), безводная 7-[7-(C)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1[(1R,2C)-2-фторциклопропил] -4-оксо-1,4-дигидрохинолин-3-карбоновая кислота, обладающая антибактериальной активностью, фармацевтическая композиция, способ лечения бактериальных инфекций.

(57) 1. Способ селективного получения 3/2 гидрата 7-[7-(C)- амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1[(1R,2C)-2-фторциклопропил] -4-оксо-1,4-дигидрохинолин-3-карбоновой кислоты из соединений хинолина, отличающийся тем, что включает обработку 7-[7-(C)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1R,2C)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4- дигидрохинолин-3-карбоновой кислоты в водном растворителе или воде.

2. Способ селективного получения 3/2 гидрата 7-[7-(C)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5ил]-8-хлор-6фтор-1-[(1R,2C)- 2- фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохинолин-3-карбоновой кислоты из соединений хинолина,

отличающийся тем, что включает перекристаллизацию 7-[7-(С)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1Р,2С)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохинолин-3-карбоновой кислоты из водного растворителя или воды.

3. Способ по п.1 или 2, отличающийся тем, что водным растворителем является этанол, содержащий водный аммиак.

4. Безводная 7-[7-(С)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1Р,2С)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохронилин-3-карбоновая кислота.

5. Безводная 7-[7-(С)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1Р,2С)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохронилин-3-карбоновая кислота по п.4, имеющая, в основном, такие характеристики дифракции интенсивность лучей: как

значение d (постоянные решетки) Относительная интенсивность

(A)	
11,35	Слабая
10,72	Сильная
9,07	Исключительно сильная
6,94	Исключительно слабая
5,63	Исключительно сильная
5,42	Сильная
4,99	Слабая
4,54	Сильная
4,45	Слабая
4,32	Сильная
3,83	Сильная
3,70	Исключительно слабая
3,56	Сильная
3,47	Слабая
3,42	Исключительно слабая
3,35	Слабая
3,19	Сильная

6. Безводная 7-[7-(С)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1Р,2С)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохронилин-3-карбоновая кислота по п.4, имеющая антимикробную активность.

7. Фармацевтическая композиция, обладающая антибактериальной активностью, включающая активный агент и фармацевтический приемлемый носитель, отличающийся тем, что включает в качестве активного агента безводную 7-[7-(С)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1Р,2С)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохронилин-3-карбоновую кислоту в эффективном количестве.

8. Способ лечения бактериальных инфекций, включающий введение антибактериального агента, отличающийся тем, что в качестве антибактериального агента вводят безводную 7-[7-(С)-амино-5-азаспиро[2,4]гептан-5-ил]-8-хлор-6-фтор-1-[(1Р,2С)-2-фторциклопропил]-4-оксо-1,4-дигидрохронилин-3-карбоновую кислоту в эффективном количестве.

- (11) İ2000 0241
 (20) 08.12.2000
 (21) 99/001506
 (22) 11.07.97
 (51) A 61 K 31/52, 37/24
 (76) İnsanov Əli Binnət oğlu
 (54) Bronxial obstruksiyanın müalicə kompozisiyası.

(57) 1. Bronxial obstruksiyanın müalicəsi üçün kompozisiya, hansı ki, öz tərkibində teofillin və efedrin aktiv maddələrini birləşdirir, onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq, xloroxin- fosfatını və prednizolonu aktiv maddələr şəklində özündə birləşdirir.

2. 1-ji bənddə göstərilən kompozisiya, onunla fərqlənir ki, tərkibinə daxil olan aktiv maddələr aşağıda göstərilən çəki nisbətindədir:

Teofillin	50 - 200
Efedrin	10 – 40
Xloroxin – fosfat	20 – 60
Prednizolon	0,1 – 2

- (76) Инсанов Али Биннат оглы
 (54) Композиция для лечения бронхиальной обструкции.

(57) 1. Композиция для лечения бронхиальной обструкции, содержащая активные вещества- теofilлин и эфедрин, отличающийся тем, что в качестве активных веществ она дополнительно содержит хлорохин- фосфат и преднизолон.

2. Композиция по п.1, отличающийся тем, что содержание активных веществ между собой находится в следующем соотношении весовых частей:

Теofilлин	50 –200
Эфедрин	10 – 40
Хлорохин	20 – 60
Преднизолон	0,1 – 2

- (11) İ2000 0224
 (20) 07.11.2000
 (21) 98/001185
 (22) 24.08.98
 (51) A 62 B 1/00, 1/12
 (71)(73) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu, Yaqubov Yaqub Tahir oğlu
 (72) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu
 Yaqubov Yaqub Tahir oğlu
 Nurməmmədov Fazil Əlihüseyn oğlu
 Əmirova Roza Məşədi qızı
 Ağamirzəyev Ruslan Ağamirzə oğlu
 (54) Yanğın söndürmək üçün köpükləndiriji tərkib.

(57) Yanğın söndürmək üçün köpükləndiriji tərkib, səthi aktiv maddə kimi dizel-qələvi tullantısı, maye şüşə əlavə etməklə sulfanol, köpüyün stabilizatoru kimi işə

həll olan polimer «L» serialı ionomer komponentlərin aşağıdakı nisbətində hazırlanır, kütələ hissə:

Dizel qələvi tullantısı (DQT)	40-42
Sulfanol	33-40
Maye şüşə	20-25
Suda həll olan polimer «L»	
Serialı ionomer	0,03-0,04

(71)(73) Кулиев Тофик Мустафа оглы, Якубов Ягуб Таир оглы

(72) Кулиев Тофик Мустафа оглы

Якубов Ягуб Таир оглы

Нурмамедов Фазиль Алигусейн оглы

Амирова Роза Мешади кызы

Агамирзоев Руслан Агамирза оглы

(54) Состав пенообразователя для тушения пожаров.

(57) Состав пенообразователя для тушения пожаров, включающий поверхностно-активное вещество, стабилизатор пены, отличающийся тем, что в качестве ПАВ содержит дизельный-щелочной отход, сульфонол с добавлением жидкого стекла, а в качестве стабилизатора пены – водорастворимый полимер-иономер серии «L» при следующем соотношении компонентов. масс.ч.:

Дизельный-щелочной отход	40-42
Сульфанола	33-40
Жидкое стекло	20-25
ВРП иономер серии «L»	0,03-0,04
Вода (пресная или морская)	остальное

(11) İ2000 0208

(20) 01.11.98

(21) 99/001297

(22) 15.12.98

(51) A 62 D 1/00, A 62 C 3/04

(71)(73) Azərbaycan Respublikası DİN, Baş Dövlət Yanğın Təhlükəsizliyi İdarəsi,

Hüseynov Murad Qoşun oğlu

(72) Hüseynov Murad Qoşun oğlu

Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

İsayev Əli Yəhya oğlu

Məhsimov Yunus Əmrulla oğlu

(54) Pirofor-dəmir sulfid çökmələrinin öz-özünə alışmalarının qarşısını almaq üsulu.

(57) Pirofor- dəmir sulfid çökmələrinin öz-özünə alışmalarının qarşısını almaq üsulu, onların «BO» seriyalı ionomer-suda həll olan polimerlə işlənməsindən ibarət olub, onunla fərqlənir ki, tərkibə əlavə olaraq sirkə turşusunun natrium duzunu komponentlərin aşağıdakı nisbətində verirlər % küt.

«ВО» seriyalı ionomer-suda həll olan polimer, JHP	0,1- 0,215
Sirkə turşusunun natrium duzu	0,1 - 0,15
Su	100- ə qədər

(71)(73) Главное Государственное Управление Пожарной безопасности МВД Азербайджанской Республики, Гусейнов Мурад Гошун оглы

(72) Гусейнов Мурад Гошун оглы

Кулиев Тофик Мустафа оглы

Исаев Али Яхья оглы

Мехсимов Юнис Эмрулла оглы

(54) Способ предотвращения самовозгорания пирофорных отложений сульфида железа.

(57) Способ предотвращения самовозгорания пирофорных отложений сульфида железа, включающий их обработку водорастворным полимером-иономер серии «ВО», отличающийся тем, что он дополнительно содержит уксуснокислый натрий в следующем соотношении компонентов, масс. %:

водорастворимый полимер ВРП,	
иономер серии «ВО»	0,1 - 0,215
уксуснокислый натрий	0,1 - 0,15
вода	до 100

Bölmə B.

Müxtəlif texnologici proseslər.

Раздел В.

Различные технологические процессы.

(11) İ2000 0256

(20) 11.12.2000

(21) 98/001084

(22) 22.01.98

(51) B 01 D 53/14

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimlənməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

- (72) Ağayev Həsən Əli oğlu
 Qurbanov Rəhman Əliiskəndər oğlu
 Vəliyev Müzəffər Ələkbər oğlu
 Koçetkov Viktor Qriqoryeviç
 Əliyev Vasif İzzət oğlu
 Rzabəyov İdris İbrahim oğlu
 Aslanov Əsgər Hüseyn oğlu
- (54) Qazın hidrogen sulfid, karbon iki oksid və kükürd üzvi birləşmələrindən təmizlənməsi üçün absorbent.

(57) Qazın hidrogen sulfid, karbon iki oksid və kükürdün üzvi birləşmələrindən təmizlənməsi üçün təklif olunan absorbent öz tərkibində dietanolaminin sulu məhlulu olmaqla, onunla fərqlənir ki, absorbentin tərkibində əlavə olaraq aşağıdakı nisbətlərdə izopropil spirti mövjuddür. (% küt.):

Dietanolamin -	20 – 25
İzopropil spirti -	70 – 73
Su -	qalıq

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

- (72) Агаев Гасан Али оглы
 Курбанов Рахман Алискендер оглы
 Велиев Музафар Алекпер оглы
 Кочетков Виктор Григорьевич
 Алиев Васиф Иззет оглы
 Рзабеков Идрис Ибрагим оглы
 Асланов Аскер Гусейн оглы
- (54) Абсорбент для очистки газов от сероводорода, двуокиси углерода и органических соединений серы.

(57) Абсорбент для очистки газов от сероводорода, двуокиси углерода и органических соединений серы, содержащий водный раствор диэтаноламина, отличающийся тем, что дополнительно содержит изопропиловый спирт при следующем соотношении компонентов, мас. %:

диэтаноламид	20-25
изопропиловый спирт	70-73
вода	остальное

- (11) İ2000 0194
 (20) 26.09.2000
 (21) 98/001170
 (22) 03.09.98
 (51) B 01 C 21/04
 (76) Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu
 Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
 Fərhadova Gülnarə Tağı qızı
 Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu

Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu
İbrahimov Hikmət Jamal oğlu
Məmmədov Novruz Əli oğlu

(54) Olefinlərin çevrilməsi üçün katalizatorun alınması üsulu.

(57) Yüksək temperaturda metal alüminium xlor birləşməli agentlərlə xlorlaşdırılmasından olefinlərin konversiyası üçün katalizatorun alınması üsulu onunla fərqlənir ki, xlorlaşdırma 75-85⁰ temperaturda alüminium: alkixlorid: həllediji aktivator=(1:8,2:10,5:0,0175)-(1:11:8,5:0,01375) nisbəti saxlanılmaqla parafin karbohidrogenlərindən ibarət həllediji mühitdə aparılır.

2. B.1 üzrə üsul onunla fərqlənir ki, həllediji kimi J7-J14 maye parafin karbohidrogenlərindən istifadə edilir.

3. B.1. üzrə üsul onunla fərqlənir ki, xlorlaşdırıcı agent kimi 1,2-dixloretdan istifadə edilir.

4. B.1. üzrə üsul onunla fərqlənir ki, aktivator kimi 0,01-0,01375 miqdarında götürülmüş AlCl₃-dən istifadə edilir.

(76) Рустамов Муса Исмаил оглы
Садыхов Фикрет Мамед оглы
Фархадова Гульнара Таги кызы
Бабаев Абульфаз Исмаил оглы
Кязымов Сабир Мамедали оглы
Ибрагимов Хикмет Джамал оглы
Мамедов Новруз Али оглы

(54) Способ получения катализатора для конверсии олефинов.

(57) Способ получения катализатора для конверсии олефинов хлорированием металлического алюминия хлорсодержащим агентом, отличающийся тем, что хлорирование проводят в среде растворителя, которым являются парафиновые углеводороды, при температуре 75-85⁰С и соотношении: алюминий : алкилхлорид: растворитель: активатор равным =(1:8,2:10,5:0,0175)-(1:11:8,5:0,01375).

2. Способ по п.1 отличающийся тем, что растворителем являются жидкие парафиновые углеводороды C₇-C₁₄.

3. Способ по п.1, отличающийся тем, что хлорирующим агентом является 1,2-дихлорэтан.

4. Способ по п.1. отличающийся тем, что активатором является AlCl₃.

(11) İ2000 0275

(20) 19.12.2000

(21) 99/001440

(22) 23.02.99

(51) B 01 C 29/06

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Ağahüseynova Minirə Məhəmmədəli qızı

Həmid-zadə Həmid Əhməd oğlu

Babayev Həbil İsrail oğlu

Şərifova Şura Fərhad qızı

(54) Neft hammalının krekinqi üçün katalizator.

(57) Neft xammalı krekinqi üçün katalizator seolitedə lantandan ibarət seolitalümosilikat katalizatorunu ifadə edərək, onunla fərqlənir ki, alümosilikat matrisası 0,01-1,0 kütlə % miqdarda molibdendən, seolit isə 3,0-4,0 kütlə % miqdarı molibdendən və 1,5-2,5 kütlə % seriumdan ibarətdir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası

(72) Ağagüseynova Məhriban Əhməd qızı

Гамид-заде Гамид Ахмед оглы

Бабаев Габиль Исраил оглы

Шарифова Шура Фархад кызы

(54) Катализатор для крекинга нефтяного сырья.

(57) Катализатор для крекинга нефтяного сырья, представляющий собой цеолиталюмосиликатный катализатор, содержащий лантан (III) в цеолите, отличающийся тем, что матрица алюмосиликата содержит молибден (VI) в количестве 0,01-1,0 мас.%; а цеолит содержит лантан (III) в количестве 3,0-4,0 мас.%; и цеорий (III) - 1,5 –2,5 мас.%.
 (71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası
 (72) Ağagüseynova Məhriban Əhməd qızı
 Гамид-заде Гамид Ахмед оглы
 Бабаев Габиль Исраил оглы
 Шарифова Шура Фархад кызы
 (54) Катализатор для крекинга нефтяного сырья.

(11) İ2000 0223

(20) 07.11.2000

(21) 99/001243

(22) 23.07.98

(51) B 02 c 7/18

(76) Vəliyev Məmməd Əkbər oğlu

Бағиров Eldar Həsən oğlu

Muratov Vasiliy İvanoviç

(54) Horizontal fırlanma oxu olan diskli dəyirman.

(57) Horizontal fırlanma oxu olan diskli dəyirman oturajaqdan, gövdədən, fırlanmayan diski, taxıl üçün tutumu olan qapaqdan, fırlanan diski və qapağı olan intiqaldan, tutumdan, şnekdən, beşikdən, beşiyi silkələyən, fırlanan və fırlanmayan disklər arasındakı ara boşluğunu tənzimləyən, onların bir-birindən tez ayrılmasını tənzim edən mexanizmlərdən və güj intiqalından ibarət olub, onunla fərqlənir ki, fırlanan diskin intiqalı gövdə ilə sol tərəfdən birləşən şrindel başlığı şəklində düzəldilmiş, gövdə içərisində şpindelə disk oturdulmuşdur, şpindel başlığının özü bilavasitə pazvari qayıq vasitəsilə güj intiqalı ilə kinematik əlaqədə olan beşikdən, qasnaqdan və silkələyən mexanizmdən ibarətdir, şnek valı isə şpindel başlığına birləşərək şpindelin içərisindən keçir və gövdənin sağ tərəfindəki qapaqdakı dənin qəbulu kamerasına çatır, qapağın özü gövdəyə nisbətən vertikal ox ətrafında fırlanma imkanına malik olur, qapaq içərisində yerləşən fırlanmayan disk isə dəyirmanın horizontal oxu istiqamətində yerdəyişmə imkanına malik olur, bu qapağın içərisində istiqamətləndiriji amortizatoru olan oturajaq yerləşdirilir, hansı ki, istiqamətləndiriji amortizatorların silindrləri birinci travers qaykası ilə birləşərək vintmaxoviklə kinematik əlaqədə olur ki, o da öz növbəsində qapaqla əlaqədədir və bunlar birlikdə fırlanan və fırlanmayan disklər arasındakı araboşluğunu tənzimləmə

mexanizmi təşkil edirlər, silindrlərin ştokları isə bir uju ilə oturajağa, digər uju ilə silindrdən, elastik elementdən, birinji qayka-traversin deşiyindən keçərək ikinci qayka-traversə birləşir ki, bunlar da vint-qolla birlikdə fırlanmayan diskli fırlanan diskdən tez ayırma mexanizmini təşkil edir.

(76) Велиев Мамед Акпер оглы
Багиров Эльдар Гасан оглы
Муратов Василий Иванович

(54) Дисковая мельница с горизонтальной осью вращения.

(57) Дисковая мельница с горизонтальной осью вращения, содержащая тумбу, корпус, крышку с невращающимся диском и шкивом, бункер, шнек, люльку, механизм встряхивания люльки и механизмы регулирования зазора между невращающимся и вращающимся дисками и их быстрого отвода друг от друга и силовой привод, отличающийся тем, что привод вырастающего диска выполнен в виде шпindelной головки, сопряженной с корпусом слева, на шпindelь внутри корпуса установлен диск, сама шпindelная головка содержит механизм встряхивания, кинематически связанный с люлькой, и шкив, который посредством клиноременной передачи кинематически связан с силовым приводом, а шнековый вал сопряжен со шпindelем шпindelной головки и проходит через него до приемной камеры зерна крышки, расположенной справа корпуса, причем сама крышка выполнена с возможностью поворота относительно корпуса вокруг вертикальной оси, а невращающийся диск, расположенный в крышке выполнен с возможностью перемещения вдоль горизонтальной оси мельницы путем сопряжения его встроенным в крышку основанием с направляющими-амортизаторами, где цилиндры направляющих-амортизаторов сопряжены с первой траверс-гайкой, имеющей кинематическую связь с винтом-маховиком, сопряженным с крышкой и в совокупности образующих механизм регулирования зазора между невращающимися дисками, а ш токи цилиндров одним концом соединены с основанием, другим концом проходят через цилиндр с упругим элементом, отверстия первой траверсы-гайки, сопрягаются со второй траверсой-гайкой и образуют в совокупности с рычагом-винтом механизм быстрого отвода невращающегося диска от вращающегося.

(11) İ2000 0240

(20) 08.12.2000

(21) 95/000523

(22) 14.02.95

(51) B 24 B 7/00

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Movla-zadə Vaqif Zahid oğlu

Məmmədov Ərəstun Salman oğlu

(54) Müstəvi səthlərin pardaxlanması üsulu.

(57) Müstəvi səthləri pardaqlama üsulu, harda ki, işçi qatı maili yerləşmiş pardağ dairəsinə fırlanma hərəkəti, pəstaha isə irəli-geri yerdəyişmə və eninə veriş verilir, onunla fərqlənir ki, pardağ dairəsinin eni dairənin yarım dövr fırlanması ərzində

kontakt sahəsinin yerdəyişməsi məsafəsinə bərabər qəbul edilir və aşağıda düsturla təyin olunur:

$$B = \left[\frac{3,86 \cdot 10^5 \cdot \beta \cdot P_z \cdot \omega^{0,5} V^{0,97} \cdot D^{0,03}}{\theta_{opt} \cdot \ell \cdot \lambda(1 + a) \cdot V_N^{0,47}} \right]^{1,89}$$

burada- $3,86 \cdot 10^5$ - düsturunda olan parametrlərin

- θ_{opt} – optimal paradaqlama temperaturu, ^0J ;
- β - emal olunan pəstaha ötürülən istiliyin miqdarını xarakterizə edən əmsal;
- P_z – tangensial kəsmə qüvvəsi, H;
- ω - istilik mənbəyinin hərəkət etdiyi materialın temperaturötürmə əmsalı, M^2/J ;
- V – kəsmə sürəti və ya pardaq dairəsinin fırlanma sürəti, M/J ;
- D – pardaq dairəsinin diametri, MM ;
- L - pardaq dairəsinin emal olunan hissə ilə kontakt uzunluğu, MM ;
- λ - emal olunan materialın istilikötürmə əmsalı, $\text{B}_T / (\text{M} \cdot ^0\text{J})$;
- α –təmizləmə zamanı yaranan istilik miqdarını nəzərə alan əmsal;
- V_i – dəzgahın stolunun irəli-geri hərəkətinin sürətidir, $\text{M} / \text{dəq}$.

Pardaq dairəsinin işçi abraziv qatının mailik bujağı α aşağıdakı düsturla təyin edilir :

$$\alpha = \arctg \frac{D}{B}$$

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universitet

(72) Məvlə-zadə Vəgif Zaxid oğlu

Məmədov Arəstun Səlmən oğlu

(54) Spəsob şlifovaniya ploskix pəverxnostey.

(57) Spəsob şlifovaniya ploskix pəverxnostey, pri kotorem şlifovalnoy kruzgu s naklonnyim raspəlozheniyem rabochego sloya soobşçayut vrasşatəlynoye dviżheniye, a zagətovke – vozvratno – postupətelnoye pəremeqheniye i popərxnyuyə podəçuy, otlišçayuyuşy tem, çto şirinyu kruzga pinyinayut ravnoy veličinye raspəstoyaniya pəremeqheniya zony kontakta za vremya poluyoborota kruzga i opredelyayut po formule:

$$B = \left[\frac{3,86 \cdot 10^5 \cdot \beta \cdot P_z \cdot \omega^{0,5} V^{0,97} \cdot D^{0,03}}{\theta_{opt} \cdot \ell \cdot \lambda(1 + a) \cdot V_N^{0,47}} \right]^{1,89}$$

$3,86 \cdot 10^5$ - koэффицент proporsionalnoy parametroy

gde : θ_{opt} –optimalnaya temperatura şlifovaniya ^0J ;

β - koэффицент, opredelyayuyuşy dolyu tepla, uxodyaşçego v obrəbətuyəvayemye telo;

P_z – tangentsialnaya sostəvlyayuyuşçaya sila rezaniya, H;

ω - koэффицент tempraturəprovədnosty materiala, po kotoremuyə pəremeqhayetsya istoçnyk, M^2/J ;

V – скорость резания или скорость вращения шлифовального круга, М/Ж;

D – диаметр шлифовального круга, ММ;

L – длина контакта шлифовального круга с обрабатываемой деталью, ММ;

λ – коэффициент теплопроводности обрабатываемого материала, БТ/(М·°Ж) ;

α – коэффициент, учитывающий количество теплоты, выделяющееся во время зачистки;

$V_{и}$ – скорость возвратно-поступательного движения стола станка, м/мин, а угол наклона рабочего слоя круга α определяется по формуле:

$$\alpha = \arctg \frac{D}{V}$$

(11) İ2000 0255

(20) 11.12.2000

(21) 97/000971

(22) 15.07.97

(51) В 63 В 21/00, В 63 В 35/44

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Jəfərov Arif Məmməd oğlu

(54) Özü qalxan qazma qurğularının stasionar dəniz platforması ilə birləşmə üsulu.

(57) Özüqalxan üzən qazma qurğularının stasionar platformayaşvartovka olunması, sonra özüqalxan üzən qazma qurğunun dayaq sütunlarının dənizin dibinə oturdulması və onun korpusunu stasionar dəniz platformasının yuxarı tikilisinin işçi meydançası səviyyəsinə qədər qaldırılması ilə özüqalxan üzən qazma qurğusunu stasionar dəniz platformasıya açıq dənizdə birləşdirilməsi üsulu onunla fərqlənir ki, şvartovka olunma prosesində kənarları özüqalxan üzən qazma qurğuda düzəldilmiş batıq hissəyə salınması və batıq hissəsinin kənarları ilə qarşılıqlı əlaqədə olmaqla stasionar dəniz platformaya bərkidilmiş üzən yanalma meydançası ilə yerinə yetirilməsi ilə fərqlənir ki, bundan sonra uyğun olaraq özüqalxan üzən qazma qurğunun qazma portalının şaquli simmetriya oxundan keçən şaquli müstəvilərin üst-üstə düşməsinə qədər özüqalxan üzən qazma qurğunun üfüqi müstəvi üzrə hərəkət etdirilməsi ilə birləşən müstəvilərin vəziyyətlərinin düzəldilməsi yerinə yetirilir.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Джафаров Ариф Мамед оглы

(54) Способ стыковки самоподъёмной плавучей буровой установки с морской стационарной платформой в открытом море.

(57) Способ стыковки самоподъемной плавучей буровой установки с морской стационарной платформой в открытом море, при котором производят швартовку самоподъемной плавучей буровой установки к морской стационарной платформе, последующее опирание опорных колонн самоподъемной плавучей буровой установки на морское дно и подъем ее корпуса до уровня рабочей площадки верхнего строения морской стационарной платформы, отличающийся тем, что швартовку производят посредством прикрепленного к морской стационарной платформе плавучего причала, торец которого вводят в выполненную в самоподъемной плавучей буровой установке прорезь и взаимодействует с боковыми плоскостями прорези, после чего производят ориентацию положения стыкуемых плоскостей и перемещают самоподъемную плавучую буровую установку в горизонтальной плоскости до совмещения вертикальных плоскостей, проходящих через вертикальную ось симметрии бурового портала самоподъемной плавучей буровой установки и продольную ось направляющих бурового портала морской стационарной платформы.

(11) İ2000 0247

(20) 11.12.2000

(21) 97/000982

(22) 29.07.97

(51) B 63 B 35/44

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Jəfərov Arif Məmməd oğlu

(54) Üzən istismar sistemi.

(57) 1. Üzən istismar sistemi, üzən buy və ona şvartovka olunmuş sərbəst üzən qurğudan ibarət olaraq onunla fərqlənir ki, dənizin dibinə bərkidilmiş sərbəst üzən buy nöqtədə lövbər yerləşmələri ilə saxlanılan üzən platforma ilə əlaqələndirilmiş idarə olunan şaquli asqıdan olması və dağla təsirdən aşağı zonaya suya batırılma və suyun səviyyəsindən üzən platformanın işçi meydançasına qaldırılması üçün şaquli müstəvi üzrə yerdəyişmə imkanına malikdir.

2. 1-ji bəndə əsasən üzən istismar sistemi onunla fərqlənir ki, üzən buy şaquli müstəvidə yerdəyişməsinə imkan verən ballastın qəbul olunması və buraxılması üçün məsafədən idarə olunan klapnla təjhiz olunmuşdur.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Джафаров Ариф Мамед оглы

(54) Плавучая эксплуатационная система.

(57) 1. Плавучая эксплуатационная система, состоящая из плавучего буй и пришвартованного к нему свободно плавающего сооружения, отличающийся тем, что незакрепленный к морскому дну свободно плавающий плавучий буй имеет управляемую вертикальную подвеску, связанную с плавучей платформой, удерживаемой на точке с помощью якорного позиционирования, и имеет

возможность перемещения в вертикальной плоскости для спуска под воду, ниже зоны волнового воздействия, и подъема над водой до рабочей площадки плавучей платформы.

2. Плавучая эксплуатационная система по п.1, отличающаяся тем, что плавучий буй снабжен дистанционно управляемым клапаном для приема и спуска балласта с возможностью перемещения в вертикальной плоскости.

Bölmə J.

Kimya və metallurgiya.

Раздел С.

Химия и металлургия.

(11) İ2000 0236

(20) 28.11.2000

(21) 96/000825

(22) 23.07.96

(51) J 01 B 3/08, F 24 C 1/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu.

(72) Süleymanov Asəf Səməd oğlu

Münşiyeva Mina Kərim qızı

İbrəhimov Çingiz Şirin oğlu

(54) Hidrogenin alınması üsulu.

(57) Silisium iştirakı ilə su məhlulunda qələvi metalın oksidləşməsilə hidrogen alınması üsulu onunla fərqlənir ki, Na/ Si 1,4-1,6:1 (kütlə) nisbətində götürülmüş silisiumun iştirakı ilə natriumun oksidləşməsini J₁-J₄ biratlımlı alifatik spirtlərə etilenqlikol əlavə etməklə spirt: su:etilenqlikol-0,8 ÷ 0,6:0,15 ÷ 0,3: 0,05 ÷ 0,1 nisbətində su-spirt məhlulu şəraitində bu məhlulun 50-150 saat⁻¹ həjm sürətilə verilməsilə otaq temperaturunda aparılır.

(71)(73) Институт Неорганической и Физической Химии АН Азербайджанской Республики.

(72) Сулейманов Асаф Самед оглы

Муншиева Мина Керим кызы

Ибрагимов Чингиз Ширин оглы

(54) Способ получения водорода.

(57) Способ получения водорода окислением щелочного металла водным раствором в присутствии кремния, отличающийся тем, что окисление натрия в присутствии кремния, взятых в соотношении $\text{Na}/\text{C}_1 \geq 1,4-1,6:1$ (масс.), ведут в среде водно-спиртового раствора на основе одноатомных C₁-C₄ алифатических спиртов с добавлением этиленгликоля при соотношении спирт: вода: этиленгликоль- 0,8-0,6 : 0,15 –0,3 : 0,05:0,1 с объемной скоростью подачи этого раствора 50-150 час⁻¹ при комнатной температуре.

(11) İ2000 0225

(20) 14.11.2000

(21) 98/001127

(22) 12.12.97

(51) C 01 F 7/04, 7/06

(76) İsrafilov Telman Davud oğlu

(54) Turşu üsulu ilə işlənilməsindən ötrü jiliz alüminium filizlərinin həll olan dəmirdən və silisiumdan təmizlənməsi üsulu.

(57) Jiliz alümin filizlərinin turşu üsulu ilə işlənilməsindən ötrü həll olan dəmir və silisium oksidindən təmizlənməsi üsulu onunla fərqlənir ki, filizi elə qatılıqlı məhlulla və temperaturda ilkin qələviləşdirməyə uğradırlar ki, dəmir və silisium oksidi həll olsun, alümin mineralı ilə parçalanmasın.

(76) Исрафилов Тельман Давуд оглы

(54) Способ очистки бедных глиноземсодержащих руд от растворимого железа и кремния для переработки кислотными способами.

(57) Способ очистки бедных глиноземсодержащих руд от растворимого железа и кремния для переработки кислотными способами, отличающийся тем, что руду подвергают первичному выщелачиванию кислотным раствором, переводя все растворимое железо и кремний в раствор при температуре и концентрации раствора, при которых минерал алюминия не разлагается.

(11) İ2000 0237

(20) 28.11.2000

(21) 97/000872

(22) 02.07.96

(51) J 02 J 211/62, J 23 F 11/08

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu.

(72) Məmmədyarova İzida Fuad qızı

Kazımov Aydın Məmmədəli oğlu

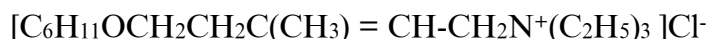
Səlimxanova Dilşad Həsən qızı

Baxışova Dilarə Əli qızı

İbrəhimova Səmayə Hümət qızı

(54) 1- tsikloheksiloksi –3- metil- 5- trietiammonium-3-penten xlorid maddəsi poladın hidrogensulfidli korroziyası və hidrogen udmasının inhibitoru kimi.

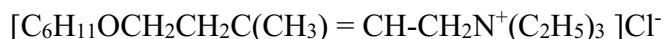
(57) 1- tsikloheksiloksi –3- metil- 5- trietiammonium-3-penten xlorid maddəsi formula ilə

poladın hidrogensulfidli korroziyası və hidrogen udmasının inhibitoru kimi.

(71)(73) Институт Неорганической и Физической Химии АН Азербайджанской Республики.

- (72) Мамедъярова Изида Фуад кызы
 Кязимов Айдын Мамедали оглы
 Селимханова Дильшад Гасан кызы
 Бахышова Диляра Али кызы
 Ибрагимова Самая Гуммет кызы
- (54) 1-циклогексилокси-3-метил -5- триэтиламмоний – 3 - пентен хлорид в качестве ингибитора сероводородной коррозии и наводороживания стали.
- (57) 1-циклогексилокси-3-метил -5- триэтиламмоний – 3 - пентен хлорид формулы

в качестве ингибитора сероводородной коррозии и наводороживания стали.

- (11) İ2000 0234
 (20) 28.11.2000
 (21) 99/001363
 (22) 12.08.97
 (51) C 02 F 1/40
 (71)(73) МКМ «Qədir Musa»
 (72) Zeynalov Firudin İsgəndər oğlu
 Sultanov Rüşət Sultan oğlu
 Musayev Rzalı Mirzəli oğlu
 Kəngərli Asif Jalal oğlu
 İmamverdiyev Məmməd Mustafa oğlu
 Sultanov Rəşad Rüşət oğlu
 Musayev Nadir Rzalı oğlu
 Zeynalov Aydın Firudin oğlu
- (54) Çirkli suları təmizləmək üçün nefttutan.

(57) Çirkli suları təmizləmək üçün nefttutan gövdədən, lili kənar edən elementdən, duruldulajaq suyu verən borudan, şəffaylanma zonasının arakəsmələrindən, çökəklik şəklinə lil sıxlaşma zonasından, şəffatlanmış suyu qəbul edən borudan ibarət olub mövjud qurğulardan onunla fərqlənir ki, qurğunun gövdəsi yuxarıya doğru genişlənən kəşik konus şəklindədir, gövdənin yan səthində üzükvari kəşik konus şəklində korroziyaya davamlı materialdan, yaxud poluuretandan hazırlanmış borulardan ibarət kip qoyulmuş borulu bloklar vardır, lil toplanan çökəklik yuxarı kənarı elektrik mühərriyi və ilin su səthi ilə təmasla olan radial elastik siyirijiləri ilə əlaqələndirilmiş şaquli hərəkətədiriji vərdənənin aşağı kənarı ilə birləşmiş radial barmaqlığı siyiriji ilə təjhiz edilmişdir.

- (71)(73) СМП “Гадир Муса”
 (72) Зейналов Фирудин Искендер оглы
 Султанов Руфат Султан оглы
 Мусаев Рзалы Мирзалы оглы
 Кенгерли Асиф Джалал оглы
 Имамвердиев Мамед Мустафа оглы

Султанов Рашад Руфат оглы
 Мусаев Надир Рзалы оглы
 Зейналов Айдын Фирудин оглы

(54) Нефтеловушка для очистки сточных вод.

(57) Нефтеловушка для очистки сточных вод, содержащая корпус средство для отвода осадка, трубу для подвода осветленной воды, перегородки зоны осветления воды, зону уплотнения осадка в виде илового приемка, трубу для сбора осветленной воды отличающийся тем, что корпус выполнен в виде усеченного конуса, расширяющегося кверху, на боковой поверхности корпуса герметично установлены трубчатые блоки, собранные из коррозионных материалов, преимущественно из полиуретановых труб в виде колбцеобразных усеченных конусов, приемок снабжен радиальным решетчатым скребком, соединенным с нижним концом вертикального приводного вала, а верхний конец вала взаимосвязан с электроприводом и радиальными упругими скребками, контактирующими с поверхностью исходной сточной воды.

(11) İ2000 0238

(20) 30.11.2000

(21) 99/001366

(22) 12.08.97

(51) J 02 F 1/40

(71)(73) MKM «Qədir Musa»

(72) Zeynalov Firudin İsgəndər oğlu

Sultanov Rüşət Sultan oğlu

Musayev Rzalı Mirzəli oğlu

Kəngərli Asif Jalal oğlu

Musayev Qədir Rzalı oğlu

Sultanov Rəşad Rüşət oğlu

Musayev Nadir Rzalı oğlu

Zeynalov Mikail Firudin oğlu

Zeynalov Aydın Firudin oğlu

(54) Neft tərkibli çirkli suları təmizləmə qurğusu.

(57) Neft tərkibli çirkli suları təmizləmə qurğusu gövdədən, paralel lövhəli bloklardan, çirkli suyu verən, təmizlənmiş suyu, tutulmuş neft və neft məhsullarını və illi kənar edən borulardan, suqəbuledici novdan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, paralel lövhələr yarımdayirəvi hazırlanaraq qurğunun uzunluğu boyu İki tərəfdən bloklar halında şaquli yaruslarla yerləşdirilmiş, bloklar arasında işə şaquli deşikli arakəsmələr qoyulmuşdur.

(71)(73) СМП “Гадир Муса”

(72) Зейналов Фирудин Искендер оглы

Султанов Руфат Султан оглы

Мусаев Рзалы Мирзалы оглы

Кенгерли Асиф Джалал оглы

Мусаев Гадир Рзалы оглы

Султанов Рашад Руфат оглы

Мусаев Надир Рзалы оглы

Зейналов Микаил Фирудин оглы

Зейналов Айдын Фирудин оглы

(54) Устройство для очистки нефтесодержащих сточных вод.

(57) Устройство для очистки нефтесодержащих сточных вод, содержащее корпус, блоки с параллельными пластинами, трубопроводы для подачи сточной воды, отвода очищенной воды, нефтепродуктов и осадка, водоприемный лоток, отличающийся тем, что параллельные пластины выполнены полукруглыми и установлены вертикальными ярусами в блоках, расположенных с двух сторон по длине устройства, а между блоками по длине установлены вертикальные дырчатые перегородки.

(11) İ2000 0219

(20) 06.11.2000

(21) 98/001031

(22) 12.06.96

(51) C 04 B 41/48

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Əzizov Arif Məmməziz oğlu

Əfəndiyeva Zərifə Jahangir qızı

Muradov Rauf Bazirqan oğlu

Zeynalova Sima Absalam qızı

(54) Təbii daşların e'malı üsulu.

(57) Təbii daşların emalı üsulu təzyiqlik altında əmmulatlardan rəngləyicilərlə həcdirulması olaraq, onunla fərqlənir ki, proses daşların məsamələrinin, hidrofobizator və səthi aktiv maddələrlə işlənmiş müxtəlif rəngli su və gil əsaslı suspenziyalarla doldurulmasıdır.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Азизов Ариф Мамедазиз оглы

Эфендиева Зарифа Джахангир кызы

Мурадов Рауф Базирган оглы

Зейналова Сима Абсалам кызы

(54) Способ обработки природных камней.

(57) Способ обработки природных камней, включающий пропитку изделий красителями под давлением, отличающийся тем, что процесс осуществляют путем заполнения поровых каналов камней разноцветными суспензиями на водной и глинистой основе, обработанными гидрофобизатором поверхности и поверхностно-активным веществом (ПАВ).

(11) İ2000 0204

(20) 05.10.2000

(21) 99/001245

(22) 17.12.98

(51) J 05 B 1/04

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əliyeva Səidə Feyruz qızı

Şabanova Əliməmməd Lətif oğlu

Alosmanov Mirəli Seyfəddin oğlu

İbrahimova Sinduz Məmməd qızı

Quliyev Rövşən Xasay oğlu

(54) Zənginləşdirilmiş superfosfatın alınması üsulu.

(57) Zənginləşdirilmiş superfosfatın alınma üsulunda fosfat xammalın sulfat və fosfat turşuları qarışığı ilə parçalanması zamanı alınmış horraya fosforit ununun əlavə edilməsi, məhsulun qurudulması və dənəvərləşdirilməsi onunla fərqlənir ki, parçalanma $H_2SO_4:H_3SO_4 = (0,89 \div 0,49) : 1$ nisbətində aparılır, fosforit unu isə horra: fosforit unu = $(4,9 \div 5,6) : 1$ nisbətindən daxil edilir.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əliyeva Səidə Feyruz kızı

Şabanov Əliməmməd Lətif oğlu

Alosmanov Mirəli Seyfəddin oğlu

İbrahimova Sinduz Məmməd kızı

Əliyev Rövşən Xasay oğlu

(54) Способ получения обогащенного суперфосфата.

(57) Способ получения обогащенного суперфосфата, включающий разложение фосфатного сырья смесью серной и фосфорной кислот, введение в полученную пульпу фосфоритной муки, грануляцию и сушку продукта отличающийся тем, что разложение проводят при соотношении $H_2SO_4 : H_3SO_4$, равном $(0,89-0,49):1$, а фосфоритную муку вводят при соотношении пульпа: фосфоритная мука, равном $(4,9-5,6): 1$.

(11) I2000 0210

(20) 01.11.2000

(21) 99/001303

(22) 24.11.98

(51) C 07 B 35/04, C 07 C 49/08

(71)(73) Azərbaycan Dövlət «Olefin» Elmi-Tədqiqat İnstitutu.

(72) Hüseynov Faiq Əmər oğlu

Əliyev Rəşad Məmməd oğlu

Əliyev Rəşad Məmməd oğlu

Teyyubov Xasıməmməd Şahməmməd oğlu

Mirzəyev Təriyel Məhərrəm oğlu

(54) Asetonun alınması üsulu.

(57) İzopropil spirtindən buxar fazada, təzyiqlə, yüksək temperaturda metal oksidlərindən təşkil olunan bərk katalizator iştirakı ilə asetonun alınması üsulu, onunla fərqlənir ki, dehidrogenləşmə prosesi K-24 markalı sənaye katalizatoru iştirakı ilə atmosfer təzyiqində, $500^{\circ} J \div 550^{\circ} J$ temperaturunda su buxarının izopropil spirtinə olan $0,2 \div 2:1$ kütlə nisbətində aparılır.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Elmi Mərkəzi "Olefin" İnstitutu

(72) Guseynov Faiq Omar oğlu
 Aliyuliyev Ramiz Mamed oğlu
 Abbasov Arif Imran oğlu
 Teubov Həsəməməd Şaxməməd oğlu
 Mirzoev Təriyel Magerram oğlu

(54) Spəşob poluzheniya asetona.

(57) Spəşob poluzheniya asetona dehidrirovaniem izopropilovogo spirta v parovoy faze pod davleniem i pri povyshennoy temperaturə, v prisutstviy tverdogo katalizatora, sostoyashchego iz smesi oksidov metallor, otlichayushiyas tem, chto protsess dehidrirovaniya osuščestvlyayut pri atmosfernom davlenii, temperaturə 500-550⁰C i massovom sootnoşenii vodnyogo para k spirtu 0,2-2:1, a v kaçestve katalizatora ispolzuyut katalizator marki K-24.

(11) İ2000 0193

(20) 26.09.2000

(21) 98/001156

(22) 25.08.98

(51) J 07 J 15/00

(76) Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu
 Sadıxov Fikrət Məmməd oğlu
 Fərhadova Gülnarə Tağı qızı
 Babayev Əbülfəz İsmayıl oğlu
 Kazımov Sabir Məmmədəli oğlu
 İbrahimov Hikmət Jamal oğlu

(54) Aromatik karbohidrogenlərin alınması üsulu.

(57) 1. Pirolizin maye məhsullarının benzol-toluol-ksilol fraksiyasından (BTK) J₆-J₈ aromatik karbohidrogenlərin alınması metodu özündə BTK fraksiyasının əlavə olaraq emal edilməsini və bu zaman olunan məhsulların yüksək temperaturda seolit birləşməli kontaktlaşdırılmasını birləşdirməklə onunla fərqlənir ki, BTK fraksiyası 0,2-2% kütlə miqdarında alüminium və dixloretan əsaslı katalitik kompleksin iştirakı ilə oliqomerləşdirilir, reaksiyaya girməyən karbohidrogenlər isə ayrılaraq sonra seolitbirləşməli katalizatorla kontaktlaşdırılır.

2. B.1.-də verilmiş metod onunla fərqlənir ki, reaksiyaya girməyən karbohidrogenlər 550-750⁰J temperatur və xammalın verilməsinin 0,5-2 saat⁻¹ kütlə sürətində seolit birləşməli katalizatorla kontaktlaşdırılır.

(76) Rüstəmov Musa İsmayıl oğlu
 Sadıxov Fikrət Mamed oğlu
 Fərhadova Gülülnara Tağı kızı
 Babayev Abulfəz İsmayıl oğlu
 Kəzımov Sabir Mamedəli oğlu
 İbraçimov Hikmət Džəmələl oğlu

(54) Способ получения ароматических углеводородов.

(57) Способ получения ароматических углеводородов C₆-C₈ из бензол-толуол-ксилольной фракции жидких продуктов пиролиза, включающий предварительную обработку фракции и контактирование образованных при этом на цеолитодержащем катализаторе при повышенной температуре, отличающийся тем, что предварительная обработка фракции состоит в олигомеризации ее в присутствии каталитического комплекса алюминия и дихлорэтана, взятого в количестве 0,2-2% масс. И отделение не прореагировавших углеводородов, которые затем контактируют с цеолитсодержащим катализатором.

2. Способ по п.1 отличающийся тем, что не прореагировавшие углеводороды контактируют с цеолитсодержащим катализатором при температуре 550-750⁰C и массовой скорости подачи сырья 0,5-2 час.

(11) I2000 0206

(20) 01.11.2000

(21) 96/000701

(22) 03.11.94

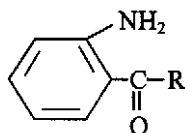
(51) C 07 C49/00, 49/105, 49/16

(71)(73) American Cyanamid Company, US

(72) Albert Entoni Kevasko

(54) Sikloalkil və qaloqenalkil o-aminofenil ketonların alınma üsulları (variantlar).

(57) 1. 1 formulu o- aminofenilketonun

(I)

burada R– J₃J₆ – sikloalkili və ya J₁J₆—halogenalkili göstərir, katalizatorun iştirakı olmaqla üzvi həllediji mühitində anilin və nitrilin qarşılıqlı təsirindən alınması üsulu onunla fərqlənir ki, əvvəljə (II) formulu R-JN nitrin bor üçhalogenidlə qarşılıqlı təsiri donor kompleksi

1:1 alınmaqla həllediji mühitində aparılır, hansı ki, sonra Lüis turşusunun iştirakı ilə anilinlə təsir edilərək, reaksiya qarışığı alınır, bundan sonra 1-24 saat ərzində yüksək 30-150⁰J temperaturda reaksiya qarışığından inert qazın barbotirə edilməsi aparılır və sonra barbotirə olunmuş reaksiya qarışığının su vasitəsilə söndürülməsi ilə (I) formullu məhsul alınır.

2.b.1- ə görə üsul onunla fərqlənir ki, həllediji kimi dixlopropan və ya dixloretandan istifadə edilir, bor üçhalogenid kimi bor üçxloriddən istifadə edilir, Lüis turşusu kimi alüminium xloriddən, inert qaz kimi isə azotdan istifadə edilir, proses təxminən 30⁰J- dən 110⁰J –yə kimi temperaturda aparılır və barbotirə etmənin davam etmə müddəti 8-dən 16 saata kimidir.

3.b.2-yə görə üsul onunla fərqlənir ki, həllediji kimi dixloretandan istifadə edilir və barbotirə etmənin davam etmə müddəti 12 saatdır.

4.b.2-yə görə üsul onunla fərqlənir ki, proses II formullu birləşmənin anilinə görə molyar nisbəti təxminən 1:1-dən təxminən 2:1- ə kimi olduqda aparılır.

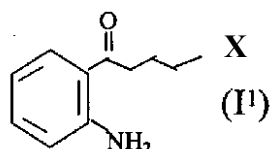
5.b.4-ə görə üsul onunla fərqlənir ki, proses II formullu birləşmənin anilinə görə molyar nisbəti təxminən 1,3:1-dən təxminən 1,5:1-ə kimi olduqda aparılır.

6.b.1-ə görə üsul onunla fərqlənir ki II formulu nitril kimi tsiklopropilnitrildən istifadə edilir.

7.b.1-ə görə üsul onunla fərqlənir ki, II formullu nitril kimi 4-halogenbutironitrildən istifadə edilir.

8.b.7-yə görə üsul onunla fərqlənir ki, 4-halogenbutironitril kimi 4-xlorbitironitrildən istifadə edilir.

9. O – aminofenitsiklopropilketonun ümumi I formullu maddənin,

harda X- xlor və ya bromdur, hes olmazsa, bir mol.ekvivalent su məhlulu şəklində əsasla, əgər lazım gələrsə, üzvi həlledijdən istifadə edilməklə, fazalararası daşınma katalizatorunun iştirakı olmaqla, qarşılıqlı təsirindən alınma üsulu.

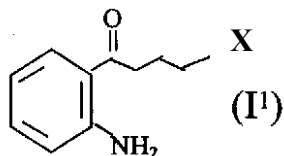
10.b.9-a görə üsul onunla fərqlənir ki, üzvi həllediji kimi etilendixlorid, metilendixlorid, propilendixloriddən və ya onların qarışığından istifadə edilir, fazalararası daşınma katalizatoru kimi trialkilammonimhalogenid və ya tetraalkilammonium-halogeniddən istifadə edilir, NaOH və ya KOH-in sulu məhlulundan istifadə edilir.

11.b. 10-na görə üsul onunla fərqlənir ki, I' ümumi formullu birləşmədən istifadə edilir, harda X- xlordur.

12.b.10-a görə üsul onunla fərqlənir ki, proses sulu əsasın iştirakı ilə 1,5-dən 2,5 mol.ekvivalentinə kimi miqdarda aparılır.

13.b.10-a görə üsul onunla fərqlənir ki, fazalararası daşınma katalizatoru kimi metiltributilammonium xloriddən istifadə edilir, Na OH-ın sulu məhlulundan istifadə edilir.

14. Həlledijinin iştirakı ilə o- aminofenitsiklopropilketonun anilindən alınması üsulu onunla fərqlənir ki, əvvəlcə həlledijinin iştirakı ilə 4-halogenbutironitrilin bor üçhalogenidlə qarşılıqlı təsiri donor kompleksi 1:1 alınmaqla aparılır, hansı ki, sonra Lüis turşusunun iştirakı ilə anilinnə təsir edilərək reaksiya qarışığı alınır, bundan sonra 1- 24 saat ərzində yüksək temperaturda reaksiya qarışığından inert qazın barbotirə edilməsi aparılır və sonra barbotirə edilmiş edilmiş reaksiya qarışığı su ilə söndürülərək I' formullu birləşmə alınır.

harda X -xlor və ya bromdur və sonra I' formullu birləşmənin, hes olmazsa, bir molyar ekvivalent sulu əsasla fazalararası daşınma katalizatorunun iştirakı ilə, lazım olduqda, üzvi həlledijdən istifadə edilməklə qarşılıqlı təsiri həyata keçirilir.

15.b.14-ə görə üsul onunla fərqlənir ki, həllediji kimi dixloretran və ya dixlorpropandan istifadə edilir, 4- halogenbutironitril kimi 4-xlorbutir istifadə edilir, onitrildən, 4-halogenbutironitrilin anilinə görə molyar nisbəti təxminən 1:1- dən təxminən 2:1-ə kimidir, bor üçhalogenid kimi bor üçxloriddən istifadə

edilir, Lüis turşusu kimi isə alüminium xlorid tətbiq edilir, inert qaz kimi azotdan istifadə edilir və proses yüksək temperaturda təxminən 20⁰-dən 110⁰J-yə kimi aparılır, barbotirə etmənin davametmə müddəti 8-dən 16 saata kimidir.

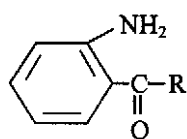
16.b.15- ə görə üsul onunla fərqlənir ki, əgər lazımdırsa, üzvi həllediji kimi etilendixlorid, metilendixlorid, propilendixlorid və ya onların qarışığından istifadə edilir, NaOH və KOH-ın sulu məhlulundan istifadə edilir və fazalararası daşınma katalizatoru kimi metiltributilammonixlorid tətbiq edilir.

(71)(73) Американ Цианамид компани, США

(72) Альберт Энтони Кеваско

(54) Способ получения циклоалкил и галогеналкил о-аминофенилкетонов

(57) Способ получения О-аминофенилкетона формулы I где Р-

(I)

обозначает C_3C_6 – циклоалкил или C_1C_6 – галогеналкил, взаимодействием анилина и нитрила в присутствии катализатора, в среде органического растворителя, отличающийся тем, что первоначально проводят взаимодействие нитрила формулы (II)P- CN с тригалогенидом бора в присутствии с получением донорного комплекса 1:1, который затем взаимодействует с анилином в присутствии кислоты Льюиса с получением реакционной смеси, после чего проводят барботирование инертного газа через реакционную смесь при повышенной температуре 30-150⁰С в течение 1-24 часов и далее гашение барботированной реакционной смеси водой с получением продукта формулы I

2. Способ по п.1., отличающийся тем, что в качестве растворителя используют дихлорпропан или дихлорэтан, в качестве кислоты Льюиса используют алюминийхлорид, а в качестве инертного газа азот, и процесс ведут при температуре около от 30⁰ С до 110⁰С и продолжительности барботирования около от 8 до 16 часов.

3. Способ по п.2, отличающийся тем, что в качестве растворителя используют дихлорэтан и продолжительность барботирования составляет около 12 часов.

4. Способ по п.2, отличающийся тем, что процесс ведут при мольном отношении соединения формулы II к анилину около от 1:1 до около 2:1.

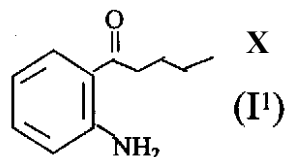
5. Способ по п.4, отличающийся тем, что процесс ведут при мольном отношении соединения формулы II к анилину около от 1,3:1 до около 1,5:1.

6. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве нитрила формулы II используют циклопропилнитрил.

7. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве нитрила формулы II используют 4-галогенбутиронитрил.

8.Способ по п.7, отличающийся тем, что в качестве 4-галогенбутиронитрила используют 4-хлорбутиронитрил.

9. Способ получения о-аминофенилциклопропилкетона взаимодействием соединения общей формулы I¹

где X - хлор или бром, по крайней мере, с одним мольным эквивалентом основания в виде его водного раствора в присутствии катализатора межфазного переноса с использованием, при необходимости, органического растворителя.

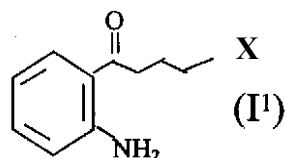
10. Способ по п.9, отличающийся тем, что в качестве органического растворителя используют этилендихлорид, метилендихлорид, пропилендихлорид или их смесь, в качестве катализатора межфазного переноса используют триалкиламмонийгалогенид или тетраалкиламмонийгалогенид, в качестве водного основания используют NaOH или KOH.

11. Способ по п.10, отличающийся тем, что используют соединение общей формулы I¹, где X является хлором.

12. Способ по п. 10, отличающийся тем, что процесс ведут в присутствии водного основания в количестве около от 1,5 до 2,5 мольных эквивалентов.

13. Способ по п.10, отличающийся тем, что в качестве катализатора межфазного переноса используют метилтрибутиламмоний хлорид, в качестве водного основания используют NaOH.

14. Способ получения О-аминофенилциклопропилкетона из анилина в присутствии растворителя, отличающийся тем, что первоначально проводят взаимодействие 4-галогенбутиронитрила с тригалогенидом бора в присутствии растворителя с получением донорного комплекса, 1:1, который затем взаимодействует с анилином в присутствии кислоты Льюиса с получением реакционной смеси, после чего проводят барботирование инертного газа через реакционную смесь при повышенной температуре в течение 1-24 часа и далее гашение барбо-тированной реакционной смеси водой с получением соединения формулы I.

где X обозначает хлор или бром, и далее осуществляют взаимодействие соединения формулы I¹, с по крайней мере, одним мольным эквивалентом водного основания, в присутствии катализатора межфазного переноса и при необходимости, с использованием органического растворителя.

15. Способ по п.14, отличающийся тем, что в качестве растворителя используют дихлоретан или дихлорпропан, в качестве 4-галогенбутиронитрила используют 4-хлорбутиронитрил при мольном отношении 4-галогенбутиронитрила к анилину около от 1:1 до около 2:1, в качестве тригалогенида бора используют трихлорид бора, а в качестве кислоты Льюиса применяют алюминийхлорид, в качестве инертного газа используют азот, и процесс ведут при повышенной температуре от около 20⁰ до 110⁰С, при продолжительности барботирования от около 8 до 16 часов.

16. Способ по п.15, отличающийся тем, что в качестве органического растворителя, при необходимости, используют этилендихлорид, метилдихлорид, пропилендихлорид или их смесь в качестве водного основания используют NaOH или KOH и в качестве катализатора межфазного переноса применяют метилтрибутиламмонийхлорид.

(11) I2000 0205

(20) 25.10.2000

(21) 4027221

(22) 25.03.85

(51) J 07 J 149/12

(71)(73) Societe Nationale dite ELF AQUITAINE PRODUKTION (FR)

(72) İv Laba

Qi Deqranşan

(54) 3-8 күкүрд атомлары olan dialkilpolisulfidlərin hirersulfidlənmiş təbii qazla qazma quyularının istismarında işlədilən күкүрдü azaldılmış polisulfidlərə bölünməsi üsulları.

(57) 1. 3-8 күкүрд атому olan dialkilpolisulfidlərin hipersulfidlənmiş təbii qazla qazıma quyularının istismarında işlədilən күкүрдü azaldılmış polisulfidlərə qədər bölünməsi üsulu onunla fərqlidir ki, bölünməni qələvi metalın hidrokсidi, sulfidi və ya sulfiti ilə, və ya ammonium ilə, və ya qələvi metalın merkaptanı ilə və ya alifatik aminlə 70-110°C -də sonradan bölünmüş sulfidin ayrılması ilə aparırlar.

2. 1-ci bənd üzrə üsul onunla fərqlidir ki, ammoniumlu birləşmə və ya amin istifadə edildikdə onları 120-150°C-də qızdırmaqla rekuperasiya edirlər.

3. 1-ci bənd üzrə üsul onunla fərqlidir ki, prosesi 1-3 saat ərzində aparırlar.

(71)(73) Сосьете Насьональ елф Актиэн Продуксьон (Франция)

(72) Ив Лаба

Ги Деграншан

(54) Способ разложения диалкилполисульфидов с 3-8 атомами серы до полисульфидов с пониженным содержанием серы для эксплуатации буровых скважин с гиперсульфинированным природным газом.

(57) 1. Способ разложения диалкилполисульфидов с 3-8 атомами серы до полусульфидов с пониженным содержанием серы для эксплуатации буровых скважин с сульфированным природным газом, отличающийся с тем, что разложение проводят гидрооксью, сульфидом или сульфитом щелочного металла, или аммония, или меркаптидом щелочного металла или алифатическим амином при 70-110°C с последующим отделением разложившегося полисульфида.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что в случае использования аммониевого соединения или амина их рекуперировать нагреванием при 120-150°C.

3. Способ по п.1, отличающийся тем, что процесс проводят в течение 1-3 ч.

(11) I2000 259

(20) 11.12.2000

(21) 98/001132

(22) 21.07.98

(51) J 07 J 157/02

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Şirinova Nəjibə Əhməd qızı

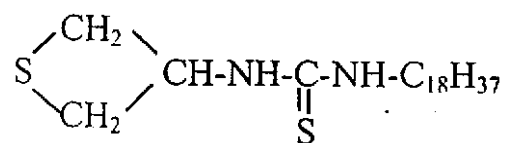
Hajiyeva Müşəfərim Adil qızı

Ələkbərov Rafiq Qədir oğlu

Jəfərov Abuzər Əli oğlu

(54) 1-(3 – Tietanil-)-3-oktadesiltiokarbamidin sürtgü yağına antimikrob aşkar kimi.

(57) 1-(3 – Tietanil-)-3-oktadesiltiokarbamidin formulu:

sürtgü yağına antimikrob aşkar kimi.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики.

(72) Аллаhverдиев Мирза Алекпер оглы

Ширинова Наджиба Ахмед кызы

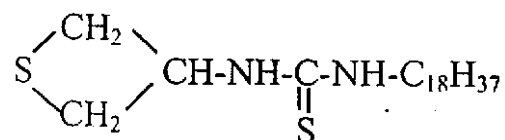
Гаджиева Мушаферим Адиль кызы

Алекперов Рафик Гадир оглы

Джафаров Абузар Али оглы

(54) 1- (3' –тиэтанил)- 3-октадецилтиомочевина в качестве антимикробной присадки к смазочным маслам.

(57) 1- (3' –тиэтанил)- 3-октадецилтиомочевина формулы:

в качестве антимикробной присадки к смазочным маслам.

(11) İ2000 0261

(20) 11.12.2000

(21) 97/000989

(22) 04.08.97

(51) J 07 J 333/02

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu

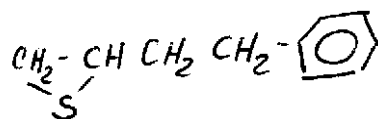
Mustafayev Kamil Nazim oğlu

Əkbərov Nizami Əlisahib oğlu

İsmaylova Nilüfər Jamal qızı

(54) 1,2-epitio –4- fenilbutan transmissiya yağına siyirmə aşgarı kimi.

(57) Formulu

olan 1,2-epitio –4- fenilbutan transmissiya yağlarına siyirmə aşgarı kimi.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики.

(72) Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

Фарзалиев Вагиф Меджид оглы

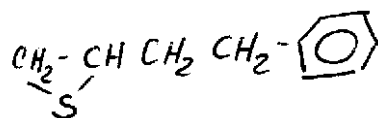
Акперов Низами Алисахиб оглы

Мустафаев Камиль Назим оглы

Исмайлова Нилуфар Джамал кызы

(54) 1,2 –эпитио-4-фенилбутан В качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

(57) 1,2 –эпитио-4-фенилбутан формулы

в качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

(11) İ2000 0218

(20) 03.11.2000

(21) 97/000981

(22) 16.01.96

(51)C 07 D 239/38, 239/34, 239/52, 213/643, 213/70, 403/12, A 01N 43/40, 43/54

(71)(73) American Cyanamid Company, US

(72) Aksel Kleeman

Helmut Ziqfrid Baltruşad

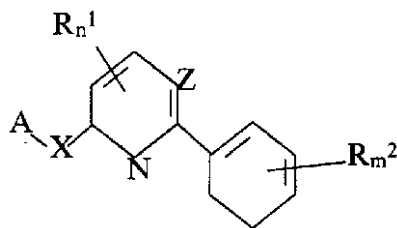
Tekla Xyulsen

Tomas Mayer

Ştefan Şayblix

(54) 2,6-ikiövəzedilmiş piridinlər və ya 2,4-ikiövəzedilmiş pirimidinlər və onların alınma üsulu, onların əsasında herbisid kompozisiya və arzuolunmayan bitkilərlə mübarizə üsulu.

(57) Ümumi formullu 2,6-diövəzedilmiş piridinlər və ya 2,4-diövəzedilmiş pirimidinlər

Harda:

X – oksigen atomu

Z - NH, JH.

A- flüor atomu və ya triflüormetil qrupu ilə əvəz edilmiş fenil, xlor atomu ilə əvəz edilmiş piridil, triflüormetil və metil qrupu və ya metil və tretbütil qrupu ilə əvəz edilmiş pirazolil, diflüorbenzodioksildir.

Hər bir R^1 , asılı olmayaraq, hidrogen atomu, halojen atomu, aşağımolekullu alkil, aşağımolekullu alkiltio, aşağımolekullu alkoksildən seçilmiş qrupdur.

Hər bir R^2 , asılı olmayaraq, hidrogen atomu, triflüormetil, aşağımolekullu alkil, triflüormetoksil, halogen atomundan seçilmiş qrupdur.

$m = 1-2$,

$n = 0-2$

o şərtlə ki, A 1-metil-3- triflüormetilpirazol-5-il qrupu göstərsin,

$n = 0$,

X – oksigen atomu,

Z – JH qrupudursa, onda R^2 hidrogen, 3-triflüormetil və ya 2,4- dixlor və ya 2,4-dimetil ola bilməz.

2. B. 1- ə görə birləşmə aşağıdakı birləşmələri saxlayan qruplardan seçilir:

2- (1'- metil-3' -triflüormetilpirazol - 5'-iloksi)-6- (4'' -triflüormetilfenil) piridin,

2- (2',4' - diflüorfenil)-6-metil-4(1''-metil-3''-triflüormetilpirazol-5'' -iloksi) pirimidin,

2- (2',4' – diflüorfenil) – 6- metil-4-(3''triflüormetilfenoksi) pirimidin,

2- (2'xlörpirid- 4'-iloksi) – (4'' – triflüormetilfenil) piridin,

2- (2' –xlörpirid-4' –iloksi) – 6 – (3''-triflüormetilfenil) piridin,

2- (3' –xlörfenil) – 5- metil-4-(1''- metil-3''-triflüormetilpirazol-5''- iloksi) pirimidin,

2- (3'- xlorfenil) – 5- metil-4-(3''- triflüormetilfenoksi) – pirimidin,

2- (4' flüorfenil) – 6-metil-4-(3''-triflüormetilfenoksi) – pirimidin,

2- (4' – flüorfenil) – 4- (1'' – metil- 3'' – triflüormetilpirazol-5'' –iloksi) –5- metilpirimidin,

2-(4' – flüorfenil) – (1' – metil- 3''-triflüormetilpirazol- 5''-iloksi) – 6- metilpirimidin,

4- (2''-xlörpirid-4'' –iloksi) –2-(2',4' –diflüorfenil) – 5- metilpirimidin,

4-(2'' –xlörpirid-4'' – iloksi) –5,6-dimetil-2-(4'-triflüormetoksifenil) pirimidin,

4- (2'' – xlörpirid - 4''- iloksi) –5,6- dimetil-2-(4'-triflüormetilfenil) pirimidin,

4 – (2''- xlörpirid-4'' –iloksi) – 5- metil – 2- (4'-triflüormetoksifenil) pirimidin,

4- (2'' – xlörpirid-4'' –iloksi) –5- metil –2- (4' –triflüormetilfenil) pirimidin,

4 – (2'' – xlörpirid-4'' – iloksi) – 6- metil-2- (4' – triflüormetoksifenil) pirimidin,

4- (2'' – xlörpirid-4'' – iloksi) – mntil-2-(4' –triflüormetilfenil) pirimidin,

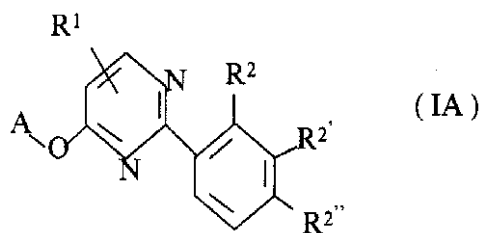
5- etil, 6-(4''- triflüormetilfenil) – 2-(3'- triflüormetilfenil) piridin,

4- metil-6-(4'' – triflüormetoksifenil)-2-(1' – metil--3' –triflüormetilpirazol-5'- iloksi) piridin,

4- metil-6- (4''- triflüormetoksifenil) –2-(2'-xlörpirid-4'-iloksi) piridin,

4-metil-6-(4" –triflüormetilfenil) –2-(1' –metil-3' – triflüormetilpirazol-5'- iloksi) piridin,
 4- metil-6-(4"-triflüormetilfenil) –2-(2'-xlorpirid-4'-iloksi) piridin,
 4- metil-6-(4' – flüorfenil)- 2- (1'-metil-3' – triflüormetilpirazol-5'-iloksi) piridin,
 5,6-dimetil-2-(4' – triflüormetoksifenil) – 4- (1"-metil-3" – triflüormetilpirazol-5"- iloksi) pirimidin,
 5,6-dimetil-2-(4' – triflüormetoksifenil)-4-(3" –triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 5,6-dimetil-2-(4' – triflüormetilfenil)- 4- (3" – triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 5,6- dimetil-4- (1" metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi)-2-(4'-triflüormetilfenil) pirimidin,
 5-metil-2-(3' – metilfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5" –iloksi) pirimidin,
 5-metil-2-(3'-metilfenil)-4-(3"-triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 5-metil-2-(4' – triflüormetoksifenil)-4-(1"- metil-3" – triflüormetilpirazol-5"iloksi) pirimidin,
 5-metil-2-(4'-triflüormetoksifenil)-4-(3" – triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 5-metil-2-(4' –triflüormetilfenil) – 4- (1" – metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 5-metil-4-(3"-triflüormetilfenoksi)-2-(4'-triflüormetilfenil) pirimidin,
 6-(4"-flüorfenil)-2-(1' – metil-3'-triflüormetilpirazol-5'-iloksi) piridin,
 6-metil-2-(4'-triflüormetoksifenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 6-metil-2-(4'-triflüormetoksifenil)-4-(3"-triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 6- metil-4-(3"-triflüormetilfenoksi)- 2-(4'-triflüormetilfenil) pirimidin,
 6-etil-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 6-etil-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(3"-triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 6-etil-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(2'-xlorpirid-4'-iloksi) pirimidin,
 6-metoksimetil-2-(4'-xlorfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 4-(3"-triflüormetilfenoksi)-2-(4'-triflüormetilfenil)-pirimidin,
 4-(1"-metil-3"- triflüormetilpirazol-5"-iloksi)-2-(4'-triflüormetilfenil) pirimidin,
 6-xlor-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 6-brom-2(4'-triflüormetilfenil)-4-(1'-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 6-flüor-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 6-metoksi-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(3"-triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 6-metoksi-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 6-metoksi-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(2'-xlorpirid-4'-iloksi)pirimidin,
 5-metoksi-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(3"-triflüormetilfenoksi) pirimidin,
 5-metoksi-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(1"-metil-3"-triflüormetilpirazol-5"-iloksi) pirimidin,
 5-metoksi-2-(4'-triflüormetilfenil)-4-(2'-xlorpirid- 4'-iloksi) pirimidin.

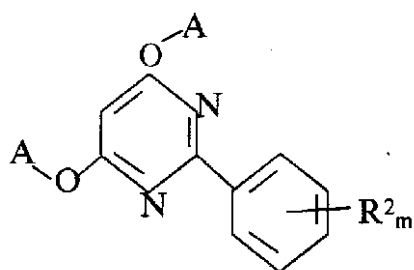
3. 1A formullu əvəzədimiş 2-fenil-6-oksipirimidinlər

harda A 3-triflüormetilfenil, 2-xlorpirid-4-il və ya 1-metil-3-triflüormetilpirazol-5-ili göstərir.

R^1 b.1-də göstərilmiş mənaya malikdir, $R^2, R^{2'}$ və $R^{2''}$, asılı olmayaraq, hidrogen atomunu, xlor və ya bromu göstərir, onlardan biri və ya ikisi, həmçinin, triflüormetil, triflüormetoksini göstərir, bundan başqa, $R^{2''}$ $J_1 - J_4$ - alkil qrupu, xüsusən də, tret-butil qrupu ola bilər: A-1-metil-3-triflüormetil-pirazol-5-il, R^1 -hidrogen, $R^2, R^{2'}$ -hidrogen, R^2 -triflüormetil, R^2 -hidrogen, $R^{2'}=R^{2''}$ - xlor və ya metil; $R^2, R^{2'}, R^{2''}$ -hidrogen olan birləşmələr nəzərə alınmır.

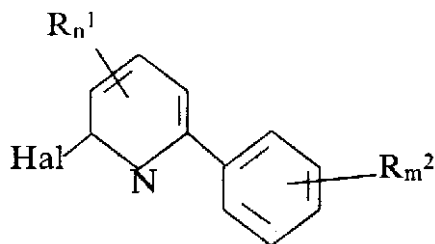
4. XV ümumi formullu əvəz edilmiş 2-fenil-4,6-dioksipirimidinlər

(XV)

harda A, R^2 və m b.1- ə görə müəyyən edilir.

5. B.1- ə görə 1 ümumi formullu 2,6- diəvəz edilmiş piridinlər və ya 2,4- diəvəz edilmiş pirimidinlərin alınması üsulu onunla fərqlənir ki, III ümumi formullu birləşmə

(III)

IV ümumi formullu birləşmə ilə

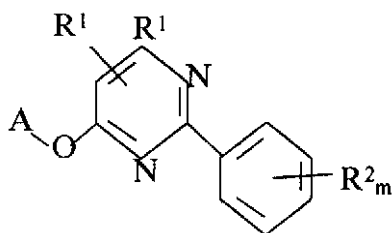
A-XM

qarşılıqlı təsirə girir,

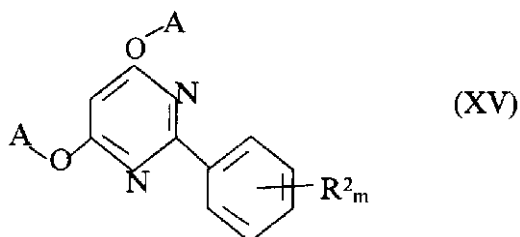
harda Z, A, R^1, m, n və X b.1- ə görə müəyyən edilir;

Hal halogen atomunu göstərir və M metal atomunu göstərir.

6. 1 ümumi formullu 2,4-diəvəz edilmiş pirimidinlərin

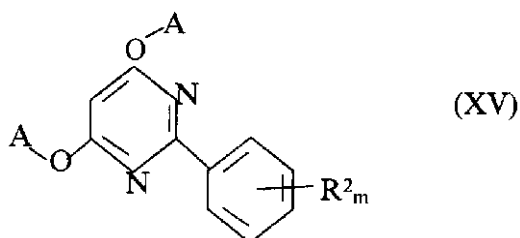
harda R^1 aşağımolekullu alkoksil, aşağımolekullu alkiltiodur, A, R^2, m b.1- də göstərilmiş mənaya malikdir, alınması üsulu onunla fərqlinir ki, XV ümumi formullu birləşmə

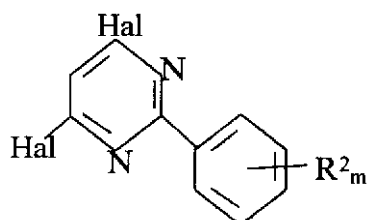
Harda A, R^2 və m yuxarıda göstərilibdir.

$R^1 - H$ ümumi formullu birləşmə və ya onun metala malik olan duzu ilə qarşılıqlı təsirə məruz qalır, R^1 yuxarıda göstərilibdir.

7. XV formullu əvəz edilmiş 2-fenil-4,6-dioksipirimidlərin alınması üsulu

harda A, R^2 və m b.1-də göstərilibdir, onunla fərqlənir ki,

formullu birləşmə, harda R^2 və m yuxarıda göstərilibdir, Hal-halogen atomudur, $A - OM$

formullu birləşmə ilə qarşılıqlı təsirə məruz qalır,

harda A yuxarıda göstərilən mənaya malikdir, M -metal atomudur.

8. Herbisid kompozisiyası onunla fərqlənir ki, o effektiv miqdarda b.b.1-3-ə görə birləşmələri və daşığı və ya səthi-aktiv agent saxlayır.

9. Lokusda arzuolunmayan bitkilərin inkişafına qarşı mübarizə üsulu onunla fərqlənir ki, ona bu lokusun effektiv miqdarda b.b.1-3-ə görə olan birləşmələrlə işlənməsi daxildir.

(71)(73) Американ Цианамид Компани, США

(72) Аксель Клееман

Хельмут Зигфрид Бальтрушат

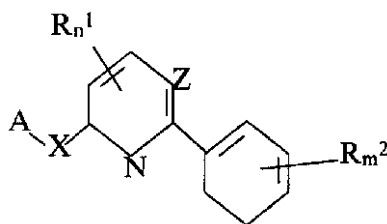
Текла Хюльсен

Томас Майер

Штефан Шайблих

(54) 2,6-дизамещенные пиридины или 2,4-дизамещенные пиримидины, способ борьбы с нежелательной растительностью.

(57) 2,6- дизамещенные пиридины или 2,4-дизамещенные пиримидины общей формулы (I)

где:

X – атом кислорода

Z – НЦ, ЖЦ,

A – фенил, замещенный атомом фтора или трифторметильной группой, пиридил, замещенный атомом хлора, пиазолил, замещенный трифторметильной и метильной группой, или метильной и трет-бутильной группой, дифторбензодиоксолил.

Каждый из R^1 , независимо, является группой, выбранной из атома водорода, атома галогена, низшего алкила, низшего алкилтио, низшего алкоксила,

R^2 - каждый, независимо, является группой, выбранной из атома водорода, трифторметила, низшего алкила, трифторметоксила, атома галогена.

$m = 1-2$,

$n = 0-2$

при условии, что, если A представляет 1-метил-3- трифторметилпиазол-5-ильную группу,

$n = 0$,

X – атом кислорода,

Z – группа ЖЦ, тогда R^2 не является водородом, 3-трифторметилом или 2,4-дихлором или 2,4-диметилом.

2. Сединение по п.1, выбранное из группы, содержащей соединения.

2-(1'-метил-3'-трифторметилпиазол-5'-илокси)-6-(4''-трифторметилфенил) пиридин,

2-(2',4' - дифторфенил)-6-метил-4(1''-метил-3''-трифторметилпиазол-5'' - илокси) пиримидин,

2-(2',4'-дифторфенил) – 6- метил-4-(3''-трифторметилфенокси) пиримидин,

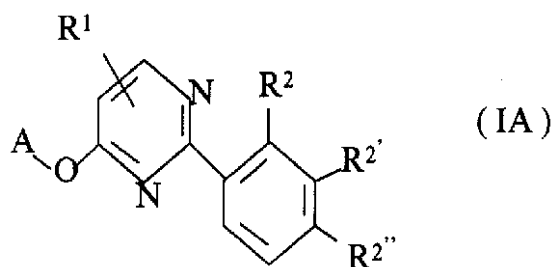
2-(2'-хлорпиазид-4'-илокси) – (4'' – трифторметилфенил) пиридин,

2-(2' –хлорпиазид-4' –илокси) – 6 – (3''-трифторметилфенил) пиридин,

2-(3'-хлорфенил)-5-метил-4-(1"-метил-3"-трифторметилпиразол-5"-илокси) пиридин,
 2- (3'- хлорфенил) – 5- метил-4-(3"- трифторметилфенокси) – пиридин,
 2- (4'- фторфенил) – 6-метил-4-(3"-трифторметилфенокси) – пиридин,
 2- (4' – фторфенил) – 4- (1" – метил- 3" – трифторметилпиразол-5" –илокси) –5-метилпиридин,
 2-(4' – фторфенил) – (1' – метил- 3"-трифторметилпиразол- 5"-илокси) – 6-метилпиридин,
 4-(2"-хлорпирид-4" –илокси) –2-(2',4' –дифторфенил) – 5- метилпиридин,
 4-(2" –хлорпирид-4" – илокси) –5,6-диметил-2-(4'-трифторметоксифенил) пиридин,
 4- (2" – хлорпирид - 4"- илокси) –5,6- диметил-2-(4'-трифторметилфенил) пиридин,
 4 – (2"- хлорпирид-4" –илокси) – 5- метил – 2- (4'-трифторметоксифенил) пиридин,
 4- (2" – хлорпирид-4" –илокси) –5- метил –2- (4' –трифторметилфенил) пиридин,
 4 – (2" – хлорпирид-4" – илокси) – 6- метил-2- (4' – трифторметоксифенил) пиридин,
 4- (2" – хлорпирид-4" – илокси) – метил-2-(4' –трифторметилфенил) пиридин,
 5- этил, 6-(4"- трифторметилфенил) – 2-(3'- трифторметилфенил) пиридин,
 4 – метил – 6 - (4" – трифторметоксифенил) – 2 - (1' – метил - 3' – трифторметилпиразол-5'-илокси) пиридин,
 4-метил-6-(4"-трифторметоксифенил) –2-(2'-хлорпирид-4'-илокси) пиридин,
 4 – метил – 6 - (4" – трифторметилфенил) – 2 - (1' – метил - 3' – трифторметилпиразол-5'- илокси) пиридин,
 4- метил-6-(4"-трифторметилфенил) –2-(2'-хлорпирид-4'-илокси) пиридин,
 4-метил-6-(4"-фторфенил)-2-(1'-метил-3' – трифторметилпиразол-5'-илокси) пиридин,
 5,6 – диметил – 2 - (4' – трифторметоксифенил) – 4 - (1" – метил - 3" – трифторметилпиразол-5"-илокси) пиридин,
 5,6-диметил-2-(4'-трифторметоксифенил)-4-(3"-трифторметилфенокси) пиридин,
 5,6-диметил-2-(4' – трифторметилфенил)- 4- (3" – трифторметилфенокси) пиридин,
 5,6 – диметил – 4 - (1"метил - 3" – трифторметилпиразол - 5" –илокси)-2-(4'-трифторметилфенил) пиридин,
 5-метил-2-(3'-метилфенил)-4-(1"-метил-3"-трифторметилпиразол-5"- илокси) пиридин,
 5-метил-2-(3'-метилфенил)-4-(3"-трифторметилфенокси) пиридин,
 5 – метил – 2 - (4'-трифторметоксифенил) – 4 - (1"-метил- 3"- трифторметилпиразол-5"-илокси) пиридин,
 5 – метил – 2 - (4'-трифторметоксифенил) – 4 - (3"- трифторметилфенокси) пиридин,
 5 – метил – 2 - (4'-трифторметилфенил) – 4 - (1"-метил-3"- трифторметилпиразол-5"-илокси) пиридин,
 5 – метил – 4 - (3"-трифторметилфенокси) – 2 - (4'-трифторметилфенил) пиридин,
 6 - (4"-флорфенил) – 2 - (1'-метил-3'-трифторметилпиразол - 5' -илокси) пиридин,

- 6 – метил – 2 - (4' - триторметоксифенил) – 4 - (1''–метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин, 3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 6 – метил – 2 -(4'-трифторметоксифенил) - 4 - (3'' - трфторметилфенокси) пиримидин,
- 6 – метил – 4 - (3'' – трифторметилфенокси)-2-(4'-трифторметилфенил) пиримидин,
- 6-этил-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 6-этил-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(3''-трифторметилфенокси) пиримидин,
- 6-этил-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(2'-хлорпирид-4'-илокси) пиримидин,
- 6-метоксиметил-2-(4'-хлорфенил)-4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''илокси) пиримидин,
- 4-(3''-трифторметилфенокси)-2-(4'-трифторметилфенил)-пиримидин,4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси)-2-(4'-трифторметилфенил) пиримидин,
- 6-хлор-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 6-бром-2(4'-трифторметилфенил)-4-(1'-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 6-фтор-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 6-метокси-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(3''-трифторметилфенокси) пиримидин,
- 6-метокси-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 6-метокси-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(2'-хлорпирид-4'-илокси) пиримидин,
- 5-метокси-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(3''-трифторметилфенокси) пиримидин,
- 5-метокси-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(1''-метил-3''-трифторметилпиразол-5''-илокси) пиримидин,
- 5-метокси-2-(4'-трифторметилфенил)-4-(2'-хлорпирид-4'-илокси) пиримидин.
3. Замещенные 2-фенил-6-оксипиримидины формулы 1А

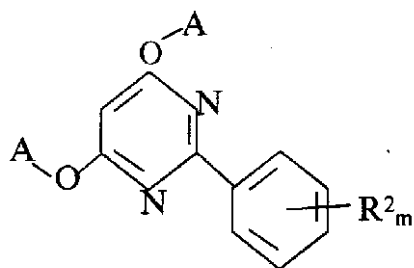

где А представляет 3-трифторметилфенил, 2-хлорпирид-4-ил или 1-метил-3-трифторметилпиразол-5-ил,

R¹ имеет значения, указанные в п.1;

R², R^{2'} и R^{2''}, независимо,представляет атом водорода, атом фтора, хлора или брома, один или два из них также представляет трифторметил, трифторметокси, R^{2''} кроме этого Ж₁ – Ж₄- алкильной группой, в частности, трет-бутильной,за исключением соединений, где А-1-метил-3-трифторметил-пиразол-5-ил, R¹-водород, R², R^{2''''} –водород, R^{2'}-трифторметил, R²-водород, R^{2'}=R^{2''}- хлор или метил; R², R^{2'}, R^{2''''} –водород.

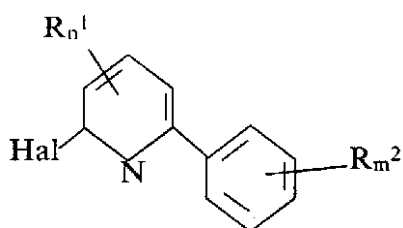
4. Замещенные 2-фенил-4,6-диоксипиримидины общей формулы ХУ

(XV)

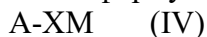
где А, Р² и м определены п.1.

5. Способ получения 2,6-дизамещенных пиридинов или 2,4-дизамещенных пиримидинов общей формулы I, по п.1, отличающийся тем, что соединение общей формулы III.

(III)

взаимодействует с соединением общей формулы IV.

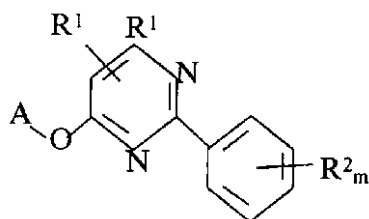

Где З, А, Р¹, м, н и Х определены по п.1;

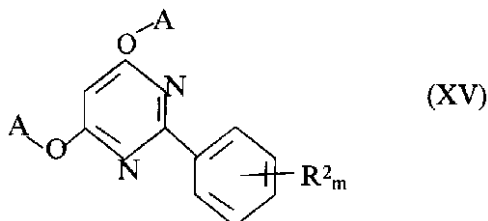
Н₂ Р представляет атом галогена; и

М представляет атом металла.

6. Способ получения 2,4-дизамещенных пиримидинов общей формулы I

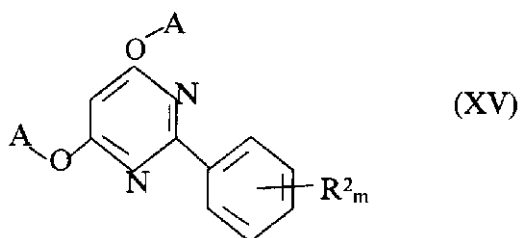
где Р¹ означает низший алкоксил, низший алкилтио, А, Р², м имеют значения, указанные в п.1 формулы, отличающийся тем, что соединение общей формулы XV

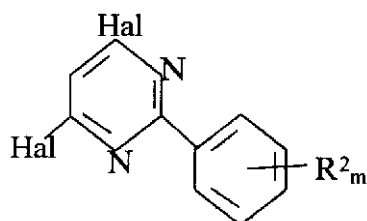
(XV)

где А, Р² и м указаны выше, подвергают взаимодействию с соединением общей формулы Р¹ – Щ или его солью с металлом, где Р¹ указан выше.

7.Способ получения замещенных 2-фенил-4,6-диоксипиримидинов формулы XV

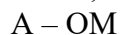

где A, P² и m п.1, отличающийся тем, что соединение формулы:

где P² и m указаны выше,

Щал- атом галогена, подвергают взаимодействию с соединением формулы:

где A имеет значения, указаны выше, и, M- отом металла.

8. Гербицидная композиция, отличающийся тем, что содержит эффективное количество соединения по п.1-3 и носитель и/или поверхностно- активный агент.

9. Способ борьбы с ростом нежелательной растительности на локусе, отличающийся тем, что включает обработку этого локуса эффективным количеством соединения по п.1-3.

(11)İ2000 0270

(20) 18.12.2000

(21) 98/001038

(22) 14.05.97

(51) J 07 D 303/04

(71)(73) «Azərkimya» DŞ «Üzvi sintez» zavodu

(72) Sadıxov Fikrət Mamed oğlu

Alxazov Tahir İsa oğlu

Məmmədov Eldar Eynulla oğlu

Məmmədov Jamal Veys oğlu

Abdinov Məhəmməd Məhərrəm oğlu

Şərifov Qabil Sultan oğlu

Nəsirov İbrahim Muxtar oğlu

Axundov Firəddən Murtuz oğlu

Əliyev Abasəli Əbdüləli oğlu

(54) Propilen oksidinin alınması üsulu.

(57) Propilenxlorhidridin qələvi torpaq metalların hidrokisidlərinin yüksək temperaturda sabunlaşma üsulu ilə proiplen oksidinin alınması onunla fərqlənir ki, propilenxlorhidridin və xlor turşusunun qarışığı əvvəljədən $JaJO_3$

neytrallaşdırılır, 12% NaOH məhlulu ilə qarışdırılır, sabunlaşma NaOH ilə prosesdə alınan $\text{Ja}(\text{OH})_2$ qarışığı ilə 80÷90⁰J temperaturda aparılır.

(71)(73) Завод «Оргсинтез» Гос.концерн «Азербхимия»

(72) Садыхов Фикрят Мамед оглы

Алхазов Таир Иса оглы

Мамедов Эльдар Эйнулла оглы

Мамедов Джамал Веис оглы

Абдинов Магомед Магеррам оглы

Джавадова Агигат Алиашраф кызы

Исрафилов Ягуб Мамедали оглы

Назаров Фатулла Бойли оглы

Шарифов Габиль Султан оглы

Насиров Ибрагим Мухтар оглы

Ахундов Фиреддин Муртуз оглы

Алиев Аббасали Абдулали оглы

(54) Способ получения окиси пропилена.

(57) Способ получения окиси пропилена путем омыления пропиленхлоргидрина гидроокисями щелочноземельных металлов при повышенной температуре, отличающийся тем, что в начале смесь пропиленхлоргидрина с соляной кислотой подвергают нейтрализации CaCO_3 смешению 12% раствором NaOЩ, а затем омылению смесью NaOЩ и $\text{Ca}(\text{OH})_2$ – полученным в процессе, при температуре 80-90⁰ С.

(11) İ2000 0217

(20) 01.11.2000

(21) 6/56-pri

(22) 30.03.94

(51) C 07D 401/12, A 01N 43/54

(71)(73) İshihara Sanqyo Kaisha LTD

(72) Fumio Kimyura

Nobuyuki Sakasita

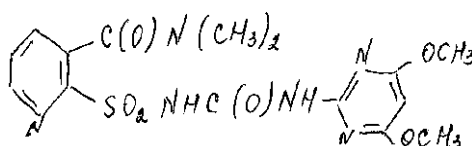
Siqeo Muray

Takaxiro Хаqa

Timoto Xonda (JP)

(54) Qerbisid aktivliyə malik piridinsulfonamid törəməsi.

(57) Qerbisid aktivliyə malik

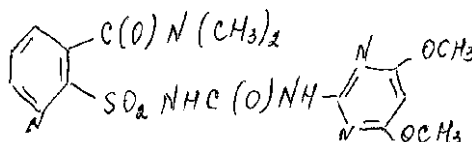
düsturlu piridinsulfonamid törəməsi.

(71)(73) Исихара Сангио Кайся ЛТД., Япония

(72) Фумио Кимура
Нобуюки Сакасита
Сигео Мурай
Такахиро Хага
Тимото Хонда

(54) Производное пиридинсульфонамида, обладающее гербицидной активностью.

(57) Производное пиридинсульфонамида формулы

обладающее гербицидной активностью.

(11) İ2000 0235

(20) 28.11.2000

(21) 96/000720

(22) 19.10.95

(51) J 08 F 4/26

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu.

(72) Tağıyev Dilqəm Bəbir oğlu

Məmmədova Pəri Seyfəl qızı

Munşiyeva Mina Kərim qızı

(54) Metilentsiklopropanın trimerləşməsi üsulu.

(57) Metilentsiklopropanın trimerləşməsi üsulu katalizator iştirakı ilə benzol mühitində, 55-60⁰J temperaturunda, 1-1,5 saat müddətində, katalizator: xammal = 1:4 mol nisbətində metilsiklopropanın diqomerləşməsi yolu ilə yerinə yetirilərək onunla fərqlənir ki, katalizator kimi $\{Ni[P(NEt_2)_3]_2\}_x$ (X≥1) efirindən ikiqat yenidən kristallaşma ilə alınan sıfır valentli nikelin heksaetiltriamidofosfin kompleksindən $\{Ni[P(NEt_2)_3]_2$ istifadə olunur.

(71)(73) Институт Неорганической и Физической Химии АН Азербайджанской Республики.

(72) Тагиев Дильгам Бабир оглы

Мамедова Пири Сейфал кызы

Муншиева Мина Керим кызы

(54) Способ тримеризации метиленциклопропана.

(57) Способ тримеризации метиленциклопропана путем олигомеризации метилциклопропана в присутствии катализатора в среде бензола при температуре 55-60⁰С в течение 1-1,5 часа и мольном соотношении катализатор: сырье= 1:4, отличающийся тем, что в качестве катализатора используют

гексаэтилтриамидофосфиновый комплекс нульвалентного никеля $\text{Ni} [\text{P}(\text{NET}_2)_3]_2\}_x$, где $X \geq 1$.

(11) İ2000 0212

(20) 01.11.99

(21) 99/001346

(22) 03.02.99

(51) C 09 D 3/58, C 09 D 5/08

(71)(73) İnstitut «Dənizneftqazlayihə» kiçik müəssisəsi

(72) Məmmədzadə Elşad Süleyman oğlu

Xanlarova Anaxanım Hüseyn qızı

Mürsəlova Minəxanım Əliəğa qızı

(54) Korroziyaya qarşı boya.

(57) Tərkibində qatran, bərkidiji, piqment, səthi-aktiv maddə və həllediji olan korroziyaya qarşı boya onunla fərqlənir ki, qatran kimi poliefir qatranı, bərkidiji kimi polizosianat, səthi-aktiv maddə kimi 2- asıl (və ya naftil) oksii-2, 2" – dioksitrietilamin, həllediji kimi neft solventi aşağıdakı nisbətlərdə götürülmüşdür, %, kütlə:

Poliefir -	39 - 40
Polizosianat -	19 - 20
Piqment -	22 - 23
2 asıl (və ya naftil)	
oksi-2, 2"-dioksitrietilamin -	0,5-1,0
neft solventi -	qalanı.

(71)(73) ГосНИПИ «Гипроморнефтегаз» Малое предприятие «Азербайхат»

(72) Мамед-заде Эльшад Сулейман оглы

Ханларова Анаханум Гусейн кызы

Мурсалова Минаханум Алиага кызы

(54) Антиккоррозийная краска.

(57) Антиккоррозийная краска, включающая смолу, отвердитель, пигмент, поверхностно-активное вещество и растворитель, отличающийся тем, что в качестве смолы она содержит полиэфирную смолу, в качестве отвердителя полиизоцианат, в качестве поверхностно-активного вещества 2 ацил (или нафтил) окси 2, 2" диокситриэтиламин, в качестве растворителя нефтяной сольвент при следующих соотношениях компонентов, % мас.:

полиэфирная смола -	39-40
полиизоцианат -	19-20
пигмент -	22-23
2 ацил (или нафтил) окси	
2, 2" диокситриэтиламин -	0,5-1,0
нефтяной сольвент -	остальное.

(11) İ2000 0243

(20) 08.12.2000

(21) 98/001014

(22) 08.08.97

(51) J 09 K 7/02

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Bağirov Mikail Kazım oğlu

Əfəndiyev İbrahim Yusif oğlu

Rza-zadə Nazım Abutalıb oğlu

Şaronova İrina Aleksandrovna

(54) Qum tıxajı əmələ gətirən quyuların yuyulma üsulu.

(57) Qum tıxajı əmələ gətirən quyuların aerə olunmuş maye ilə yuyulma üsulu onunla fərqlənir ki, maye qabaqjadan azonla doydurulur.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Хасаев Ариф Муртузали оглы

Багиров Микаил Кязим оглы

Эфендиев Ибрагим Юсиф оглы

Рза-заде Назим Абуталыб оглы

Шаронова Ирина Александровна

(54) Способ промывки пробкообразующей скважины.

(57) Способ промывки пробкообразующей скважины с использованием аэрированной жидкости, отличающийся тем, что жидкость предварительно насыщают озоном.

(11) İ2000 0196

(20) 29.09.2000

(21) 96/000859

(22) 19.10.95

(51) J 10 J 33/04

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Bağirov Mikayıl Kazım oğlu

Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

Ramazanova Firuzə Əli qızı

Çernetski İqor İosifoviç

Vəliyeva Nərminə Ramiz qızı

(54) Neft emulsiyasının parçalanma üsulu.

(57) Neft emulsiyasının parçalanması üsulu deemulqator reagentin vurulması ilə, onunla fərqlənir ki, deemulqator-reagent kimi aşağıdakı tərkibdə mikroemulsiya vurulur: kütlə %

Kerosin və ya susuz neft 40-55

Az minerallaşmış su 10-25

Deemulqator 20-40

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно - Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Багиров Микаил Кязым оглы
Хасаев Ариф Муртуз Али оглы
Рамазанова Фируза Али кызы
Чернецкий Игорь Иосифович
Велиева Нармина Рамиз кызы

(54) Способ разрушения нефтяной эмульсии.

(57) Способ разрушения нефтяной эмульсии путем ввода деэмульгатора реагента, отличающийся тем, что в качестве деэмульгатора реагента вводят микроэмульсию при следующем соотношении компонентов. масс. %

Керосин или безводная нефть	40-55
Маломинерализованная вода	10-25
Деэмульгатор	20-40

(11) İ2000 0269

(20) 18.12.2000

(21) 95/000534

(22) 03.11.94

(51) J 10 M 3/22, J 18 M 3/48

(71)(73) «Azərkimya» ixtisasartırma institutu.

(72) Məmmədov Jamal Veys oğlu
Həsənov Həsən Məhəmməd oğlu
Babayev Nürəddin Bərgah oğlu
Məmmədov Eldar Eynulla oğlu
Javadova Həqiqət Əlişrəf qızı
İsrafilov Yaqub Məmmədəli oğlu
Nəzərov Fətulla Boyli oğlu
Şərifov Qabil Sultan oğlu

(54) Əyləj mayesi.

(57) Əyləj mayesi qlikol efirlərindən, poliefirlərdən korroziyaya qarşı aşqarlardan ibarət olub onunla fərqlənir ki, əsas komponent kimi propilenqlikol əlavə olaraq gənəgərçək yağı çəki nisbətlərində götürülür:

Propilenqlikol	43÷68,0
"Laprol-702"	35,0÷55,0
Efir LZ-ZK	5,0
Difenilpropanol	0,5
Morfolin	0,5
Benzotrazol	0,2
Dietilamin n-nitrobenzoy turşusu	0,2
Gənəgərçək yağı	0,2.

(71)(73) Институт повышения квалификации Гос.концерн «Азерхимия»

(72) Мамедов Джамал Веис оглы
Гасанов Гасан Магомед оглы
Бабаев Нуреддин Баргах оглы
Мамедов Эльдар Эйнулла оглы
Джавадова Агигат Алиашраф кызы

Исрафилов Ягуб Мамедали оглы
 Назаров Фатулла Бойли оглы
 Шарифов Габиль Султан оглы
 (54) Тормозная жидкость.

(57) Тормозная жидкость на основе гликолевых эфиров, полиэфиров, антикоррозийных присадок отличающийся тем, что в качестве основного компонента содержит пропиленгликоль и дополнительно содержит касторовое масло при следующем соотношении компонентов, вес. %:

пропиленгликоль	43-68
полиоксипропилендиол «Лапрол 702»	35-55
эфир ЛЗ-ЗК	5,0
морфолин	0,5
дифенилолпропан	0,5
диэтиламин – п-нитробензоинокислый	0,2
бензотриазол	0,2
касторовое масло	0,2

(11) İ2000 0262

(20) 11.12.2000

(21) 98/001133

(22) 21.07.98

(51) J 10 M 105/50, J 10 M 105/72

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

Şirinova Nəjibə Əhməd qızı

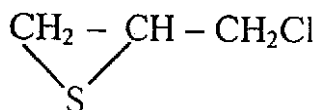
Əkbərov Nizami Əlisahib oğlu

Ələkbərov Rafiq Qədir oğlu

İsmaylova Nilüfər Jamal qızı

(54) Transmissiya yağına siyirmə aşqarı.

(57) Formulu

olan 1,2-epitio –4- fentirbutan transmissiya yağlarına siyirmə aşqarı kimi.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики.

(72) Аллаhverдиев Мирза Алекпер оглы

Ширинова Наджиба Ахмед кызы

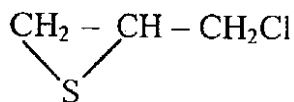
Акперов Низами Алисахиб оглы

Алекперов Рафик Гадир оглы

Исмайлова Нилуфар Джамал кызы

(54) Противозадирная присадка к трансмиссионным маслам.

(57) 1,2 –эпитио-4-фенилбутан формулы

в качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

(11) İ2000 0260

(20) 11.12.2000

(21) 97/000968

(22) 04.08.97

(51) J 10 M 135/10, 135/34

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Allahverdiyev Mirzə Ələkbər oğlu

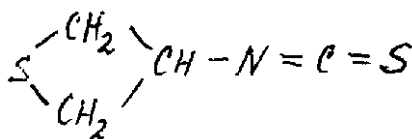
Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu

Əkbərov Nizami Əlisahib oğlu

Mustafayev Kamil Nazim oğlu

(54) Transmissiya yağına siyirmə aşqarı.

(57) Transmissiya yağlarına siyirmə aşqarı kimi formulu:

olan 3-tietanilizotiosianatın tətbiqi.

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики.

(72) Аллахвердиев Мирза Алекпер оглы

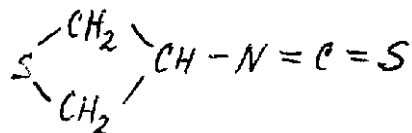
Фарзалиев Вагиф Меджид оглы

Акперов Низами Алисахиб оглы

Мустафаев Камил Назим оглы

(54) Противозадирная присадка к смазочным маслам.

(57) Применение 3-ти этанилизотицианата формулы:

в качестве противозадирной присадки к трансмиссионным маслам.

(11) İ2000 0191

(20) 26.09.2000

(21) 98/001203

(22) 24.08.98

(51) J 12 F 3/02-3/04

- (76) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu
 Yaqubov Yaqub Tahir oğlu
 Nurməmmədov Fazil Əlihüseyn oğlu
 (54) Karbon qazının istehsalı üsulu.

(57) Bərk və qaz yanajaqların yandırılmasından alınan qazlardan karbon qazının istehsalı üsulu onunla fərqlənir ki, qaz kimi kompressor stansiyalarındakı qazomotorlardan xarij olan qazlardan istifadə olunur və, bunun üçün xarij olan qazları vakuum qurğusuna birləşdirilmiş vahid kollektora birləşdirirlər.

- (76) Кулиев Тофик Мустафа оглы
 Якубов Якуб Таир оглы
 Нурмамедов Фазиль Алигусейн оглы
 (54) Способ производства углекислого газа.

(57) Способ производство углекислого газа и газов образующихся от сгорания твердого или газообразного топлива, отличающийся тем, что в качестве газа используют выхлопные газы газомоторов компрессорных станций, для чего выхлопы последних соединяют в единый узел коллектора, соединенный с вакуумной установкой.

- (11) İ2000 0192
 (20) 26.09.2000
 (21) 98/001138
 (22) 20.07.98
 (51) J 12 G 3/06
 (71)(73) Kərimov Yusif Balakərim oğlu
 (72) Kərimov Yusif Balakərim oğlu
 Süleymanov Tahir Abbasəli oğlu
 İsayev Javanşir İsa oğlu
 İsayev Namiq Yəhya oğlu
 Kərimov Emin Yusif oğlu
 (54) Spirtli ajı içki - "Qobustan" balzamu üçün inqredientlərin kompozisiyası və onun hazırlanma üsulu.

(57) 1.Tərkibində çay yarpağı, evkalipt, gülümbahar çiçəyi, sumaq meyvəsi, sədəf otu, razyana meyvəsi, qırmızı istiot, zeytun meyvəsi, qızılgülün efir yağı, nar şirəsi, naringi şirəsi, portağal şirəsi, üzüm şirəsi, yovşan, boymadərən, qaziotu, biyan, kəklikotu, qoz meyvəsi, bal, konyak, koler, sulu spirt olan ajı tinktura – balzam üçün inqrediyentlərin kompozisiyası tərkibində yabanı zəfəranın çiçəklərinin olması ilə fərqlənir və kq/1000 dal üçün aşağıdakı nisbətdə inqrediyentlər daxildir.

yaşıl çay yarpağı	10,0-13,0
evkalipt yarpağı	4,0-4,5
gülümbahar çiçəkləri	4,0-5,0
sumağ meyvəsi	11,0-13,0
yabanı zəfəran çiçəkləri	3,0-4,0
sədəf otu	4,0-4,5
razyana meyvəsi	0,1-0,2
qırmızı istiot	1,0-1,5
zeytun meyvəsi	14,0-18,0
qızılgülün efir yağı	0,02-0,025
nar şirəsi	80,0-90,0
naringi şirəsi	40,0-50,0
üzüm şirəsi	200,0-250,0
portağal şirəsi	50,0-60,0
bal	100,0-110,0
yovşan	3,5-4,0
boymadərən	3,5-4,0
daziotu	20,0-25,0
biyan	35,0-40,0
kəklik otu	4,0-4,5
yetişməmiş qoz meyvəsi	30,0-35,0
konyak	400,0-500,0
koler	90,0-100,0
sulu spirt	yerdə qalanı

2. Aji tinktura – balzamin hazırlanma üsulu ondan ibarətdir ki, inqrediyentlərdən ardıcıl surətdə 70% və 40%-li sulu spirtə çıxarış, sonra isə qatışıq hazırlanır, sakit saxlanılır, süzülür və şüşə qablara tökülür. Bu üsul onunla fərqlənir ki, çıxarışın aparılması 10-12^oJ temperaturda müvafiq olaraq 3-4 və 1-2 sutka müddətində həyata keçirilir, qatışığın hazırlanması üçün hər iki süzüntüdən istifadə edilir.

(71)(73) Керимов Юсиф Балакерим оглы

(72) Керимов Юсиф Балакерим оглы

Сулейманов Таир Аббасали оглы

Исаев Джаваншир Иса оглы

Исаев Намик Яхья оглы

Керимов Эмин Юсиф оглы

(54) Композиция ингредиентов для горькой настойки-бальзама "Гобустан" и способ его получения.

(57) 1. Композиция ингредиентов для горькой настойки-бальзама, содержащая: лист чая, эвкалипт, цветы календулы, плоды сумаха, руту, плоды фенхеля, перец стручковый, плоды маслины, эфирное масло розовое, гранатовый сок, мандариновый сок, виноградный сок, полынь, тысячелистник, зверобой, солодку, тимьян, орех грецкий, мед, коньяк, колер, водно-спиртовую жидкость, отличающаяся тем, что в качестве красителя она содержит цветы картамуса при следующем соотношении ингредиентов, кг/1000 дал:

чай зеленый (лист)	10,0-13,0
эвкалипт (лист)	4,0-4,5

календула (цветы)	4,0-5,0
сумах (плоды)	11,0-13,0
картамус (цветы)	3,0-4,0
рута (трава)	4,0-4,5
фенхель (плоды)	0,1-0,2
перец стручковый	1,0-1,5
маслина (плоды)	14,0-18,0
масло эфирное розовое	0,02-0,025
гранатовый сок	80,0-90,0
мандариновый сок	40,0-50,0
виноградный сок	200,0-250,0
апельсиновый сок	50,0-60,0
мед	100,0-110,0
полынь	3,5-4,0
тысячелистник	3,5-4,0
зверобой	20,0-25,0
солодка	35,0-40,0
тимьян	4,0-4,5
орехи грецкие зеленые	30,0-35,0
коньяк	400,0-500,0
колер	90,0-100,0
водно-спиртовая жидкость	остальное

2. Способ приготовления горькой настойки бальзама заключающийся в последовательном настаивании ингредиентов в 70 и 40%-ном водно-спиртовом растворе, приготовлении купажа, отстаивании, фильтрации и разливе, отличающийся тем, что настаивание проводится при температуре 10-12⁰С в течение 3-4 суток 1-2 суток соответственно и для купажирования используют одновременно оба слива.

(11) İ2000 0268

(20) 18.12.2000

(21) 96/000791

(22) 23.05.96

(51) J 23 J 8/74

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA MХКЕ ТİХКТВ

(72) Yusifov Vaqif Hübət oğlu

Həsənov Qəhrəman Soyun oğlu

Sadıxov Məzahir Abdürəhim oğlu

Məmmədov Müzəffər Javad oğlu

(54) Poladın bərkidilməsi və siyanlaşdırılması üçün mühit.

(57) Tərkibində sarı qan duzu, kömürlü komponent, heksametilen tetraamin və maşın yağı olan bərkitmə və sianlaşdırma üçün mühit onunla fərqlənir ki, kömürlü komponent kimi mühitə ağaj kömürlü karbürizator daxildir və üstəlik bütün komponentlərin aşağıdakı nisbətində üstəlik kaliumun sianatını və trietanolamin əlavə edilir (kütlə, %):

SQD	20-25
Heksametilentetramin	3-5

Ağaj kömürlü karbürizator	3-5
Tetranolamin	2-3
Kaliumun sianatı	2-3
Maşın yağı	qalanı.

(71)(73)СКТБ КПМС с ОП Академии Наук Азербайджанской Республики.

(72) Юсифов Вагиф Гумбат оглы

Гасанов Гахраман Союн оглы

Садыхов Мазахир Абдурахим оглы

Мамедов Музаффар Джавад оглы

(54) Среда для закалки с цианированием.

(57) Среда для закалки с цианированием, включающая желтую кровяную соль, угольсодержащий компонент, гексаметилентетрамин и машинное масло отличающийся тем, что в среду дополнительно вводят цианат калия и триэтаноламин, а в качестве угольсодержащего вещества- древесноугольный карбюризатор при следующем соотношении взятых компонентов, мас. %:

ЖКС	-20 - 25
Гексаметилентетрамин	-3 - 5
Древесноугольный карбюризатор	-3 - 5
Триэтаноламин	-0,5 - 1,0
Цианат калия	- 2 - 3
Машинное масло	- остальное

(11) İ2000 0199

(20) 29.09.2000

(21) 97/000889

(22) 30.05.96

(51) J 23 F 11/08

(71)(73)Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Qurbanov Müseyib Mahmud oğlu

Zeynalov Sabir Dadaş oğlu

Zeynalova Məhluqə Lətif qızı

Məmmədov Kamran Əlirza oğlu

(54) Korroziya inhibitoru.

(57) Tərkibində yağ turşuları və amin olan korroziya inhibitoru onunla fərqlənir ki, amin birləşmələri kimi inhibitora aşağıda göstərilən miqdarda ali spirt və mürəkkəb yüksək molekullu efirlər daxil edilir kütlə, %:

yağ turşuları	-	55,0 - 56,0
ali spirtlər	-	35,5 – 36,0
mürəkkəb yüksək molekullu efirlər	-	8,5 - 9,0

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Курбанов Мусейб Махмуд оглы

Зейналов Сабир Дадаш оглы
 Зейналова Махлуга Лятиф кызы
 Мамедов Кямран Алирза оглы
 (54) Ингибитор коррозии.

(57) Ингибитор коррозии, содержащий жирные кислоты и амины, отличающийся тем, что в качестве амина содержит высшие спирты и сложные высокомолекулярные эфиры при следующем соотношении компонентов, мас, %:

жирные кислоты	55,0 - 56,0
высшие спирты	35,5 – 36,0
сложные высокомолекулярные эфиры	8,5 – 9,0

(11) İ2000 0253

(20) 11.12.2000

(21) 97/000956

(22) 26.06.97

(51) J 23 F 11/08, E 21 B 43/22

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Xanlarova Anaxanım Hüseyn qızı

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Əzimov Nizami Əli Qulu oğlu

Kandinskaya Lyudmila İvanovna

Hüseynov Tahir İsmayıl oğlu

Kərimov Kərim Seyid oğlu

(54) Neft çıxarma sisteminin və qazma avadanlığının korroziyadan mühafizəsi üçün bakteresid-ingibitor.

(57) Quyuların qazılması və neftçixarma zamanı qazma və neft-mədən avadanlıqlarının elektrokimyəvi və mikrobioloji korroziyadan mühafizə olunması məqsədilə naften turşularının rektifikasiyasından alınan kub qalığının natrium duzunun bakteresid-inhibitor kimi tətbiq olunması.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Xanlarova Anaxanım Hüseyn kızı

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Азимов Низами Али Гулу оглы

Кандинская Людмила Ивановна

Гусейнов Таир Исмаил оглы

Керимов Керим Сеид оглы

(54) Ингибитор-бактерицид коррозии для системы добычи нефти и бурового оборудования.

(57) Применение натриевой соли кубового остатка ректификации нафтенных кислот в качестве ингибитора- бактерицида коррозии для системы добычи нефти и бурового оборудования.

Bölmə E.
Tikinti, mədəni işləri.

Раздел E.
Строительство, горное дело.

(11) İ2000 0232

(20) 14.11.2000

(21) 97/000972

(22) 10.04.97

(51) E 02 B 9/04

(71)(73) EİB Azərbaycan Elmi-tədqiqat Hidrotexniki və Meliorasiya İnstitutu.

(72) Əhmədov Bayram Əli Məmmədli oğlu

Müslümov Ağamir Müslüm oğlu

Teymurov Teymur Kamal oğlu

(54) Dağ çayları üçün suqəbulediji qurğu.

(57) Üzərində damşəkili bağlayıji yerləşdirilmiş üzgəji kameralı bəndi, üzgəji kamerasında yaradılmış və damşəkili bağlayıji ilə birləşdirilmiş üzgəji qurğusunu, suqəbulediji toru və üzgəji kamera ilə əlaqədə olan yuxarı və aşağı byefi, su tullayanı, su qidalandırıcı və boşaldıjını birləşdirən suqəbulediji qurğu onunla fərqlənir ki, damşəkili bağlayıjıdan sonra bəndin daxilində üzərində suqəbulediji toru olan sututan kamera yaradılmış və o daxilədən suqəbulediji toru altdan örtə bilən bağğlayıji sipərlə təjhiz edilmişdir, həmçinin sututan kameranı yuxarı hissəsində suqəbulediji torun üzərində uzunluğu (0,2-0,4) sututan kameranın eni qədər olan konsol şəklində yarıqlı dəfediji hissə yerləşdirilmişdir.

(71)(73) НПО Азербайджанский Научно-Исследовательский Институт Гидротехники и Мелиорации.

(72) Ахмедов Байрам Али Мамедали оглы

Муслимов Агамир Муслим оглы

Теймуров Теймур Кямал оглы

(54) Водозаборное сооружения для горных рек.

(57) Водозаборное сооружение для горных рек, включающее протину с поплавкой камерой, над которой установлен крышевидный затвор поплавок, размещенный в поплавково йкамере и соединенный с крышевидным затвором, водозаборную решетку и отводящий водовод, причем поплавковая камера сообщена с верхним и нижним бьефами, подпитывающими и сбросным водоводами, отличающееся тем, что в плотине за крышевидным затвором выполнена водозахватная камера с отражательным щелевым козырьком, к которой подключен отводящий водовод, решетка расположена над водозахватной камерой, а нижняя створка крышевидного затвора выполнена с запорным щитом, расположенным в водозахватной камере под решеткой, причем козырек выполнен длиной (0,2-0,4) от ширины водозахватной камеры и расположен над решеткой консольно с верхней стороны водозахватной камеры.

- (11) İ2000 0231
 (20) 14.11.2000
 (21) 98/001167
 (22) 25.09.98
 (51) E 21 B, F 04 B 47/02
 (76) Janəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu
 Vahidov Məjnun abdulvahil oğlu
 Eyvazova Züleyxa Eylaq qızı
 (54) Manjanaq dəzgahı.

(57) Transmissiyanın balansirlə əlaqələndirilən çarxqolu-sürtgüqolu mexanizmi olan aparıcı dayaqda domkrat qoyulmuş manjanaq dəzgahı onunla fərqlənir ki, balansirin aparıcı dayağı domkratin çubuğu üzərində qoyulmuş, sürtgüqolları isə çevik materialdan hazırlanmışdır, domkratin çubuğu şaquli olaraq irəliləmə hərəkəti edir.

- (76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы
 Вахидов Меджнун Абдулвахил оглы
 Эйвазова Зулейха Эйлаг кызы
 (54) Станок-качалка.

(57) Станок-качалка, содержащий кривошипно-шатунный механизм, связывающий трансмиссию с балансиром, установленным на несущей опоре домкрата, отличающийся тем, что несущая опора балансира установлена на стержне домкрата, а шатуны выполнены из гибкого материала, причем стержень домкрата перемещается вертикально-поступательно.

- (11) İ2000 0242
 (20) 08.12.2000
 (21) 96/000753
 (22) 27.09.95
 (51) E 21 B 21/00
 (71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.
 (72) İsmayılov Şamxal İsmayıl oğlu
 Nəjəfov Nazim İmamverdi oğlu
 (54) Təzyiq pulsatoru.

(57) Təzyiq pulsatoru, hansı ki, ibarətdir bir gövdə içərisində yığılmış impulsar mənbəyi və ona hərəkət verən ötürüjü, onunla fərqlənir ki, ötürüjü ibarətdir quyudibi mühərrikdən, məsələn turboburdan, impulsar mənbəyi isə ibarətdir tələbata müvafiq, istənilən halda dəyişdirilməsi mümkün olan və quyudibi mühərriyin valında oturdulan dairəvi formada, dəlikli yuxarı diskdən, oxboyu yuxarı diskə uyğun istiqamətdə yerləşdirilmiş, dəlikli aşağı diskdən gövdə dəlikləri olan arakəsmə ilə təhiz olunmaqla, ortasında yivli birləşmə ilə ştok oturdulub, hansının ki yuxarı diskə birləşdirilib və bununla, yuxarı və aşağı

disklər qarşı-qarşıya yerləşdirməklə və bir-birindən olan aralıq məsafənin dəyişdirilməsi mümkün olmaqla bərabər, aşağı diskdən olan aralıq məsafəsini ştokun aşağı ujununda yerləşmiş qayka vasitəsilə stabilləşdirmək mümkündür.

(71)(73) Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sənaye və Neft Sənayesi Nazirliyi və Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) İsmayilov Şamxal İsmayıl oğlu

Наджафов Назим Имамверди оглы

(54) Пульсатор давления.

(57) Пульсатор давления, состоящий из корпуса, внутри которого установлен источник импульсов и его привод, отличающийся тем, что привод выполнен в виде забойного двигателя, например, турбобура, а источник импульсов выполнен в виде верхнего диска сменного типа с сквозными отверстиями, установленного на вале двигателя и нижнего диска, корпус снабжен перегородкой с сквозными отверстиями, на который с помощью резьбового соединения установлен шток, соединенный с нижним диском, при этом верхний и нижний диски установлены друг относительно друга с возможностью изменения ширины зазора между ними и фиксации нижнего диска на необходимом расстоянии от верхнего диска с помощью гайки, установленной на штоке.

(11) İ2000 0258

(20) 11.12.2000

(21) 96/000756

(22) 08.04.96

(51) E 21 B 21/06, J 09 K 7/00

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Fərzəliyev Fuad Məjid oğlu

Məmmədov Məmməd-Rza Fərəj oğlu

Fərzəliyev Vaqif Məjid oğlu

Əliyev Məmməd-Qulu Ağabala oğlu

Kərimov Kamal Teymur oğlu

Səlimov Qəzənfər Jamal oğlu

Abbasova Mələhət Tələt qızı

İsmayılov Şamxal İsmayıl oğlu

Məmmədov Sabir Əli oğlu

Kərimov Əli Qaraş oğlu

Bayramova Şahnaz Səfər qızı

(54) Su əsasında qilli qazıma məhlullarının özlülüyünü aşağı salan reagent.

(57) Su əsaslı gilli qazıma məhlullarının özlülüyünün durulaşdırıcı kimi yağ turşusunun qələvi duzundan, məhlulun ümumi həjminin kütləsinin 0,15-0,5% qədər (quruya nəzərən) istifadə etməklə əldə edilir.

Yağ turşusunun qələvi düzünün ümumi düsturu:

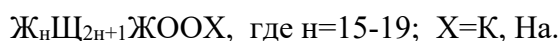

(71)(73) Институт Химии Присадок АН Азербайджанской Республики.

(72) Фарзалиев Фуад Меджид оглы
 Мамедов Мамед-Рза Фарадж оглы
 Фарзалиев Вагиф Меджид оглы
 Алиев Мамед-Гулу Агабала оглы
 Керимов Камал Теймур оглы
 Салимов Газанфар Джамал оглы
 Аббасова Малахат Талят кызы
 Исмайлов Шамхал Исмаил оглы
 Мамедов Сабир Али оглы
 Керимов Али Гараш оглы
 Байрамова Шахназ Сафар кызы

(54) Понижитель вязкости глинистых буровых растворов на водной основе.

(57) Применение щелочных солей жирных кислот общей формулы:

в качестве понизителя вязкости глинистых буровых растворов на водной основе, в количестве 0,15-0,5% масс., от объема раствора.

(11) İ2000 0250

(20) 11.12.2000

(21) 97/000930

(22) 01.04.97

(51) E 21 B 31/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Mövsumov Ağasəf Ağakərim oğlu
 Hüseyinov Tahir İsmayıl oğlu
 Fətəliyev Fətəli Behbud oğlu
 İsmayılov Hətəm Paşa oğlu

(54) Tutulmuş qazıma borularının azad olunması üsulu.

(57) 1. Tutulmuş qazıma borularının azad olunması üsulu onunla fərqlənir ki, tutulma zonasında qoyulmuş maye hövzəsinin qazıma məhlulu ilə təjrid olunması özüləelastik mayenin tutulma zonasında məjburi yerli dövrəsinə nail olmaqla qazıma kəmərinin azad hissəsinin aşağı-yuxarı hərəkət etdirməklə səjjiyyələnin və fərqləndiriji əlamətinə görə onunla seçilir ki, yerli maye hövzəsinin hərəkəti irəli-geri istiqamətdə həyata keçirilərək imkan verir ki, qazıma məhlulunun kəmərdaxilinə vurulması axınla təmin olunsun.

2. maddədə əks etdirilmiş üsul onunla fərqlənir ki, qazıma məhlulunun kəmərdaxilinə vurulması izafi təzyiq hesabına öz-özünə axımla baş verir, izafi təzyiq bir tərəfdən maye hövzəsinin boru daxilində və xarijindəki səviyyələrin fərqi hesabına, həjminin hövzə mayesi ilə qazıma məhlulunun sıxlıqlarının fərqi hesabına yaranmış olur.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Мовсумов Агасаф Агакерим оглы

Гусейнов Таир Исмаил оглы

Фаталиев Фатали Бехбуд оглы

Исмаилов Хатам Паша оглы

(54) Способ освобождения колонны бурильных труб от прихвата.

(57) 1.Способ освобождения колонны бурильных труб от прихвата, заключающийся в установлении в зоне прихвата жидкостной ванны, разделенной от бурового раствора буферной вязкоупругой жидкостью, периодическом расхаживании свободной части колонны и создании в зоне прихвата местной принудительной циркуляции жидкости ванны, отличающийся тем, что местную принудительную циркуляцию создают путем возвратно-поступательного движения жидкости ванны, для достижения которого осуществляют отдачу и обратную закачку бурового раствора в бурильную колонну.

2. Способ по п.1. отличающийся тем, что отдачу бурового раствора осуществляют самотеком за счет избыточного давления в бурильной колонне, для образования которого устанавливают разность уровней жидкости ванны в колонне и затрубном пространстве, а также благодаря разности плотностей этой жидкости и бурового раствора.

(11) İ2000 0195

(20) 29.09.2000

(21) 98/001036

(22) 29.02.96

(51) E 21 B 33/13

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Bağırov Mikayıl Kazım oğlu

Hüseynov Oqtay Xəlil oğlu

İbrahimov Oqtay Mirzəğa oğlu

Əfəndiyev İbrahim Yusif oğlu

Tahirov Tahir Rasim oğlu

(54) Eyni vaxtda lay sularının təjrid olunması və quyudibi ətrafının bərkidilməsi üsulu.

(57) Laya ardıcıl olaraq birləşdiriji və su təjridediji, dolduruju və çökdürüju vurulmasından ibarət eyni vaxtda lay sularının təjrid olunması və quyudibi ətrafının bərkidilməsi üsulu onunla fərqlənir ki, birləşdiriji və eyni zamanda maye rolunu yerinə yetirən su təjridediji kimi suda həll olan polimer poliakriolnmetrilin qismən hidrolizi və butadien – stirol kauçuku lateksinin məhlulu olan ionomer-Vo-65 polimer kompozisiyasından, çökdürüju kimi 10-13% su əsaslı duz turşusu və ya mineralaşdırılmış su (dəniz və ya lay suyu) vurulur.

Tərkib aşağıdakı tərkibdə olur (% kütlə):

Polimer kompozisiyası	39,9
Dolduruju	11,1

Bərkidiji	1,1
Çökdürüjü	47,9

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

Bağirov Mikail Kazım oğlu

Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

Əsəfərova Mətanət Eldar qızı

Əhmədov Fəriz Fikrət oğlu

(54) Layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üçün tamponac məhlulu.

(57) Layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üçün portlandsement, su və doldurujudan ibarət tamponac məhlulu onunla fərqlənir ki, burada dolduruju kimi xırdalanmış ferromaqnit süxurları işlədilir, məsələn, maqnetit aşağıdakı kimidir (kütlə %):

Polimerная композиция	39,9
Наполнитель	11,1
Крепитель	1,1
Осадитель	47,9

(11) İ2000 0197

(20) 29.09.2000

(21) 96/000848

(22) 12.09.96

(51) E 21 B 33/138

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

Bağirov Mikail Kazım oğlu

Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

Əsəfərova Mətanət Eldar qızı

Əhmədov Fəriz Fikrət oğlu

(54) Layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üçün tamponac məhlulu.

(57) Layın quyudibi zonasının bərkidilməsi üçün portlandsement, su və doldurujudan ibarət tamponac məhlulu onunla fərqlənir ki, burada dolduruju kimi xırdalanmış ferromaqnit süxurları işlədilir, məsələn, maqnetit aşağıdakı kimidir (kütlə %):

portlandsement	45-50
----------------	-------

ferromaqnit su	10-15 qalanı
-------------------	-----------------

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuz Ali oğlu

Багиров Микаил Кязым оглы

Казымов Шукюрели Паша оглы

Алсафарова Матанат Эльдар кызы

Ахмедов Фариз Фикрет оглы

(54) Тампонажний раствор для крепления призабойной зоны пласта.

(57) Тампонажний раствор для крепления призабойной зоны пласта, содержащий портландцемент, воду и наполнитель, отличающийся тем, что в качестве наполнителя используют гранулированную ферромагнитную породу, например магнетитовый порошок со следующим составом (мас.%):

портландцемент	45-50
гранулированный ферромагнит	10-15
вода	остальное

(11) İ2000 0244

(20) 08.12.2000

(21) 99/001306

(22) 20.11.97

(51) E 21 B 37/06

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Rza-zadə Nazim Abutalıb oğlu

Qurbanov Muxtar Abusət oğlu

Eyvazov Əlirza İskəndər oğlu

Qurbanov Famil Mirzəli oğlu

Əlsəfərova Mətanət Eldar qızı

Axundova Elmira Murtuza qızı

(54) Neftçixarmada parafinçökməsinə qarşı mübarizə üsulu.

(57) 1. Quyuya inhibitoru vurmaqla neftçixarmada parafinçökməsinə qarşı mübarizə üsulu, onunla fərqlənir ki, inhibitor kimi, nefti 0,3 – 0,5% miqdarında vulkanogen tuflar-liparitlərlə işləməklə klatrat yaradan mühit istifadə olunur.

2. Bənd 1-ə görə üsul onunla fərqlənir ki, tuffit-liparit kimi Azərbaycanın Daşsalahlı yatağının süxurlarından istifadə olunur.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Рза-заде Назим Абуталыб оглы

Гурбанов Мухтар Абусет оглы

Эйвазов Алирза Искендер оглы
 Гурбанов Фамиль Мирзали оглы
 Алсафарова Матанат Эльдар кызы
 Ахундова Эльмира Муртуза кызы

(54) Способ борьбы с парафиноотложением при добыче нефти.

(57) 1. Способ борьбы с парафиноотложением при добыче нефти, включающий закачку в скважину ингибитора, отличающийся тем, что в качестве ингибитора используют клатратообразующие среды, такие, как вулканогенные туффы-липариты в количестве 0,3 – 0,5% обрабатываемой нефти.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что в качестве туффитов – липаритов используют породу Дашсалахлинского месторождения Азербайджана.

(11) İ2000 0254

(20) 11.12.2000

(21) 97/000961

(22) 11.03.97

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimlənməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Məmmədova Tamilla Mənsur qızı

Abdullayeva Sevda Ruhulla qızı

(54) Quyuların istismar üsulu.

(57) Quyuları, ikipilləli lift boruları, kiçik ölçülü pilləsinin dərinlik ştutseri, quyuağzı fontan armaturası, ştutser və nəzarət- ölsü cihazları ilə təhiz etməklə, istismar üsulu onunla fərqlənir ki, lift borularının böyük diametrlı pilləsinin aşağı uju dərinlik ştutserli konsentrik borularla, kiçik diametrlı pilləsi isə əks klaparla təhiz olunmuşdur.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Гурбанов Афер Осман оглы

Мамедова Тамилла Мансур кызы

Абдуллаева Севда Рухулла кызы

(54) Способ эксплуатации скважин.

(57) Способ эксплуатации скважин путем спуска в скважину двухступенчатого лифта со штуцером, установлением фонтанной арматуры и КИП, отличающийся тем, что вовнутрь ступени лифта с большим диаметром опускают второй ряд труб, на нижнем конце которых устанавливают глубинный сетчатый штуцер, а в верхней части ступени с меньшим диаметром- обратный клапан.

- (11) İ2000 0221
 (20) 07.11.2000
 (21) 99/001242
 (22) 09.09.98
 (51) E 21 B 43/00
 (71)(73) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu
 (72) Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu
 Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu
 Hübətov Həsən Həşim oğlu
 Nuruyev Nuru Bünyad oğlu
 Rəsulov Asif Muxtar oğlu
 Əhmədov Bayram Hajibala oğlu
 Qasimov Məmmədhəsən Səttar oğlu
 Rzabəyov İdris İbrahim oğlu
 Jəfərov Telman Muxtar oğlu
 Əliyev Yunis Xasay oğlu
 (54) Fontan quyularının istismar üsulu.

(57) Alçaq lay təzyiqi və həll olmuş qaz recimi şəraitində neft quyularının fontan istismarüsulu, lift buraxılır, quyunun ağzı fontan armaturası ilə hermetikləşir, istismar recimi quyuyuüstü nəzarət-ölçü cihazları və quyuağzı ştuşerlə tənzimlənilir, onunla fərqlənir ki, əvvəl quyunun fontan vurmasını təmin edə biləcək lay qazının həjmi:

$$V_h \frac{[H \cdot Q_m - 10V_m(P_{\Gamma; \partial} - P_{g; \partial} - P_h)] \cdot (P_{\Gamma; \partial} + P_{\Gamma; \partial; \cdot})}{20(P_{\Gamma; \partial} - P_{\Gamma; \partial; \cdot} - P_h) - q \cdot H(P_{\Gamma; \partial} + P_{\Gamma; \partial; \cdot})}, \text{ nm}^3/\text{gün} \quad (1)$$

Burada H-quyunun dərinliyi, m;

Q_m - maye üzrə hasilat, e/gün;

V_m - maye hasilatının həjmi, m³/gün;

$P_{Q. d.}$ - quyudibi təzyiqi, atm;

$P_{\Gamma, a.}$ - quyuağzı təzyiqi, atm; (ümumi yığım xəttindəki təzyiqdə bərabər götürülür);

P_h - hidravlik müqavimətə sərf olunan təzyiq, atm;

Q - lay qazının kütləsi, t/m³,

sonra quyuya maye-qaz qarışdırıjları ilə bərabər ikinci sıra lift buraxılır.

(71)(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

Сулейманов Алекбер Багир оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Нуриев Нури Буниад оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Ахмедов Байрам Гаджибала оглы

Касумов Мамедгасан Саттар оглы

Рзабеков Идрис Ибрагим оглы

Джафаров Тельман Мухтар оглы

Алиев Юнис Хасай оглы

(54) Способ эксплуатации фонтанных скважин.

(57) Способ эксплуатации фонтанных скважин в условиях низких пластовых давлений и режима растворенного газа, включающий применение лифта, герметизацию устья фонтанной арматурой, регулирование режима эксплуатации с помощью КИП и устьевого штуцера, отличающийся тем, что предварительно определяют наличие необходимого объема пластового газа, обеспечивающего фонтанирование, по формуле.

$$V_p = \frac{[H \cdot Q_{ж} - 10 \cdot V_{ж} \cdot (P_3 \cdot P_y - P_c)] \cdot (P_3 - P_y)}{20 \cdot (P_3 - P_y - P_c) - Q \cdot H \cdot (P_3 + P_y)}$$

где H - глубина скважины, м
 $Q_{ж}$ - суточный дебит по жидкости, т
 $V_{ж}$ - суточный объем дебита по жидкости, м
 P_3 - забойное давление, атм
 P_y - устьевое давление, атм
 P_c - давление, затраченные на гидравлическое сопротивление, атм.
 q - вес 1 м пластового газа, т

после чего в скважине устанавливают второй ряд лифта с газожидкостными смесителями.

(11) İ2000 0245

(20) 08.12.2000

(21) 97/000975

(22) 08.08.97

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Xasayev Arif Murtuzəli oğlu

Rza-zadə Nazim Abutalıb oğlu

Abdullayeva Fəridə Yəhya qızı

Petrov Yuri Serqeyeviç

(54) Ştanqlı dərinlik nasosunun dərinlik inteqralı.

(57) Ştanqlı quyu nasosu və süzgəjdən ibarət olan dərinlik inteqralı onunla fərqlənir ki, süzgəjin aşağı hissəsi ardıcıl olaraq reaktiv və qaztutuju kameralarla təhiz olunub, belə ki, reaktiv kameranın daxili boşluğu qazötürüjü borujuqlar vasitəsilə boruarxası fəzada əlaqələndirilir və Z-vari ujları olan reaktiv ujluc yerləşdirilib ki, onun da kanalı qaztutuju və reaktiv kameraların daxili boşluqlarını əlaqələndirir və ox vasitəsi ilə nasosun süzgəjinin yuxarı hissəsində fırlanan pərlərlə birləşdirilib.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Хасаев Ариф Муртузали оглы

Рза-заде Назим Абуталыб оглы

Абдуллаева Фарида Яхья кызы

Петров Юрий Сергеевич

(54) Глубинный привод скважинного штангового насоса.

(57) Глубинный привод скважинного штангового насоса, состоящий из штангового насоса и фильтра, отличающийся тем, что нижняя часть фильтра последовательно снабжена реактивной и газоулавливающей камерами, причем во внутренней полости реактивной камеры, сообщаемой с затрубным пространством посредством газоотводящих трубочек, размещено реактивное сопло с 3-образными концами, канал которого сообщает полости газоулавливающей и реактивной камер и соединено посредством вала с лопастями, вращающимся в верхней полости фильтра насоса.

(11) İ2000 0251

(20) 11.12.2000

(21) 97/000895

(22) 22.08.95

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Hüseynov Fazil Muxtar oğlu

Nuriyev Nuri Bunyad oğlu

(54) Fasiləli qazlift qurğusu.

(57) Fasiləli qazlift qurğusu qəbul klapanı, pakер, yığma kamerası, kəsiji klapan, lift boruları, qaznəqletmə xəttindən ibarət fasiləli qazlift qurğusundan onunla fərqlənir ki, yığma kamerası aşağı hissəsində hidravliv qazlift klapanı, qaznəqletmə xətti isə diametri qazlift klapanının yəhərinin diametrindən kiçik diametrlı şütserlə təjhiz edilmişdir.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Гусейнов Фазиль Мухтар оглы

Нуриев Нури Буниад оглы

(54) Устройство для периодического газлифта.

(57) Устройство для периодического газлифта, включающее приемный клапан, лифтовые трубы, камеру накопления, пакер, клапанотсекатель и газоподводящую линию, отличающийся тем, что камера накопления оснащена газлифтным клапаном гидравлического действия, устанавливаемым под ней, а на газоподводящей линии установлен штуцер, причем соотношение диаметра штуцера и седла клапана гидравлического действия устанавливают равным 0,5-0,7.

(11) İ2000 0252

(20) 11.12.2000

(21) 98/001041

(22) 23.07.96

(51) E 21 B 43/00

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Poladov Əlisahib Rza oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Jəfərov Telman Muxtar oğlu

İsmayılov Sərxan Jəfər oğlu

(54) Qaz lift qurğusu.

(57) Qazlift qurğusu qaz toplanan qoruyucu kəmərlər boruları, qazlift və əks klapanla təchiz edilmiş qaldırıcı borular və onun daxilində konsentrik yerləşdirilmiş mərkəzi boruklardan ibarət qazlift qurğusundan onunla fərqlənir ki, əks klapan qaldırıcı borularda qazlift klapanından aşağıda yerləşdirilmişdir və hidravlik əlaqələndirilmişdir, eyni zamanda mərkəzi konsentrik borular qaldırıcı boruların yuxarı hissəsində yerləşdirilmişdir və quyunun ağzından asılmışdır.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Поладов Алисахиб Рза оглы

Гумбатов Гасан Гашир оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Джафаров Тельман Мухтар оглы

Исмайлов Сархан Джафар оглы

(54) Газлифтная установка.

(57) Газлифтная установка, содержащая обсадную колонну, выполненную в виде газового накопителя, подъемные трубы с газлифтным и обратным клапанами, концентрично установленной в подъемной трубе центральной трубы, отличающийся тем, что обратный клапан расположен ниже газлифтного клапана в подъемных трубах и гидравлически сообщается с ним, а сама центральная концентричная труба размещена выше газлифтного клапана и подвешена к устью скважины.

(11) İ2000 0220

(20) 07.11.2000

(21) 99/001247

(22) 28.10.98

(51) E 21 B 43/05

(71)(73) Hüseyinov Fazil Əşrəf oğlu

(72) Hüseyinov Fazil Əşrəf oğlu

Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Hümbətov Həsən Həşim oğlu

Nuruyev Nuru Bünyad oğlu
 Rəsulov Asif Muxtar oğlu
 Əhmədov Bayram Hajibala oğlu
 Şirinzadə Alçın Əlisəftər oğlu
 İsmayılov Şahin Zirəddin oğlu
 Əliyev Vilen Əli oğlu
 İsmayılov Rəhimulla Dadaş oğlu

(54) Qazlift quyularında quyudibi təzyiqin təyin edilmə üsulu.

(57) Alçaq lay təzyiqi şəraitində qazlift (kompessor) quyularında quyudibi təzyiqin təyin edilmə üsulu, quyunun atqı xətti bağlanılaraq quyuağzı hermetikəlnir, təzyiqin bərpası gözlənilir, onunla fərqlənir ki, quyudibi təzyiqin bərpa olunması üçün həlqəvi fəzaya qaz (işçi agenti) vurulması o vaxta kimi davam etdirilir ki, oradakı təzyiq sabitləşsin və quyudibi təzyiqi:

$$P_{г.д.} = P_{h.ф.} \cdot 0,000114 \cdot \rho_{г.} \cdot h + \frac{(Q_m + \gamma_{г.} \cdot Q_n \cdot \Gamma_a) \cdot (H - L)}{V_m + V_{г.}} \cdot 10^{-4}, \text{ atm}$$

Düsturu vasitəsilə hesablanır.

Burada: $P_{h.f}$ - həlqəvi fəzada sabitləşmiş təzyiq, atm;

ρ_Q - qazın (işçi agentinin) havaya görə nisbi sıxlığı;

L – liftin buraxılma dərinliyi, m;

Q_M - maye üzrə quyunun hasilatı, kq/m³

γ_Q - lay qazının normal şəraitdə sıxlığı, kq/m³;

Q_N – quyunun neft üzrə hasilatı, t/gün;

Q_a – qaz amili, m³/t

N – quyunun dərinliyi, m;

V_m - maye üzrə hasilatın həjmi, m³/gün

V_Q - bərpa edilmiş təzyiqdə qaz üzrə hasilatın həjmi, m³/gün.

(71)(73) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

(72) Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

Сулейманов Алекбер Багир оглы

Гумбатов Гасан Гашим оглы

Нуриев Нури Буниад оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Ахмедов Байрам Гаджибала оглы

Ширинзаде Алчин Алисафтар оглы

Исмаилов Шахин Зирадин оглы

Алиев Вилан Али оглы

Исмаилов Рахимулла Дадаш оглы

(54) Способ определения забойного давления в газлифтных скважинах.

(57) Способ определения забойного давления в газлифтных скважинах в условиях низких пластовых давлений, включающий закрытие выкидной линии, герметизацию устья, ожидание восстановления давления, отличающийся тем, что продолжают закачку газа в затрубное пространство до момента

во восстановления давления в нем, затем значение забойного давления вычисляют по формуле:

$$P_{\text{заб.}} = P_{\text{з.т.}} \cdot \epsilon \cdot 0,000114 \cdot \int_{\Gamma} \cdot L \cdot (Q_{\text{ж}} + \rho_{\Gamma} \cdot Q_{\text{н}} \cdot \Gamma_{\text{ф}}) \cdot (H-L) \cdot 10^{-4}, \text{ атм}$$

$$V_{\text{ж}} + V_{\Gamma}$$

где: $P_{\text{з.т.}}$ - во восстановленное давление в затрубной пронстранстве, атм;

$\int_{\Gamma}$ - относительная плотность газа (рабочего агента) по воздуху;

L – длина лифта,

$Q_{\text{ж}}$ – дебит скважины по жидкости, кг/сут;

ρ_{Γ} - плотность пластового газа в нормальных условиях, кг/м³;

$Q_{\text{н}}$ – дебит скважины по нефти, т/сут;

$\Gamma_{\text{ф}}$ – газовый фактор, м³/сут

H - глубина скважины, м;

$V_{\text{ж}}$ – объем дебита по жидкости, м³;

V_{Γ} - объем дебита по газу при давлении во восстановления, м³/сут.

(11) İ2000 0222

(20) 07.11.2000

(21) 98/001097

(22) 01.05.98

(51) E 21 B 43/11

(76) Əskərov Mikail Məmməd oğlu

Məmmədov Faiq Zahid oğlu

Suleymanov Arif Ələkbər oğlu

(54) Neft çıxarma üsulu.

(57) Neft çıxarma üsulu istismar kəməri və dərinlik nasosu ilə təhiz olunmuş lift boruları arasındakı boşluqdan ayrılan qazdan istifadə onunla fərqlənir ki, onu tənzimləyiji klapana təhiz olunmuş hermetikləşmiş quyu ağzının borulararası boşluğu atqı xətti ilə, lift borularını dərinlik nasosu ilə və qaz-qum lövbərini qəzaəksetdiriji ilə birləşdirməklə istehsal edilir.

(76) Аскеров Микаил Мамед оглы

Мамедов Фаик Захид оглы

Сулейманов Ариф Алекбер оглы

(54) Способ добычи нефти.

(57) Способ добычи нефти, заключающийся в использовании газа, выделяемого в межтрубном пространстве между эксплуатационной колонной и лифтовыми трубами, оснащенными глубинным насосом, отличающийся тем, что его производят при герметизированном устье скважины, снабженной регулирующим клапаном, соединяющим межтрубное пространство с выкидной линией, лифтовыми трубами с глубинным насосом и газопесочным якорем с газоотражателем.

- (11) İ2000 0233
 (20) 14.11.2000
 (21) 98/001017
 (22) 22.08.95
 (51) E 21 B 43/11
 (71)(73) Shell Internationale Research Maatschappig B. V.
 (72) Brend Reynolds Ross
 Robert Nikoles Uorrol
 (54) Yeraltı layda yarıq əmələ gətirmək üçün qurğu.

(57) 1. Yeraltı laylardan keçən quyunun yanında yarıq əmələ gətirmək üçün kəsiji qurğu, tərkibində, mişar lingi, gövdə, kəsiji elementlər ilə təjhiz edilmiş sonsuz zənjir və ötürücü vasitə mövjudur, belə ki, mişar lingi, gövdə ilə şarnir birləşməsi ilə elə birləşdirilib ki, o, gövdənin uzununa oxuna mahiyyət etibarilə paralel olaraq yerləşdiyi birinci vəziyyət ilə, gövdənin uzununa oxundan kənar tərəfə istiqamətlənmiş ikinci vəziyyət arasında dönmək imkanına malikdir, onunla fərqlənir ki, ötürüjü vasitədə, hidravlik mühərrik mövjudur, o gövdənin daxilində hərəkət etmək imkanına malik olmaqla yerləşdirilib belə ki, ona təsir edən hidravlik təzyiq nəticəsində gövdənin uzunluğu boyu, döndəriji mexanizm ilə birlikdə yerdəyişmə imkanına malikdir, bununla da, mişar lingini ikinci vəziyyətə dönməyə məcbur edən yaya mexanizmi mövjudur.

2. 1-ji bənd üzrə kəsiji quruğu, onunla fərqlənir ki, mühərrik kimi, oxu, mahiyyət etibarilə, gövdənin uzununa oxu ilə üst-üstə düşən gövdədə yerləşdirilmiş, hidravlik porşenli mühərrik istifadə edilib.

3. 1-ji və ya 2-ji bənd üzrə kəsiji qurğu, onunla fərqlənir ki, döndəriji mexanizmdə, mişar linginin tutub saxlanılan ujunə bərkidilmiş silindirik düzdişli çarx və mühərriki və dişli reykanın dişləri, silindirik düzdişli çarx ilə qarşılıqlı təsirdədir.

- (71)(73) Шелл Интернешнл Ресеч Маатшашпиг Б.В.
 (72) Бренд Рейнолдс Росс
 Роберт Николес Уоррол
 (54) Устройство для образования выреза в подземном пласте.

(57) 1. Режущее устройство для образования выреза вблизи скважины, пересекающей подземный пласт, содержащее рычаг пилы, шарнирно соединенный с корпусом с возможностью поворота между первым положением, в котором рычаг пилы по существу параллельно продольной оси корпуса и вторым положением, в котором рычаг пилы расположен в направлении от продольной оси корпуса, бесконечную цепь, снабженную режущими элементами, окружающую рычаг пилы и приводное средство, заставляющее цепь обегать вокруг рычага пилы, отличающееся тем, что приводное средство содержит гидравлический двигатель, подвижно установленный внутри корпуса с возможностью в ответ на прилагаемое к нему гидравлическое давление перемещаться вдоль корпуса вместе с поворачивающим механизмом, заставляя тем самым рычаг пилы поворачиваться во второе положение, и имеется

пружинный механизм, заставляющий рычаг пилы поворачиваться обратно в первое положение при отсутствии гидравлического давления на двигатель.

2. Режущее устройство по п.1, отличающееся тем, что в качестве двигателя использован гидравлический поршневой двигатель расположенный в корпусе по существу соосно продольной оси корпуса.

3. Режущее устройство по п.1 или 2, отличающееся тем, что поворачивающий механизм содержит цилиндрическое прямозубое колесо, прикрепленное к поддерживаемому концу рычага пилы, и поршневой узел, несущей на себе двигатель и зубчатую рейку, зубья которой взаимодействуют с цилиндрическим прямозубым колесом.

(11) İ2000 0198

(20) 29.09.2000

(21) 97/000893

(22) 29.02.96

(51) E 21 B 43/18, 43/20, 43/112

(71)(73)Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu

(72) Xasayev Arif Murtuz Əli oğlu

    Bağırov Mikail Kazım oğlu

    Rzayeva Fikriyyə Mirağa qızı

    Əliyev Yolçu Misir oğlu

    Nağıyev Arif Çərkəz oğlu

    Kazımov Şükürəli Paşa oğlu

    Abdullayeva Elmira Sabir qızı

(54) Laya təsiretmə üsulu.

(57) Yatağın neftli hissəsini əhatə edən quyularda partlayış aparmaq yolu ilə quyuyu dibində elastik dalğalar yaratmaqdan ibarət laya təsiretmə üsulu onunla fərqlənir ki, məhdud güclü partlayış müəyyən dövrüklə hasilat quyularının əhatəsində yerləşən mərkəzi quyuda aparılır.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно - Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности АзНИПИнефть

(72) Xasayev Arif Murtuz Ali ogly

    Bagirov Mikail Kyzım ogly

    Rzayeva Fikriya Mirağa kızı

    Aliyev Yolçu Misir ogly

    Nagiyev Arif Çerkez ogly

    Kazımov Şükürəli Paşa ogly

    Abdullaeva Əlmiyə Sabir kızı

(54) Способ воздействия на пласт.

(57) Способ воздействия на пласт созданием на забое скважин при помощи взрыва упругих волн, отличающийся тем, что взрыв производят с ограниченной мощностью и определенной цикличностью при одновременном возбуждении непрерывных гидродинамических волн высокой частоты в центральной скважине.

(11) İ2000 0211

(20) 01.11.2000

(21) 99/001215

(22) 22.10.98

(51) E 21 B 43/22

(71)(73) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

(72) Quliyev Tofiq Mustafa oğlu

Hüseynov Vaqif Qulu oğlu

Aslanov Əsgər Hüseyn oğlu

Səlimov Kamal İsa oğlu

Babayev Müseyib Baba oğlu

Nəjəfov Hüseyn Əhməd oğlu

Əmirova Roza Məşədi qızı

Ağamirzəyev Ruslan Ağamirzə oğlu

(54) Quyu dibində əmələ gəlmiş maye sütununu çıxarmaq üçün köpükləndiriji tərkib.

(57) Tərkibində qələvi tullantısı olan quyudan mayeni çıxarmaq üçün köpük əmələ gətirən tərkib onunla fərqlənir ki, o əlavə olaraq suda həll olan polimer ionomerdən, maye şüşədən, qələvi tullantısı kimi isə kerosin qələvi tullantısının komponentlərinin aşağıdakı nisbətində istifadə edirlər, kütlə %-lə:

kerosin-qələvi tullantısı -	97- 98
suda həll olan «L» serialı polimer- ionomer -	0,7-1,5
maye şüşə -	1,0-1,5

(71)(73) Кулиев Тофик Мустафа оглы

(72) Кулиев Тофик Мустафа оглы

Гусейнов Вагиф Кули оглы

Асланов Аскер Гусейн оглы

Салимов Кямал Иса оглы

Бабаев Музейб Баба оглы

Наджафов Гусейн Ахмед оглы

Амирова Роза Мешади кызы

Агамирзоев Руслан Агамирза оглы

(54) Пенообразующий состав для удаления жидкости с забоя скважины.

(57) Пенообразующий состав для удаления жидкости с забоя скважины, содержащий щелочной отход, отличающийся тем, что он содержит дополнительно водо-растворимый полимер иономер, жидкое стекло, а в качестве щелочного отхода керосиново-щелочной отход при следующем соотношении компонентов, мас.%.:

керосиново-щелочной отход	97-98
водорастворимый полимер-иономер серии	0,7-1,5
жидкое стекло	1,0-1,5

(11) İ2000 0246

(20) 08.12.2000

(21) 98/001056

(22) 20.05.97

(51) E 21 B 43/29

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Sənayesinin Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu.

(72) Hacıyev Firudin Məhəmmədəli oğlu

Əliyev Nazim Şamil oğlu

Əfəndiyeva Rəmziyyə Məmməd qızı

Əzizov Elxan Mahmud oğlu

(54) Layın quyudibi ətrafına istilik təsiri üsulu və onun həyata keçirilməsi üçün reaksiya uşluğu.

(57) 1. Layın quyudibi ətrafında istilik təsiri üsulu, nasos-kompresor boruların uşunda quyuya endirilən reaksiya uşluğunu birləşdirən, onunla fərqlənir ki, reaksiya uşluğuna yanmış karbonatlar doldurulur.

2. Reaksiya uşluğu, mift, keçiriji, gövdənin aşağı uşuna deşikli şaybanı birləşdirən, onunla fərqlənir ki, əlavə deşikli drenaj kanalı və səthində horizontal yarıqlar açılmış qabırğaları var.

(71)(73) Азербайджанский Государственный Научно-Исследовательский и Проектный Институт Нефтяной Промышленности.

(72) Гаджиев Фирудин Магамедали оглы

Алиев Назим Шамиль оглы

Эфендиева Рамзия Мамед кызы

Азизов Эльхан Махмуд оглы

(54) Способ термовоздействия на призабойную зону пласта и наконечник для его осуществления.

(57) 1. Способ термовоздействия на призабойную зону пласта, включающий спуск в скважину на конце насосно-компрессорных труб реакционного наконечника, отличающийся тем, что в наконечник загружают гашенные карбонаты.

2. Реакционный наконечник, включающий муфту, переводник, корпус, к нижнему концу которого закреплена шайба с отверстиями, отличающийся тем, что содержит дополнительно дренажный канал с отверстиями и ребра, на поверхности которых вырезаны горизонтальные трещины.

Bölmə F.

Механика, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsat, partlatma işləri.

Раздел F.

Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

7. Qurğu, 5-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, valın gövdəsində fırlanma mərkəzindən eyni məsafədə onun en kəsiyi çevrəsinin diaqonallarında gövdənin uzunluğu boyu yerləşmiş açıq sovrulma, qapalı sovrulma və qapalı vurulma kanalları mövjuddur.

8. Qurğu, 5-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, valın gövdəsinin boyunlarında ötürüjü şkilər üçün işkillər mövjuddur.

9. Qurğu, 5-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, çox kanallı valın mərkəzi çıxıntısının çənbərində sovrulma kanalları ilə birləşən sovrulma vəziyyətinin yivli gözləri və vurulma kanalları ilə birləşən vurulma vəziyyətinin yivli gözləri ijrə edilib.

10. Qurğu, 5-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, çox kanallı valın mərkəzi çıxıntısının çənbərində valın açıq sovrulma, qapalı sovrulma və qapalı sovrulma vəziyyətinin kanalına birləşən yivli açıq sovrulma, qapalı sovrulma və qapalı vurulma gözləri ijrə edilib.

11. Qurğu, 5-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, çox kanallı valın gövdəsinin boyunlarında sovrulma kanalı ilə birləşən, sovrulma vəziyyətinin gözləri və vurulma kanalları ilə birləşən vurulma vəziyyətinin gözləri ijrə edilib.

12. Qurğu, 5-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, çox kanallı valın gövdəsinin boyunlarında açıq sovrulma, qapalı sovrulma və qapalı vurulma vəziyyətinin gözləri ijrə edilib.

13. Qurğu, 1-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, çox kanallı valın uclarına təzyiq paylayıcıları geydirilib və özünün quraşdırılma pənjəsi ilə üfiqi tərpnəmzə ramalara bağlanıb.

14. Qurğu, 13-jü bəndə əsasən onunla fərqlidir ki, paylayıcı daxili oyuğunun mərkəzində 0-145° arasında, əlaqə gözlü sovrulma kamerası və 180°-325° arasında əlaqə gözlü vurulma kamerası ilə təjhiz olunub.

15. Qurğu, 14-jü bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, paylayıcının daxili oyuğu dörd bərabər hissəli üç mövqeyə bölünüb, hansı ki, birinci mövqe yivli əlaqə gözlü vurulma kamerası ilə təjhiz olunub, ikinci mövqe yivli əlaqə gözlü 0-145° və 180-325° arasında açıq sovrulma kamerası ilə təjhiz olunub və üçüncü mövqe yivli əlaqə gözlü 0-145° arasında qapalı sovrulma kamerası ilə təjhiz olunub.

16. Qurğu, 1-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, idarə olunma sistemi bir tərəfdən sovrulma vəziyyəti üzgəjlərinin daxili boşluğu ilə, sovrulma əlaqə boruları ilə, valın sovrulma vəziyyətinin kanalları ilə, paylayıcıların sovrulma kameralarının daxili boşluğu ilə, sovrulma əlaqə borularının kanalları ilə, sovrulma ventilləri ilə, sovrulma hava balonları ilə, sovrulma əlaqə boruları ilə, hava kompressorunun sovrulma qapayıcı giriş klapanı ilə, digər tərəfdən isə hava kompressorlarının vurulma qapayıcı çıxış klapanları ilə, vurulma əlaqə boruları ilə, vurulma hava balonları ilə, vurulma əlaqə boruları ilə, paylayıcıların vurulma kameralarının daxili boşluğu ilə, valın vurulma kanalları ilə, vurulma əlaqə boruları ilə, vurulma vəziyyəti üzgəjlərinin daxili boşluqları ilə ardıcıl birləşərək yaranmışdır.

17. Qurğu, 1-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, idarə olunma sistemi bir tərəfdən açıq – açıq sovrulma vəziyyəti üzgəjlərinin təjrid olunmuş daxili boşluqları və silindrlərin qapalı sovrulma kameraları ilə, açıq sovrulma və qapalı sovrulma əlaqə borularının uyğun kanalları ilə, valın açıq sovrulma və qapalı sovrulma vəziyyətinə uyğun kanalları ilə, paylayıcıların uyğun açıq sovrulma və qapalı sovrulma kameralarının uyğun daxili boşluğu ilə, sovrulma əlaqə borularının kanalları ilə, sovrulma ventilləri ilə, sovrulma hava balonları ilə, sovrulma əlaqə boruları ilə, hava kompressorlarının əlaqə boruları ilə, hava kompressorlarının qapayıcı giriş klapanları ilə, digər tərəfdən isə hava kompressorlarının qapayıcı çıxış klapanları ilə, vurulma hava balonları ilə, vurulma əlaqə boruları ilə, paylayıcıların vurulma kameralarının daxili boşluğu

ilə, valın qapalı vurulma üzgəjlərinin təjrid olunmuş daxili boşluqları və silindrlərin qapalı vurulma vəziyyəti kameralarının daxili boşluqları ilə ardıcıl birləşərək yaranıb.

18. Qurğu, 16 və 17-ji bəndə əsasən, onunla fərqlidir ki, sovrulma və vurulma hava balonları və qapalı sovrulma və vurulma hava sistemi, uyğun qəza-tənzimləmə qarayışı sovrulma və vurulma klapanları ilə təjhiz olunub.

(76) Мамедов Саяд Абдулла оглы

(54) Устройство СаДаим для использования энергии статической среды.

(57) 1. Устройство для использования энергии статической среды, содержащее статор и ротор, причем статор состоит из прямоугольной башни, наполненной жидкостью и горизонтально неподвижных установленных рам, ротор, погруженный во внутрь столба жидкости, состоит из вала, надетого на подушки качения, закрепленные к горизонтальным неподвижным рамам, на шейки вала надеты шкивы с переброшенными через них ремнями, неизменных и равнообъемных поплавков, закрепленных между собой на одиноковом расстоянии, отличающееся тем, что прямоугольная башня статора выполнена с квадратными передней и задней стенками, имеющие П-образные вырезы для ственных секции, преграждающих поток жидкости из башни вдоль сечения по окружности вала, неподвижные горизонтальные рамы установлены на уровне пересечения диагоналей по боковым стенкам башни, в роторе погруженного целиком вовнутрь столба жидкости, равнообъемные поплавки закреплены своими монтажными лапками к двухсторонним, связанным между собой нижним и ерхним секциям обручей, боковые поверхности которых укреплены вертикальными и горизонтальными опорными стержнями, причем вертикальные стержни обручей соединены с многоканальным валом, а обе его шейки, входящие из передней и задней стенок башни надеты на шариковые подушки качения, к многоканальному валу ротора передаточными шкивами и ремнями соединены ведущие шестерни редукторов скоростей, регулирующие периоды движения элементов в системе управления, к редукторам присоединены воздушные компрессоры, обеспечивающие воздушное давление в замкнутой системе управления, изолированной от внешней среды.

2. Устройство по п.1. отличающееся тем, что поплавки, имеющие равный объем и вес, выполнены из непроницаемого эластичного корпуса, соединенного с резьбовой горловиной и расположенного внутри сферической клетки, имеющей монтажные лапки на верхней и нижней частях клетки.

3. Устройство по п.2 отличающееся тем, что резьбовая горловина и сферическая клетка поплавков выполнены из твердого материала.

4. Устройство по п.1, отличающееся тем, что поплавки, имеющие равный объем и вес, выполнены в виде цилиндрического корпуса, верхняя часть которого имеет ограничительные кольцо, внутри корпуса размещен подвижный поршень, а к основанию корпуса установлен пневматический цилиндр, внутри которого размещен другой подвижный поршень, в центре которого закреплена ось, конец которой закреплен в центре первого подвижного поршня, разделяющий внутреннее пространство цилиндрического копуса на два пространства, причем одно изолированное внутреннее пространство снабжено резьбовыми горловинами, а другой поршень делит внутреннее пространство

пневматического цилиндра на верхнюю камеру и нижнюю камеру с резьбовыми горловинами.

5. Устройство по п.1. отличающееся тем, что многоканальный вал выполнен в виде цилиндрического корпуса с центральным сквозным выступом, круговых плечевых монтажных выступов с монтажными отверстиями для соединения вала с вертикальными опорными стержнями обрuchей.

6. Устройство по п.5. отличающееся тем, что в корпусе вала имеются каналы всасывания и нагнетания, расположенные на по диагонали окружности его сечения.

7. Устройство по п.5. отличающееся тем, что в корпусе вала имеются каналы замкнутого всасывания, открытого всасывания и замкнутого нагнетания, расположенные на равных расстояниях от центра оси вращения вдоль длины корпуса вала по диагонали окружности его сечения.

8. Устройство по п.5. отличающееся тем, что на шейках корпуса вала имеются шпоночные пазы для передаточных шкивов.

9. Устройство по п.5. отличающееся тем, что в обode центрального выступа многоканального вала выполнены резьбовые отверстия в положении всасывания, соединенные с каналами всасывания и резьбовые отверстия в положении нагнетания, соединенные с каналами нагнетания.

10. Устройство по п.5. отличающееся тем, что в обode центрального выступа многоканального вала выполнены резьбовые отверстия в положениях открытого всасывания, замкнутого всасывания и замкнутого нагнетания, соединенные соответственно с каналами вала в положениях открытого всасывания, замкнутого всасывания и замкнутого нагнетания.

11. Устройство по п.5. отличающееся тем, что на шейках корпуса многоканального вала выполнены отверстия в положении всасывания, соединенные с каналами всасывания и отверстия в положении нагнетания, соединенные с каналами нагнетания.

12. Устройство по п.5. отличающееся тем, что на шейках корпуса многоканального вала выполнены отверстия в положениях открытого всасывания, замкнутого всасывания, замкнутого нагнетания, соединенные соответственно с каналами вала в положениях открытого всасывания, замкнутого всасывания и замкнутого нагнетания.

13. Устройство по п.1. отличающееся тем, что на концы многоканального вала насажены распределители давления и своими монтажными лапками закреплены на неподвижных горизонтальных рамках.

14. Устройство по п. 13. отличающееся тем, что распределитель по внутреннему диаметру в центре оснащен камерой всасывания со связанным отверстием между $0-145^{\circ}$, камерой нагнетания со связанным отверстием между $180-325^{\circ}$.

15. Устройство по п.14. отличающееся тем, что распределитель по внутреннему диаметру тремя позициями разделен на четыре равные части, причем первая позиция оснащена камерой замкнутого всасывания между $0-145^{\circ}$ и камерой замкнутого нагнетания между $180-325^{\circ}$ со связанными отверстиями, вторая позиция оснащена камерами открытого всасывания между $0-145^{\circ}$ и $180-325^{\circ}$ со связанными отверстиями и третья оснащена камерой замкнутого нагнетания между $0-145^{\circ}$ и камерой замкнутого всасывания со связанными отверстиями.

16. Устройство по п.1. отличающееся тем, что система управления образована последовательным внутренним пространством в положении поплавков всасывания с каналом связанных труб всасывания с каналами вала в положении

всасывания , с внутренним пространством камеры всасывания распределителей, каналами связанных труб всасывания до вентилей всасывания, далее с воздушным баллоном всасывания, с связными трубами всасывания, с входным замыкательным клапаном всасывания воздушного компрессора с одной стороны, а с другой - с замыкательным клапаном нагнетания связанных труб нагнетания. Далее с воздушным баллоном нагнетания, со связными трубами нагнетания, с внутренним пространством камеры нагнетания распределителей, с каналами вала в положении нагнетания , с каналами связанных труб нагнетания до внутреннего пространства поплавков в положении нагнетания.

17. Устройство по п.1. отличающееся тем, что система управления образовано последовательным соединением изолированного внутреннего пространство поплавков в положении открытого всасывания и замкнутого всасывания с каналами связанных труб соответственно открытого всасывания и замкнутого всасывания с каналами вала соответственно в положении открытого всасывания и замкнутого всасывания, с внутренним пространством соответственно камер открытого всасывания и замкнутого всасывания распределителей, с каналами связанных труб всасывания до вентилей всасывания, далее с воздушным баллоном всасывания, связными трубами всасывания, с входным замыкательным клапаном всасывания воздушного компрессора с одной стороны, а с другой – замыкательным клапаном нагнетания связанных труб нагнетания, далее с воздушным баллоном нагнетания, со связными трубами нагнетания, с внутренним пространством камер замкнутого нагнетания распределителей, с каналами вала в положении замкнутого нагнетания, с каналами связанных труб нагнетания до изолированного внутреннего пространства поплавков в положении замкнутого нагнетания.

18. Устройство по пп.16. 17. отличающееся тем, что воздушные баллоны всасывания и нагнетания снабжены соответственно аварийно-регулирующими замыкательными клапанами всасывания и нагнетания.

(11) İ2000 0248

(20) 11.12.2000

(21) 96/000747

(22) 22.08.95

(51) F 04 B 47/02

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Süleymanov Ələkbər Bağır oğlu

Poladov Əlisahib Rza oğlu

Rəsulov Asif Muxtar oğlu

Qurbanov Afər Osman oğlu

Paşayev Nadir Hacıağa oğlu

Hüseynov Fazil Əşrəf oğlu

Rzabəyov İdris İbrahim oğlu

Jəfərov Telman Muxtar oğlu

(54) Quyudan kombinəli maye qaldırıcısı.

(57) Quyuğu qoruyucu kəmərdə təjridedijinin daxilində yerləşdirilmiş, quyudaxili qazlift kimi ijra olunmuş, dərinlik nasosu və onunla hidravlik əlaqəni alt pillədən ibarət və qoruyucu kəmərdə qouyulmuş üst pilləsi olan quyudan kombinəli maye

qaldırılışı, onunla fərqlənir ki, üst pillə sərbəst qoyulmuş şəkildə qazlift pilləsindəki təjridedijinin içindən keçən və onda kipləşən şırnaqlı nasos kimi yerinə yetirilmişdir.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Сулейманов Алекпер Багир оглы

Поладов Алисахиб Рза оглы

Расулов Асиф Мухтар оглы

Гурбанов Афер Осман оглы

Пашаев Надир Гаджиага оглы

Гусейнов Фазиль Ашраф оглы

Рзабеков Идрис Ибрагим оглы

Джафаров Тельман Мухтар оглы

(54) Комбинированный скважинный подъемник жидкости.

(57) Комбинированный скважинный подъемник жидкости, содержащий установленные в обсадной колонне верхнюю ступень, представляющий собой глубинный насос и гидравлически связанную с ней нижнюю ступень, выполненную в виде внутрискважинного газлифта, хвостик которого размещен в обсадной колонне, отличающийся тем, что верхняя ступень выполнена в виде свободного установленного струйного насоса, прием которого в виде патрубка проходит сквозь размещенный в газлифтной ступени разобщик и уплотнен в нем.

(11) İ2000 0267

(20) 14.12.2000

(21) 98/001110

(22) 14.07.98

(51) F 16 D 49/00

(76) Janəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu

Vahidov Məjnun Abdolvahid oğlu

Eyvazova Züleyxa Eylaq qızı

Janəhmədov Elmar Əhəd oğlu

(54) Əyləj qurğusu.

(57) Əyləj lenti ilə əhatə olunmuş tərkibində əyləj qasnağı olan əyləj qurğusu onunla fərqlənir ki, o, tərkibində fərqli sərtmisli yayı olan kompensatorla təmin edilib, amma yivlə taxılmış uju çevik əsasla o biri ujları isə dəşikdən sərbəst keçərək sıxıji күндәләрлә sərt birləşir və nizamlayıcı qaykalarla saxlanılır.

(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы

Вахидов Меджнун Абдулвахид оглы

Эйвазова Зулейха Эйлаг кызы

Джанахмедов Эльмар Ахад оглы

(54) Тормозное устройство.

(57) Тормозное устройство, содержащее тормозной шкиф с обхватывающей его тормозной лентой, отличающийся тем, что оно снабжено компенсатором, содержащим в себе пружины различной жесткости, надетые на штыри, одни концы которых закреплены на гибком основании, а другие свободно проходят через отверстия в жесткой нажимной колодке и удерживаются регулировочными гайками.

(11) İ2000 0264

(20) 11.12.2000

(21) 98/001177

(22) 09.10.98

(51) F 16 D 65/04

(76) Əliyev Ələsgər Məhərrəm oğlu

(54) Şinli-pnevmatik mufta.

(57) Rezin kordalı balondan, friksion kündəldəndən, qaznaqdan və çənbərdən təşkil olunmuş şinli-pnevmatik mufta onunla fərqlənir ki, konstruksiyada rezin kordalı balonla muftanın kündələri arasında istilik söndürüjüsü nəzərdə tutulmuşdur.

(76) Алиев Алескер Магеррам оглы

(54) Шинно-пневматическая муфта.

(57) Шинно-пневматическая муфта, включающая обод, резинокордовый баллон, фрикционные накладки и шкив, отличающийся тем, что в конструкции предусмотрен гаситель теплоты, размещенный между резинокордовым баллоном и накладками муфты.

(11) İ2000 0265

(20) 11.12.2000

(21) 98/001115

(22) 13.07.98

(51) F 16 D 65/04

(76) Janəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu

Əliyev Ələsgər Məhərrəm oğlu

Janəhmədov Elmar Əhəd oğlu

(54) Yeyilməni ölçən.

(57) İnduktiv veriji və əqrəbli cihazdan ibarət olan yeyilməni ölçən onunla fərqlənir ki, induktiv veriji hərəkət edən differensial içlikli ijrada yerinə yetirilmişdir.

(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы

Алиев Алескер Магеррам оглы

Джанахмедов Эльмар Ахад оглы

(54) Измеритель износа.

(57) Измеритель износа, включающий индуктивный датчик и стрелочный прибор, отличающийся тем, что индуктивный датчик выполнен дифференциальным подвижным сердечником.

(11) İ2000 0266

(20) 12.12.2000

(21) 98/001070

(22) 13.04.98

(51) F 16 D 65/04

(76) Janəhmədov Əhəd Xanəhməd oğlu

Əliyev Ələsgər Məhərrəm oğlu

Janəhmədov Elmar Əhəd oğlu

(54) Əyləj lenti.

(57) Tutajaq vasitəsilə polad lentə yerləşdirilmiş əyləj lenti onunla fərqlənir ki, yan tərəflərdəki tutajaqlar kündələrin yerləşdirilməsi üçün istiqamətləndirijilərə malikdirlər, ön səthlərdən birində yaylı lövhə, digər tərəfdə məhdudlaşdırıji qoyulmuşdur, kündələr isə pilləvari hazırlanır.

(76) Джанахмедов Ахад Ханахмед оглы

Алиев Алескер Магеррам оглы

Джанахмедов Эльмар Ахад оглы

(54) Тормозная лента.

(57) Тормозная лента, содержащая стальную ленту с установленными на ней колодками посредством скоб, отличающийся тем, что скобы с боковых сторон имеют направляющие для перемещения колодок, а с торцевых- пазы с одной стороны под пружинную пластину, а с другой- под ограничитель, причем колодки выполнены ступенчатыми.

(11) İ2000 0249

(20) 11.12.2000

(21) 98/001204

(22) 14.05.98

(51) F 16 L 1/12

(71)(73) Neft və Qaz Yataqlarının Mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutu «Dənizneftqazlayihə»

(72) Musayev Sabir Məmməd oğlu

Şükürov Qərib Güləli oğlu

Hüseynov Nüsrət Məmməd oğlu

Əfəndiyev Tofiq Xalid oğlu

Abdullayev Rövnəg İbrahim oğlu

Məmmədov Fazil Aliğa oğlu

Quliyev Mübariz Maşallah oğlu

Abbasov Rizvan Fərman oğlu

(54) Sualtı boru kəmərinin qoyulması üsulu.

(57) Sualtı boru kəmərlərinin qoyulması üsulunda borular xüsusi gəminin göyertəsində qaynaq vasitəsilə uzadılır və dartılmış vəziyyətdə boru kəməri üzgəjlərin köməyi ilə batırlar, onunla fərqlənir ki, üzgəjlər ayırıji mexanizmlə və

mütəmadi bağlı olan aşağı ağızlı lingli-kəlbətini sıxajlarına başmaqlar birləşdirilmiş asmalar isə təjhiz edilir, istiqamətləndiriji üzgəjlərin başmaqları isə diyirjəklı dayaqlar ilə təjhiz edilir, üzgəjlər boru kəmərinin üzərinə qoyularaq bir-birləri ilə bir istiqamətdə hərəkət edən oynaq və lazımi uzunluqda seçilməsi mümkün olan aralıq elementləri ilə birləşdirilir, sonunju istiqamətləndiriji üzgəj isə gəmiyə bağlanır, lakin üzgəjlərin ayırmaqdan önjə sonunju istiqamətləndiriji üzgəji gəmiyə bağlayan əlaqə açılır və ona bir istiqamətdə hərəkət edən oynaqlar və aralıq elementləri vasitəsilə dayandıriji üzgəjlər birləşdirilərək boru kəmərinə bərkidilir, ayrılması ilə uzaq məsafədən kanat vasitəsilə sonunju dayandıriji üzgəji ayırmaqla yerinə yetirilir.

(71)(73) Государственный Научно-Исследовательский Проектный Институт «Гипроморнефтегаз»

(72) Мусаев Сабир Мамед оглы

Шукюров Гариб Гюльали оглы

Гусейнов Нусрет Мамед оглы

Эфендиев Тофиг Халид оглы

Абдуллаев Ровнаг Ибрагим оглы

Мамедов Фазиль Алиага оглы

Кулиев Мубариз Машаллах оглы

Аббасов Ризван Фарман оглы

(54) Способ укладки подводного трубопровода.

(57) Способ укладки подводного трубопровода, заключающийся в сваривании наращиваемых труб на палубе специального судна и погружении трубопровода при наличии натяжения с помощью поплавков, отличающийся тем, что поплавки снабжают механизмом расфиксации и подвесами, выполненные в виде постоянно замкнутых с нижним зевом рычажно—клещевых захватов с башмаками, причем башмаки направляющих поплавков снабжают роликовыми опорами, поплавки устанавливают на трубопровод и их соединяют между собой односторонне действующим шарниром и промежуточными элементами с возможностью подбора необходимой длины, при этом концевой направляющий поплавок соединяют к судну, направляющий поплавок с судном, отсоединяют и к нему присоединяют через односторонне действующий шарнир и промежуточные элементы фиксирующие поплавки, закрепляют их к трубопроводу, а расфиксацию осуществляют канатом дистанционно, путем расфиксации концевого фиксирующего поплавка.

Bölmə G.

Fizika.

Раздел G.

Физика.

(11) İ2000 0274

(20) 18.12.2000

(21) 97/000903

(22) 26.03.97

(51) G 01 F 1/00, G 01 F 1/37

(71)(73) Azərbaycan Elmi-İstehsalat Birliyi «Neftqazavtomat»

(72) Əmirov Əli Mənsimali oğlu

Hüseynov Mustafa Şəmsəddin oğlu

Əliyev Nazim Əmir oğlu

Həşimov Varid Məmməd oğlu

Qaziyev Qurban Həbibulla oğlu

(54) Sərf ölçmə qurğusu.

(57) Diafraqma, elektrik çıxış siqnalına malik difmanometr və qəbulediji cihazdan ibarət sərfölçmə qurğusu onunla fərqlənir ki, qəbulediji cihaz, generator, məntiq sxemi ikilik və ikilik-onluq sayğajları, iki ədəd rəqəm-analoq çevirijisi, komparator, normallaşdırıcı güjləndirici, qeydediji, deşifrator, rəqəmli tablo, impulslar tezliyi bölgü sxemi, elektromexaniki qeydediji qurğu və optron elementdən ibarət olub, generatorun birinci çıxışı məntiq sxeminin ikinci girişindən keçərək sayğajların və tezlik bölgü sxeminin girişlərinə qoşulub, generatorun ikinci çıxışı sayğajların sıfırlatırma girişlərinə qoşulub, ikilik sayğajın çıxışı rəqəm-analoq çevirijilərinin rəqəm girişlərinə qoşulub, birinci rəqəm-analoq çevirijinin ikinci girişi dayaq gərginliyi vermək üçün istifadə olunub, ikinci rəqəm-analoq çevirijisinin ikinci girişi birinci rəqəm-analoq çevirijisinin çıxışına qoşulub, ikinci rəqəm-analoq çevirijisinin çıxışı komparatorun birinci girişinə qoşulub, difmanometrik elektrik çıxışı normallaşdırıcı güjləndirici vasitəsilə komparatorun ikinci girişinə qoşulub, bu komparatorun ikinci girişinə qoşulub, bu komparatorun çıxışı qeydedijinin ikinci girişinə və məntiq sxeminin birinci girişinə qoşulub, ikilik-onluq sayğajın çıxışı qeydedijinin birinci girişinə qoşulub, bu qeydedijinin çıxışı deşifratorun girişinə qoşulub, deşifratorun çıxışı rəqəmli tabloya, tezlik bölgü sxeminin çıxışı isə elektromexaniki qeydediji qurğuya və optron elementə qoşulub.

(71)(73) Азербайджанское Научно-Производственное Объединение
«Нефтегазавтомат»

(72) Амиров Али Мансималы оглы

Гусейнов Мустафа Шамседдин оглы

Алиев Назим Амир оглы

Гашимов Варид Мамед оглы

Газиев Гурбан Габидулла оглы

(54) Устройство измерения расхода.

(57) Устройство измерения расхода, содержащее сужающее устройство, дифманометр с электрическим выходом и вторичный прибор, отличающийся тем, что вторичный прибор включает в себя генератор, логическую схему, двоичный и двоично-десятичный счетчики, два цифроаналоговых преобразователя, компаратор, нормирующий усилитель, регистр, дешифратор, цифровое табло, делитель частоты импульсов, электромеханическое отсчётное и оптронный элемент, при этом первый выход генератора соединен через второй вход логической схемы со счетными входами счетчиков и делителя частоты импульсов, а второй выход – со входами сброса счетчиков, выход двоичного счетчика соединен с цифровыми входами цифро-аналоговых преобразователей, второй вход первого цифро-аналогового преобразователя является входом

подачи опорного напряжения, второй вход второго цифро-аналогового преобразователя соединен с выходом первого цифро-аналогового преобразователя, выход второго цифро-аналогового преобразователя соединен с первым входом компаратора, электрический выход дифманометра через нормирующий усилитель соединен со вторым входом компаратора, вход которого соединен со вторым входом регистра и первым входом логической схемы, вход двоично-десятичного счетчика соединен с первым входом регистра, вход которого соединен со входом дешифратора, соединенного своим выходом с цифровым табло, а выход делителя частоты импульсов соединен с электромеханическим отсчетным устройством и оптронным элементом.

(11) I2000 0273

(20) 18.12.2000

(21) 97/000891

(22) 13.12.96

(51) G 01 L 1/04, 1/22

(71)(73) Azərbaycan Elmi-İstehsalat Birliyi «Neftqazavtomat»

(72) Əmirov Əli Mənsimali oğlu

Hüseynov Mustafa Şəmsəddin oğlu

Qazıyev Qurban Həbibulla oğlu

Əliyev Nazim Əmir oğlu

Rzayev Azad Əsədulla oğlu

(54) Kanat asmada qüvvə çevirijisi.

(57) Tərkibində oxu kanat asmanın sərbəst uclarının bərkidilmə mərkəzlərindən keçən oxla üst-üstə düşən əsasın üzərində həmin ox üzərində simmetrik yerləşdirilən bir jüt identik ilkin ölçüjü, yuxarı qəbulediji yastıqlar, aşağı mərkəzləşdiriji burt və çıxış siqnalını formalaşdıran elektron sxemə malik deformasiya verijisi olan qüvvə çevirijisi onunla fərqlənir ki, hər bir ilkin ölçüjü əsas üzərində kanat asmanın sərbəst uclarının bərkidilmə mərkəzlərindən keçə oxu ilə üst-üstə düşən oxu boyu simmetrik olaraq aralandırılmış bir jüt identik həssas element formasında düzəldilmişdir, belə ki, onlar üzərində xariji tərəflərində aktiv folqalı tenzorezistorlar yapışdırılmış kvadrat kəsilişi yuxarı qüvvə qəbulediji yastıqlar müstəvi formalı aşağı və sferik formalı yuxarı səthləri malikdirlər, çeviriji eyni zamanda aşağı mərkəzləşdiriji burt kimi yuxarı mərkəzləşdiriji burt və aşağı arxa qüvvə qəbulediji çaşkalarla təjhiz olunmuşdur.

(71)(73) Азербайджанское Научно-Производственное Объединение
«Нефтегазавтомат»

(72) Амиров Али Мансималы оглы

Гусейнов Мустафа Шамседдин оглы

Газиев Гурбан Габибулла оглы

Алиев Назим Амир оглы

Рзаев Асад Асадулла оглы

(54) Преобразователь усилий на канатной подвеске.

(57) Преобразователь усилий на канатной подвеске, содержащий установленные в основании симметрично оси, проходящей через центры узлов заделки

свободных концов канатной подвески, два идентичных первичных измерителя, верхние силовоспринимающие подушки, нижний центрирующий бурт и датчик деформации с электронной схемой формирования выходного сигнала, отличающийся тем, что каждый первичный измеритель выполнен в виде двух идентичных упругих элементов, разнесенных симметрично относительно оси, совпадающей с осью, проходящей через центры узлов заделки свободных концов канатной подвески, причем упругие элементы выполнены с верхними измерительными частями квадратного сечения, на наружных сторонах которых наклеены активные фольговые тензорезисторы, и с утолщенными нижними опорными частями, верхние силовоспринимающие подушки выполнены с полосками нижними и сферическими верхними поверхностями, при этом преобразователь снабжен верхним центрирующим буртом, аналогичным нижнему, и нижними силовоспринимающими чашками.

(11) I2000 0200

(20) 29.09.2000

(21) 99/001291

(22) 29.10.98

(51) G 01 R 19/00

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Quliyev Hikmət Məmmədhusəyn oğlu

Muradova Rəhilə Əli qızı

(54) Elektrik dövrələri parametrlərinin kompleks-diaqnostik ölçülməsi üsulu.

(57) Gərginlik və jərəyan impulslarının analizi və çevrilməsindən, stimullaşdırıcı impulsların hasil edilməsindən, jərəyanların, gərginliklərin və müqavimətlərin kontakt ölçmələrinin rəqəmli təhlilindən ibarət olan elektrik dövrələri parametrlərini kompleks- diaqnostik ölçmə üçulu, onunla fərqlənir ki, ölçmə prosesində məntiqi və siqnatur analiz funksiyaları, stimullaşdırıcı impuls, elektrik siqnallarının kontaktlı və kontaktsiz ölçmələri vahid sistem halında birləşdirilir və aparılan analiz və ölçmələrin nəticələri EHM-də təhlil olunur.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия

(72) Кулиев Хикмет Мамед Гусейн оглы

Мурадова Рахила Али кызы

(54) Способ комплексно-диагностических измерений параметров электрических цепей.

(57) Способ комплексно - диагностических измерений параметров электрических цепей, включающий анализ и преобразование импульсов тока и напряжения, генерирование стимулирующих импульсов и цифровую обработку контактных измерений тока, напряжения и сопротивления сигнатурного и линейного анализа, отличающийся тем, что в измерительном процессе объединяют функции логического и сигнатурного анализа, стимулирования импульсов, контактных и бесконтактных измерений электрических сигналов и обрабатывают результаты анализа и измерений на ЭВМ.

- (11) İ2000 0227
 (20) 14.11.2000
 (21) 99/001329
 (22) 20.10.98
 (51) G 06 K
 (71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.
 (72) Mirsəlimov Ramiz Mehdi oğlu
     Məmmədov Rahim Qurban oğlu
     Babazadə Hikmət Qurbanəli oğlu
 (54) Obrazların tanınması qurğusu.

(57) Obrazların tanınması qurğusu ardıcıl birləşdirilmiş ünvan sayğajından və yaddaş blokundan, 1-ji dairəvi sürüşdürmə registrindən, idarəetmə blokundan, 2 dənə müqayisə blokundan və 1-ji «VƏ YA» elementindən ibarət olub, belə ki, idarəetmə blokunun çıxışları yaddaş blokunun, ünvan sayğajının, müqayisə bloklarının və 1-ji dairəvi sürüşdürmə registrinin girişləri ilə birləşdirilib, müqayisə bloklarının bir girişləri qurğunun girişləridir, digər girişləri isə idarəetmə blokunun uyğun çıxışlarına birləşdirilib, çıxışları isə 1-ji «VƏ YA» elementinin uyğun girişlərinə qoşulub, onun çıxışı isə 1-ji dairəvi sürüşdürmə registrinin girişinə birləşdirilib, onunla fərqlənir ki, qurğuya 3-jü və 4-jü müqayisə blokları, 2-ji «VƏ YA» elementi, 2-ji dairəvi sürüşdürmə registri və həlletmə bloku daxil edilmişdir, belə ki, 3-jü və 4-jü müqayisə bloklarının bir girişləri qurğunun girişləridir, ikinci girişləri isə idarəetmə blokunun çıxışlarına birləşdirilmişdir, çıxışları isə çıxışı 2-ji dairəvi sürüşdürmə registrinin girişləri ilə birləşən 2-ji «VƏ YA» elementinin girişlərinə qoşulmuşdur, digər girişləri isə idarəetmə blokunun çıxışına birləşdirilmişdir, dairəvi sürüşdürmə registrinin çıxışları, çıxışı qurğunun çıxışı olan həlletmə blokunun girişlərinə qoşulmuşdur.

- (71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия
 (72) Мирсалимов Рамиз Мехти оглы
     Мамедов Рагим Гурбан оглы
     Бабазаде Хикмет Гурбанали оглы
 (54) Устройства для распознавания образов.

(57) Устройство для распознавания образов, содержащее последовательно соединенные счетчик адреса и блок памяти, первый кольцевой сдвигающий регистр, блок управления, два блока сравнения и первый элемент ИЛИ, причем, выходы блока управления соединены со входами юлока памяти, счетчика адреса, блоков сравнения и первого кольцевого сдвигающего регистра, одни входы блоков сравнения являются входами устройства, другие входы подключены к блоку управления, а выходы подключены к соответствующим входам первого элемента ИЛИ, выход которого соединен со входом первого кольцевого сдвигающего регистра, отличающееся тем, что в него введены третий и четвертый блоки сравнения, второй элемент ИЛИ, второй кольцевой сдвигающий регистр и блок решения, причем одни входы третьего и четвертого блоков сравнения являются входами устройства, вторые входы подключены к выходам блока управления, а выходы подключены ко входам второго элемента ИЛИ, выход которого соединен со входом второго кольцевого сдвигающего регистра, другой вход которого подключен к выходу блока управления, выходы

кольцевых сдвигающих регистров подключены ко входам блока решения, выход которого является выходом устройства.

**Bölmə H.
Elektrik.**

**Раздел H.
Электричество.**

(11) İ2000 0202
(20) 05.10.2000
(21) 95/000656
(22) 15.06.95
(51) H 10 İ 31/02, F 17 J 3/08
(71)(73) Fotoelektronika İnstitutu
(72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu
(54) Elektrotermoanemometrın termosanjacı.

(57) 1. Sapı və spiralı daxil edən elektrotermoanemometrın termosanjacı onunla fərqlənir ki, spiral konstantan, sap isə nikel simlərdən düzəldilib, bununla simlər bir tor şəklində toxunub, bu tor adiabatik borunun daxilində onun oxuna nisbətən köndələn yerləşdirilib və simlərin ucları borudan bayıra çıxıb.
2. Birinji b. ilə termosanjacq onunla fərqlənir ki, konstantan simin mərkəzindən mis sim elə çəkilib, konstantan simin hər bir yarısı mis simlə termojüt təşkil edir.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники
(72) Везиров Хикмет Ниязи оглы
(54) Термонасадка электротермоанемометра.

(57) 1. Термонасадка электротермоанемометра, включающая нить и спираль, отличающийся тем, что спираль выполнена из константановой, а нить из никелевой проволоки, причем проволоки сплетены в одну сетку, размещенную внутри адиабатической трубки поперек ее оси, и их концы выходят из трубки наружу.
2. Термонасадка по п.1, отличающийся тем, что от центра константановой проволоки отходит медный провод таким образом, что любая половина константановой проволоки образует с медной проволокой термопару.

(11) İ2000 0203
(20) 05.10.2000
(21) 95/000655
(22) 15.06.95
(51) H 01 İ 31/50

(71)(73) Fotoelektronika İnstitutu
 (72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu
 (54) İQ-təsviri çevirmək üçün cihaz.

(57) Vakuum həjmində fotohəssas layı, lüminessent ekranı və gümüş- oksigen-seziumlu fotokatodu daxil edən İQ təsviri çevirməkdən ötrü cihaz onunla fərqlənir ki, fotohəssas lay düzləndiriji keçidsiz düzəldilib, fotokatod bilavasitə fotohəssas layın lüminessent ekrana yönəldilmiş səthinin bütöv sahəsinə çəkilib, fotokatodla lüminessent ekranın arasında olan məsafə isə 0,04-0,05 mm-dir.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники
 (72) Везиров Хикмет Ниязи оглы
 (54) Устройство для преобразования ИК-изображения.

(57) Устройство для преобразования, включающее размещенные в вакуумном объеме фотопроводниковую пленку, люминесцентный экран и серебряно-кислородно- цезиевый фотокатод, отличающийся тем, что фотопроводниковая пленка выполнена всю обращенную к люминесцентному экрану поверхность фотопроводниковой пленки, а расстояние между фотокатодом и люминесцентным экраном равно 0,04-0,05 мм.

(11)İ2000 0263
 (20) 11.12.2000
 (21) 93/000089
 (22) 08.07.93
 (51) H 01 C 9/42
 (71)(73) Fotoelektronika İnstitutu.
 (72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu
 İbrəhimov İbrəhim Namiq oğlu
 Eminov Şixəmir Osmat oğlu
 (54) Fotoelektron cihazının məşq üsulu.

(57) Cihazın kəsilmədən vakuum sorulmasını və qızdırılmasını, onun anoduna düz qütblə növbələnən əks qütblü impuls gərginliyinin verilməsini, jihazı dövrü maqnit sahəsi ilə təsiri, impulsu anod jərəyanının tezliyi ilə fotokatodun dövrü şüalanmasını və cihazın soyudulmasını daxil edən gümüşlü-oksigenli-seziumlu fotokatodlu fotoelektron cihazının məşq üsulu onunla fərqlənir ki, işıq şüasının modulyasiyasını impuls anod gərginliyinkindən 2-5 dəfə artıq olan və skvajnostu 5-dən artıq olmayan tezliklə edirlər.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники.
 (72) Везиров Хикмет Ниязи оглы
 Ибрагимов Ибрагим Намиг оглы
 Эминов Шихамир Осмат оглы
 (54) Изобретение относится к области электронной техники и может быть использовано при изготовлении вакуумных фотоэлектронных приборов с серебряно-кислородно-цезиевым фотокатодом. Задача изобретения повышение

эффективности тренировки за счет увеличения стабильности чувствительности фотокатода. Способ включает непрерывную вакуумную откачку прибора, его прогрев, подачу на его анод импульсного напряжения рабочей полярности, чередующегося с импульсным напряжением обратной полярности и такой амплитуды, при которой напряженность направленного от фотокатода к аноду электрического поля, образованного в приборе этим импульсным напряжением обратной полярности, воздействие на прибор переменным магнитным полем, периодическим, с частотой импульсного анодного напряжения, охлаждением прибора до комнатной температуры. Способ отличается тем что излучение в каждом его импульсе дополнительно модулируют с частотой, превышающей частоту импульсного анодного напряжения в 2-5 раз и скважностью, не более 5.

(11) I2000 0201

(20) 05.10.2000

(21) 95/000515

(22) 31.05.94

(51) H 01 C 31/50

(71)(73) Fotoelektronika İnstitutu

(72) Vəzirov Hikmət Niyazi oğlu

(54) Elektron-optik çeviriji.

(57) Vakuum gövdəsi, altlığı, mançeti, lüminessent ekran, altlığın üstünə çəkilmiş iş hissəsi-bilavasitə altlığın, işlənməyən hissəsi isə mançetin üstündə yerləşən yarımsəffaf gümüş-oksigen-seziyum fotokatod və elektron təsvirin açılmış sistemi daxil olan jəldaxan prosesləri tədqiq etmək üçün elektron-optik çeviriji onunla fərqlənir ki, altlığın üstünə fotokatodun altına mançetlə qalvanik bağlı, qalınlığı 15-25 nm, eni 0,5-2,5mm, spiral formalı, sarğısının sayı 0,5-dən az olmayan əlavə gümüş lay çəkilib.

(71)(73) Институт Фотоэлектроники

(72) Везилов Хикмет Ниязи оглы

(54) Электронно-оптический преобразователь.

(57) Электронно-оптический преобразователь, включающий вакуумированную оболочку, подложку, манжету, люминесцентный экран, полупрозрачный серебряно-кислородно-цезиевый фотокатод, нанесенный на подложку таким образом, что его нерабочая часть лежит на манжете, а рабочая – непосредственно на подложке, и систему развертки электронного изображения, отличающийся тем, что на рабочую область подложки, под фотокатодом, нанесена дополнительная пленка серебра, выполненная в виде гальванически связанной с манжетой полоски толщиной 15-25нм, и шириной 0,5-2,5мм, имеющей форму спирали (например, Архимеда или логорифмической) с числом витков не меньшим 0,5.

(11) I2000 0216

(20) 01.11.2000

(21) 99/001300

(22) 19.04.99

(51) H 01 L 31/04

(71)(73) Fotoelektronika institutu.

(72) Hüseynov Emil Kamil oğlu

Əliyev Əliovsad Əlibala oğlu

Məmmədov Azər Kərim oğlu

Nəsibov İlqar Əşrəf oğlu

Eminov Şıxamir Osmat oğlu

(54) Matrisalı bərkjismli təsvir siqnallarının formalaşdırıcısı.

(57) Tərkibinə izolyasiyalı altlığın üzərində ardıcılıqla yarımkeçirici material, nazik dielektrik təbəqə, koordinatlı seçim sxemləri ilə birləşən periferiyada yaranmış, kontakt sahələri olan yarımşəffaf elektrodlar daxil olan matrisalı bərkjismli təsvir siqnallarının formalaşdırıcısının fərqi ondadır ki, altlığın həjmində, seçilmiş profildə formalaşdırılmış, qanovlarda yarımkeçirici zolaqlar yaradılırlar, eyni zamanda, yarımkeçirici zolaqların və periferiyasında, matrisanın bütün elementlərini əlaqələndirən metallaşdırılmış kontakt sistemi təşkil olunmuş, izolə edən altlığın üst səthləri eyni müstəvidə yerləşdirilmişdirlər.

(71)(73) Институт фотоэлектроники.

(72) Гусейнов Эмиль Камиль оглы

Алиев Алиовсад Алибала оглы

Мамедов Азер Керим оглы

Насибов Ильгар Ашраф оглы

Эминов Шихамир Осмат оглы

(54) Матричный твердотельный формирователь сигналов изображения.

(57) Матричный твердотельный формирователь сигналов изображения, содержащий изолирующую подложку с нанесенными на нее последовательно полупроводниковым материалом, тонким диэлектрическим слоем, полупрозрачными полевыми электродами с контактными площадками на периферии, соединенными со схемами координатной выборки, отличающийся тем, что в сформированных в объеме подложки канавках заданного профиля создаются полупроводниковые полоски, причем верхние поверхности полупроводниковых полосок и изолирующей подложки, на периферийной части которой организуется металлизированная контактная система для межсоединений от всех элементов матрицы, расположены в одной плоскости.

(11) İ2000 0239

(20) 04.12.2000

(21) 96/000712

(22) 29.11.95

(51) H 02 K 15/12

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Əli-zadə Pərviz Həsən oğlu

Səfiyev Elğşad Süleyman oğlu

Kərimov Qənbər Məhəmmədəli oğlu

(54) Elektrik maşınının statorunun dolağının hopdurulması.

(57) Elektrik maşınının stator dolağının hopdurulma üsuludur ki, burada hopdurucu tərkib dolağın alın hissələrindən birinin səthinə verilir, hopdurucu tərkibə statorun oxuna perpendikulyar olan ox ətrafında ətatorla birlikdə fırlanma zamanı mexaniki qüvvələr təsir edir. Bu vaxt fırlanma oxu statorun kənarında hopdurucu tərkibin verildiyi tərəfdə yerləşir. Statorla birlikdə kameraya əlavə olaraq irəliləmə hərəkəti (şaqlı, yuxarı-aşağı) verilir.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əlizadə Pərviz Həsən oğlu

Şafiyev Əlyşad Süleyman oğlu

Kərimov Gənbər Məgəmədli oğlu

(54) Способ пропитки обмотки статора электрической машины.

(57) Способ пропитки обмотки статора электрической машины, включающий подвод пропиточного состава к поверхности одной из лобовых частей обмотки и воздействия на него механических сил, действующих на состав во время его совместного вращения со статором вокруг оси, перпендикулярной оси статора, причем ось вращения проходит вне статора со стороны подвода пропиточного состава, отличающийся тем, что камере со статором дополнительно придают поступательное вертикальное и/ или вверх-вниз движение.

(11) İ2000 0207

(20) 01.11.2000

(21) 98/001058

(22) 27.01.98

(51) H 02 M 1/10

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əlizadə Pərviz Həsən oğlu

Quliyev Hikmət Məmmədhusəyn oğlu

Muradova Rəhilə Əli qızı

(54) Düzəndirici.

(57) İşlədici, qidalandırıcı üçfazlı gərginlik mənbəyi, idarəolunan tiristor və idarə olunmayan ventil bloklarından ibarət olan düzəndirici, onunla fərqlənir ki, yük müqaviməti parçalanmış şəkildə yerinə yetirilmişdir və üç müxtəlif növ elektrik işlədijilərinin qoşulmasına imkan verir, üç tiristor elementi üçfazlı mənbənin sıxajları ilə sxemin ümumi nöqtəsi arasında, altı diod isə «çoxbujaqlı» sxem üzrə sıra ilə növbələşən faza sıxajları ilə müsbət potensiallı düyün nöqtələri arasında birləşdirilmişdir.

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əlizadə Pərviz Həsən oğlu

Kuliyev Hikmət Məmədgusəyn oğlu

Muradova Rəhilə Əli qızı

(54) Выпрямитель.

(57) Выпрямитель, содержащий нагрузку, источник питающего трехфазного напряжения, управляемый тиристорный и неуправляемый вентильный блоки, отличающийся тем, что нагрузка выполнена в расщепленном виде с возможностью подключения различного рода трех электрических приемников, три тиристорных элемента включены между зажимами трехфазного источника и общей точкой схемы, а шесть диодов подключены по схеме «многоугольника» между чередующимися фазными зажимами и узловыми точками с положительными потенциалами.

(11) I2000 0214

(20) 01.11.2000

(21) 98/001020

(22) 04.01.98

(51) H 05 B 7/09

(71)(73) Ağayev Nizami Şahbəndə oğlu

(72) Ağayev Nizami Şahbəndə oğlu

Muxin Oleq Sergeyeviç

Lavruxin Sergey Petroviç

(54) Özüyənən elektrod alınması üçün elektrod kütləsi.

(57) Özüyənən elektrod alınması üçün koks və pek daxil olduğu elektrod kütləsi tərkibində 900⁰J-yə qədər közərmiş neft koksunun və piroliz qatranından alınan neft pekinin aşağıdakı nisbəti ilə fərqlənir: (kütlə, faizlə)

- neft koksu	70 - 77 faiz
- neft peki	23 - 30 faiz.

(71)(73) Агаев Низами Шахбенди оглы

(72) Агаев Низами Шахбенди оглы

Мухин Олег Сергеевич

Лаврухин Сергей Петрович

(54) Электродная масса для получения самообжигающегося электрода.

(57) Электронная масса для получения самообжигающегося электрода, включающего кокс и пек, отличающийся тем, что содержит нефтяной кокс, прокаленный до 900⁰С и нефтяной пек полученный из пиролизной смолы при следующих соотношениях компонентов (мас %):

- кокс нефтяной	70-77%
- пек нефтяной	23-30%

İXTİRALARIN SİSTEMATİK GÖSTƏRİCİSİ
СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗОБРЕТЕНИЙ

İndeks BPT (6-cı redaksiya)	Patentin nömrəsi	İndeks BPT (6-cı redaksiya)	Patentin nömrəsi
Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента	Индекс МПК (6 редакция)	Номер патента
A 23 B 4/04,		C 07 D 303/04	0270
A 23 L 1/10, 1/42	0215	C 07 D 401/12,	
A 61 B 01/00	0271	A 01 N 43/54	0217
A 61 B 5/00	0229	C 08 F 4/26	0235
A 61 B 6/00	0228	C 09 D 3/58,	
A 61 B 10/00	0272	C 09 D 5/08	0212
A 61 B 17/00	0209	C 09 K 7/02	0243
A 61 B 17/56	0226	C 10 C 33/04	0196
A 61 K 31/00	0213	C 10 M 3/22,	
A 61 K 31/47,		C 18 M 3/48	0269
C 07 D 215/00	0257	C 10 M 105/50,	
A 61 K 31/52, 37/24	0241	C 10 M 105/72	0262
A 62 B 1/00, 1/12	0224	C 10 M 135/10, 135/34	0260
A 62 D 1/00,		C 12 F 3/02-3/04	0191
A 62 C 3/04	0208	C 12 G 3/06	0192
B 01 D 53/14	0256	C 23 C 8/74	0268
B 01 J 21/04	0194	C 23 F 11/08	0199
B 01 J 29/06	0275	C 23 F 11/08,	
B 02 C 7/18	0223	E 21 B 43/22	0253
B 24 B 7/00	0240	E 02 B 9/04	0232
B 63 B 21/00,		E 21 B, F 04 B 47/02	0231
B 63 B 35/44	0255	E 21 B 21/00	0242
B 63 B 35/44	0247	E 21 B 21/06,	
C 01 B 3/08,		C 09 K 7/00	0258
F 24 J 1/00	0236	E 21 B 31/00	0250
C 01 F 7/04, 7/06	0225	E 21 B 33/13	0195
C 02 C 211/62,		E 21 B 33/138	0197
C 23 F 11/08	0237	E 21 B 37/06	0244
C 02 F 1/40	0234	E 21 B 43/00	0254
C 02 F 1/40	0238	E 21 B 43/00	0221
C 04 B 41/48	0219	E 21 B 43/00	0245
C 05 B 1/04	0204	E 21 B 43/00	0251
C 07 B 35/04,		E 21 B 43/00	0252
C 07 C 49/08	0210	E 21 B 43/05	0220
C 07 C 15/00	0193	E 21 B 43/11	0222
C 07 C 49/00,		E 21 B 43/11	0233
49/105, 49/16	0206	E 21 43/18,	
C 07 C 149/12	0205	43/20, 43/112	0198
C 07 C 157/02	0259	E 21 B 43/22	0211
C 07 C 333/02	0261	E 21 B 43/29	0246
C 07 D 239/38, 239/34,		F 03 B 17/04	0230
239/52, 213/643, 213/70,		F 04 B 47/02	0248
403/12, A 01 N 43/40,		F 16 D 49/00	0267
43/54	0218	F 16 D 65/04	0264

F 16 D 65/04	0265	H 01 I 31/02,	
F 16 D 65/04	0266	F 17 C 3/08	0202
F 16 L 1/12	0249	H 01 I 31/50	0203
G 01 F 1/00,		H 01 J 9/42	0263
G 01 F 1/37	0274	H 01 J 31/50	0201
G 01 L 1/04, 1/22	0273	H 01 L 31/04	0216
G 01 R 19/00	0200	H 02 K 15/12	0239
G 06 K	0227	H 02 M 1/10	0207
		H 05 B 7/09	0214

İXTİRALARIN SAY GÖSTƏRİCİSİ
НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ИЗОБРЕТЕНИЙ

Iddia sənə- dinin Nömrəsi	Patentin nömrəsi	Iddia sənə- Dinin Nömrəsi	Patentin nömrəsi
Номер Патента	Номер заявки	Номер Патента	Номер заявки
0191	98/001203	0234	99/001363
0192	98/001138	0235	96/000720
0193	98/001156	0236	96/000825
0194	98/001170	0237	97/000872
0195	98/001036	0238	99/001366
0196	96/000859	0239	96/000712
0197	96/000848	0240	95/000523
0198	97/000893	0241	99/001506
0199	97/000889	0242	96/000753
0200	99/001291	0243	98/001014
0201	99/000515	0244	99/001306
0202	95/000656	0245	97/000975
0203	95/000655	0246	98/001056
0204	99/001245	0247	97/000982
0205	4027221	0248	96/000747
0206	96/000701	0249	98/001204
0207	98/001058	0250	97/000930
0208	99/001297	0251	97/000895
0209	95/000634	0252	98/001041
0210	99/001303	0253	97/000956
0211	99/001215	0254	97/000961
0212	99/001346	0255	97/000971
0213	99/001287	0256	98/001084
0214	98/001020	0257	96/000773
0215	98/001210	0258	96/000756
0216	99/001300	0259	98/001132
0217	5001676	0260	97/000968
0218	97/000981	0261	97/000989
0219	98/001031	0262	98/001133
0220	99/001247	0263	93/000089
0221	99/001242	0264	98/001177
0222	98/001097	0265	98/001115
0223	98/001243	0266	98/001070
0224	98/001185	0267	98/001110
0225	98/001127	0268	96/000791
0226	95/000537	0269	95/000534
0227	99/001329	0270	98/001038
0228	95/000602	0271	96/000724
0229	95/000443	0272	95/000580
0230	99/001383	0273	97/000891
0231	98/001167	0274	97/000903
0232	97/000972	0275	99/001440
0233	98/001017		

**SƏNAYE NÜMUNƏSİNƏ VƏ FAYDALI
MODELLƏRƏ DAİR İDDİA SƏNƏDLƏRİ
BARƏDƏ MƏLUMATLARIN DƏRCİ**

**ПУБЛИКАЦИЯ СВЕДЕНИЙ О
ЗАЯВКАХ НА ПОЛЕЗНЫЕ МОДЕЛИ
И ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ**

Sənaye nümunəsi.
Промышленные образцы.

(21) 98.0032

(22) 16.03.98

(51) 9-01

(71)(73) PEPSİJO İnj, US

(72) Brian Swette

Robert Meyer

Lisa C. Franjella

Ghassan Safadi

Alex Gnann

(54) İçkilər üçün butulka.

(57) İçkilər üçün butulka aşağıdakı zəruri əlamətlər birliyi ilə xarakterizə edilir:
-kompozisiya elementləri birliyi ilə- korpus, çiyinlər, boğazlıq

Fərqlidir:

-boğazlığın fiqurlu formada hazırlanması ilə;

-çiyinlərin kəskin konus formasında hazırlanması ilə;

-çiyinlərin qabaq və arxa tərəflərində dairəvi çıxıntıların olması ilə;

-korpusun, yuxarı silindrik hissədən hündürlüyünün çox hissəsini tutan çevrilmiş kəşik konus formasında, orta hissədən və aşağı silindrik hissədən ibarət hazırlanması ilə;

-korpusun orta hissəsinin və çiyinlərin aşağı yarısının mərkəzi hissədən kəsilən V-şəkilli en kəsiyi olan və dəyirmilənmiş en kəşikli çıxıntı əmələ gətirən maili əyri qanovlarla bəzədilməsi ilə;

-korpusun orta hissəsi dəyirmilənmiş haşiyə olan aşağı hissə ilə rəvan birləşmiş butulkanın plastik həlli ilə.

- (72) Брайан Светте
 Роберт Мейер
 Лиза Джей Франчелла
 Хасан Сафади
 Алекс Гнан
 (54) Бутылка для напитков.

- (57) Бутылка для напитков, характеризующаяся:
 - композиционным составом элементов – корпус,

отличающаяся:

- выполнением горловины фигурной формы;
- выполнением плечиков в форме усеченного конуса;
- наличием круглого углубления на передней и задней сторонах плечиков;
- выполнением корпуса, состоящим из верхней цилиндрической части, средней части, занимающей наибольший участок высоты корпуса и имеющей форму перевернутого усеченного конуса и нижней цилиндрической части;
- декорированием средней части корпуса и нижней половины плечиков наклонными, изогнутыми канавками, прерывающимся в центральной части, имеющими V-образное поперечное сечение и образующими выступы со скругленным поперечным сечением;
- пластическим решением бутылки с плавным сопряжением средней части корпуса с нижней частью корпуса, имеющей скругленную нижнюю кромку.

- (21) 98.0034
 (22) 20.04.98
 (51) 9-01
 (71)(73) PEPSİJO İnj, US
 (72) Williams Keith Wayne
 Cim Warner
 (54) İçkilər üçün butulka.

- (57) İçkilər üçün butulka aşağıdakı zəruri əlamətlər birliyi ilə xarakterizə edilir:
 -kompozisiya elementləri birliyi ilə - korpus, çiyinlər, boğazlıq;
 -boğazlığın silindrik formada hazırlanması ilə;
 -çiyinlərin qabarıq səthlə hazırlanması ilə;
 -çiyinlərin silindrik korpusa rəvan birləşməsi ilə;

Fərqlidir:

- boğazlığın aşağı hissəsində ensiz burtikin olması ilə;
- korpusun hündürlüyünün böyük hissəsində yuxarıdan və aşağıdan trapesiyaşəkilli en kəsiyi olan burtiklərlə məhdudlaşan dayaz trapesiyaşəkilli çuxurun olması ilə;
- çiyinlərin, korpusun yuxarı və aşağı hissələrinin burtiklərinin müvafiq haşiyələrindən keçən əyri konturlu kələ-kötür səthli enli spiralşəkilli çıxıntılarla bəzədilməsi ilə;

-oturajağın bütün perimetri boyunca bir-birindən eyni intervalda yerləşən qövşəkilli oyuqlarla plastik həlli ilə.

(72) Вильямс Кейс Вайн

Джим Варнер

(54) Бутылка для напитков.

(57) Бутылка для напитков, характеризующаяся:

- композиционным составом - корпус, плечики, горловина;
- выполнением горловины цилиндрической формы;
- наличием резьбы в верхней части горловины;
- выполнением плечиков с выпуклой поверхностью;
- плавным сопряжением плечиков с цилиндрическим корпусом;

отличающаяся:

- наличием в нижней части горловины узкого кольцевого буртика;
- наличием на большей части высоты корпуса неглубокого кольцевого трапецевидного углубления, ограниченного сверху и снизу кольцевыми буртиками с трапецевидным поперечным сечением;
- декорированием плечиков, верхней части корпуса и нижней части корпуса широкими спиралевидными выступами, имеющими неровный контур, шероховатую поверхность и проходящими от соответствующих кромок буртиков;
- пластическим решением основания бутылки с дугообразными углублениями, расположенными через равные интервалы друг от друга по всему периметру основания.

(21) 98.0035

(22) 20.04.98

(51) 9-01

(71)(73) PEPSİJO İnj, US
 (72) Williams Keith Wayne
 Cim Warner
 (54) İçkilər üçün butulka.

(57) İçkilər üçün butulka aşağıdakı zəruri əlamətlər birliyi ilə xarakterizə edilir:
 -kompozisiya elementləri birliyi ilə - korpus, çiyinlər, boğazlıq;
 -boğazlığın silindrik formada hazırlanması ilə;
 -boğazlığın yuxarı hissəsində yivin olması ilə;
 -çiyinlərin qabarıq səthlə hazırlanması ilə;
 -çiyinlərin silindrik korpusa rəvan birləşməsi ilə.

Fərqlidir:

-boğazlığın aşağı hissəsində ensiz həlqəvi burtikin olması ilə;
 -korpusun hündürlüyünün böyük hissəsində yuxarıdan və aşağıdan trapesiyaşəkilli en kəsikli həlqəvi burtiklərlə məhdudlaşan dayaz trapesiyaşəkilli çuxurun olması ilə;
 -yuxarı burtikin yuxarı hissəsinin və aşağı burtikin aşağı hissəsinin dalğavari hazırlanması ilə;
 -çiyinlərin, korpusun yuxarı və aşağı hissələrinin burtiklərin müvafiq dalğavari haşiyələrindən keçən ensiz əyri çıxıntılarla bəzədilməsi ilə;
 -oturağağın bütün perimetri boyunca bir-birindən eyni intervalda yerləşən qövşəkilli oyuqlarla plastik həlli ilə.

(72) Вильямс Кейс Вайн
 Джим Варнер
 (54) Бутылка для напитков.

(57) Бутылка для напитков, характеризующаяся:
 - композиционным составом – корпус, плечики, горловина;
 - выполнением горловины в цилиндрической форме,
 - наличием резьбы в верхней части горловины;
 - выполнением плечиков с выпуклой поверхностью;
 - плавным сопряжением плечиков с цилиндрическим корпусом,

отличающаяся:

- наличием в нижней части горловины узкого кольцевого буртика;
- наличием на большей части высоты корпуса неглубокого кольцевого трапецевидного углубления, ограниченного сверху и снизу кольцевыми буртиками трапецевидного сечения;
- выполнением верхней кромки верхнего буртика и нижней кромки нижнего буртика волнистыми;
- декорированием плечиков, верхней части корпуса и нижней части корпуса узкими изогнутыми выступами, проходящими от соответствующих волнистых кромок буртиков;
- пластическим решением основания бутылки с дугообразными углублениями, расположенными через равные интервалы друг от друга по всему основанию.

**SƏNAYE NÜMUNƏLƏRİ ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN
SAY GÖSTƏRİJİSİ
СИСТЕМАТИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ**

Sınıf	İddia sənədinin nömrəsi	Sınıf	İddia sənədinin nömrəsi
Класс	Номер заявки	Класс	Номер заявки
9-01	98.0032		
9-01	98.0034		
9-01	98.0035		

**SƏNAYE NÜMUNƏLƏRİ ÜZRƏ İDDİA SƏNƏDLƏRİNİN
SİSTEMLİ GÖSTƏRİCİSİ
НУМЕРАЦИОННЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ЗАЯВОК НА
ПРОМЫШЛЕННЫЕ ОБРАЗЦЫ**

İddia sənədinin nömrəsi	Sınıf	İddia sənədinin nömrəsi	Sınıf
Номер заявки	Класс	Номер заявки	Класс
98.32	9-01		
98.34	9-01		
98.35	9-01		

Mündəricat

	Səh.
1.İxtiraya dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərc.....	4
2. İxtira üzrə iddia sənədlərinin sistemli göstəricisi.....	111
3.İxtira üzrə iddia sənədlərinin say göstəricisi.....	113
4.İxtiraya dair patentlər barədə məlumatların dərci.....	115
5.İxtiranın sistemli göstəricisi.....	210
6.İxtiranın say göstəricisi.....	212
7.Sənaye nümunələri və faydalı modellərə dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərci.....	213

Содержание

	Стр.
1. Публикация сведений о заявках на изобретения.....	4
2. Систематический указатель заявок на изобретения.....	111
3. Нумерационный указатель заявок на изобретения.....	113
4. Публикация сведений о патентах на изобретения.....	115
5. Систематический указатель изобретений.....	210
6. Нумерационный указатель изобретений.....	212
7. Публикация сведений о полезных моделях и промышленных образцах.....	213
8. Извещения.....	236